

องค์การประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น : ศึกษากรณีชมรมรักษักะตะกะรน

นางสาววารุณี ฌ นคร

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

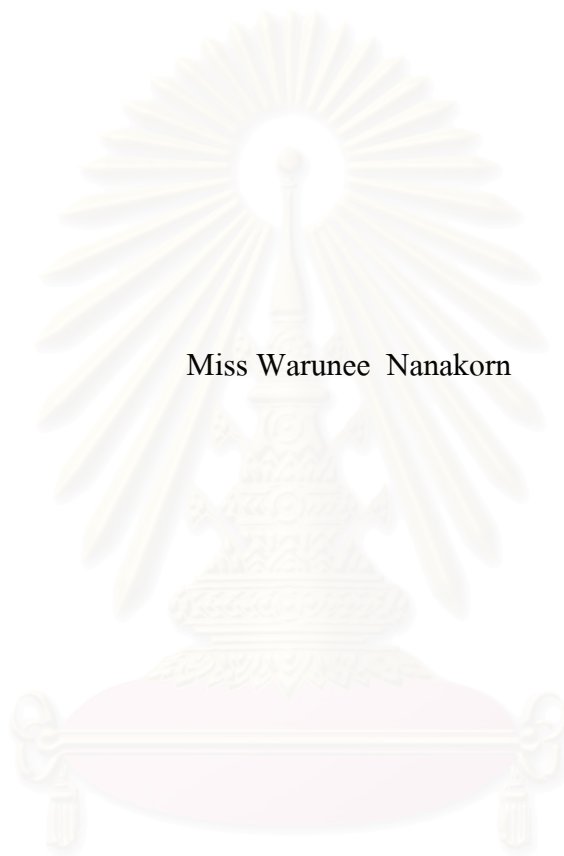
สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LOCAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATION :
A CASE STUDY OF RAKKATAKARON CLUB

Miss Warunee Nanakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Government

Department of Government

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

นางสาววราณี ณ นคร : องค์กรประชาสังคมในระดับท้องถิ่น. (LOCAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATION : A CASE STUDY OF RAKKATAKARON CLUB) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. ฉันทนา บรรพศิริโชติ หวันแก้ว, 165 หน้า.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาถึงเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการรวมตัวระหว่าง นักรูทกิจกับชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกะรน ซึ่งเป็นองค์กรประชาสังคมในระดับท้องถิ่น โดยมี สมมติฐานว่า การรวมตัวของนักรูทกิจกับชาวบ้านเป็นองค์กรประชาสังคมเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ เนื่องจาก สมาชิกมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และต้องการมีอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของตน และ สมาชิกในชมรมรักษ์กะตะกะรนต่างมีผลประโยชน์ ที่มีความเชื่อมโยงกัน

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาภาคสนามในตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูล 6 เดือน ซึ่งใช้ข้อมูลแบบปฐมภูมิ ได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม และบันทึกภาคสนาม เป็นเครื่องมือในการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า เงื่อนไขที่ทำให้ชาวบ้านและนักรูทกิจซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ท้องถิ่นเข้ามารวมตัวกัน มี 5 ประการ คือ 1) สมาชิกในท้องถิ่นตระหนักถึงผลประโยชน์ที่มีความ เชื่อมโยงกัน 2) ภาคธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น มีความรับผิดชอบทางสังคม 3) คนในท้องถิ่นได้ใช้ ด้้นทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมและเสริมสร้างด้้นทุนทางสังคมขึ้น โดยเฉพาะการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกัน และกัน 4) สมาชิกมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และต้องการมีอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของตน และ 5) ผู้บริหารท้องถิ่นตำบลกะรนมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการรวมตัวของคนในท้องถิ่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา การปกครอง
สาขาวิชา การปกครอง
ปีการศึกษา 2549

ลายมือชื่อนิสิต.....*วราณี ณ นคร*.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*ฉันทนา*.....

4781145424 : MAJOR GOVERNMENT

KEY WORD : LOCAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATION / CORPORATE SOCIAL
RESPONSIBILITY / PHUKET

WARUNEE NANAKORN : LOCAL CIVIL SOCIETY ORGANIZATION : A CASE
STUDY OF RAKKATAKARON CLUB. THESIS ADVISOR :ASSOC.PROF. CHANTANA
BANPHASIRICHOD WUNGAEAO, Ph.D., 165 pp.

This research aims to study the conditions leading to joint organization between business and local groups for local civil society organization such as Rakkatakaron club. The study is based on the assumption that the organization of business and local people originated and maintained by the mutual sense of love for the community among the Club members, the need to take control of local situation, and shared interests.

This qualitative research of the case study was carried out at Tambon Karon, Muang District, Phuket. Field research was done in 6 months period using primary data from in depth interviews, observation and field notes.

It is found that business and local groups are all stakeholders. Their joint organization of the Club is attributed to five major conditions. 1) the members of the Club realizing their shared interests; 2) the business group in the community subscribing to social responsibility principles; 3) the existing and newly built social capital particularly that of interpersonal trust; 4) the mutual sense of love for the community and the need to take control of local situation; and 5) the favorable characteristics of local administrators to local organizing groups.

Department Government

Field of study Government

Academic year 2006

Student's signature.....

Advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลจำนวนมาก ผู้เขียนจึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณรศ.ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ หัวหน้า ซึ่งกรุณาเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะต่างๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เขียนเข้าใจประเด็นที่เป็นข้อสงสัย พร้อมทั้งช่วยให้ความกระจ่างในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้ง และช่วยตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์อย่างละเอียดและเอาใจใส่ด้วยความเอื้ออาทรยิ่ง ขอขอบพระคุณรศ.ม.ร.ว.พฤษีสาธิต ชุมพล ที่กรุณาเป็นประธานวิทยานิพนธ์และช่วยเปิดมุมมองในเรื่องประชาสังคม และเครือข่ายทางสังคม และผศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ซึ่งรับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำรวมถึงคอยสอบถามความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์อยู่เป็นระยะ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ศิษย์จนถึงปัจจุบัน

ขอขอบพระคุณ ผู้ให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ทุกท่าน โดยเฉพาะคุณมนัส เข็นจิต คุณสมชาย ศิลปานนท์ ป้าสมใจ พี่จุงและชาวบ้านทุกคนในตำบลกระรอน สำหรับการสละเวลาในการให้ข้อมูลอย่างละเอียด และมีประโยชน์อย่างสูงต่อการทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งถือเป็นการเปิดมุมมองและความเข้าใจในเรื่องราวการต่อสู้ที่มีสีสันของผู้กล้าในตำบลกระรอน ตลอดจนให้ความเมตตาดูแลผู้วิจัยอย่างดีในช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ และขอขอบพระคุณคณะผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกระรอนทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลและสละเวลาในการสืบค้นข้อมูลให้แก่ผู้วิจัย

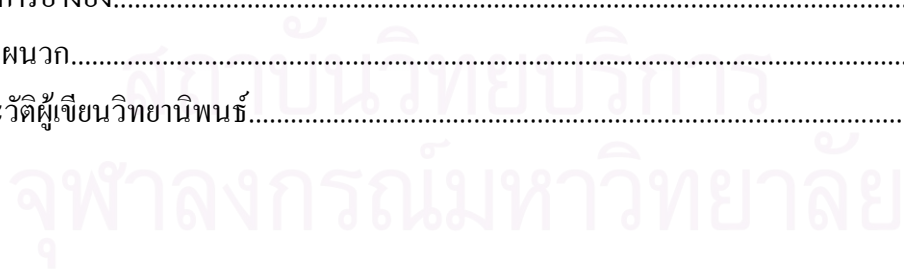
ขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่และครอบครัวที่คอยเป็นกำลังใจให้ลูกตลอดมา ขอบใจนางสาวกนกพร หินเช่าว์ นายวัชรพล พุทธิรักษา นางสาวณัฐเรศ อัครพัฒนานุกุล นายเทวพงษ์ พวงเพชร นายศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ นางสาวประภาพร ลิขิตชนพงศ์ พี่แอน และนก ที่คอยให้คำปรึกษาและร่วมถกเถียงในประเด็นที่เป็นประโยชน์ในทางวิชาการและแนะนำเกี่ยวกับการจัดพิมพ์รูปเล่ม และที่ขาดไม่ได้คือ พี่จอย ที่คอยอำนวยความสะดวกในทุกเรื่องและทำให้ผู้วิจัยมีพลังในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนขอขอบคุณอีกหลายท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันพระปกเกล้า และทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิต ปีการศึกษา 2549 จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามในการวิจัย.....	4
สมมุติฐานของการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
วิธีดำเนินการวิจัย.....	6
กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	9
จริยธรรมในการวิจัย.....	10
ลำดับการเสนอผลการวิจัย.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	11
แนวคิดเรื่องประชาสังคม.....	11
แนวคิดเรื่ององค์กรธุรกิจเอกชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม.....	17
แนวคิดเรื่องต้นทุนทางสังคม.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ.....	21
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
กรอบในการศึกษาวิจัย.....	25
3 ตำบลกระรอน: การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง.....	28
สภาพทั่วไปของตำบลกระรอน.....	28
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น.....	31
สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	33

บทที่	หน้า
	ทัศนคติของคนในตำบลกระนวนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น..... 34
	การปกครอง และการเมืองภายในตำบลกระนวน..... 39
4	ชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 41
	ความเป็นมาและการกำเนิดชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 41
	วิสัยทัศน์ของชมรมรักษ์กะตะกระนวน 55
	การจัดองค์กรภายในชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 59
	กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมรักษ์กะตะกระนวน 68
	อำนาจและการใช้อำนาจของชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 79
	ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษ์กะตะกระนวนกับองค์กรภายนอก..... 82
	พื้นที่ประชาสังคมและการคุ้มครองผลประโยชน์ของชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 89
	ความเป็นประชาสังคมของชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 96
5	ความร่วมมือของกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกระนวน..... 102
	ความเชื่อมโยงกันของผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก..... 102
	ความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น..... 114
	การเสริมสร้างต้นทุนทางสังคม..... 123
	จิตสำนึกรักท้องถิ่นและความต้องการอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของสมาชิก..... 141
	ผู้บริหารท้องถิ่นกระนวน..... 143
6	อภิปรายสรุปและข้อเสนอแนะ..... 147
	อภิปรายสรุป..... 147
	ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 153
	รายการอ้างอิง..... 154
	ภาคผนวก..... 160
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 165

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์หลักที่ใช้ในการศึกษาชมรมรักษ์กะตะกะรน.....	8
2 แสดงสถานภาพของคณะกรรมการชมรมรักษ์กะตะกะรน.....	62
3 แสดงการได้-เสียผลประโยชน์ของนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกะรน.....	105

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	27
2 แผนที่จังหวัดภูเก็ต.....	29
3 แผนที่ตำบลกะรน.....	30
4 องค์ประกอบของกลุ่มสมาชิกชมรมรักยะกะตะกะรน.....	60
5 โครงสร้างการบริหารองค์การของชมรมรักยะกะตะกะรน.....	60

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่เริ่มมีการนำแนวความคิดเกี่ยวกับ “Civil Society” เข้ามาใช้ในประเทศไทย ได้มีคำแปลเป็นภาษาไทยมากมาย เช่น ประชาสังคม อารยสังคม สังคมประชา พลังที่สาม สังคมเข้มแข็ง เป็นต้น โดยคำศัพท์ที่ใช้ต่างมีนัยยะไปในทางที่ต้องการเสริมคุณทางอำนาจให้แก่ประชาชนจนสามารถเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้นท่ามกลางยุคโลกาภิวัตน์ ตลอดจนเพื่อแก้ไขวิกฤตทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันได้มีการนำแนวคิดประชาสังคมเข้ามาใช้กันอย่างแพร่หลายในทุกภาคส่วนของประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากมีการสำรวจและการศึกษาพบว่าปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมนั้นต่างมีสาเหตุมาจากความเหลื่อมล้ำทางอำนาจในสังคม การนำแนวคิดประชาสังคมมาเป็นความหวังของคนในสังคม เพราะเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมให้ภาคประชาชนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมได้มีสิทธิและมีอำนาจในการจัดการกิจการที่เกี่ยวข้องกับตนโดยตรง และแก้ไขปัญหาของตนเองมากกว่าการรอคอยความช่วยเหลือจากภาคส่วนอื่น

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งเกิดจากความเหลื่อมล้ำอย่างมากทางอำนาจระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคมไทยทั้งภาครัฐและภาคธุรกิจกับภาคประชาชน กล่าวคือ ภาครัฐมีทั้งอำนาจตามกฎหมาย อำนาจเงินและอำนาจทางปัญญา ส่วนภาคธุรกิจ เป็นภาคที่มุ่งทำกิจกรรมเพื่อกำไรและสามารถอาศัยอำนาจเงินในการเชื่อมโยงกับภาครัฐ เพื่อให้มีการใช้อำนาจรัฐเอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจได้ ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนใหญ่มักสรุปว่า การเมืองแบบจารีตที่ครอบงำโครงสร้างทางการเมืองของไทย คือ กลุ่มธุรกิจเข้าเป็นหุ้นส่วนกับรัฐ เพื่อเพิ่มการควบคุมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของพวกตน (เกลนดา โลเปซ วู และจันทนา บรรพศิริโชติ, 2547:43-44) ส่วนภาคธุรกิจกับภาคประชาชนมักขัดแย้งกัน ทั้งในด้านผลประโยชน์และแนวความคิดในการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากภาคธุรกิจมักมุ่งเน้นถึงผลกำไรสูงสุดจากการทำธุรกิจจนอาจละเลยภาคสังคม

ตรรกะของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้น ให้ความสำคัญกับทุน ซึ่งในที่นี้ หมายถึง ทุนของภาคเอกชนที่ได้รับจากการสะสมและใช้ประโยชน์เพื่อแสวงหาผลตอบแทนสูงสุดให้แก่เจ้าของ (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2542 :110) ผลกำไรที่ได้นั้นจึงเป็นแรงจูงใจทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ผลิต (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2544 : 38-40) ทำให้มีการขยายธุรกิจของตนมากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อแสวงหาผลกำไรสูงสุด ซึ่งธุรกิจเอกชนมีบทบาทหน้าที่ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยมีจุดมุ่งหมายคือการได้รับ ผลกำไร เป็นการตอบแทน จนไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ผลพวงจากระบบตลาดที่มุ่งการแข่งขันเพื่อให้ตนได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดนี้ ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมา มากมาย ดังที่ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (2548 :80) เสนอว่า พื้นที่ ในระบบตลาดเป็นเขตปลอดจริยธรรม (ethic free-zone) เนื่องจากการแสวงหากำไรจากการแข่งขันในระบบตลาดเป็นปกติสถานที่ยอมรับกันในสังคมทุนนิยม ดังนั้น เมื่อนักธุรกิจเล่นเกมภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการแสวงหากำไรที่ถูกกำหนดขึ้นมาในการดำเนินการทางธุรกิจ จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

นอกจากนี้ ภาคธุรกิจยังเป็นภาคส่วนที่มีอิทธิพลในการต่อรองมากกว่าภาคส่วนอื่นในสังคม เนื่องจากมีอำนาจทางเศรษฐกิจ และมีทรัพยากรทั้งในรูปของเงินตรา ความรู้ ความสามารถและเทคโนโลยี มาใช้เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสังคม ในการตอบสนองความต้องการเชิงธุรกิจของตน เพราะหลักการที่ภาคธุรกิจยึดถือ คือ การมุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุด เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม โดยนักธุรกิจมักร่วมมือกับฝ่ายการเมืองหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ในลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งนักธุรกิจจะได้รับการผ่อนปรนทางการกฎหมายหรือกติกาในการดำเนินธุรกิจจากผู้มีอำนาจในการออกนโยบาย ในขณะที่เดียวกันผู้มีอำนาจเหล่านี้ก็จะได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจเพื่อให้ตนได้อยู่ในอำนาจต่อไป ถือเป็นแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน

ในขณะที่ ผู้ที่ต้องแบกรับภาระหรือผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ก็คือภาคประชาชน หรือสังคมโดยรวม โดยผลกระทบที่เกิดขึ้นมักเป็นผลกระทบทางด้านลบทั้งปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม การถูกเอารัดเอาเปรียบเรื่องค่าจ้างแรงงาน ตลอดจนการถูกบงการที่ทำกิน ซึ่งเกิดจากการที่ถูกระแสทุนนิยมผลักดันให้คนชนบทต้องละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดเข้าไปทำงานทำตามหัวเมืองใหญ่ ๆ หรือแม้กระทั่งเข้ามาเป็นแรงงานราคาถูกในโรงงานอุตสาหกรรม และในที่สุดก็ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมเมืองตามมามากมายท่ามกลางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการขยายตัวของกระแสทุนนิยมอย่างรวดเร็ว จนรัฐไม่สามารถปรับตัวในการแก้ไขกฎกติกาที่ควบคุมการดำเนินการทางธุรกิจและปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทัน

สภาวะปัญหาที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันทางธุรกิจ ทำให้ภาคประชาชนบางส่วนได้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิของตนผ่านรูปแบบประชาสังคม ซึ่งมีบทบาทในการต่อสู้และมุ่งแก้ปัญหาเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนคนธรรมดา และเพื่อส่วนรวม

องค์กรประชาสังคม คือ การรวมกลุ่มของประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อเรียกร้อง ต่อรอง และจัดสรรผลประโยชน์ภายในสังคม ซึ่งอยู่ภายใต้บริบทของการรวมตัวของประชาชนและพันธมิตรที่มีตรรกะ หรือโลกทัศน์ที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน ซึ่งพันธมิตรเหล่านั้นอาจไม่ได้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับการรวมตัวนั้น

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายและหลักการที่ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมยึดถือมีความแตกต่างกัน ทำให้การอธิบายปรากฏการณ์ที่ภาคธุรกิจเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนช่วยเหลือสังคม ก่อนข้างมีความคลุมเครือทั้งในเรื่องหลักการ ผลประโยชน์ การใช้อำนาจในการกระทำการเพื่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนประเด็นที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและภาคประชาชน

ต่อมามีการโต้แย้งว่า ได้มีภาคธุรกิจที่มีค่านิยมแตกต่างไปจากที่กล่าวมา นั่นคือมีนักธุรกิจบางส่วนที่คิดแตกต่างจากกรอบความคิดที่มุ่งเน้นเพียงผลกำไร ดังที่ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2540 : 108-109) มองว่า ทุกวันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับท้องถิ่นมีมากขึ้น นักธุรกิจที่มีความคิดเพื่อความยั่งยืนในระยะยาว จึงยอมรับการทำงานร่วมกันหลายฝ่ายเพื่อความยั่งยืนของทั้งสังคมและธุรกิจ ดังนั้นแนวคิดนี้จึงมองว่าภาคธุรกิจ และภาคประชาชนมาสามารถทำงานร่วมกันได้

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและองค์กรเกิดจาก ช่องว่างจากการใช้อำนาจของภาคธุรกิจ เพื่อผลประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม แนวคิดที่ต้องการให้ภาคธุรกิจตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม อาจมองได้ว่าเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือบทบาทหน้าที่หลักและจุดมุ่งหมายของภาคธุรกิจ เนื่องจากธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมจะต้องยอมสละผลกำไรจากธุรกิจของตนเพื่อมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อส่วนรวม หรือยอมเสียค่าใช้จ่ายที่ถือเป็นต้นทุนมากขึ้น เพื่อกระทำการให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม เช่น รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดจากกระบวนการผลิตเพื่อปล่อยกลับคืนสู่สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ช่องว่างของปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เองที่นำไปสู่การศึกษาถึงเงื่อนไขและปัจจัยที่ทำให้ภาคธุรกิจเข้ามาอยู่ในภาคสังคมได้และมีบทบาทในการทำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

การศึกษาการทำงานร่วมกันในองค์กรประชาสังคมระหว่างภาคธุรกิจกับชาวบ้าน มีนัยยะสำคัญต่อการอธิบายประชาสังคมไทยในแง่การอธิบายการรวมตัวระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่หลากหลายซึ่งทำให้ประชาสังคมเข้มแข็งและสามารถดึงทรัพยากรมาใช้ได้อย่างหลากหลายยิ่งขึ้น เพราะข้อจำกัดของประชาสังคมไทยคือการระดมทรัพยากรเพื่อมาใช้แก้ปัญหาเป็นไปแบบแยกส่วน ยังไม่ครอบคลุมปัญหาที่เกิดขึ้นจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย ส่งผลให้การแก้ปัญหาไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น หากมีการศึกษาถึงการรวมตัวของภาคส่วนที่หลากหลายนี้ โดยเฉพาะภาคธุรกิจ จะช่วยเสริมสร้างการอธิบายประชาสังคมในประเทศไทย และจะทำให้แนวโน้มในการพัฒนาสังคมไทยเกิดการเชื่อมโยงความใส่ใจในปัญหาาร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ เป็นผลให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ในสังคมเป็นไปอย่างสอดคล้องต้องกันกับประเด็นปัญหาหรือวาระร่วมของสังคมมากขึ้น

ปรากฏการณ์การรวมตัวกันระหว่างภาคธุรกิจและชาวบ้านที่สามารถพบเห็นได้คือในพื้นที่ตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต ภายใต้ชื่อ “ชมรมรักษ์กะตะกะรน” ซึ่งเป็นองค์กรประชาสังคมที่มีลักษณะพิเศษ คือ ทั้งภาคธุรกิจและชาวบ้านในท้องถิ่นได้ทำงานร่วมกันในลักษณะองค์กรประชาสังคมท้องถิ่นที่มีความกระตือรือร้นในการร่วมกันกำหนดทิศทางการเจริญเติบโตของธุรกิจท้องถิ่นซึ่งถือเป็นธุรกิจหลักที่ทำรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปรากฏการณ์การรวมตัวกันในลักษณะดังกล่าว เพราะถือเป็นความท้าทายอย่างยิ่งต่อการค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนที่มีสถานภาพค่อนข้างแตกต่างกัน โดยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากจะมีนัยที่สะท้อนถึงพัฒนาการขององค์กรประชาสังคมแล้ว ยังสะท้อนถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้านด้วย อีกทั้งในปัจจุบัน มีผู้คนส่วนหนึ่งเริ่มหันมาให้ความสนใจต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ และสภาพแวดล้อมร่วมกันมากขึ้น การศึกษานี้จึงเป็นประโยชน์ทั้งต่อประชาชนและสังคมส่วนรวม ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงคุณค่าทางสังคมผ่านการศึกษาการทำงานร่วมกันในรูปแบบขององค์กรประชาสังคม

คำถามของการวิจัย

นักธุรกิจกับชาวบ้านสามารถทำความร่วมมือกันอย่างไรในองค์กรประชาสังคมท้องถิ่น

สมมติฐานของการวิจัย

การรวมตัวของนักธุรกิจกับชาวบ้านเป็นองค์กรประชาสังคมเกิดขึ้นและดำรงอยู่ได้ เนื่องจาก

- 1) สมาชิกมีจิตสำนึกรักท้องถิ่น และต้องการมีอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของตน
- 2) สมาชิกในชมรมรักษะตะกะรนต่างมีผลประโยชน์ ที่มีความเชื่อมโยงกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด และวัตถุประสงค์ของชมรมรักษะตะกะรน
- 2) เพื่อศึกษาโครงการและกิจกรรมของชมรมรักษะตะกะรนที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่น
- 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรมรักษะตะกะรนทั้งด้านความร่วมมือ ความขัดแย้งและการจัดการผลประโยชน์ของท้องถิ่น
- 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะตะกะรนกับองค์กรภายนอกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องของท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ครอบคลุมในเรื่องเฉพาะปัจจัยที่ทำให้นักธุรกิจกับชาวบ้านอยู่ร่วมกันในชมรมรักษะตะกะรน ลักษณะการรวมตัว ความสัมพันธ์ภายในชมรมฯ และระหว่างชมรมรักษะตะกะรนกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา การวิจัยครั้งนี้จึงไม่สามารถดำเนินการวิจัยได้ครอบคลุมทุกประเด็นความสัมพันธ์ของชมรมกับองค์กรภายนอก ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเพียงเรื่องความสัมพันธ์ของชมรมกับองค์กรภายนอกที่เกี่ยวกับกิจกรรมเพื่อผลประโยชน์ ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครองและสิ่งแวดล้อม ส่วนระยะเวลาการศึกษา คือ นับตั้งแต่การก่อตั้งชมรมรักษะตะกะรน เมื่อปี พ.ศ. 2541 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2549

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

องค์กรประชาสังคมท้องถิ่น หมายถึง ชมรมรักษะตะกะรน

นักธุรกิจ หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจ และ/หรือที่เป็นเอกชนเจ้าของโรงแรมที่ตั้งอยู่ในเขตตำบลกะรนและเป็นสมาชิกของชมรมรักษะตะกะรน โดยจะมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตำบลกะรนหรือ ไม่ก็ได้

ชาวบ้าน หมายถึง ประชาชนทุกคนและบุคคลที่เข้ามาอยู่อาศัยในเขตตำบลกะรน โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตำบลกะรนและมีได้เป็นเจ้าของโรงแรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบสัมพันธขององค์กรประชาสังคมภายใต้การรวมตัวกันของกลุ่มธุรกิจและชาวบ้านในตำบลกะรน
- 2) ได้ทราบถึงแนวทางการสร้างความร่วมมือกันขององค์กรประชาสังคมที่ประกอบด้วยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนในการร่วมกันแก้ปัญหาและการจัดการผลประโยชน์ในท้องถิ่น
- 3) ผู้ที่สนใจจะได้นำแนวทางการปฏิบัติขององค์กรประชาสังคมท้องถิ่นไปศึกษาและประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการทำงานร่วมกันของคนในท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวทางในการศึกษาปรากฏการณ์ผ่านกรณีศึกษา ที่เน้นการวิเคราะห์ตัวแสดง (actors) และกิจกรรมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงต่างๆ ที่มีต่อกัน โดยผู้วิจัยได้เลือกศึกษา “ชมรมรักษะตะกะรน” ซึ่งเป็นองค์กรประชาสังคมในตำบลกะรน อำเภอเมืองจังหวัดภูเก็ต ระเบียบวิธีการในการศึกษาการรวมตัวกันของกลุ่มนักธุรกิจกับชาวบ้านในชมรมรักษะตะกะรน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. วิธีการเก็บข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการในเชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นการศึกษาภาคสนาม(field research)ในพื้นที่ตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต อีกส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาผ่านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชมรมรักษะตะกะรน ระยะเวลาเก็บข้อมูลในพื้นที่ประมาณ 6 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 จนถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549

ผู้วิจัยได้เข้าไปยังพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในฐานะนักศึกษา ซึ่งเป็นคนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ผู้วิจัยได้เข้าไปสร้างความคุ้นเคยกับคนในท้องถิ่นและใช้ภาษาถิ่นเป็นหลักในการสนทนา ดังนั้นการเข้าไปในสนาม รวมถึงการปฏิบัติตนของผู้วิจัยจึงไม่ทำให้คนในท้องถิ่นรู้สึกแปลกแยกมากนักและทำให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมประเพณีและสภาพทั่วไปของท้องถิ่นและผู้คนในท้องถิ่น ได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลหลากหลายวิธีและจากหลายกลุ่มคนในท้องถิ่นเพื่อความถูกต้อง แม่นยำ และเชื่อถือได้ ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่

1.1) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบเจาะจงเลือกผู้รู้ คือ ผู้ร่วมก่อตั้งชมรมฯและผู้ที่มีบทบาทในการทำกิจกรรมในท้องถิ่น ได้แก่ ประธานชมรมฯ สมาชิกจากทั้ง 3 ภาคส่วน ได้แก่ ชมรมรักษะตะกะรน คณะที่ปรึกษาและเทศบาลตำบลกะรน ตลอดจนสมาชิกและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ได้เป็นสมาชิกชมรมรักษะตะกะรน โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากรายชื่อที่มีอยู่ในเอกสารของชมรมรักษะตะกะรน จากผู้ที่สามารถตอบคำถามในลักษณะเป็นตัวแทนของแต่ละฝ่ายรวมทั้งสิ้น 22 ราย คือ ตัวแทนเทศบาลจำนวน 6 ราย ตัวแทนภาครัฐกิจจำนวน 3 ราย และตัวแทนจากกลุ่มอาชีพที่เป็นสมาชิกของชมรมรักษะตะกะรนจำนวน 8 ราย นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เหล่านี้ยังได้แนะนำผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้นำในชุมชนและคนในท้องถิ่นอีก 5 ราย เพื่อให้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมและชัดเจนโดยพยายามหลีกเลี่ยงอคติของผู้วิจัยเอง และเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยสามารถแสดงเป็นตารางได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของผู้ให้สัมภาษณ์หลัก(Key Informants)ที่ใช้ในการศึกษาชมรม
รักบี้กะตะกะรน

ผู้ให้สัมภาษณ์			
ตัวแทนจากสมาชิกชมรมรักบี้กะตะกะรน		ตัวแทนจากองค์กรอื่นในท้องถิ่น	
ภาคธุรกิจโรงแรม	กลุ่มอาชีพ	เทศบาลตำบลกะรน	เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และภาคประชาชน
เจ้าของโรงแรมใน ตำบลจำนวน 2 ราย	ประธานกลุ่มหมอนวด ชายหาด	รองนายกเทศมนตรี	กำนันตำบลกะรน
เจ้าของโรงแรมใน ตำบล	อดีตประธานกลุ่มร่ม- แก้อีฟ้าไปชายหาด	ปลัดเทศบาล	ประธานชุมชนบางลา
ผู้จัดการสมาคม ผู้ประกอบการ ธุรกิจโรงแรมหาด กะตะ-กะรน	อดีตประธานกลุ่มเรือ หางยาว	ประธานสภาเทศบาล	ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 2 คน
-	สมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ จำนวน 5 ราย	รองประธานสภา เทศบาล	ประธานสหกรณ์ รถบรรทุกเล็กตำบล กะรน
-	-	พัฒนากรตำบล	-
-	-	เจ้าหน้าที่ของ เทศบาล	-

ที่มา : ผู้วิจัยประมวลจากการเก็บข้อมูล

1.2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม(Non participatory observation)เกี่ยวกับกิจกรรม การทำงาน และการแสดงออกของสมาชิกและปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภายนอก เพื่อช่วยในการประเมินความหมายในคำพูด ความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้คนเข้าด้วยกัน

1.3) บันทึกภาคสนาม (Field Notes)เป็นเครื่องมือที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยใช้บันทึกข้อมูลจากการสังเกตการณ์และถอดเทปคำสัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็น ความรู้สึกต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลประเภทเอกสารและสิ่งพิมพ์ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1) เอกสารที่เป็นหนังสือเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2) เอกสารที่เกี่ยวกับความเป็นมาของกรณีศึกษา ได้แก่ เอกสารราชการที่เกี่ยวกับกฎระเบียบ คำสั่งและการบริหารจัดการของชมรมรักษะตะกะรน เอกสารที่เกี่ยวกับการก่อตั้งและวัตถุประสงค์การก่อตั้งและดำเนินงานของชมรมฯ ตลอดจนข้อมูลจากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับชมรมรักษะตะกะรน ซึ่งได้มาจากเทศบาลตำบลกะรนและจากผู้จัดการสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรน

2. วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลภาคสนามทั้งหมด จากการสัมภาษณ์หลายคนและหลายครั้ง โดยในขณะที่สัมภาษณ์หรือพูดคุยกับผู้ศึกษาได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้ให้สัมภาษณ์ ตลอดจนรายละเอียดต่างๆ ที่ผู้วิจัยอยู่ในสถานการณ์ เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในพฤติกรรมและคำพูดของผู้ให้สัมภาษณ์มากยิ่งขึ้น ปรากฏว่าพฤติกรรมและทิศทางทำให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน เช่น การพูดยกตัวอย่างในประเด็นต่างๆ รวมทั้งแนวคิดในเรื่องที่เกี่ยวกับส่วนรวม ผู้ให้สัมภาษณ์มักพูดในเรื่องเดียวกันทั้งในแง่มุมมองของเหตุการณ์และความคิดเห็น โดยผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนต่างไม่รู้มาก่อนว่าจะต้องให้ข้อมูลกับผู้วิจัย ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงไม่ได้เกิดจากการเตรียมตัวล่วงหน้า หากแต่เกิดจากการที่ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่กับปัญหาจริง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังตรวจสอบความถูกต้องโดยสังเกตและสัมภาษณ์ประเด็นที่ต้องการตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูลคนอื่นๆ ในท้องถิ่นจากหลายวิธี เช่น การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และการฟังคำกล่าวประชาสัมพันธ์ในกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่น เป็นต้น จนผู้วิจัยเกิดความชัดเจนในประเด็นนั้นๆ ประกอบกับข้อมูลบางส่วนที่ได้จากการสัมภาษณ์ ยังสามารถตรวจสอบได้จากเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรของชมรมรักษะตะกะรนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลในทุกขั้นตอนตั้งแต่เริ่มเข้าไปศึกษาในภาคสนาม จนกระทั่งถึงขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งข้อมูลที่ถูกวิเคราะห์สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ข้อมูลจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์ กับข้อมูลจากเอกสาร

1) ข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลมาแล้ว ได้นำมาถอดเทปคำสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลภาคสนามของแต่ละวันลงในสมุดบันทึก พร้อมกับอ่านและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น แล้วแยกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ลงในแฟ้มข้อมูล

2) ข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้แยกแยะข้อมูลที่ได้ลงเพิ่มเป็นหมวดหมู่เช่นกัน

ต่อจากนั้นจึงได้นำข้อมูลที่ได้แยกแยะเป็นหมวดหมู่แล้วมาวิเคราะห์ทีละประเด็น สลับกับการสังเคราะห์ข้อมูลในแต่ละประเด็น แต่ละบท และสังเคราะห์ข้อมูลเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้คำตอบของการวิจัย

จริยธรรมในการวิจัย

การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ คือฝ่ายปกครองในท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกระนวน และประธานสภาเทศบาลตำบลกระนวน ก่อนที่จะเข้าไปรวบรวมข้อมูล โดยชี้แจงให้ทราบถึงจุดประสงค์และรายละเอียดในการศึกษานี้ รวมไปถึงการนำผลการศึกษาไปใช้ ซึ่งข้อมูลและชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนที่นำมาเปิดเผยนั้น ผู้วิจัยได้รับการอนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ให้เอกสารนั้นแล้วทั้งสิ้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนการบันทึกเสียงสัมภาษณ์และก่อนนำเอกสารออกมาใช้ในการศึกษา

ลำดับขั้นตอนการเสนอผลการวิจัย

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 ตำบลกระนวน: การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 4 ชมรมรักบี้กะตะกระนวน

บทที่ 5 ความร่วมมือของกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักบี้กะตะกระนวน

บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาการรวมตัวของกลุ่มนักธุรกิจกับชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกระนใน ครั้งนี้อาศัยแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) แนวคิดเรื่องประชาสังคม
- 2) แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อทางสังคมขององค์กรธุรกิจเอกชน
- 3) แนวคิดเรื่องต้นทุนทางสังคม
- 4) แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

2.1 แนวคิดเรื่องประชาสังคม (Civil Society)

แนวคิดเรื่องประชาสังคม มีฐานคิดหลัก คือ ประชาชนเป็นเจ้าของสังคม เพราะฉะนั้นประชาชนจึงมีสิทธิในการต่อสู้เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคม สาธารณะสำคัญของ แนวคิดประชาสังคมจึงอยู่ที่การรวมตัวกันโดยความสมัครใจของประชาชนหรือองค์กรต่าง ๆ ที่ หลากหลายในสังคม บนพื้นฐานความคิด ความเชื่อ จิตสำนึกร่วมกัน เพื่อให้เป็นหลักประกันและ พลังในการต่อสู้ / แก้ไขปัญหาของส่วนรวมและการกำหนดความเป็นไปของสังคม

ประชาสังคมเป็นแนวคิดที่แฝงไว้ด้วยลักษณะทางยุทธศาสตร์ที่เป็นแบบแผนที่ ชี้นำปัจเจกบุคคลหรือองค์การในการปฏิบัติการในปัจจุบันหรือในอนาคต เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ โดยเป็นแบบแผนที่มีกำเนิดมาจากความเข้าใจของมนุษย์เกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงรอบตัวและ แนวโน้มทางประวัติศาสตร์ที่กำลังเกิดขึ้น และจากจุดยืนขององค์การ กลุ่ม ขบวนการใน ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมชนิดต่างๆ ภายนอก (ชลธิศ ชีระฐิติ, 2546 : 47) รวมไปถึงการ กำหนดยุทธวิธีการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย แนวคิดนี้จึงมีสมมติฐานที่ว่า ประชาชนมีความผูกพัน ยึดมั่นกับการสร้างคุณประโยชน์ส่วนรวม โดยคนในสังคมมีความไว้วางใจเชื่อใจกัน มี ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม นอกจากนี้ ยังเป็นสังคมที่ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม เชื้อชาติ ศาสนา เพศ ฯลฯ จึงเห็นได้ว่า การให้นิยามคำว่า “ประชาสังคม” จึง มักมีค่านิยมและความหวังต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมของนักวิเคราะห์หรือผู้ใช้ด้วย

แนวคิดประชาสังคมได้รับความสนใจในตะวันตก ซึ่งปริมณฑลของภาคประชาสังคมตามแนวคิดตะวันตก เป็นภาคส่วนที่แยกเป็นเอกเทศจากภาครัฐและภาคเอกชน แต่ก็ยังมีความสัมพันธ์กันอยู่ ดังที่ อเล็กซานเดอร์ (Alexander) (1994 อ้างถึงใน สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย [TDRI], 2543 : 11) กล่าวว่า ภายในสังคมนั้นมีความหลากหลาย ดังนั้นความเป็นหนึ่งเดียวหรือความเป็นเอกภาพทางสังคมภายใต้กรอบคิดประชาสังคมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ แต่เมื่อพูดถึงประชาสังคมในฐานะมณฑลสาธารณะ ต้องให้ความสำคัญอิสระในการคิดการกระทำที่ไม่ได้ถูกครอบงำโดยรัฐและตลาด

เมื่อมีการนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้ศึกษาหรืออธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองการปกครองภายใต้บริบทของสังคมไทย ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 นักคิดและนักวิชาการของไทยได้ให้คำนิยาม “ประชาสังคม” อย่างกว้างขวางและมีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์และบริบทของสังคมไทยในช่วงเวลาต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งแนวทางการอธิบายและขอบเขตหรือปริมณฑลของภาคประชาสังคมตามแนวทางการอธิบาย เป็น 3 แนวทางหลัก คือ 1) ประชาสังคมที่เน้นความสมานฉันท์ 2) ประชาสังคมที่เน้นการต่อรองกับรัฐ และ 3) ประชาสังคมที่เน้นความขัดแย้ง ดังต่อไปนี้

1) แนวทางการอธิบายประชาสังคมที่เน้นความสมานฉันท์

เป็นประชาสังคมที่เน้นความสมานฉันท์มีเกณฑ์ในการบรรลุจุดมุ่งหมายโดยเน้นเรื่องความปรองดอง ความหลากหลายภายในสังคม เน้นความสมานฉันท์โดยใช้ชุมชนเป็นตัวตั้ง นักวิชาการคนสำคัญในแนวคิดประชาสังคมแบบนี้ คือ ประเวศ วะสี (2536) ซึ่งได้แสดงทัศนะผ่านงานเขียน เรื่อง “แนวคิดและยุทธศาสตร์สังคมสมานภาพและวิชา” มีใจความโดยสรุปว่า ในสภาพสังคมไทยปัจจุบัน ภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในลักษณะเกื้อกูลกัน และมีผลประโยชน์ต่อกันอย่างมาก ทำให้สังคมขาดดุลยภาพและเกิดความล่าช้าในการพัฒนาภาคประชาชนหรือภาคสังคม โดยนัยยะนี้ ประเวศจึงเชื่อว่าจะต้องพัฒนาความเข้มแข็งที่ชุมชนหรือภาคประชาสังคมเพื่อทำให้เกิดดุลยภาพทางสังคม

ดังนั้น ความหมายของประชาสังคมในทัศนะนี้ คือ การที่ประชาชนจำนวนหนึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในบางอย่างและนำมาสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยมีการติดต่อสื่อสารกัน มีการเอื้ออาทรกัน มีอุดมคติร่วมกันหรือมีความเชื่อบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความรัก มีมิตรภาพ ซึ่งจะต้องเกิดจากรากฐานความเข้มแข็งของชุมชน โดยสร้างความสมานฉันท์ ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมสาธารณะ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า ภาคประชาสังคมในสังคมไทยอ่อนแอมาก หากเทียบกับภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน ดังนั้นจึงเสนอแนวคิดเชิงกลยุทธ์ว่าด้วย “ความร่วมมือเบญจภาคี” ซึ่งมีการร่วมมือกันทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ด้วยกระบวนการถักทอความสัมพันธ์ทั้งในแนวดิ่งอันหมายถึงโครงสร้างอำนาจที่เป็นทางการและในแนวนอน หมายถึงความสัมพันธ์แบบพันธมิตรหรือเครือข่ายระหว่างทุกภาคส่วนของสังคม

นอกจากนี้ ยังรวมถึงแนว “ประชาคม” “ประชารัฐ” ซึ่งเน้นความร่วมมือของภาครัฐและประชาชน นักคิดคนสำคัญ คือ ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2540 :41 - 42) ให้คำจำกัดความว่า ประชารัฐ หมายถึง ทุก ๆ ส่วนของสังคม โดยถือว่าทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนทั้งหมดเป็นประชาสังคม ซึ่งทุกฝ่ายเข้ามาร่วมกันแก้ปัญหาโดยไม่แยกว่าเรื่องใดเป็นเรื่องของฝ่ายรัฐหรือฝ่ายสังคม เนื่องจากรัฐในสังคมไทยพยายามแทรกแซงและจัดตั้งหรือมีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือองค์กรเกือบทุกชนิด

แม้ว่าประชาสังคมแนวประชารัฐ มุ่งอธิบายการรวมทุกภาคส่วนเข้ามาแก้ไขปัญหาคัลยคลึงกันกับลักษณะความร่วมมือแบบ “เบญจภาคี” ของประเทศ วิชาชีพ แต่ก็มีความแตกต่างกันเนื่องจากประชาสังคมในลักษณะความร่วมมือแบบ “เบญจภาคี” มองว่า ประชาสังคมเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ต้องการร่วมมือกับภาคส่วนอื่น เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้ภายใต้ความสมานฉันท์ ในขณะที่แนวประชารัฐขยายการนิยามไปมากกว่าการเน้นสมานฉันท์ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในสังคม โดยพิจารณาจากลักษณะของสังคมไทยที่รัฐได้แผ่ขยายอำนาจและอาณาเขตเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของทุกภาคส่วนของสังคม ทำให้การรวมตัวต่างๆ มีรัฐเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทั้งสิ้น

ในประเด็นขอบเขตหรือปริมาตรของประชาสังคม ประชาสังคมแบบเบญจภาคีมองว่า กิจกรรมประชาสังคมก็คือ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐหรือราชการ ภาคธุรกิจ ภาคการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน (ประเวศ วิชาชีพ, 2540) ความเป็นชุมชน ประชาคมเป็นการรวมตัวในแนวนอน ส่วนระบบราชการหรือองค์กรภาครัฐเป็นการรวมตัวในแนวดิ่ง อย่างไรก็ตามการนิยามประชาสังคมในลักษณะนี้ไม่ได้ปฏิเสธภาครัฐ แต่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคในสังคม

อย่างไรก็ตาม แนวทางการอธิบายข้างต้น มีข้อควรพิจารณาได้ว่า ในสังคม ภาครัฐและภาคเอกชนกับภาคประชาชนยังคงมีปัญหาความเหลื่อมล้ำกันอยู่ ในแง่ที่ภาครัฐและเอกชนจะเป็นผู้ปกครองหรือมีอิทธิพลเหนือภาคประชาชน ทำให้การมีความสัมพันธ์แบบเกื้อกูลกันหรือความสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนกับภาคประชาสังคมยังคงเป็นไป

ได้ไม่ยักยัก จึงนำไปสู่แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคมในการแก้ปัญหาของตนเอง มากกว่าการพึ่งอำนาจรัฐ

2) แนวทางการอธิบายประชาสังคมที่เน้นรูปแบบการต่อรองกับภาครัฐ

ประชาสังคมที่เน้นการต่อรองกับรัฐ มีความเชื่อว่า รัฐบาลมาจากประชาชน ประชาชนจึงสามารถล้มและตั้งรัฐบาลได้ ดังนั้น ประชาชนจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางสังคม แนวการอธิบายประชาสังคมนี้จึงให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนร่วมกันแก้ปัญหาของตนเอง โดยพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือขอความช่วยเหลือหรืออาจต้านทานอำนาจรัฐ มากกว่าการร่วมมือกับภาครัฐ นักวิชาการที่มีแนวคิดดังนี้ คือ ชีรยุทธ บุญมี และเอนก เหล่าธรรมทัศน์ ในทัศนะของเอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2543 :82) มองว่า ประชาสังคม หมายถึง เครือข่าย องค์กร หรือสถาบันใดที่อยู่ตรงกลางระหว่างรัฐกับปัจเจกบุคคลหรือครอบครัว และเครือข่าย (เอนก เหล่าธรรมทัศน์ 2542: 95-96) โดยภาคเอกชนหรือภาคสังคมที่เป็นชุมชน ชุมชน สมาคม ซึ่งรวมตัวกันโดยสมัครใจไม่มีใครบังคับให้มาร่วมกิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ ควบคู่ไปกับการปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว เพราะเขาเชื่อว่าหากคนทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมจะนำมาซึ่งผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยในระยะยาว ประชาสังคมจึงเป็นกลุ่มคนที่มาร่วมตัวกันทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่การแก่งแย่งกันหาอำนาจเพื่อให้ได้รับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2546:160) ประชาสังคมในแนวนี้ได้ขยายขอบเขตให้ภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรื่องราวของภาคสังคม และให้องค์กรประชาสังคมในท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการชีวิตส่วนรวมมากขึ้น

เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2541) ได้วิจารณ์แนวคิดประชาสังคมแบบความสมานฉันท์ว่าเป็นการมองประชาสังคมในฐานะเป็นชุมชนชนบทในสังคมจารีต(traditional society) และการให้คุณค่าสิ่งที่ดำรงอยู่ในชุมชน ซึ่งไม่เหมือนกับการเกิดประชาสังคมในตะวันตก ซึ่งเติบโตขึ้นในเมือง ซึ่งเป็นการรวมตัวของคนแปลกหน้าที่เข้ามามีความสัมพันธ์กันภายใต้สังคมสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมเสรีนิยม และปัจเจกมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณะ และมีสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตน มากกว่ารอการสั่งการหรือการอุปถัมภ์จากรัฐเช่นในสังคมดั้งเดิม นอกจากนี้ประชาชนสามารถตอบโต้การใช้อำนาจของรัฐ เพื่อถ่วงดุลอำนาจการครอบงำของระบบตลาด โดยมีจุดมุ่งหมายในการลดระดับการปกครองโดยรัฐ จำกัดขอบเขตอำนาจรัฐ และให้ภาคสังคมมีอำนาจในการดูแลตนเอง

3) แนวทางการอธิบายประชาสังคมที่อยู่บนฐานของความขัดแย้ง

นักคิดคนสำคัญของแนวการอธิบายประชาสังคมที่อยู่บนฐานของความขัดแย้ง คือ เกษียร เตชะพีระ(2540 : 123-137) ซึ่งมองว่า ประชาสังคม ไม่ได้เป็นพื้นที่ของการสมานฉันท์อย่างเดียว แต่เป็นพื้นที่ของกลุ่มหรือบุคคลซึ่งมีผลประโยชน์และความคิดที่แตกต่างกันมาอยู่ในสังคม แล้วทะเลาะกันอย่างอารยะเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาของสังคม

เนื่องจากแนวทางการอธิบายประชาสังคมสองแนวทางแรก มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นประชาสังคมที่มีร่วมกัน คือ เมื่อพูดถึงประชาสังคม เรามักมองว่าเป็นชุมชนซึ่งสมาชิกมีความสัมพันธ์กันในรูปแบบของความร่วมมือและความรักใคร่ปรองดองกันทั้งสิ้น จึงทำให้มีข้อวิจารณ์สองแนวทางแรกว่า เป็นการมองประชาสังคมแบบอุดมคติ เนื่องจากความเป็นจริงแล้วในองค์กรประชาสังคมเองก็มีความขัดแย้งเกิดขึ้นหลายกรณี เพราะภายในประชาสังคมมีกลุ่มหรือบุคคลต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์และความคิดที่แตกต่างกัน (ม.ร.ว. พุทธิศานน ชุมพล, 2543 : 24) จึงนำมาสู่การอธิบายประชาสังคมในมิติที่กว้างขึ้นให้เหมาะกับลักษณะที่เป็นจริงในสังคมมากขึ้น

การศึกษาประชาสังคม จึงควรพิจารณาถึงการรวมตัวของประชาชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ทั้งในแง่ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น เพื่อสะท้อนถึงความจริงของปรากฏการณ์ที่ดำรงอยู่มากที่สุด และเมื่อนำแนวคิดประชาสังคมมาใช้ อธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้เริ่มเห็นถึงการขยายปริมณฑลจากภาคประชาชนครอบคลุมถึงภาคธุรกิจเอกชนด้วยเนื่องจาก แนวคิดประชาสังคมเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่คาดหวังให้ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมได้มีส่วนร่วมกันในการกำหนดความเป็นไปของสังคม มากกว่าเป็นเพียงผู้รอทำตามนโยบายของรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว

การนำแนวคิดประชาสังคมมาศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองในสังคม มีจุดอ่อนตรงที่ไม่อาจแยกศึกษาภาคประชาชนกับภาคส่วนอื่นๆ ของสังคมได้อย่างชัดเจน เนื่องจากในสังคมมีองค์กรประกอบหลากหลาย โดยที่แต่ละภาคส่วนต่างมีความสัมพันธ์กันในหลายมิติ ทั้งโครงสร้างการปกครอง หน่วยงานภาครัฐในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น ตลอดจนองค์กรเอกชน การแยกออกจากกันอย่างไม่ชัดเจนดังกล่าว ทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการอธิบายปรากฏการณ์ของประชาสังคมตามลักษณะการปฏิบัติการต่างๆ ไม่ชัดเจนว่า แท้จริงแล้วเราควรจะศึกษาประชาสังคมในลักษณะของภาคส่วนที่ต้องการรวมตัวเพื่อเรียกร้องอำนาจจากรัฐ หรือเพื่อต่อสู้/ต่อรองกับภาครัฐ และ/หรือภาคเอกชน หรือต้องการร่วมมือกับภาครัฐและ/หรือ ภาคเอกชน

ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นปัญหาความชัดเจนในการศึกษาภาคประชาสังคมนั้นจึงอยู่ที่ การศึกษาเชิงประจักษ์ที่เกิดขึ้นกับภาคประชาสังคม

การศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้ตัวชี้วัดที่เป็นเกณฑ์พิจารณากระบวนการดำเนินการและ เป้าหมายขององค์กรประชาสังคม เพื่อพิจารณาการทำงานร่วมกันของสมาชิกในองค์กร ประชาสังคม ดังต่อไปนี้

1. การเข้าร่วมในองค์กรประชาสังคมต้องเป็นไปโดยสมัครใจ เพราะประชาชนมี ความเป็นอิสระจากอำนาจรัฐ
2. องค์กรประชาสังคมต้องดำเนินการอย่างอารยะ คือ ดำเนินการบนพื้นฐานของ สันติวิธี และการเคารพในความแตกต่างหลากหลาย แม้ไม่ชอบพอกันก็เคารพกันได้ ดังนั้น ความสัมพันธ์ในประชาสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ที่สามารถขัดแย้งกันได้ แต่ต้องอยู่บนสันติวิธี และการประนีประนอมซึ่งอยู่ภายใต้ความหลากหลายต่าง ๆ
3. องค์กรประชาสังคมเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะมากกว่าเพื่อ ประโยชน์ ส่วนตนหรือส่วนกลุ่ม (ม.ร.ว.พฤษิศาณ ชุมพล, 2543 : 24)

ในประเด็นเรื่องผลประโยชน์ของประชาสังคมนั้น คือ การเห็นประโยชน์ที่สมาชิก จะได้รับจากการรวมตัวเป็นประชาสังคม ซึ่งเอนก เหล่าธรรมทัศน์(2543 : 80) มองว่าประชาสังคม มีทั้งผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มและผลประโยชน์ส่วนรวม เป็นไปไม่ได้ที่ประชาสังคมจะมี วัตถุประสงค์เพื่อสนองต่อผลประโยชน์ส่วนรวมเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ทั้ง สองจะต้องมีการประสานเข้าด้วยกัน นั่นคือ ผลประโยชน์ส่วนตัวต้องไม่ทำลายส่วนรวม เพราะฉะนั้น การที่คนมองถึงผลประโยชน์ส่วนตนในระยะยาวจะทำให้พวกเขาทำเพื่อส่วนรวมและ ส่วนตัวไปพร้อมกัน

ผลประโยชน์ในที่นี้ สามารถพิจารณาที่ ตัวเงิน รายได้ อาชีพ ความหลากหลาย ทางสังคม วัฒนธรรม และชีวภาพรวมไปถึงวิถีชีวิตที่เคยมีมา ตลอดจนความต้องการพื้นฐานของ ประชาชนในท้องถิ่นด้วย (Batchelor, 1994 อ้างถึงในปริษา เปี่ยมพงศ์สานต์, 2541 : 197-198)

กล่าวโดยสรุป หัวใจของประชาสังคม คือ การที่สมาชิกตระหนักถึงสิทธิประโยชน์ ของตนเอง การมีความเข้าใจเรื่องการสละเสรีภาพบางประการของตนเพื่อความสงบสุขของสังคม และการมีความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจเอกชนที่มีต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)

แนวความคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจเอกชนที่มีต่อสังคม มุ่งอธิบาย องค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งถือเป็นแนวคิดเชิงยุทธศาสตร์ที่ต้องการให้ระบบ เศรษฐกิจทำหน้าที่รับใช้สังคม โดยมีความเชื่อว่า คนมีเสรีภาพในการเลือกทำสิ่งต่างๆ ปัจเจกจึง เลือกที่จะมารวมตัวกันเป็นองค์กรประชาสังคม ดังนั้น เมื่อเจ้าของธุรกิจเลือกที่จะมารวมตัวกับภาค ส่วนอื่นในสังคม เพราะคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนที่ใหญ่กว่า พวกเขาจึงดำเนินธุรกิจโดยให้ ความสำคัญกับหลักการทางจริยธรรมมาก่อนผลกำไร และมีความรับผิดชอบต่อคนอื่นและชุมชน ท้องถิ่น แนวคิดนี้ตรงกับทฤษฎีตลาดที่มีสติของอดัม สมิท ซึ่งมีสมมุติฐานว่า ระบบเศรษฐกิจแบบ ตลาดที่ดี ต้องอาศัยมากกว่าผลกำไรและการแข่งขันทางการตลาด นั่นคือ ต้องดำเนินการอยู่ใน บริบทของวัฒนธรรมที่มีจริยธรรม และในกรอบเกณฑ์ของนโยบายและกฎระเบียบสาธารณะที่มี ความมั่นคง โดยที่ผู้ใช้อำนาจหรือนักธุรกิจทุกคนในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบต่อการรักษาพื้นฐาน ของความไว้วางใจจากสังคมด้วย เพราะสังคมที่ค้ำจุน ขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานทางวัฒนธรรม เกี่ยวกับพฤติกรรมในเชิงจริยธรรมในทุกแง่มุม ทั้งในมุมมองปัจเจกและส่วนรวม นอกจากนี้ นักธุรกิจควรมีผลกำไรพอประมาณที่จะสามารถเกื้อหนุนต่อประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ไม่ใช่เป็น เป้าหมายที่ครอบงำชีวิตทางเศรษฐกิจ จึงทำให้กลุ่มผู้บริหารของบริษัทหรือนักธุรกิจต้องสนใจต่อ ผลประโยชน์ของสังคมโดยรวมด้วย(คอร์เท็น, 2545)

นักธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น มีค่านิยมที่ใส่ใจต่อเรื่องความยั่งยืน ของสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงคุณค่าของมนุษย์ ความยุติธรรม ฯลฯ และดำเนินการบนพื้นฐาน รูปแบบธุรกิจที่เน้นความร่วมมือกันและรวมตัวกันระหว่างพันธมิตรที่ไม่แสวงหากำไรเข้ากับบริษัท ที่ทำงานเพื่อผลกำไร โดยลักษณะสำคัญของแนวความคิด Corporate Social Responsibility มีดังนี้

1. มีความใส่ใจต่อคุณค่าของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งมวลเป็นองค์รวม ไม่ว่าจะป็นมนุษย์หรือ สิ่งแวดล้อม
2. เน้นความเป็นท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้เจ้าของกิจการเป็นคนภายในท้องถิ่น เนื่องจากเขา จะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระยะยาวจากการดำเนินกิจการนั้น จึงส่งผลต่อความ รับผิดชอบต่อบริษัทหรือกิจการนั้น ต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมในชุมชนที่กิจการนั้น ตั้งอยู่
3. การกระทำต่าง ๆ ควรมุ่งสู่ความเป็นธรรม โดยให้ความสำคัญกับการให้หลักประกันว่า ทุกคนจะมีวิถีในการดำรงชีวิตที่สมกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และควรมีการแบ่งสรรอย่าง ได้สัดส่วนในเรื่องบทบาทของแต่ละคนในการช่วยเพิ่มความมั่งคั่งให้แก่สังคม ซึ่งอาจวัดได้

จากนโยบายการรับคนเข้าทำงานของบริษัทนั้นที่เน้นคนในท้องถิ่นในอัตราส่วนเท่าไร
ท้องถิ่นนั้นเก็บภาษีเงินได้ในอัตราก้าวหน้า เป็นต้น

4. มีการสนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพ เนื้อหาลักษณะเฉพาะทางเทคนิค กระบวนการผลิต อาจวัดจากนโยบายขององค์กรท้องถิ่นหรือบริษัท ในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของบริษัท ห้างร้านที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะ เช่น ข้อมูลการปล่อยสารพิษสู่อากาศ และน้ำของบริษัท เป็นต้น
5. แสวงหาความหลากหลายและการพึ่งตนเอง ทั้งทางด้านพลังงานและวัตถุดิบ
6. เคารพในบทบาทที่จำเป็นของรัฐบาล เนื่องจากกฎเกณฑ์หรือนโยบายของรัฐ ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการควบคุมการกระทำผิดของบริษัทหรือภาคธุรกิจ ตลอดจนปกป้องผลประโยชน์สาธารณะ อาจชี้วัดจากการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายของบริษัทหรือผู้ประกอบการ
7. รักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่มีจริยธรรม โดยการตระหนักว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม
8. เคารพในสาธารณะสมบัติ (commons) ที่มีอยู่ร่วมกัน โดยทำให้ผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล ชุมชนและระบบนิเวศน์ผสานสอดคล้องไปด้วยกัน (คอร์เท็น, 2545 :186-196 และคอร์เท็นและคณะ, 2546)

แนวคิดความรับผิดชอบขององค์กรธุรกิจที่มีต่อสังคม ได้สะท้อนให้เห็นถึงหลักการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ต้องใส่ใจต่อสาธารณะหรือต่อท้องถิ่นที่ธุรกิจของเขาดำรงอยู่ โดยไม่คำนึงถึงการแสวงหาผลกำไรสูงสุดตามหลักการของระบอบทุนนิยม โดยนักธุรกิจหรือองค์กรทางธุรกิจต่างหันมาให้ความสำคัญต่อการตระหนักถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมด้วยแนวคิดองค์กรธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ส่วนตน โดยที่ทั้งธุรกิจและสังคมต่างต้องเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ภายใต้อาณัติของผลประโยชน์ที่อาจมีทั้งความสอดคล้องและขัดแย้งกัน การดำเนินธุรกิจที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนและส่วนรวมจึงทำให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว เนื่องจากได้รับการสนับสนุนทั้งโดยทางตรงและ/หรือทางอ้อมจากท้องถิ่นที่ธุรกิจนั้นดำรงอยู่

อย่างไรก็ตาม เมื่อนำแนวคิดข้างต้นมาใช้ในการศึกษาประชาสังคม ทำให้เห็นว่านักคิดในแนวเสรีประชาธิปไตย(liberal democracy) เช่น จอห์น ล็อก รูสโซ หรือ อדם สมิท ต่างมองประชาสังคมว่ามีศักยภาพในการใช้เหตุผลและสามารถถ่วงถ่วงได้ว่าอะไรคือผลประโยชน์ส่วนรวม (เสกสรรค์ ประเสริฐกุล, 2548 :145) ในขณะที่ความเป็นประชาธิปไตยในสังคมไทยที่อยู่บนพื้นฐานของความมิเสรีภาพ อาจทำให้ปัจเจกมีความเป็นอิสระมากขึ้น จนส่งผลให้คนคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้น โดยไม่สนใจผลประโยชน์ของส่วนรวม ทำให้การรวมตัวกันหรือ

ความสมานฉันท์กันในสังคมมีน้อยหรืออาจเป็นการรวมตัวเพียงเฉพาะเรื่องเฉพาะคราว(เอ็นนู ซื่อสุวรรณ, 2544 :181) ดังนั้น เราจึงต้องไม่สับสนระหว่างความสามารถในการดูแลตัวเองของสังคมกับการดูแลตัวเองของปัจเจกบุคคล เพราะว่าแม้ปัจจุบันคนไทยบางส่วนจะมีรายได้และการศึกษาสูงสามารถดูแลตนเองได้ แต่อาจไม่มีความหมายทางสังคม หากต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นดัชนีชี้วัดคุณภาพของประชาชนในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงมีความสำคัญมากกว่าการอาศัยความมั่งคั่งเป็นตัววัด (เสกสรร ประเสริฐกุล, 2548 : 152-153)

2.3 แนวคิดเรื่องต้นทุนทางสังคม (Social Capital)

ต้นทุนทางสังคม (Social Capital) ประกอบด้วย ความมีเจตจำนงที่ดี ความเป็นเนื้อเดียวกัน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การติดต่อกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมท่ามกลางปัจเจกและครอบครัว ที่เน้นเครือข่ายทางสังคม ตลอดจนบรรทัดฐานของการรวมตัวกันของคนในชุมชน และสถาบันต่างๆที่ก่อให้เกิดสายใยที่ยึดเหนี่ยวสถาบันและบุคคลในสังคมเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้เป็นคุณค่าที่ก่อให้เกิดพลังต่อสังคม (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2546:329)

ความไว้วางใจ (trust) เป็นสาระสำคัญของแนวคิดต้นทุนทางสังคม เนื่องจากต้นทุนทางสังคมเป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจ เครือข่ายและบรรทัดฐาน ซึ่งความไว้วางใจทำให้มีการรวบรวมเครือข่ายและบรรทัดฐานเข้าด้วยกัน โดยอาศัยความไว้วางใจภายในเครือข่ายเพียงเล็กน้อย ก็สามารถทำให้เครือข่ายสามารถปฏิบัติการภายใต้ความสัมพันธ์ได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ความไว้วางใจโดยตัวมันเองเกิดจากต้นทุนทางสังคมอีกด้วย (Field, 2004)

แก่นความคิดต้นทุนทางสังคม คือ เรื่องราวเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม (social network matter) หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งต้นทุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ส่วนตัว (private or internal benefits) กล่าวคือ เครือข่ายทางสังคมจะส่งผลให้เกิดผลประโยชน์กลับมาสู่ปัจเจก เนื่องจากการเรียนรู้ร่วมกันและในกระบวนการตัดสินใจของสมาชิกในท้องถิ่นแต่ละครั้ง จะทำให้คนได้พิจารณา ทบทวนผลประโยชน์ของฝ่ายตน และขยายผลประโยชน์นั้นให้กว้างขึ้นโดยใช้เหตุผล และความจำเป็นที่ตนมีและพยายามหาจุดเชื่อมโยงระหว่างผลประโยชน์ของแต่ละฝ่าย เพื่อให้แต่ละฝ่ายสามารถรับได้ จนทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันว่าอะไรคือสิ่งที่มีคุณค่าหรือผลประโยชน์ร่วมหรือที่เกี่ยวข้องกับตัวสมาชิกและทำให้พวกเขาคิดว่าจะทำอะไรเพื่อตอบสนองต่อปัญหาของส่วนรวม ซึ่งเป็น

กระบวนการตัดสินใจร่วมกันของสมาชิก หลังจากที่ได้มีการพูดคุยหรือเกิดปัญหาคือขึ้นในท้องถิ่น (เดวิด แมทธีวส์, 2543:126) ดังนั้น ต้นทุนทางสังคมสามารถทำให้ทั้งผลประโยชน์ส่วนตัว และผลประโยชน์สาธารณะได้รับการตอบสนองจากการติดต่อกันระหว่างคนในชุมชน เนื่องจาก เมื่อมีการติดต่อกันจะทำให้เรารับรู้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่คนอื่นต้องการและมีการแลกเปลี่ยน ผลประโยชน์หรือร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้ผลประโยชน์ของผู้ที่ติดต่อกันได้รับการตอบสนอง ซึ่งการอยู่คนเดียวไม่อาจทำให้ผลประโยชน์หรือความต้องการได้รับการตอบสนองได้ (Putnam, 2002 : 4) นอกจากนี้การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารผ่านเครือข่าย ถือเป็นกลไกควบคุมบุคคลให้ประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคมด้วย

การศึกษาเครือข่ายทางสังคม ในงานชิ้นนี้ เป็นการศึกษาถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในประเด็นต่อไปนี้

1. เนื้อหาสาระ ของความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่น เช่น ความเป็นเครือญาติกัน ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ ความร่วมมือทางศาสนา ฯลฯ
2. ความต้องการได้ โดยศึกษาว่ามีการตอบแทนกันหรือไม่
3. ความคงทนถาวรของความสัมพันธ์
4. ความแน่นแฟ้น คือ ต้องทำตามคำขอหรือไม่(ม.ร.ว. พุทธิสาณ ชุมพล, 2546:209)

อย่างไรก็ตามต้นทุนทางสังคมอาจเกิดขึ้นทั้งที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสมาชิกในกลุ่ม และที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่วนรวม ซึ่งความสัมพันธ์ในแบบแรก เน้นการตอบสนองความต้องการของสมาชิกทั้งทางด้านวัตถุ หรือผลประโยชน์ทางการเมือง ดังนั้น สมาชิกในเครือข่ายประเภทนี้จึงประกอบด้วยคนที่มีความคล้ายคลึงกันทั้งในด้านชนชั้น ศาสนาและเชื้อชาติ ขณะที่ความสัมพันธ์ในแบบหลังนั้น เน้นการส่งเสริมสินค้าสาธารณะเพื่อตอบสนองต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม สมาชิกจึงมีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อาชีพและชนชั้นทางสังคมที่หลากหลายแตกต่างกัน(Putnam , 2002 : 9-12)

ต้นทุนทางสังคมนั้น สามารถเป็นได้ทั้งเป้าหมายและวิธีการของเครือข่ายการรวมตัวกันทางสังคม กล่าวคือ สมาชิกในสังคมสามารถใช้วิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในรูปแบบต้นทุนทางสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกัน ซึ่งเครือข่ายสามารถเป็นตัวแบบการจัดองค์กรทางสังคม ตัวแบบหนึ่งที่ใช้วิเคราะห์สภาพสังคมที่มี “การสลับสับเปลี่ยนกันต่างๆ นานา ในหมู่ภาครัฐ ภาคเอกชนภาคอาสาสมัคร”(Rhodes 1997: 51 อ้างถึงใน ม.ร.ว. พุทธิสาณ ชุมพล, 2546 : 215) นอกจากนี้ ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมนั้นๆ ก็

ทำให้คนมาร่วมมือกันได้ง่ายขึ้น เนื่องจากการใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่แล้ว ในขณะที่เดียวกัน ต้นทุนทางสังคมก็เป็นเป้าหมายหรือผลของการรวมตัวของสมาชิกในสังคม เพื่อที่จะทำให้เครือข่ายทางสังคมเข้มแข็ง

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

อำนาจ หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จหรือความสามารถของบุคคลที่จะทำให้อีกบุคคลหนึ่งปฏิบัติตามความต้องการของตน อำนาจจึงเกิดขึ้นเมื่อคนมาอยู่ร่วมกันและอำนาจมีอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคม เรียกอีกอย่างว่า อำนาจทางสังคม หมายถึงความสามารถของคนหรือกลุ่มคนในการเปลี่ยนแปลงชีวิตทางสังคม และมีอำนาจเพียงพอที่จะต่อรองกับคนอื่น หรือชุมชนโดยไม่มี การเสียเปรียบ (สุรวุฒิ ปัดไธสง, 2543 อ้างถึงใน วิจิต ปรกษาหาญ, 2544 : 33) ซึ่งอำนาจนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งหรือการบังคับเสมอไป แต่เป็นขีดความสามารถทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นทั้งในแง่ความร่วมมือ การบังคับหรือการครอบงำผู้อื่นเพื่อที่จะลู่ลวงความสำเร็จในเป้าหมายร่วมกัน(Parsons อ้างถึงในเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546 : 271)

ในการศึกษาเรื่องอำนาจ มี 3 มิติ คือ มิติที่ 1. ผู้ที่สามารถควบคุมทรัพยากรเหนือกว่า มีอำนาจการตัดสินใจหรือทำให้ผู้อื่นทำตามที่ต้องการ มิติที่ 2. ได้ขยายการอธิบายมาสู่อำนาจการตัดสินใจที่จะไม่ตัดสินใจด้วย และมิติที่3. เป็นอำนาจที่ลึกซึ้งกว่าใน 2 มิติข้างต้น นั่นคือ การที่เราสามารถควบคุมความคิดและความต้องการของคนอื่น จนทำให้เขาเกิดความยินยอมทำตามที่เราต้องการ เรียกอีกอย่างว่า อำนาจครอบงำนั่นเอง(ม.ร.ว.พฤษทิสาณ ชุมพล, 2547:11-12 และ Lukes, 1974:23 อ้างถึงในเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2547:274)

นอกจากนี้จอห์น เคนเนธ กัลเบรท (John Kenneth Galbraith) นักเศรษฐศาสตร์ยังได้กล่าวถึงการใช้อำนาจว่า “ในการใช้อำนาจหรือการที่คนบางคนยอมให้กับเจตจำนงของคนอื่น ๆ เป็นอะไรที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในสังคมสมัยใหม่” (อ้างถึงในฟริตซ์ออฟ คาปรั้า, 2548:166-167) เพราะอำนาจจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะคลี่คลายความขัดแย้งทางผลประโยชน์ของมนุษย์ในสังคม กัลเบรทจึงได้แยกแยะอำนาจว่ามี 3 ประเภท คือ

- 1) อำนาจบังคับซึ่งจะได้รับความยินยอมมาโดยการเข้าไปแทรกแซงหรือขู่ว่าจะแทรกแซง
- 2) อำนาจแบบทดแทน โดยการเสนอสินน้ำใจหรือรางวัลให้

3) อำนาจแบบสร้างเงื่อนไข ซึ่งทำโดยการเปลี่ยนความเชื่อ อาจจะใช้การชักจูงหรือด้วยการให้การศึกษา

การหาส่วนผสมที่เหมาะสมสำหรับการใช้อำนาจทั้งสามอย่างในการคลี่คลายความขัดแย้งและหาสมคูลให้กับผลประโยชน์ที่ปรากฏอยู่ตรงหน้าอย่างไร ถือเป็นเรื่องศิลปะทางการเมือง โดยสามารถศึกษาเรื่องอำนาจขององค์กรโดยกระทำได้ 2 ลักษณะ คือ

2.4.1. อำนาจขององค์กรในกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งส่วนที่มีการตัดสินใจและไม่มีการตัดสินใจ โดยศึกษาที่การเรียกร้องนโยบายที่ต้องการ ทั้งที่แสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมทางการเมือง และทั้งที่ก่อรูปหรือฝังตัวเป็นความคับข้องใจนอกกระบวนการทางการเมือง (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2547 : 272) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจที่เป็นรูปธรรม ประเด็นสำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้น และการตีความเพื่อทำความเข้าใจในการกระทำที่มีเจตนา และประเด็นที่มีศักยภาพที่จะเป็นประเด็นทางการเมือง

2.4.2. อำนาจขององค์กรที่เป็นอิสระจากการครอบงำทางวัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กรอื่นแต่ส่งผลเสียต่อท้องถิ่นโดยรวม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องในการศึกษาประชาสังคมหรือการร่วมมือของกลุ่มทางสังคม ทั้งแนวคิดประชาสังคม แนวคิดองค์กรธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม และแนวคิดต้นทุนทางสังคมนั้น ต่างเป็นแนวคิดที่มีความคล้ายคลึงกันในลักษณะที่มีฐานคิดหลักอยู่ที่การรวมตัวของภาคประชาชน ซึ่งเป็นเจ้าของสังคมหรือท้องถิ่นนั้น ในการทำเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และผลประโยชน์ของสมาชิก ซึ่งสมาชิกในองค์กรประชาสังคมในภาคส่วนต่างๆ ที่ร่วมกันดำเนินกิจกรรมนั้น จะต้องมิจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของท้องถิ่นและคำนึงถึงการอยู่ร่วมกันภายใต้กฎระเบียบแบบแผนในการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยร่วมกันดำเนินกิจกรรมผ่านเครือข่ายทางสังคมทั้งในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เนื่องจากองค์กรประชาสังคมมีวัตถุประสงค์ในการสนองความต้องการของสมาชิกและส่วนรวมจึงต้องมีความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นเพื่อให้องค์กร สามารถบรรลุความต้องการร่วมกันของส่วนรวมได้

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ “ประชาสังคม” ในประเทศไทยซึ่งเป็นการศึกษาที่เน้นเนื้อหาของกระบวนการหรือปฏิบัติการของประชาสังคมในหลายระดับตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด

ไปจนถึงระดับประเทศ เช่น การปฏิบัติงานของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา(LDI) หรือสถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม(Civicnet) เป็นต้น ซึ่งองค์กรเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษา ประชาสังคมควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งให้ประชาสังคม

ในส่วนของงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการก่อตัวขององค์กรประชาสังคมและการรวมตัวของประชาชนในรูปของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายภาคประชาชน ซึ่งมีทั้งการรวมตัวกันภายในกลุ่มอาชีพ หรือกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือปัญหาเหมือนกัน เช่น งานของมูลนิธิรัตน มิตรปราสาท (2539) ศึกษาการก่อตัวขององค์กรประชาชนกับการเสริมอำนาจประชาชน กรณีชุมชนประมงพื้นบ้าน อ. สิเกา จ. ตรัง งานของเวทีนี้ สตะเวทิน (2542) ที่ศึกษาพัฒนาการของประชาคมบางลำพู เกี่ยวกับปัจจัยที่เกื้อหนุนการก่อตัวของประชาคม กลไกการสื่อสารในการจัดการประชาคม พบว่า มี 5 ปัจจัยที่เกื้อหนุนต่อการก่อตัวของประชาคมดังกล่าว คือ 1.) แนวคิดของบุคคลในการเข้าร่วม 2.) ความผูกพันกับชุมชนของคนดั้งเดิมในพื้นที่ 3.) ลักษณะของแกนนำที่ริเริ่มก่อตัว 4.) ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารในการก่อตัวและ 5.) การกระตุ้นจากบุคคลภายนอก

และงานวิจัยพลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตกของภมรรัตน์ สุธรรม (2546) ที่ได้ศึกษาถึงพลวัตของชุมชนกับการพึ่งตนเอง พบว่า พลวัตของชุมชนในช่วงบุกเบิกเป็นชุมชนที่มีระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง โดยมีปัจจัยสำคัญในการพึ่งตนเอง ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ จำนวนประชากรและความสัมพันธ์แบบเครือญาติในชุมชน ต่อมาเมื่อชุมชนขยายตัวได้มีการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบแผนการผลิตที่เน้นการผลิตเพื่อขาย ทำให้ชุมชนมีระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งพาและเกิดวิกฤติในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม สุดท้ายชุมชนได้ปรับตัวได้มีการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินกิจกรรมในการพึ่งตนเองด้านต่างๆ โดยมีปัจจัยที่เสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ได้แก่ ผู้นำการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของคนในชุมชน ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

จากการสำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในส่วนของ การก่อตัวหรือปฏิบัติการขององค์กรประชาสังคม มักพบว่า งานวิจัยประเภทนี้ได้มุ่งศึกษาการก่อตัวขององค์กรซึ่งเกิดจากแนวคิดของบุคคลในการเข้าร่วม ความผูกพันกับชุมชนของคนดั้งเดิมในท้องถิ่น ลักษณะของแกนนำที่ริเริ่มก่อตัว ลักษณะเครือข่ายการสื่อสารและการกระตุ้นจากบุคคลภายนอก ตลอดจนบริบทสภาพแวดล้อม ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้ต่างเป็นลักษณะของการรวมตัวทั่วไปของกลุ่มคนที่มีความสนใจหรือปัญหาเดียวกันหรือการตระหนักถึงปัญหาของกลุ่มคนที่มีพื้นฐานความสนใจที่ใกล้เคียงกัน

แต่การศึกษาลักษณะการรวมตัวของภาคส่วนที่มีลักษณะดังกล่าวต่างกันนั้นนอกจากเงื่อนไขที่กล่าวมา ย่อมต้องมีเงื่อนไขอื่นที่ทำให้เกิดการรวมตัวและทำงานร่วมกัน

งานของยุพิน ใจบุญ (2542) ศึกษาการจัดการความขัดแย้งขององค์กรประชาชนกรณีสมัชชาคนจน โดยเน้นศึกษาทัศนคติ แนวคิด วิธีการทำงานและวิธีการจัดการความขัดแย้งของสมัชชาคนจน พบว่า การดำเนินงานของสมัชชาคนจนให้ความสำคัญกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็น การกำหนดนโยบายพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและบทบาทวิธีการทำงานขององค์กรให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อความอยู่รอดขององค์กร ส่วนการจัดการความขัดแย้งภายในองค์กรและระหว่างองค์กรนั้น องค์กรสมัชชาคนจนมักใช้วิธีการประนีประนอม แต่หากเป็นความขัดแย้งกับองค์กรภาครัฐ สมัชชาคนจนมักใช้วิธีการเจรจาต่อรองและการชุมนุมกดดัน งานของสุทธิพร นาคพวง(2543) ศึกษากลุ่มคนรักเมืองเพชรในเรื่อง กระบวนการและวิธีดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ตลอดจนปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของประชาสังคม งานศึกษาของบัณฑิต ประดิษฐ์สุวรรณ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่าเนื่องจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของประชาสังคม และจะต้องมีการสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชน งานศึกษาประเภทนี้ทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ของประชาชนสามารถทำให้แก้ไขปัญหาภายในองค์กรและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับองค์กรภายนอกได้

ในขณะที่เดียวกันงานที่ศึกษาความเป็นประชาสังคมขององค์กรประชาสังคมนั้น มีการศึกษาหลายชิ้น พบว่า ปฏิบัติการของประชาสังคมในชนบทนั้นเป็นลักษณะการรวมตัวภายใต้วัฒนธรรมของชุมชนที่มีจารีต ประเพณี ความเชื่อจากคนในชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นลักษณะความสัมพันธ์ของคนที่มีความคุ้นเคยกันและมีลักษณะความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายและสมาชิกขององค์กรประชาสังคมนั้นๆสามารถทำความเข้าใจกันได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นคนที่มีประสบการณ์ แนวคิดและทัศนคติที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน เช่น ของอำไพ อุตตาธรรม (2542) ได้วิเคราะห์ความเป็นประชาสังคมในการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบทภาคเหนือ พบว่า การปฏิบัติการทางสังคมด้านต่างๆ ของคนในหมู่บ้านชนบท เกิดจากกระบวนการเรียนรู้เพื่อชีวิตที่ดีร่วมกันของคนภายในชุมชน ภายใต้วัฒนธรรมของชุมชนที่มีกฎ จารีตประเพณี ความเชื่อที่ก่อตัวขึ้นจากพื้นฐานของธรรมชาติและศาสนาที่เป็นตัวควบคุมและมีกระบวนการเรียนรู้การอยู่รอดของชุมชนร่วมกัน ตลอดจนกระบวนการพัฒนาของรัฐและระบบตลาดที่เข้ามาสู่ชุมชนได้บ่มเพาะให้ชุมชนเกิดปฏิบัติการทางสังคมเพื่อต่อสู้ต่อรองกับระบบต่าง ๆ ที่มาจากนอกชุมชนอยู่ตลอดเวลา การปฏิบัติการทางสังคมเหล่านี้ถือเป็นผลลัพธ์ใหม่

และการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งงานเหล่านี้สามารถนำมาใช้วิเคราะห์เพื่อขยายให้เห็นถึงการขยายความเข้าใจประชาสังคมในลักษณะความสัมพันธ์เชิงซ้อนที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ของชมรมรักษะตะกะระน ซึ่งเป็นการศึกษาการรวมตัวของกลุ่มคนแปลกหน้าที่เป็นนักธุรกิจจากภายนอกที่เข้ามารวมตัวกับคนในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์ในลักษณะวัฒนธรรมชุมชนอยู่ด้วย

ส่วนงานวิจัยของชลธิศ ชีระฐิติ (2547) เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาสังคมในชุมชนท้องถิ่นไทย กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรีซึ่งได้เสนอกรอบการวิเคราะห์ในการศึกษาพลวัตของประชาสังคมในขบวนการอนุรักษ์เพื่อคัดค้านนโยบายการพัฒนาที่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของกระบวนการถ่วงดุลอำนาจ เช่นเดียวกับการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคมกับรัฐบาล กรณีชาวประมงพื้นบ้านอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ของประภาส ปิ่นตบแต่ง(2547) เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นการทำงานของประชาสังคมรากหญ้าในการรวมตัวกันเองและสร้างพันธมิตรทางสังคม เพื่อปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของพวกเขา พร้อมกับการต่อสู้เพื่อให้รัฐบาลยอมรับข้อเสนอการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของพวกเขาซึ่งเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของชุมชน นั่นคือ อาชีพการประมง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งงานศึกษาในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาสังคมนี้ สามารถนำมาวิเคราะห์กรณีชมรมรักษะตะกะระน เกี่ยวกับเงื่อนไขของการต่อสู้ของชาวบ้านเพื่อให้สามารถทำให้รัฐยอมรับในข้อเสนอเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของท้องถิ่นตน ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความแตกต่างกระบวนการทำงานเพื่อท้องถิ่นของชาวบ้านที่มีลักษณะการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันของคนในตำบลกะรน

กรอบในการศึกษาวิจัย

การศึกษาองค์กรประชาสังคมในกรณีการรวมตัวของกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษะตะกะระน มีสมมติฐานว่าจิตสำนึกของคนในท้องถิ่นและการมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกันของสมาชิกในแต่ละภาคส่วนส่งผลต่อการรวมตัวกันในฐานขององค์กรประชาสังคมท้องถิ่น

โดยการศึกษานี้ได้ใช้แนวคิดประชาสังคม แนวคิดความรับผิดชอบต่อบรรษัทต่อสังคม(Corporate Social Responsibility) แนวคิดต้นทุนทางสังคม(Social Capital)และแนวคิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจมาอธิบายว่า ชมรมรักษะตะกะระนเกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย คือ สังคมในท้องถิ่นเน้นเรื่องการมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะสามารถกำหนดทิศทางและความเป็นไปของท้องถิ่นร่วมกันกับภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครอง

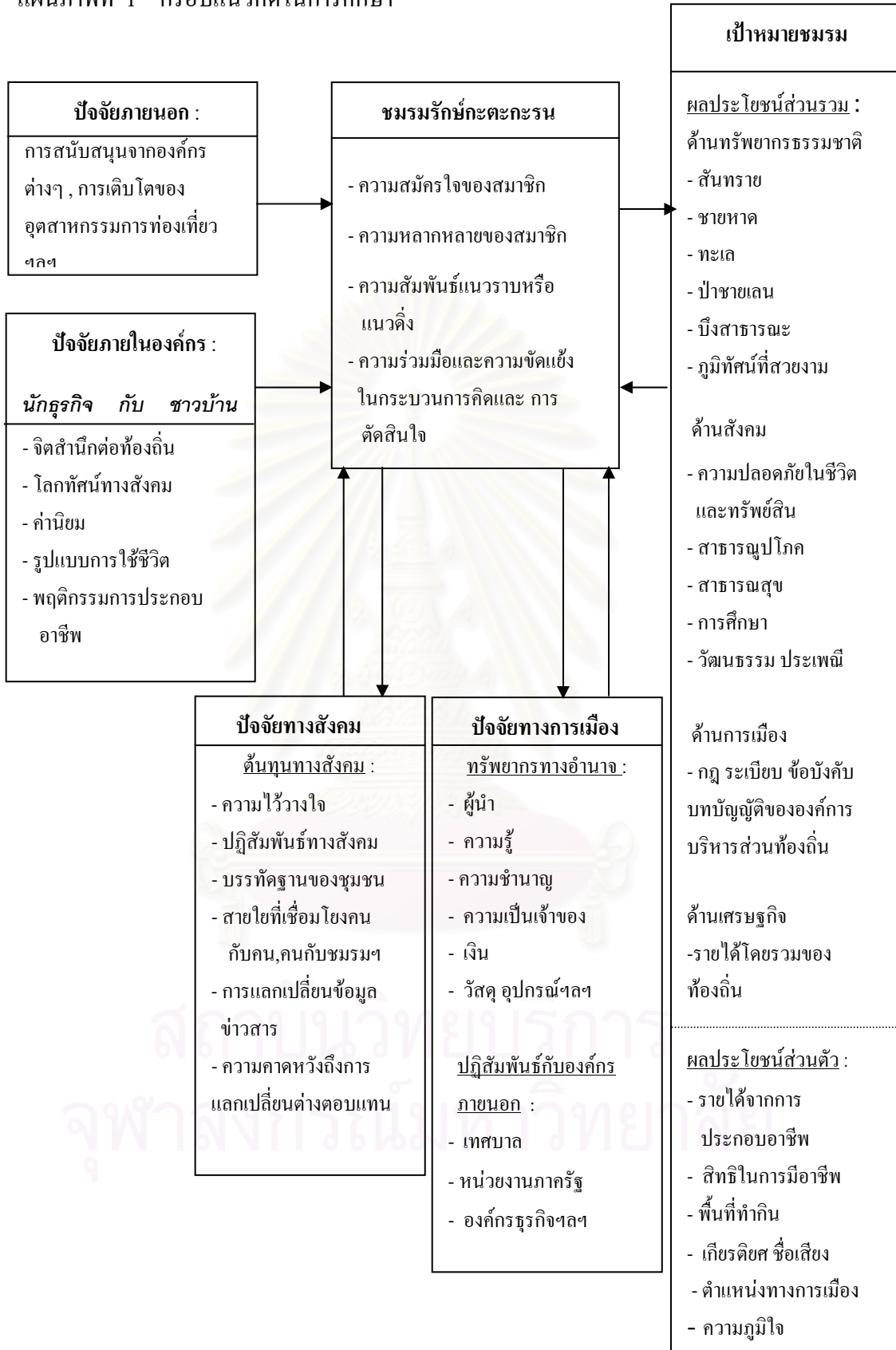
ส่วนท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาและวิกฤตที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นโดยรวม จนยากที่ภาครัฐฝ่ายเดียวจะเป็นผู้แก้ปัญหาได้ทัน

ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นชมรมรักษะกะตะกะรนสามารถแยกได้สองประเภทหลัก คือ ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก และการเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวในท้องถิ่น กับปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ จิตสำนึกของสมาชิกซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นที่ต้องการรักษาสิ่งที่ดีงามภายในท้องถิ่นเอาไว้ และผลประโยชน์ของส่วนรวมที่สอดคล้องกันกับผลประโยชน์ส่วนตัวของทั้งชาวบ้านและนักธุรกิจ ในการเชื่อมโยงให้เห็นความสัมพันธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) เป็นแนวทางในการอธิบาย โลกทัศน์ พฤติกรรม ลักษณะการประกอบธุรกิจ/การประกอบอาชีพและการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ฯลฯ ของนักธุรกิจ และชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อ สืบสาวถึงเจตนาที่แท้จริงในการรวมตัวกัน และนำแนวคิดต้นทุนทางสังคมมาอธิบายปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ค้นพบในกรณีศึกษา และอธิบายลักษณะการรวมตัวของคนในท้องถิ่น โดยวิเคราะห์ถึงผลของการรวมตัวที่มีต่อการตอบสนองความต้องการของส่วนรวม รวมถึงอธิบายการสร้างเชื่อมโยงระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวของนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมหรือชาวบ้านและผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นเข้าไว้ด้วยกันภายใต้ชมรมรักษะกะตะกะรน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังศึกษาถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชมรมกับองค์กรภายนอกผ่านกรณีวิเคราะห์ทรัพยากรทางอำนาจของแต่ละฝ่าย เพื่อให้เห็นภาพของตำแหน่งแห่งที่ของอำนาจในท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำกรอบแนวคิดมาเสนอเป็นตัวแบบในการศึกษาได้ ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

ตำบลกะรน : การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาชมรมรักษะกะตะกะรนเพื่อให้สามารถเข้าใจถึงลักษณะการรวมตัวและการอยู่ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจกับสภาพความเป็นอยู่รวมถึงลักษณะทั่วไปของท้องถิ่นและบริบทของตำบลกะรน เพื่อเป็นการขยายความเข้าใจถึงพื้นฐานทางสังคมของชมรมรักษะกะตะกะรนมากขึ้น ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของตำบลกะรน ลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนกลุ่มทางสังคมต่างๆ ในท้องถิ่น ดังเนื้อหาต่อไปนี้

3.1 สภาพทั่วไปของตำบลกะรน

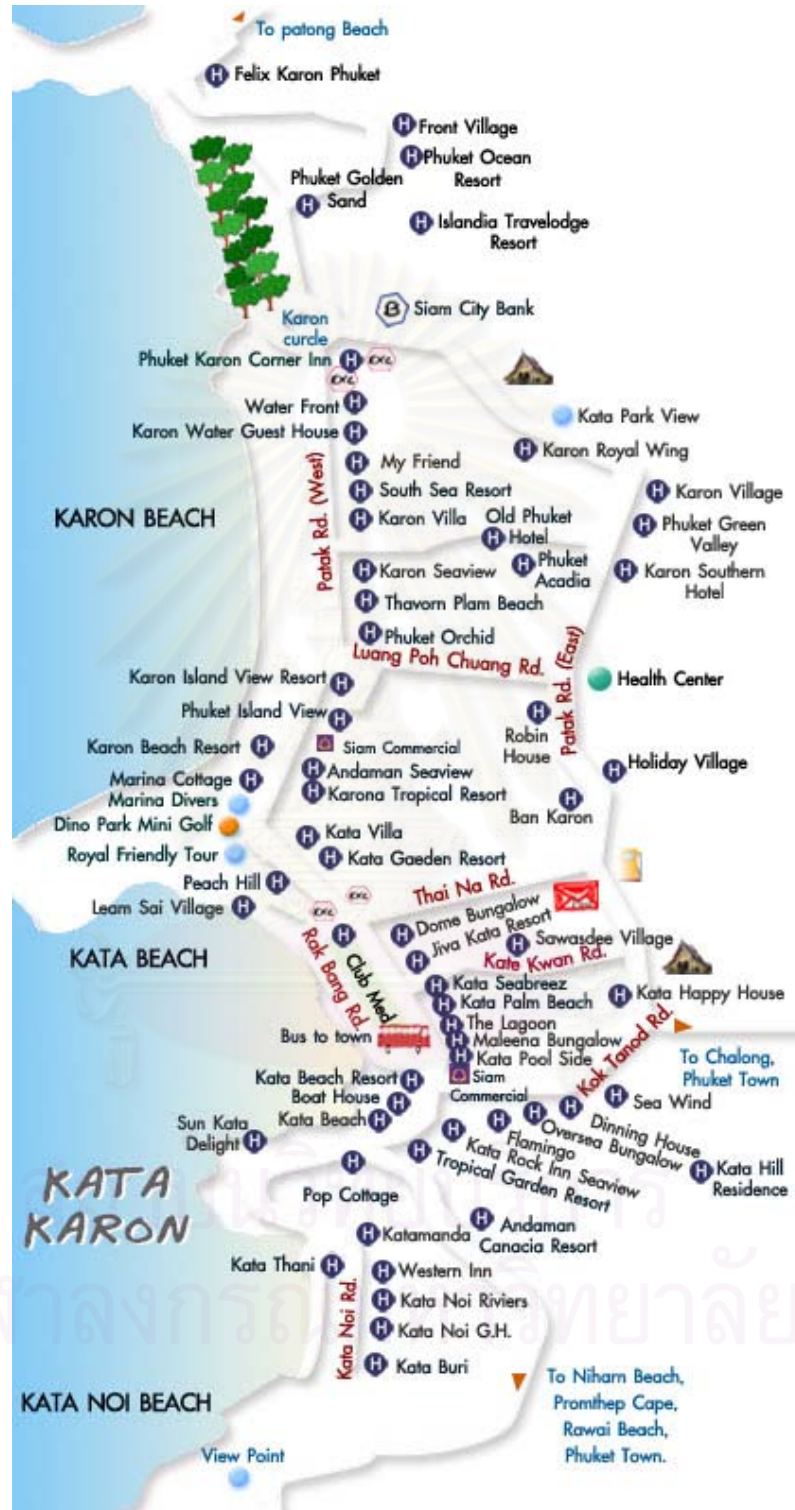
ลักษณะทางกายภาพ

ตำบลกะรน อยู่ในอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ห่างจากตัวเมืองภูเก็ตไปทางทิศใต้เป็นระยะทาง 19 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ทั่วไปเป็นที่อกเขามีชื่อว่า “เทือกเขานาคเกิด” ซึ่งโอบล้อมที่ราบจรดทะเลอันดามัน ตำบลกะรน ประกอบด้วย 5 ชุมชน คือ ชุมชนกะรน ชุมชนกะตะ ชุมชนบางลา ชุมชนคอกช้าง และชุมชนโคกโดนด - กะตะน้อย โดยทิศเหนือมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ ทิศใต้ติดต่อกับตำบลราไวย์ อำเภอเมือง ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลฉลอง อำเภอเมือง และทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามัน

บ้านเรือนและสิ่งก่อสร้างในชุมชนส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในลักษณะแนวยาวบริเวณที่ราบและเชิงเขา ส่วนพื้นที่บนเขาจะเป็นป่าและสวนยางพารา ลักษณะทรัพยากรทางธรรมชาติคือ มีชายทะเล ประกอบด้วยหาดสำคัญ 6 หาด ได้แก่ หาดชะงู หาดไม้ง่าว หาดกะตะ หาดกะตะน้อย หาดกะรนน้อย หาดที่ยาวที่สุดคือหาดกะรน มีความยาวถึง 3,500 เมตร ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ทรัพยากรทางทะเล รวมถึงบนชายหาด ตลอดจนพืชพรรณต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น ผักบุ้งทะเล ต้นตาลและเตยลำเจียก ซึ่งได้รับการอนุรักษ์โดยคนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำจืดตามธรรมชาติจำนวน 3 แห่ง แบ่งเป็น ลำห้วย 2 แห่ง บึง 1 แห่ง และมีแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น คือ บ่อน้ำ จำนวน 2 แห่ง

สภาพอากาศโดยทั่วไปอบอุ่นตลอดปี มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนเริ่มจากเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ส่วน ฤดูฝน เริ่มจากเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม

รูปภาพที่ 2 แผนที่ตำบลกะรน

ที่มา : www.karoncity.com

โครงสร้างพื้นฐานในตำบลกระน

ระบบสาธารณูปโภคในท้องถิ่นได้รับการพัฒนาจากภาครัฐให้มีการสะดวก เพื่อรองรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ในเรื่องการคมนาคมขนส่ง มีเส้นทางคมนาคมติดต่ออำเภอเมืองภูเก็ตได้อย่างสะดวก ถนนในเขตเทศบาลส่วนใหญ่อยู่ในสภาพดี เป็นถนนลาดยางหรือถนนคอนกรีตเกือบตลอดทุกเส้นทาง ยกเว้นเส้นทางบริเวณเชิงเขาซึ่งถนนยังไม่ได้มาตรฐาน ส่วนไฟฟ้าและน้ำประปาในเขตเทศบาลมีใช้เกือบทุกครัวเรือน ยกเว้นครัวเรือนที่อยู่กระจัดกระจายบริเวณเชิงเขา ยังคงไม่มีไฟฟ้าใช้และยังคงใช้น้ำบ่อและน้ำจากลำห้วยบนเทือกเขามาใช้อุปโภคบริโภค

การใช้ที่ดินในตำบลกระน ส่วนใหญ่ใช้เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวธุรกิจโรงแรม สถานบริการและสถานบันเทิง ส่วนพื้นที่บริเวณเชิงเขาประชาชนยังคงใช้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

3.2 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

ความเป็นมาของคำว่า “กะตะ กระน”

“กะรน” เป็นชื่อตำบลในอำเภอเมืองภูเก็ต ส่วน “กะตะ” เป็นชื่อหมู่บ้านในตำบลกระน ซึ่งคำอธิบายถึงที่มาของคำว่ากะรนและกะตะมี 2 คำอธิบายหลัก ดังนี้

คำอธิบายแรกเป็นตำนานที่มาจากคำบอกเล่าของผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ได้พูดถึงความเป็นมาของการกำเนิดชื่อบ้านกะตะและบ้านกระนว่า มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ชื่อว่า “พ่อตายมดิงส์” สถิตอยู่ที่นี่ ท่านมีช้างสองเชือกและสร้างบ้านเรือน (รน) อยู่ในหุบเขาแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาเรียกว่า “กะรน” นอกจากนี้ท่านยังทำนาทำไร่และเอาข้าวมาตาก(ตะ)บริเวณที่ราบเชิงเขาอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งต่อมาเรียกว่า “กะตะ”(อุททอง, 2547 : 57)

อีกคำอธิบายหนึ่งมาจากกลุ่มผู้สนใจประวัติศาสตร์เมืองภูเก็ต อธิบายว่าคำว่า “กะรน” หดจากคำว่า “กะละรน” หรือ “การรน” แล้วหดเป็น “กระรน” แล้วจึงเป็น “กะรน” คำว่า “รน” นี้เป็นภาษาพื้นเมืองเดิมแปลว่า “เรือน” ซึ่งอันที่จริงถือเป็นคำเดียวกัน และปัจจุบันชาวบ้านเดิมในท้องถิ่นยังคงเรียก “เรือน” ว่า “รน” อยู่ ส่วนคำว่า “กะตะ” หดจากคำว่า “กะละตะ” เป็น

“กระตะ” แล้วจึงเป็น “กะตะ” คำว่า “ตะ” ก็เป็นภาษาพื้นเมืองเดิม แปลว่า ข้าว (สมหมาย ปันพุทธศิลป์, 2526 : 23)

นอกจากนี้ชื่อ “กะตะ” และ “กะรน” ยังเป็นชื่อของชายหาดในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวโดยทั่วไป เนื่องจากเป็นชายหาดที่มีความสวยงามและเป็นสัญลักษณ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่น

โดยสรุปการศึกษาความหมายของคำว่า “กะตะ” และ “กะรน” ทำให้เรารู้ถึงพื้นฐานเดิมของท้องถิ่นนี้เป็นชุมชนเก่าชอนหลังไปเป็นร้อยปี ผู้คนที่มาอยู่ถิ่นนี้อพยพมาจากนอกพื้นที่คือ จากจังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงาและจากอำเภอถลางเข้ามาสร้างบ้านเรือนอยู่เป็นชุมชน (แผนพัฒนาเทศบาลกะรน ประจำปี พ.ศ. 2546 : 5)

การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในตำบลกะรนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

เดิมพื้นที่บริเวณตำบลกะรนเป็นป่าไม้ติดกับชายทะเล ชาวบ้านที่อาศัยอยู่เดิมและผู้ที่ย้ายเข้ามาจึงหาเลี้ยงชีพด้วยการหาของป่า การทำประมง และการเกษตร เช่น การทำนา การทำสวนยางพารา สวนมะพร้าว แล้วนำผลผลิตทางการเกษตรที่ได้มาไปขายในเมือง ด้วยวิธีการหาเป็นระยะทางไกลกว่า 4 กิโลเมตร ข้ามเขาลงมา แล้วจึงนั่งรถต่อเข้าเมือง ซึ่งถือว่าเป็นสภาพชีวิตที่ค่อนข้างลำบาก(อุงทอง, 2547 : 57)

ต่อมาเมื่อภาครัฐเริ่มเข้ามาพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทำให้ตำบลกะรนสามารถติดต่อกับภายนอกได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น เริ่มมีกลุ่มคนจากต่างถิ่นได้เข้ามาสัมผัสธรรมชาติอันสวยงามและบริสุทธิ์ของชายทะเลที่อยู่ในบริเวณนี้มากขึ้น ที่ดินซึ่งเป็นพื้นที่การเกษตรจึงถูกชาวบ้านขายให้แก่นายทุนและนักธุรกิจ เพื่อใช้ปลูกสร้างโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ในขณะที่เดียวกันก็มีองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเข้าร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาตำบลกะรน

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากรัฐบาล เมื่อได้มีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวขึ้นในปี พ.ศ. 2503 และเติบโตต่อเนื่องมาอย่างรวดเร็ว กระทั่งได้มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป็นครั้งแรกและปฏิบัติต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

ฉบับที่ 8 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีนโยบายหลักการในการดำเนินงาน โดยเน้นการขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปสู่ท้องถิ่น และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางสู่ประเทศไทยให้มากที่สุด นโยบายดังกล่าวส่งผลให้มีการพัฒนาท้องถิ่นที่มีศักยภาพด้านธรรมชาติสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และทรัพยากรกันอย่างขนานใหญ่ (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2541 : 5 - 6 อ้างถึงในพิทยา บุญรัตน์ และสมปอง, 2544 : 6)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2529 จังหวัดภูเก็ตได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคใต้ โดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(อ.ส.ท.)ได้เสนอแผนการพัฒนาจังหวัดภูเก็ต และกำหนดพื้นที่หลักที่เห็นว่ามีสำคัญต่อการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้หาดกะตะกะรน มีบรรยากาศที่แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ ในจังหวัด คือให้เป็นสถานที่ตากอากาศแบบสงบเงียบ มีที่พักแรมไม่หนาแน่นไว้เพื่อบริการนักท่องเที่ยว และให้มีกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยวพอสมควร (อนุสาร อ.ส.ท. ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529 อ้างถึงใน ภูเก็ต ๓๓ ส่วนเสี้ยวของประวัติศาสตร์ ประสบการณ์แห่งการท่องเที่ยว การล่มสลาย และการดำรงอยู่ของผู้คน, 2533 : 118-123) ทำให้ที่ดินชายทะเลซึ่งไม่เคยมีใครใส่ใจ กลายเป็นพื้นที่อันล้ำค่าของนักลงทุน โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2530 ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวไทย ทำให้ที่ดินในตำบลกะรนและชายหาดบริเวณใกล้เคียงกลายเป็นเสมือนทองคำ นักลงทุนให้ราคาอย่างงามเพื่อไปสร้างโรงแรมและที่พักนักท่องเที่ยว (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549) ที่ดินจากไร่ละไม่กี่หมื่นกลายเป็นไร่ละหลายล้านในเวลาไม่นาน ชาวบ้านจึงขายที่ดินให้แก่รายทุน เพราะหากพิจารณาแล้วย่อมทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม เมื่อเทียบกับการทำไร่ทำนาต่อไป เพราะพื้นที่เกษตรกรรมที่มีจำนวนน้อยและมีข้อจำกัดเรื่องน้ำจืดที่จะใช้ในการเกษตร จึงมีการเพาะปลูกได้ในปริมาณจำกัด

3.3 สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

บริบททางสังคมและเศรษฐกิจของท้องถิ่นกะรน คือ บริบทของท้องถิ่นที่ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหลัก เนื่องจากตำบลกะรนมีลักษณะทางธรรมชาติที่สวยงาม จนเรียกได้ว่าเป็น “เมืองท่องเที่ยว” ลักษณะการประกอบอาชีพตลอดจนวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นจึงหนีไม่พ้นที่จะต้องเกี่ยวพันกับการท่องเที่ยว

การปรับเปลี่ยนวิถีอาชีพของคนในตำบลกะรน ทำให้คนท้องถิ่นมีรายได้และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและการทำมาหากิน ตลอดจน

เรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่ที่ชาวกระนยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน โดยเริ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ร่วมกับภาคส่วนอื่น อาทิ เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมถึงนักธุรกิจที่เข้ามาทำธุรกิจในท้องถิ่น วิถีชีวิตของชาวกระนจึงไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นจากการผสมผสานและการขัดแย้งผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมระหว่างชาวต่างถิ่นและชาวต่างชาติได้

อย่างไรก็ตาม เมื่อชาวบ้านได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มอาชีพต่างๆ ทำให้สมาชิกได้สิทธิในการประกอบอาชีพของตน และมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มยอมรับร่วมกัน ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มอาชีพดังกล่าว เป็นเพียงการรวมตัวขึ้นเพื่อผลประโยชน์ของสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพเท่านั้น โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีการจัดการที่แยกขาดออกจากกัน คือแต่ละกลุ่มจะดูแลกันเองภายในกลุ่ม

นักธุรกิจที่เข้ามาประกอบธุรกิจโรงแรมและที่พักนักท่องเที่ยว ก็เป็นอีกภาคส่วนหนึ่งของสังคมในตำบลกระนที่มีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจและนำความเจริญและความทันสมัยมาสู่ท้องถิ่น นักธุรกิจเหล่านี้ล้วนแต่เป็นคนนอกพื้นที่ ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่เข้ามาซื้อที่ดินจากคนในท้องถิ่น และได้ก่อร่างสร้างธุรกิจของตนให้ใหญ่โตและเข้มแข็งขึ้น จนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว

3.4 ทศนคติของคนในตำบลกระนต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวและพักในโรงแรมที่อยู่ในท้องถิ่น ก็จะทำให้ชาวบ้านและนักธุรกิจในท้องถิ่นมีรายได้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้ตำบลกระนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง และได้รับการพัฒนาสาธารณูปโภคจากภาครัฐ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนดีขึ้น คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในขณะที่ทั้งชาวบ้านและเจ้าของโรงแรมต่างต้องการผลประโยชน์จากธุรกิจการท่องเที่ยวที่กำลังเติบโตในท้องถิ่น

หากคนในท้องถิ่นร่วมกันสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นการทำเพื่อสังคม แต่ละคนก็จะได้รับรายได้จากการประกอบอาชีพซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ส่วนบุคคลในระยะยาว ในทางกลับกันหากต่างคนต่างมุ่งแสวงกำไรสูงสุดจากการประกอบอาชีพ จนไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม ผลประโยชน์ส่วนตัวก็จะไม่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดในระยะสั้นเท่านั้น แต่จะส่งผลให้เกิดปัญหาลูกโซ่ตามมา อีกด้านหนึ่งปัญหาสังคมที่มาพร้อมกับธุรกิจการท่องเที่ยวก็เริ่มขยายตัวเป็นปัญหาใหญ่ขึ้นเป็นเงาตามตัว ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1. ในอดีตชุมชนกะเหรี่ยงเป็นชุมชนเกษตรกรรมในเขตชนบทและเปลี่ยนเป็นชุมชนที่มีธุรกิจท่องเที่ยวเป็นหลัก ผลกระทบที่ตามมาคือประชากรจากนอกพื้นที่หลั่งไหลเข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่นจำนวนมาก และในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่อีกนับล้านคน ผู้บริหารท้องถิ่นจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกับปัญหาในสังคมเมืองได้โดยลำพัง

ปัญหาอันเนื่องมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจการท่องเที่ยว ที่เห็นได้ชัดคือ เกิดสิ่งปลูกสร้างมากมายทั้งในส่วนของภาคเอกชน เช่น โรงแรม อาคาร ร้านค้า บ้านพักและส่วนของราชการเช่น ถนน คูระบายน้ำ อาคารเพื่อประกอบกิจกรรมสาธารณะในชุมชน หรือแม้กระทั่งการปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อความสวยงามของท้องถิ่น เมื่อชุมชนมีการขยายตัวมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาจากสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เป็นระเบียบ ทำให้บางพื้นที่เริ่มมีความแออัด และเกิดปัญหาขยะ น้ำเสียตามมา

2. ความขัดแย้งที่เกิดจากในเรื่องการแบ่งอาณาเขตและประเภทในการประกอบธุรกิจ การให้บริหารแก่นักท่องเที่ยว ระหว่างชาวบ้านกับนักธุรกิจที่เป็นเจ้าของโรงแรม เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้น ทำให้ต่างคนต่างต้องการขอบโดยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในท้องถิ่น ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิมในท้องถิ่นก็มีลดลง ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ความปรองดอง ความอบอุ่น ความปลอดภัย ตลอดจนความสงบสุขลดลง บรรยากาศความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

ความขัดแย้งในท้องถิ่นที่สำคัญเกิดจากความขัดแย้งในเรื่องการประกอบอาชีพ ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพ ต่างต้องการประกอบอาชีพบนที่สาธารณะ เพราะทุกคนเข้าใจว่าเป็นสิทธิของคนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นในการประกอบอาชีพบริการนักท่องเที่ยวได้อย่างเต็มที่ แต่คนส่วนใหญ่ต่างกระทำการโดยไม่คำนึงว่าการกระทำของตนจะไปกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนอื่นในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน เมื่อไม่มีการจัดระบบการประกอบธุรกิจของคนในท้องถิ่นจึงทำให้เกิดปัญหาการแบ่งอาณาเขตการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างไม่ลงตัว เช่น คนขับเรือหรือรถบรรทุกเล็กบางรายที่รับ-ส่งนักท่องเที่ยว แต่ละหาดจะมีกลุ่มคนซึ่งทำอยู่โดยหากมีการแย่งลูกค้า หรือมีคนท้องถิ่นเข้ามาให้บริการลูกค้า จนเกิดความขัดแย้งถึงขั้นทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น การที่แต่ละกลุ่มต่างประกอบอาชีพของตนก็ทำให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันเพราะเป็นการกระทำที่กระทบต่อของธุรกิจอื่นๆ เช่น ชาวบ้านจอร์แดนแท้กซ์ – ตู๊กตุ๊ก ขวางทางหน้าโรงแรมซึ่งเป็นที่ส่วนบุคคล ทำให้เกิดความไม่เป็นระเบียบ การป้อนรถชายหาดให้แขกของโรงแรมใช้บริการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายทำให้ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพร่วมชายหาดขาดรายได้

เพราะนักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการร่วมของโรงแรมมากกว่า เป็นต้น ดังที่ตัวแทนสมาคมธุรกิจโรงแรมได้เล่าให้ฟังว่า

“กลุ่มโรงแรมนี้เป็นหลัก คือเข้าไปยุ่งทุกเรื่อง เราเคยทะเลาะกับทุกกลุ่ม อาชีพมาหมดแล้ว ทะเลาะกันตั้งแต่มิไม่เคยชมรมและตอนตั้งชมรมใหม่ ๆ”
(เลขานุการชมรมรักษ์ทะเลชะโอน, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นว่า ความขัดแย้งประการหนึ่งในท้องถิ่นเกิดจากการบริการที่ไม่ได้มาตรฐานซึ่งนักธุรกิจเริ่มเห็นว่าหากปล่อยให้เป็นเช่นนี้ต่อไปอาจทำให้มีผลกระทบต่อธุรกิจของตน

นอกจากความขัดแย้งระหว่างคนในท้องถิ่นแล้ว ก็ยังเกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นกับคนนอกที่เข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการล่วงล้ำเข้ามาในพื้นที่ เช่น รถ เรือบริการนักท่องเที่ยวจากถิ่นอื่น ที่มารับนักท่องเที่ยวในท้องถิ่น การแบ่งกลุ่มก๊วนของเรือหางยาว ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยและการหลอกลวงนักท่องเที่ยว เป็นต้น ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้ผู้กรณีต้องใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาอยู่บ่อยครั้ง

3. ปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากความต้องการใช้พื้นที่สาธารณะในการประกอบอาชีพ เนื่องจากเมื่อท้องถิ่นมีผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยวจากต่างชาติเข้าซื้อสินค้าและบริการเป็นจำนวนมาก ทำให้คนจากท้องถิ่นอื่นก็ต้องการเข้ามาประกอบอาชีพและแสวงหาประโยชน์ที่ได้รับจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวเช่นกัน

ผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ประเภทหลัก คือ ประเภทแรก ได้แก่ ชาวบ้านที่เข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่นนี้ ตั้งแต่ยังไม่มีการตั้งกลุ่มอาชีพ ดังนั้นสาเหตุหลักที่ชาวบ้านส่วนนี้ต้องการทำอาชีพบนที่สาธารณะอย่างถูกต้อง เนื่องจากพวกเขามาจากท้องถิ่นอื่น ไม่ใช่คนในพื้นที่ที่กระตนตั้งแต่ดั้งเดิม หากพวกเขาต้องการประกอบอาชีพในพื้นที่นี้ก็ต้องมองหาช่องทางในการประกอบอาชีพที่ยังไม่มีคนในท้องถิ่นทำ ฉะนั้น อาชีพที่พวกเขาจะทำได้ จึงเป็นอาชีพที่อาศัยเงินลงทุนน้อยและเป็นอาชีพที่ต้องทำบนที่ที่ไม่มีเจ้าของ ในกรณีนี้ก็คือ พื้นที่สาธารณะ สมาชิกกลุ่มอาชีพประเภทที่สอง ได้แก่ ชาวบ้านซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นแต่ดั้งเดิมบางส่วนที่ขายที่ดินของตนให้แก่นายทุนแล้ว ไม่มีที่ดินทำการเกษตร จึงต้องการได้สิทธิในการทำอาชีพเกี่ยวกับการบริการเหล่านี้ด้วย

นอกจากนี้หากนักธุรกิจที่เป็นของโรงแรมประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งการใช้รถของโรงแรมรับ – ส่งนักท่องเที่ยว การให้พนักงานนวดของโรงแรมลงมานวดให้นักท่องเที่ยวหรือ การนำรถของโรงแรมมาปิกบนชายหาด ชาวบ้านที่ทำมาหากินหน้าโรงแรมอยู่ก่อน ก็จะไม่สามารถทำมาหากินได้ ต่อมาเมื่อนักธุรกิจจากภายนอกพื้นที่เข้ามาซื้อที่ดินเพื่อสร้างโรงแรมและปรับปรุงพื้นที่บริเวณรอบโรงแรมเพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบเรียบร้อย ด้วยวิธีการเอาเศษหินมาถมที่ดินบริเวณหาด ปล่อน้ำเสียจากโรงแรมผ่านเก้าอี้ผ้าใบหรือเต็นท์หมอนวด เป็นต้น การดำเนินการดังกล่าวไปกระทบต่อการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่อยู่บริเวณชายหาดที่อยู่ติดกับโรงแรม และยังทำให้ชาวบ้านขาดรายได้เนื่องจากไม่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการอีกด้วย ผลกระทบที่ตามมา คือ เกิดปัญหาสังคมขึ้นในท้องถิ่น เช่น อาชญากรรม เกิดการทะเลาะวิวาทเพื่อแย่งชิงสิทธิในการทำมาหากิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น หากสภาพการณ์เหล่านี้เกิดขึ้น ก็จะส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม

4. ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างคนในท้องถิ่นกับคนจากภายนอกที่เข้ามาทำลายความสงบสุขในท้องถิ่น การเข้ามาของคนจากถิ่นอื่นบางครั้งได้นำปัญหาเข้ามาด้วย เช่น คนต่างถิ่นบางคนเข้ามาประกอบอาชีพได้หลอกขายสินค้าให้แก่นักท่องเที่ยว รถรับจ้างบางคนหลอกนักท่องเที่ยวไปปล้น ตลอดจนโกงราคาแขก เป็นต้น ซึ่งเมื่อคนจากภายนอกเข้ามาทำให้ท้องถิ่นเสียชื่อเสียงโดยไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะถือว่าเป็นการหาผลประโยชน์ชั่วคราว แต่คนที่ต้องรับผลจากการกระทำคือคนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ต้องประกอบอาชีพอยู่ตรงนั้น และไม่สามารถออกไปทำมาหากินที่อื่นได้ พวกเขาต้องทำกินในท้องถิ่นที่เขาเกิดและอาศัยอยู่

คนในท้องถิ่นมองว่า คนนอกเป็นคนอื่นที่เข้ามาทาบหม้อข้าวของพวกเขา แล้วพวกเขาจะอยู่ได้อย่างไร เรื่องแบบนี้เป็นจิตสำนึกและการรับผิดชอบของคนในท้องถิ่น พวกเขาตระหนักร่วมกันดีว่า จะไม่ทำอะไรที่เป็นการทำลายท้องถิ่นของตนเอง

5. ปัญหาสิ่งแวดล้อมถือเป็นปัญหาที่สำคัญของท้องถิ่น เนื่องจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรมที่เริ่มเข้ามาในท้องถิ่น โดยไม่มีการร่วมกันวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น ต่างฝ่ายต่างมุ่งกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ยกตัวอย่างเช่น การปล่อยน้ำเสียจากโรงแรมลงสู่ทะเล การสร้างเพิงมุงจากบนสันทรายเพื่อใช้เป็นที่พักอาหารแก่นักท่องเที่ยวการปล่อยน้ำเสียลงบนชายหาด การจ่อรถบนสันทราย เป็นต้น

การทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่มีกติกากันช่วยควบคุม และป้องกันก่อนที่จะมีการสร้างชุมชน คนในท้องถิ่นเล่ากันว่า ประมาณก่อนปีพ.ศ. 2519 ระบบนิเวศ

ได้ท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่งกะตะกะรนมีความอุดมสมบูรณ์ มีปะการังหลายชนิด ซึ่งสามารถพบเห็นได้ห่างจากฝั่งไปไม่กี่เมตร ต่อมาเมื่อชุมชนมีการขยายตัว มีของเสียมากขึ้น แต่ไม่มีระบบการจัดการของเสียที่ดี มีการปล่อยน้ำเสียและสิ่งปฏิกูลจากชุมชนลงสู่ทะเล ทำให้ปะการังที่มีอยู่มากมายในอดีตถูกทำลายเป็นจำนวนมาก

การกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำของชุมชนและธุรกิจในห้องถิ่นทั้งที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์และกระทำเพื่อต้องการความสะดวกสบาย โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมของห้องถิ่นในระยะยาว สภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้หัวใจของการทำธุรกิจท่องเที่ยวจะดำรงอยู่ได้ด้วยการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเอาไว้ แต่ก็เป็นการดำรงอยู่โดยมีสภาพความขัดแย้งในตัวเอง

6. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐานในการบริการนักท่องเที่ยวและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในห้องถิ่นซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ ในระยะแรกชาวบ้านในห้องถิ่นยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการบริการ จึงก่อให้เกิดปัญหา เช่น มารยาทในการบริการนักท่องเที่ยว การปฏิบัติตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดี ตลอดจนมาตรฐานการประกอบอาชีพของชาวบ้านที่เป็นผู้ประกอบการรายย่อย ยกตัวอย่างเช่น การวางอุปกรณ์การประกอบอาชีพกะตะบริเวณชายหาดหรือหน้าโรงแรม สถานที่บริการไม่ได้มาตรฐาน ร้านแผงลอยที่ปูเสื่อบนชายหาดและมีการปล่อยของเสียลงสู่ทะเล การจอดรถแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊กไม่เป็นระเบียบ การกำหนดราคาสินค้าและบริการที่ไม่แน่นอน เป็นต้น

การบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้มาตรฐานของกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาชีพและโรงแรมต่างๆ ในตำบลกะรน เนื่องจากเจ้าของโรงแรมต้องการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักในโรงแรมและต้องการให้โรงแรมของตนอยู่ในห้องถิ่นซึ่งมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว ปัญหาเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวและบรรยากาศที่เอื้อต่อธุรกิจการท่องเที่ยวของห้องถิ่นด้วย เพราะหากเจ้าบ้านหรือผู้ที่ทำหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐานในการให้ห้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านค้า แม้กระทั่งชาวบ้านที่ประกอบอาชีพบริเวณชายหาดก็จะได้รับผลกระทบไปด้วย

กล่าวโดยสรุปปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นผลกระทบในด้านลบที่เกิดจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งหากปล่อยให้มีการเติบโตอย่างไร้ทิศทางและกรอบแนวคิดที่ชัดเจนผลกระทบต่างๆ ก็จะส่งผลกระทบต่อคนในยุคนี้ แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือปัญหาต่างๆ จะทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต

การพัฒนาท้องถิ่นที่ผ่านมามาจนถึงขณะนี้ยังเป็นไปอย่างไม่ได้สัดส่วนกับความเจริญก้าวหน้าตามที่ควรจะเป็น และขาดแผนการพัฒนาเชิงมหภาค เนื่องจากระบบการปกครองทั้งส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นทุกภาคส่วน ต่างไม่ได้มีเป้าหมายเป็นเอกภาพต่อกัน โดยเฉพาะด้านอำนาจในการตัดสินใจเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น อีกทั้งประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมและอำนาจในการตัดสินใจในกิจการที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนอย่างแท้จริง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่แท้จริงของท้องถิ่น ประกอบกับความล่าช้า ขาดประสิทธิภาพของระบบราชการในการจัดการกับปัญหาของท้องถิ่น และกฎหมายหรือกติกาที่ใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้น ไม่สามารถรองรับการเติบโตของชุมชนได้ทัน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ในท้องถิ่นยังขาดความเชี่ยวชาญในการแก้ปัญหาและวางกลยุทธ์ในการกำหนดทิศทางและควบคุมการเจริญเติบโตของชุมชน ไปสู่ทิศทางที่เป็นประโยชน์ในระยะยาวต่อสังคมกระร

3.5 การปกครอง และการเมืองภายในตำบลกระร

การปกครองในตำบลกระร มีลักษณะการบริหารแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การบริหารราชการส่วนภูมิภาคระดับจังหวัด ระดับอำเภอ กำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งขึ้นตรงต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา
2. การบริหารส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลกระร

นอกจากนี้การปกครองส่วนท้องถิ่นในตำบลกระรยังมีกระบวนการปกครองที่ประชาชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันตั้งขึ้นมา เพื่อให้เป็นลักษณะเฉพาะที่เหมาะสมต่อการบริหารงานและการพัฒนาท้องถิ่น เรียกว่า กระบวนการไตรภาคี ซึ่งประกอบด้วย 3 ฝ่าย คือ เทศบาลตำบลกระร ในฐานะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คณะที่ปรึกษา ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอกท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาล และชมรมรักษ์กระร ซึ่งเป็นองค์กรประชาชนที่ประกอบอาชีพอยู่ในตำบลกระร กระบวนการไตรภาคีเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนที่มีแนวคิดสำคัญ คือ การเน้นให้คนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินนโยบายต่าง ๆ ตลอดจนร่วมกันรับผิดชอบต่อท้องถิ่น

ส่วนกลุ่มในท้องถิ่นหลักๆ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ กลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มแกนนำทางสังคม ซึ่งเป็นชาวบ้านในท้องถิ่น แกนนำในท้องถิ่นดังกล่าว มีพื้นฐานมาจากการต่อสู้เพื่อให้เกิดกลุ่มอาชีพ และร่วมกันต่อสู้เพื่อรักษาท้องถิ่นมาก่อน ในเวลาต่อมาคนเหล่านี้จึงได้รับเลือกจากคนในท้องถิ่นให้เป็นประธานกลุ่มอาชีพ และคณะกรรมการขององค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

ทั้งองค์กรที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลังจากนั้นเมื่อพวกเขาเข้ามาลงสมัครเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น เช่น อดีตประธานและรองประธานกลุ่มร่ม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาดได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลและดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาเทศบาลตำบลกะรน ส่วนอดีตประธานกลุ่มรถแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊ก ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรีตำบลกะรน ส่วนแกนนำผู้ซึ่งถือว่าเป็นผู้ริเริ่มหลายแนวคิดที่สำคัญเพื่อมาใช้ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นนักธุรกิจ ที่ในอดีตเคยเป็นรองประธานสภาภิบาลสมัยแรก เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันแกนนำในท้องถิ่นบางคนจะไม่ต้องดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางการเมือง แต่พวกเขาก็ยังได้รับความเชื่อถือและการให้เกียรติจากคณะผู้บริหารทางการเมืองในท้องถิ่น และได้รับเลือกให้เป็นคณะที่ปรึกษาของเทศบาลตำบลกะรน

ในขณะที่โรงแรมบางส่วนในตำบลก็ถือเป็นหนึ่งในธุรกิจของนักการเมืองทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศด้วย ดังนั้นจึงปฏิเสธไม่ได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับนักธุรกิจในตำบลเป็นลักษณะความสัมพันธ์ทั้งในฐานะเครือญาติและฐานะผู้ประกอบการประเภทเดียวกัน นอกจากนี้นักการเมืองเหล่านี้บางส่วน ยังคงมีความสัมพันธ์กับแกนนำในท้องถิ่นทั้งในฐานะผู้สนับสนุนทางการเมืองซึ่งกันและกัน และในฐานะผู้ที่เคยทำงานปกป้องท้องถิ่นร่วมกันมาก่อนในอดีต เช่น เจ้าของโรงแรมที่เป็นเครือญาติกับนักการเมืองระดับจังหวัดเคยออกลาดตระเวนร่วมกับแกนนำชาวบ้านในช่วงที่กระบวนการทำงานเพื่อท้องถิ่นยังเป็นรูปเป็นร่างดังเช่นในปัจจุบัน เป็นต้น

โดยสรุป ลักษณะทั่วไปของท้องถิ่นกะรนซึ่งมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามเป็นที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้ท้องถิ่นกะรนมีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ภายใต้บริบทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามกระแสความเจริญเติบโตที่เข้ามาในท้องถิ่นอย่างรวดเร็ว กลับทำให้ท้องถิ่นมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางลบมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นเริ่มมองเห็นปัญหาและเกิดปฏิกิริยาต่อสิ่งที่เข้ามากระทบต่อวิถีชีวิตของพวกเขา จนภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นต้องหันกลับไปมองถึงแก่นแท้ของปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมกันต่อสู้เพื่อไม่ให้ปัญหาทวีความรุนแรงจนยากเกินเยียวยา

บทที่ 4

ชมรมรักษะตะกะรน

แม้ความเจริญจากการท่องเที่ยวจะหลั่งไหลเข้าสู่ท้องถิ่นพร้อมกับปัญหามากมายที่ตามมา แต่คนในท้องถิ่นกะรนก็ได้ร่วมกันสร้างกลไกการปกป้องตนเองจากความเสื่อมโทรมที่อาจเกิดขึ้นและร่วมกันฟื้นฟูให้ท้องถิ่นเติบโตอย่างมีทิศทาง ทำให้กะรนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ควบคู่กับการท่องเที่ยวที่กำลังเฟื่องฟูในท้องถิ่น กลไกที่สำคัญในท้องถิ่นก็คือ การรวมตัวของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่นในนาม “ชมรมรักษะตะกะรน” ซึ่งในบทนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกการนำเสนอถึงรายละเอียดของชมรมรักษะตะกะรน ดังต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและการกำเนิดชมรมรักษะตะกะรน
2. วิสัยทัศน์ของชมรมรักษะตะกะรน
3. การจัดองค์กรภายในชมรมรักษะตะกะรน
4. กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมรักษะตะกะรน
5. อำนาจและการใช้อำนาจของชมรมรักษะตะกะรน
6. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะตะกะรนกับองค์กรภายนอก
7. พื้นที่ประชาสังคมและการคุ้มครองผลประโยชน์ของชมรมรักษะตะกะรน
8. ความเป็นประชาสังคมของชมรมรักษะตะกะรน

4.1 ความเป็นมาและการกำเนิดชมรมรักษะตะกะรน

คนในท้องถิ่นกะรนเป็นกลุ่มคนที่มีความหวังใฝ่ใจต่อความเป็นไปในท้องถิ่นมาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานที่ทุกคนในท้องถิ่นรับรู้และร่วมกันปฏิบัติการเพื่อท้องถิ่น โดยที่พวกเขาไม่เพิกเฉยต่อการพัฒนาของรัฐและธุรกิจที่เข้ามาทำความเสียหายต่อท้องถิ่นที่พวกเขาเป็นเจ้าของ

4.1.1 การเคลื่อนไหวในอดีต : พัฒนาการและบทบาทของกลุ่มอาชีพ

บทบาทการต่อสู้เพื่อสาธารณะของชาวบ้านในตำบลกะรนเริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อประมาณ 25 ปีมาแล้วและทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อสภาพสังคมแปรเปลี่ยนไป จากการทำท้องถิ่นเป็นที่รู้จักจากคนภายนอกมากขึ้นและคนเหล่านั้นต้องการเข้ามาครอบงำผลประโยชน์จาก

ทรัพยากรและทำลายสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนเคยอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ทำให้คนในท้องถิ่นร่วมกันปกป้องรักษาท้องถิ่นของตน ดังเหตุการณ์สำคัญยกตัวอย่าง ต่อไปนี้

กรณีที่ 1 เกิดขึ้นในปีพ.ศ. 2524 -2529 ซึ่งเป็นจุดหักเหระหว่างอุตสาหกรรมการทำเหมืองแร่กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน เป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนร่วมกับผู้นำในท้องถิ่นอำเภอตะกั่วกระรอนและสมาชิกสภาจังหวัด รวมตัวกันประท้วงเพื่อคัดค้านการขุดแร่ของบริษัท เศรษฐทรัพย์การแร่ (พุกองหลอง) ซึ่งนำเรือขุดแร่มาขุดแร่บริเวณอำเภอตะกั่วกระรอน และพื้นที่ใกล้เคียง โดยเหตุผลของการคัดค้านของกลุ่มผู้ประท้วงในครั้งนั้น คือ การขุดแร่เป็นเพียงการหาประโยชน์ในระยะสั้นเท่านั้น อีกทั้งยังอาจทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ส่งผลกระทบต่อบริเวณอำเภอตะกั่วกระรอน ซึ่งจะเป็นพื้นที่ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ในระยะยาว และจะเป็นรายได้ที่สำคัญของภูเก็ตในอนาคต (จำเริญ โปธิกิจ, 2536 : 91) เหตุการณ์ครั้งนี้ได้รับการบันทึกไว้ว่า “กำนันประจำตำบลต่างๆ กว่า 10 ตำบลได้มาร่วมกันแสดงจุดยืนในการต่อสู้กันที่วัดกะตะต่อสาธารณะอย่างองอาจกล้าหาญ ทั้งนี้เพราะผู้นำในพื้นที่ทั้งหมดได้รวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ” (สกุล ณ นคร, 2544 : 102)

กรณีที่ 2 เป็นการต่อสู้เพื่อรักษาสันทรายบริเวณหาดกะรน ลักษณะพิเศษของหาดกะรนคือ มีสันทรายซึ่งมีลักษณะเป็นเนินทรายยาวประมาณ 5 กิโลเมตร ความกว้างราว 2 เมตร คั่นระหว่างชายหาดกับถนนเลียบริมชายหาด มีต้นสนและผักบุงทะเลขึ้นบนสันทรายตลอดแนว สันทรายดังกล่าวเป็นลักษณะทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นและคนในท้องถิ่นได้ร่วมกันรักษาเอาไว้ แต่ได้มีโครงการการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย โดยการจัดบุฟเฟ่ต์ชายหาดบนสันทราย ครั้งนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับจังหวัดภูเก็ต ต้องการจัดขึ้นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวราว 50,000 คน และบันทึกลงในหนังสือกินเนสส์ว่าเป็นการจัดบุฟเฟ่ต์บนสันทรายที่ยาวที่สุดในโลก แต่ชาวบ้านได้ร่วมกันคัดค้าน โดยที่แกนนำชุมชนชี้แจงเหตุผลต่อผู้ว่าราชการจังหวัดขณะนั้นว่า การจัดบุฟเฟ่ต์ปาร์ตี้บนสันทรายตลอดทั้งคืนจะทำลายต้นผักบุงทะเลซึ่งเป็นพืชที่ยึดเกาะทรายไว้ และอาจทำให้สันทรายพังได้ การคัดค้านดังกล่าวเป็นผลทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องย้ายสถานที่จัดงานดังกล่าว

กรณีที่ 3 คือ การร่วมกันคัดค้านการจำกัดสิทธิของชาวบ้านเกี่ยวกับการใช้ถนนสาธารณะ กรณีนี้ชาวบ้านต่อสู้กับเจ้าของโรงแรมแห่งหนึ่งที่ต้องการปิดถนนเลียบริมหาดไม่ให้ชาวบ้านใช้สัญจรไปมา แต่สุดท้ายฝ่ายโรงแรมก็ต้องพ่ายแพ้ต่อชาวบ้านในท้องถิ่น (ประสาร มฤคพิทักษ์, 2548 : 7)

เหตุการณ์ทั้งหมดนี้สามารถยืนยันได้ถึงการเคลื่อนไหวของชาวกระน ในการรักษาและปกป้องการล่มสลายของท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ส่วนรวมได้เป็นอย่างดี เนื่องจากหากมองในแง่ของการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาให้เป็นพื้นที่ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว น่าจะเอื้อประโยชน์คนในท้องถิ่นได้มากกว่า

เมื่อการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นการสร้างรายได้หลักให้แก่คนในท้องถิ่น พวกเขาก็ได้ต่อสู้ทั้งกับภาครัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นในอดีต ตลอดจนคนจากภายนอกที่เข้ามาสร้างความไม่เป็นระเบียบและทำลายบรรยากาศการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เพื่อให้พวกเขาได้มีสิทธิในการประกอบอาชีพอย่างชอบธรรม

ประเด็นการต่อสู้หลักๆ ที่พวกเขาให้ความสำคัญคือ การต่อสู้กับเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อให้ได้สิทธิในการประกอบอาชีพบนพื้นที่สาธารณะ การตั้งกลุ่มอาชีพซึ่งเป็นที่ยอมรับตามกฎหมาย ในช่วงแรกเริ่มจาก ผู้ก่อตั้งซึ่งเป็นชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งเป็นคนกลุ่มเล็กๆ ซึ่งประกอบอาชีพทำร่ม- เก้าอี้ผ้าใบชายหาด พยายามสร้างกฎระเบียบการประกอบอาชีพของตนขึ้นมาแล้วนำไปเสนอต่อสภาตำบลกระน ซึ่งเป็นผู้ดูแลพื้นที่ในขณะนั้น แต่กฎระเบียบดังกล่าวกลับไม่ได้รับการยอมรับ และให้ชาวบ้านกลับไปแก้ไขกฎระเบียบกันใหม่ ถึงกระนั้นชาวบ้านก็ไม่ได้ละความพยายาม พวกเขาได้ไปปรึกษากับผู้ที่มีความรู้ซึ่งเป็นผู้ประกอบการในท้องถิ่น เพื่อให้ช่วยดำเนินการแก้ไขร่างกฎระเบียบใหม่ให้เป็นที่ยอมรับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งใช้เวลานานหลายปี และระหว่างนั้นก็มิรูปแบบการต่อสู้ที่หลากหลายทั้งโดยสันติ การใช้ความรุนแรง ตลอดจนวิธีการตามกฎหมาย

พวกเขาพยายามสร้างกลุ่มก้อนของตนเองขึ้นมา เพื่อใช้เป็นอำนาจในการต่อรอง ซึ่งระหว่างนั้นก็มิกลุ่มอำนาจทั้งนักธุรกิจ นายทุนจากภายนอกและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งไม่เห็นด้วยกับการก่อตั้งกลุ่ม และการประกอบอาชีพของชาวบ้านเพราะถือเป็นการล่วงล้ำพื้นที่สาธารณะ และเป็นการแย่งลูกค้าจากโรงแรมในด้านการบริการ เช่น ห้ามไม่ให้ชาวบ้านที่ให้บริการร่ม - เก้าอี้ชายหาดขายเครื่องดื่ม เป็นต้น ขณะนั้นกลุ่มอาชีพของชาวบ้านในมุมมองของทางการถูกมองว่าเป็น “กลุ่มเถื่อน” ซึ่งไม่ถูกต้องตามกฎหมายจึงไม่มีสิทธิในการเรียกร้องหรือต่อรองกับนักธุรกิจซึ่งทำธุรกิจอย่างถูกต้อง เมื่อเจ้าหน้าที่ในท้องถิ่นไม่ยอมรับการกระทำของชาวบ้าน พวกเขาจึงต้องขอความเป็นธรรมจากผู้ที่มีอำนาจในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด จนชาวบ้านได้รับอนุญาตจากนายอำเภอ ให้มีการขายเครื่องดื่มให้แก่นักท่องเที่ยวบริเวณที่ให้บริการร่มชายหาด และให้ใช้พื้นที่สาธารณะในการทำมาหากิน แต่ไม่ได้รับอนุญาตให้มีการตั้งกลุ่ม เนื่องจากนัยยะของการจัดตั้งกลุ่มในความเข้าใจของทางการในขณะนั้น คือ กลุ่มอาชีพสามารถประกอบอาชีพบนที่สาธารณะได้อย่างถาวร และอีกประการหนึ่งคือ แม้ชาวบ้านจะต้องการตั้งกลุ่มเพื่อให้มีการจัดการ

ที่เป็นระเบียบภายในผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกันและต้องการสิทธิทำกินท้องถิ่นของตน แต่ทางการกลับมองว่ากลุ่มเหล่านี้อาจกระทำการใด ๆ ที่เป็นการต่อต้านทางการ

อย่างไรก็ตาม แม้ชาวบ้านจะได้รับการอนุญาตจากทางการ แต่พอกลับมาในพื้นที่ชาวบ้านก็ต้องสู้รบปรบมือกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในขณะนั้นและโรงแรมบริเวณริมชายหาดเป็นเวลายาวนานกว่าสิบปี จนกระทั่ง ในปี พ.ศ.2529 ได้เกิดกลุ่มอาชีพร่ม-แก้อื้อผ้าใบชายหาดขึ้นเป็นกลุ่มแรกในตำบล แต่การดำเนินงานทั้งในกลุ่มและกับภายนอกก็ไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น เพราะมีทั้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการภายในกลุ่มหลายครั้ง เนื่องจากกรรมการบางคนเป็นญาติกับกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกัน ทั้งในเรื่องผลประโยชน์และการยอมรับจากคนในท้องถิ่นในเรื่องความเป็นกลางในการตัดสินปัญหา นอกจากนี้นักธุรกิจบางรายได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการและอ้างสิทธิในท้องถิ่นแทนชาวบ้านซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่เองโดยใช้เวลาและอำนาจที่มีอยู่ เพราะเห็นว่าชาวบ้านเป็นเพียงกลุ่มคนที่ไม่มีความรู้ และไม่มีอำนาจต่อรอง

กลุ่มอาชีพต่อมาคือ กลุ่มหมอนวดชายหาด ถูกจัดตั้งโดยพัฒนากรซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใน ปี พ.ศ. 2530 จึงแตกต่างจากกลุ่มร่ม-แก้อื้อผ้าใบชายหาด ซึ่งชาวบ้านต้องการสร้างกลุ่มอาชีพโดยตนเอง เดิมอาชีพหมอนวดชายหาดเป็นอาชีพที่ชาวบ้านในท้องถิ่นไม่นิยมทำเนื่องจากพื้นฐานโดยทั่วไปของคนภูเก็ตไม่นิยมประกอบอาชีพด้านการบริการ ดังนั้นผู้ที่เริ่มเข้ามาประกอบอาชีพหมอนวดชายหาด จึงเป็นหมอนวดที่มาจากจังหวัดอยุธยาซึ่งเคยวนนันทท่องเที่ยวอยู่บริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเลอื่นๆ มาก่อน เช่น พัทยา พอธาราบว่าจังหวัดภูเก็ตเริ่มมีนักท่องเที่ยวมากขึ้นจึงเข้ามาทำอาชีพนี้บริเวณหาดกะตะกะรน ในระยะแรก การวนนันทท่องเที่ยวยังไม่มีมาตรฐานมากนัก ใช้วิธีเดินหาแขกตามชายหาดและปูเสื่อบนพื้นทรายเพื่อวนนันทท่องเที่ยว หลังจากนั้นชาวบ้านในท้องถิ่น จึงเริ่มมานวดบ้าง เนื่องจากเป็นอาชีพที่มีรายได้มาก ปัจจุบันราคานวดชั่วโมงละ 200 - 300 บาท

กลุ่มที่สาม คือ กลุ่มเรือ ซึ่งประกอบด้วยเรือสามประเภท ได้แก่ เรือหางยาว เรือเร็ว และเรือสปีดเตอร์ เรือหางยาวมีพื้นฐานมาจากชาวประมงชายฝั่งในท้องถิ่นที่ปรับปรุงและดัดแปลงจากเรือหางยาวที่ใช้หาปลาหรือนักท่องเที่ยว เริ่มแรกมีเรือเพียง 3-4 ลำ เดิมเป็นเรือตกเบ็ดทั้งหมดระยะแรก ชาวบ้านจะไปตกเบ็ด ตกหมึกในเวลากลางวัน ส่วนกลางวันคนที่มีเรือจะนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวตามเกาะต่าง ๆ บริเวณหาดกะตะกะรน ในระยะต่อมาจึงเปลี่ยนอาชีพมารับ-ส่งนักท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว และพัฒนาลำเรือ ทำที่นั่งเบาะ ติดเครื่องยนต์ เพื่อความสะดวกสบายของนักท่องเที่ยว

ภายหลังเกิดความขัดแย้งกันระหว่างเรือทั้งสามในเรื่องค่าบริการ คือเรือหางยาวคิดค่าบริการในราคาถูกลงกว่า เนื่องจากมีต้นทุนน้อยกว่าเรือเร็ว ทำให้นักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการเรือหางยาวมากกว่า เมื่อเกิดความขัดแย้งกันกลุ่มเรือจึงแยกเป็นสามกลุ่มตามประเภทเรือ

กลุ่มต่อมา คือกลุ่มรถแท็กซี่ - ตุ๊กตุ๊ก เดิมมีสมาชิกประมาณ 36 คน เริ่มโดยชาวบ้านเช่ารถมาให้บริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากคนท้องถิ่นสมัยนั้นยังไม่มีเงินซื้อรถเป็นของตัวเอง ต่อมาเมื่อสมาชิกเพิ่มจำนวนมากขึ้น การควบคุมสมาชิกในกลุ่มก็ลำบากขึ้นไปด้วย เพราะคนขับรถแท็กซี่ - ตุ๊กตุ๊ก ในระยะหลังสมาชิกส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นที่มาแต่งงานกับผู้หญิงในตำบล

กลุ่มอาชีพสุดท้าย คือกลุ่มแผงลอยขายอาหาร ในระยะแรกแผงลอยมีลักษณะคล้ายรถเข็นขายอาหารแก่นักท่องเที่ยว ปัจจุบันเทศบาลได้สร้างอาคารมีลักษณะเป็นศูนย์อาหารให้แยกเป็นจุดประมาณ 4 จุด ได้แก่ บริเวณวงเวียนกระรอน บางเจ็อก ปากบางและหนองหาน ซึ่งจะมีประชาชนดูแลในแต่ละจุด (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2548)

จะเห็นได้ว่า ความพยายามในการรวมกลุ่มของชาวบ้านมีจุดประสงค์ที่สำคัญเพื่อให้ตนสามารถมีอำนาจในการจัดระเบียบการประกอบอาชีพและได้มีอาชีพอย่างมั่นคงในท้องถิ่น ควบคู่ไปกับการรักษาสภาพแวดล้อมและความสงบเรียบร้อยในท้องถิ่นไม่ให้ถูกทำลายจากการขยายตัวของกระแสรถท่องเที่ยวขึ้น เป็นความยากลำบากที่เกิดจากการต่อสู้โดยลำพังของชาวบ้านในท้องถิ่น เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหาแบบแยกส่วนเนื่องจากการพัฒนาแบบคนละทิศละทางตามหน้าที่ของแต่ละภาคส่วน โดยที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้บริหารท้องถิ่นมีหน้าที่ในการสร้างระบบสาธารณูปโภค และแก้ปัญหาในส่วนที่เกี่ยวข้อง ส่วนนักธุรกิจก็มุ่งประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด ในขณะที่ชาวบ้านก็ต้องเผชิญกับปัญหาที่เกี่ยวกับความอยู่รอดภายใต้ท้องถิ่นที่มีการขยายตัวทางธุรกิจอย่างรวดเร็ว

กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการเกิดชมรมรักษะกะตะกระรอน เพราะจะเห็นได้ว่าคนในท้องถิ่นสามารถรวบรวมผู้ที่มีความสนใจและผลประโยชน์เดียวกัน ภายใต้อาชีพเดียวกัน เข้ามารวมกันเป็นกลุ่มก้อน นอกจากนี้หากพิจารณาจากกิจกรรมและบทบาทการต่อสู้ของกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ผ่านมา ทำให้เราเห็นว่าในท้องถิ่นมีกลุ่มพลังทางสังคมที่มีตัวตน ซึ่งมีความหมายมากต่อการพัฒนาไปสู่การเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้เป็นกลุ่มที่ใหญ่กว่า และให้ความสนใจต่อประเด็นที่กว้างขวางกว่าผลประโยชน์ของอาชีพของตนเองไปสู่ผลประโยชน์ของส่วนรวม

4.1.2 กำเนิดชมรมรักษะตะกะระนและพัฒนาการของชมรมรักษะตะกะระน

ชมรมรักษะตะกะระนถูกก่อตั้งในปี พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มอาชีพต่างๆ ช่างต้นร่วมกันกับนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมในตำบลกะระน ซึ่งมีความใส่ใจต่อความเป็นไปในทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยชมรมรักษะตะกะระนมิบทบาทในการดูแล และสร้างความสงบเรียบร้อยเรียบร้อยให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งนโยบายของชื่อชมรม “รักษะตะกะระน” ได้สะท้อนถึงความต้องการชมรมฯ ที่จะอนุรักษ์ หรือรักษา และใช้ ชื่อหาดกะตะและหาดกะระน เป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น

พัฒนาการของชมรมรักษะตะกะระนเริ่มต้นมาจากการรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นที่ต้องการมีกลุ่มอาชีพเป็นของตัวเอง ประกอบกับต้องการดูแลและจัดระเบียบทั้งภายในกลุ่มอาชีพและค่อยๆ ขยายความดูแลมายังท้องถิ่นโดยรวม เนื่องจากปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ ไม่สามารถแก้ไขอย่างแยกส่วนได้ และไม่อาจให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการ ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาและวางระเบียบของสังคมได้โดยลำพัง ดังนั้น จึงมีการรวมกลุ่ม โดยเริ่มตั้งแต่กลุ่มอาชีพโดยกลุ่มคนเล็ก ๆ เพียง 3-5คน และขยายต่อมา เป็นหลายกลุ่มอาชีพซึ่ง และ พัฒนามาเป็นการรวมตัวในประเด็นความสนใจที่กว้างกว่าการประกอบอาชีพของคนในสังคม นั่นคือ การรวมตัวกันของคนจากหลากหลายอาชีพเพื่อร่วมกันพัฒนาสังคมส่วนรวมในท้องถิ่น ช่วยกันดูแลสภาพแวดล้อม รวมไปถึงคนที่อ่อนแอ เช่น เด็กผู้สูงอายุ และผู้ที่ด้อยโอกาสในท้องถิ่น เป็นต้น ดังที่หนึ่งในผู้ก่อตั้งแสดงทัศนคติต่อความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้านในท้องถิ่นว่า

“คือคนที่นี่มันมีแนวคิดแตกต่างกับที่อื่น เราทำไงก็ได้ให้อยู่กันได้ แล้วบังเอิญแนวคิดของพวกเรากับแนวคิดของ คุณสมชาย คุณไมตรี คุณสมบัติ คุณทินรัตน์ แล้วอีกคนนึง คือคุณวิรัตน์ แซ่เต็ง ก็เป็นผู้ก่อตั้ง เริ่มก่อตั้งกันมาเรื่อย ๆ นี่แหละ อันนั้นคือ บังเอิญ 5 คนนี้มีความคิดว่าชาวบ้านทำพรรคนี้ก็ดีแล้ว แล้วน่าจะช่วยเหลือ นั่นแหละที่มา” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

การรวมตัวในขั้นเริ่มแรกเกิดจากความคิดของคนกลุ่มเดิมๆ ที่ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มอาชีพและนักธุรกิจ ที่เป็นเจ้าของโรงแรมในตำบลกะระน ได้มาร่วมกันคิดและก่อตั้งคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวหาดกะตะกะระน เพื่อทำหน้าที่จัดระเบียบกลุ่มอาชีพต่างๆ ที่ใช้พื้นที่สาธารณะ ทว่าคำจำกัดความของคำว่า “คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวหาดกะตะกะระน” กลับ

เป็นสิ่งที่จำกัดบทบาทหน้าที่ของพวกเขาด้วย เนื่องจาก คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่ดูแลเฉพาะ บริเวณชายหาดเท่านั้น ไม่อาจล่วงล้ำเข้ามาจัดการนอกเขตชายหาดซึ่งเป็นชุมชนภายในตำบลกะรน ได้ การตีความของทางการเช่นนี้ ทำให้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน ซึ่ง ต้องการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อมีบทบาทในการดูแลทั้งตำบล ต่อมาคณะกรรมการดังกล่าวจึงได้เปลี่ยน ชื่อเป็น “ชมรมรักษ์กะตะกะรน” เพื่อให้สามารถขยายความดูแลได้ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล

4.1.3 แนวคิดในการก่อตั้งชมรมรักษ์กะตะกะรน

แนวคิดในการริเริ่มการรวมตัวของชมรมรักษ์กะตะกะรน ที่ประกอบด้วยคนในท้องถิ่น ต้องการองค์กรที่เป็นตัวแทนและแสดงถึงความเป็นเจ้าของท้องถิ่น และต้องการมีสิทธิในการจัดการเรื่องต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องกำหนดทิศทางการเจริญเติบโตของท้องถิ่นด้วยตนเอง ตลอดจนต้องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว ซึ่งจิตสำนึกเหล่านี้เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัวในระยะสั้น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของท้องถิ่นในระยะยาว ดังบทกลอนของท้องถิ่น ต่อไปนี้

**น้ำสวย แดกใส ทรายทอง
ประคอง โอบไว้ ในอ้อมเขา
กะรน ให้ร่ม ให้เงา
ให้เรา รวมใจ ให้กะรน**

บทกลอนข้างต้นเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้แต่งขึ้นขณะที่มาเยือนตำบลกะรนเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 ซึ่งได้สะท้อนถึงความรักและห่วงแหนท้องถิ่นกะตะกะรน และเป็นสิ่งหนึ่งที่จุดประกายให้คนในท้องถิ่นได้เห็นถึงความสำคัญและสิ่งที่ดีงามในท้องถิ่นที่ควรรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป

ผู้คนในตำบลกะรนต่างเห็นถึงสภาพความเป็นไปในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างไร้ระเบียบแบบแผน ซึ่งหากทุกอย่างยังคงดำเนินต่อไปเช่นนี้ ผู้ที่จะได้รับผลกระทบโดยตรง ก็คือ คนในท้องถิ่นและคนรุ่นต่อไป ดังนั้นพวกเขาจึงต้องรับผิดชอบอนาคตของท้องถิ่นด้วยตนเอง โดยการสร้างแนวทางการพัฒนาร่วมกันจากภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการกระทำของตน มากกว่าจะยอมปล่อยให้มีการพัฒนาอย่างไม่มีทิศทางหรือถูกกำหนดจากภายนอกโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วม

เนื่องจากท้องถิ่นกะรนในปัจจุบัน มีลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจซึ่งดำรงอยู่ด้วยธุรกิจการท่องเที่ยว ดังนั้นบรรยากาศที่เอื้อต่อการดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากสภาพธรรมชาติที่สวยงามและอรรถาาศัยที่ดีของคนในท้องถิ่นแล้ว สิ่งที่สำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งคนในท้องถิ่นได้ตระหนักร่วมกัน คือ บรรยากาศแห่งความปรองดอง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยทางสังคม และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เพราะบรรยากาศเหล่านี้จะส่งผลต่อการเข้าพัก การซื้อสินค้าและบริการของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการมีรายได้และการคงอยู่ของธุรกิจในท้องถิ่น ดังที่คุณมนัส ได้กล่าวว่า

“ ถ้าเขาคิดได้ว่ามาปรองดองดีก็ดีกว่าดี แต่ถ้าคิดว่ารบกัน ๆ มันก็เสียผลประโยชน์เพราะผมเสียตายใจ ถ้าเรารบกันจนสังคมเราอยู่ไม่ได้ผมเองก็ไม่มีอาชีพ ผมว่าอย่างนั้น ถ้าถามว่าเห็นแก่ตัวไหม ก็เห็นแก่ตัวนั่นแหละ เพราะเราต้องการปกป้องอาชีพเรานั้นแหละ แต่จริง ๆ มันก็พยายามผดุงอาชีพ ของตัวเองไว้ด้วยใจ แต่บางคนมันไม่ได้คิดตรงนี้ใจ คิดจะเอาแต่ตัวเอง แต่ไม่คิดจะเสียบ้าง ถ้าเสียตรงนี้แล้วให้คนอื่นบ้าง ถ้าเราจะเอาให้ได้ทั้งหมดมันไม่ได้ใจ ”
(มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

นักธุรกิจซึ่งถือเป็นตัวแทนความคิดของผู้ร่วมก่อตั้งชมรมรักษะกะระนกล่าวถึง การจุดกำเนิดของชมรมรักษะกะระนว่า

“ เป็นการจุดไฟให้ติด โดยใช้หลักคิด คือ ต้องมีการพัฒนาอย่างมีเป้าหมาย และตั้งใจเอาชนะทุกอย่าง...ต้องการให้สังคมดีขึ้น ก็ในเมื่อทำให้ตัวเองดีได้ ดีคนเดียวได้ยังไง ถ้ามีโอกาสก็ทำให้สังคมมันดีด้วย เพราะเราก็อยู่ในสังคม สังคมดีก็ทุกคนได้ดีหมด มันก็เป็นสังคมที่น่าอยู่ ...เราก็อยู่ในสังคมอยู่ในชุมชน ถ้าสังคมมันก็ดี เศรษฐกิจก็ดี บางทีเราไปห้ามความเจริญไม่ได้ ดึงไปก็ลำบาก อ่อนไปก็ละ ตรงนี้คือแนวคิด ทำไมเราทำธุรกิจได้สำเร็จ เราทำชุมชนให้สำเร็จไม่ได้ เรามองปัญหาเป็นโอกาส ก็เข้าไปแก้ไขไปเปลี่ยน...อย่างน้อยเราก็ตอบตัวเองได้ว่า เราได้มีส่วนช่วยเหลือสังคม เห็นมะ ตอบตัวเองได้แล้วก็มีส่วนร่วมกับสังคม...ก็พิสูจน์ให้เห็นได้ด้วยธุรกิจ ทำโรงแรมรักษาธรรมชาติ มีแนวคิดจะทำโรงแรมแบบผสมผสานธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม แล้วก็เทคโนโลยีไว้ด้วยกัน ฉะนั้นทำธุรกิจได้ ทำไมชุมชนทำไม่ได้ ” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

คำพูดนี้สะท้อนให้เห็นแนวคิดและมุมมองในการเริ่มเข้ามาทำประโยชน์ให้สังคมของกลุ่มนักธุรกิจ พร้อมกับนำหลักคิดในการบริหารธุรกิจของตนมาประยุกต์ใช้กับการทำงานทางสังคม ที่เรียกว่า “ นักธุรกิจเพื่อสังคม ” พื้นฐานของแนวคิดนี้ มาจากมุมมองและประสบการณ์ของนักธุรกิจในท้องถิ่น ซึ่งขยายความนักธุรกิจเพื่อสังคมว่า

“ เป็นนักธุรกิจ ต้องวางแผนธุรกิจของตัวเองในระยะยาว 5 ปี 10 ปี ความเป็นนักธุรกิจนี้เอง ทำให้คิดอย่างนี้และต้องเป็นคนที่มีไอเดีย และผ่านกระบวนการเรียนรู้ เพราะต้องค้นหาเงินทำธุรกิจด้วยตนเอง ”
(สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

จะเห็นว่า กลุ่มนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมมีความตั้งใจที่จะเสียสละเข้ามาทำงานเพื่อท้องถิ่น โดยมองว่าควรมีสวัสดิการอะไรให้กับชุมชนที่เขาเข้ามาทำมาหากิน ซึ่งสุดท้ายแล้วจะส่งผลดีต่อรายได้ของประชาชนรวมทั้งธุรกิจทุกประเภทในท้องถิ่น ซึ่งตัวแทนผู้บริหารท้องถิ่นกะรน ได้กล่าวถึง การริเริ่มแนวคิดการก่อตั้งชมรมรักษะกะระน โดยนักธุรกิจในท้องถิ่นว่า

“ กลุ่มที่เขาพัฒนาแล้วเช่นกลุ่ม โรงแรมคือพี่ใหญ่ เขาก็เลยต้องแนะนำน้อง เขามีความตั้งใจที่จะเสียสละตรงนั้นไง เขามองเห็นว่า ถ้าเรามีสวัสดิการอะไรให้กับชุมชนซึ่งเขามาทำมาหากินที่นี่ เขาก็ต้องทำอะไรกับที่นี่ไง คือจุดเริ่มต้น ทุกอย่างมันต้องมีจุดเริ่มต้น พอมีจุดเริ่มต้นแล้วมันก็จะมียะไรตามมาทีนี้ขึ้นตอนในเบื้องต้นเค้ามองไม่เห็นภาพ เรายังมองไม่เห็นภาพในบางครั้ง พอมานั่งคุยกัน มันพอเห็นภาพ พอเห็นภาพแล้วทุกอย่างมันก็จะตามมา ”
(อิทธิพร สังข์แก้ว, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549)

การสร้างความสำเร็จร่วมกันและการจัดการเพื่อแบ่งปันสิทธิในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันเพื่อให้คนในท้องถิ่นได้เป็นผู้ประกอบการเอง แล้วให้การเรียนรู้ในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้น ทำให้ทุกคนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จึงเป็นทั้งการกระจายรายได้และกระจายความรับผิดชอบพร้อมกันไปด้วย ดังที่เสนอต่อไปนี้

“เราคิดว่า ถ้าชายหาดดี สังคมคือคนที่เข้าไปหากินหน้าชายหาด คือคนในหมู่บ้าน ถ้าในหมู่บ้านไม่ดี ในหมู่บ้านนี้แหละไปสร้างความเดือดร้อน ก็เลยเข้ามาจัดการตรงนี้ ให้เห็นว่า หาดมันเป็นหาดสาธารณะ ถ้าคนที่หากินในหาดสาธารณะ มีจิตใจเก็บเงิน เก็บทองมาได้แล้ว มาในชมรมได้มาช่วยเหลือคนที่

เสียชีวิต ผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ เป็นปวงชนียบุคคลในท้องถิ่น แต่ไม่ได้ออกไป อยู่ในหาดแล้ว เพราะเขาก็ไม่ได้รับอะไรจากส่วนนั้น แต่ถ้าเขาอยู่ใน หมู่บ้านนี้จะได้มาช่วยตรงส่วนนี้ด้วย ไม่ว่าโรงเรียน วันเด็ก เขาก็ได้มาช่วยเด็ก ด้วย ได้เข้ามาช่วยในชุมชนด้วย แต่ที่ผ่านมามันช่วยอะไรไม่ได้ เพราะที่ผ่านมา คำจำกัดความมันบอกว่าอยู่ชายหาด พอแก่ตรงนี้เลยได้เข้ามาช่วยในชุมชนด้วย” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์ , 5 มกราคม 2549)

อีกประการหนึ่ง ในเรื่องการปกป้องอาชีพของคนในท้องถิ่นคือ คนในท้องถิ่นไม่ ต้องการให้คนนอกเข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่น เนื่องจากพวกเขาประสบปัญหาจากการที่คน นอกเข้ามาสร้างความเสียหายต่อธุรกิจจนทำให้ท้องถิ่นเสียหายพจน์ เพราะคนเหล่านี้ไม่ได้อาศัยอยู่ ในท้องถิ่นจึงไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลของการกระทำ แต่ผลนั้นกลับตกอยู่กับคนในท้องถิ่นเอง เช่น คนนอกนำสินค้ามาหลอกขายนักท่องเที่ยว ตลอดจนปัญหาความไม่ปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ หากมีคนนอกเข้ามาทำอาชีพในท้องถิ่นมากเกินไปจะทำให้การจัดระเบียบการอยู่ร่วมกัน เป็นไปอย่างลำบากมากขึ้น และหากปล่อยให้มีการแข่งขันอย่างเสรีในระบบตลาดระหว่างคนในกับ คนนอก คนดั้งเดิมในท้องถิ่นก็เกรงว่าพวกเขาอาจถูกแย่งอาชีพได้ ดังนั้น ชาวบ้านจึงต้องควบคุม และปกป้องอาชีพของตน โดยการสร้างระเบียบการอยู่ร่วมกัน พร้อมกันนั้นก็ช่วยกันสอดส่อง ดูแลคนนอกที่มีพฤติกรรมแปลกปลอม ดังความเห็นของคนในท้องถิ่นที่กล่าวว่า

“เรากันไว้ทุกอย่าง มันจะมีเป้าหมายเดียวกันหมด คือ เราต้องกันไว้ให้ คนในบ้านมีอาชีพทำ ” (ณรงค์ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

ความต้องการของชาวบ้านที่ต้องการรักษากลุ่มอาชีพและชมรมรักษะตะกะรน เอาไว้ ทำให้พวกเขาต้องสร้างรากฐานของการอยู่ร่วมกันอย่างมั่นคงแข็งแรง เพื่อให้เป็นปึกแผ่น และสามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง โดยต้องการทำให้ฝ่ายรัฐเชื่อมั่นก่อนว่าพวกเขาอยู่ด้วยกันได้ จากการที่มีนักธุรกิจกับชาวบ้านในท้องถิ่นมีเป้าหมายร่วมกันและกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างมี ทิศทางที่ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้

4.1.4 การดำเนินการก่อตั้งชมรมรักษะตะกะรน

การก่อตั้งชมรมรักษะตะกะรนเป็นการวางระบบการพัฒนาของท้องถิ่น ซึ่งเกิด จากการร่วมกันคิด ร่วมกันสร้างจากคนในท้องถิ่น นอกจากนี้การที่นักธุรกิจในท้องถิ่นมีความสนใจ ในเรื่องราวทางสังคม และมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับผู้คนมากมาย จึงได้มีโอกาสในการพบปะ

บุคคลหลากหลายสาขาอาชีพ เช่น อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ อาจารย์ปรัชญา อภรณ์ อาจารย์ขวัญยืน ลูกจันทร์ คุณสันติ สุวรรณาคาร อาจารย์เสนห์ วงศ์กำแหง และอีกหลายท่าน บุคคลเหล่านี้อยู่ในแวดวงวิชาการเป็นทั้งนักคิด นักเขียนจนถึงนักธุรกิจซึ่งมีบทบาทในการทำงานเพื่อสังคมและถือเป็นปราชญ์ท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต เมื่อนักธุรกิจบางส่วนในกะตะกะรนได้รู้จักคนเหล่านี้จากการร่วมกันทำงานเพื่อส่วนร่วม ทำให้ได้รับความรู้และข้อเสนอแนะซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้แกนนำชมรมรักษะกะตะกะรนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นกะรน ซึ่งสิ่งสำคัญต่อการก่อตั้งชมรมฯ ในขั้นเริ่มแรกหลังจากที่มีการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น ก็คือ การหาแหล่งเงินทุนเพื่อใช้ทำกิจกรรมของชมรมฯ และการวางกฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน

1) กองทุนรักษะกะตะกะรน

การดำเนินการของชมรมรักษะกะตะกะรนจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อใช้ดูแลช่วยเหลือคนในท้องถิ่นและการทำกิจกรรมของชมรมฯ และส่วนรวม ซึ่งทุนทรัพย์เหล่านี้ได้มาจากนักธุรกิจในท้องถิ่นและรวบรวมเงินจากกลุ่มอาชีพต่างๆ โดยคุณสมชายได้เล่าถึงที่มาของตั้งกองทุนว่า

“ก็ตั้งกองทุนรักษะกะตะกะรน คิดแล้วเอาเงินตัวเองก่อน ไม่ใช่ไปขอเขา ต้องเอาเงินตัวเองก่อนนะ ให้เงินตรงนี้เพื่อพัฒนา เราก็งหวังดี พอไปขอคนนี่ คนนี้ 300,000 เขาก็ให้ แต่การที่เขาจะให้ เพราะเราเริ่มให้ก่อน เขาจึงให้ หรือถ้าเราไม่มีความชัดเจนให้เขาเห็นว่าเราทำตรงนี้เพื่ออะไร เราไม่ชัดว่าเราทำตรงนี้หวังอะไรหรือเปล่า เพื่อลงการเมืองหรือเปล่า เขาก็ไม่ให้ เพราะไม่อยากจะไปยุ่งเรื่องเราแต่ถ้าเราบอกว่าเราไม่เอานะ เราอยากให้อสังคมนันดี ให้อะไรดี ๆ แล้วมันก็ไม่เยอะหรอก ถ้าสังคมนันดี ธุรกิจมันก็ดี ทุก ๆ อย่างมันดีหมด ฉะนั้นให้ตรงนี้นันไม่เยอะ เรามาได้อะไรจากตรงนี้เยอะทำไมให้กลับไม่ได้” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

ผู้ที่ให้เงินมาก่อตั้งกองทุนในช่วงแรกมีทั้งสมาชิกและนักธุรกิจที่เห็นความสำคัญของการก่อตั้งชมรมรักษะกะตะกะรนดังที่ผู้ร่วมก่อตั้งคนหนึ่ง กล่าวว่า

“ คุณทินรัตน์ เทพบุตร ให้มา 300,000 คุณไมตรี เจ้าของอคาเคีย ฮิลตัน เดียวนี้ ให้มา 300,000 คุณสมชายให้มา 300,000 คุณสมบัติ อติเศรษฐ์ นี้ให้มา 300,000 เจ้าให้มาในนามชมรมธุรกิจโรงแรมอีก 300,000 รวมแล้วสมัยนั้นให้

มาด้านหน้า จากกลุ่มอาชีพต่าง ๆ จาก คุณสันติ สุวรรณาคาร เจ้าของร้านทอง สุวรรณาคาร คุณขวัญยืน ลูกจันทร์ นักคิดนักเขียนหลายท่าน ซึ่งมาร่วมด้วย แล้วยังมีนักธุรกิจที่เค้ามองเห็น เคื่ก็ให้ได้เงินมาประมาณล้านหกแสนกว่าบาท” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 48)

จากเงินจำนวนกว่าหนึ่งล้านหกแสนกว่าถึซึ่งเป็นเงินก้อนแรกในการก่อตั้งชมรม รักรัษกะตะกะรณกลายเป็นเงินฝากธนาคารในนามของ “กองทุนชมรมรักรัษกะตะกะรณ” ซึ่งเป็น กองทุนขององค์กรที่นำมาใช้ในกิจกรรมของชมรมและท้องถิ่น ทำให้เกิดข้อสังเกตประการหนึ่ง เกี่ยวกับบทบาทของสมาชิกซึ่งแบ่งเป็นสองประเภทตามเงินที่ได้มา คือ นักธุรกิจกับชาวบ้าน จะ เห็นได้ว่า โรงแรมที่เป็นสมาชิก จะบริจาคเงิน โรงแรมละประมาณ 300บาท/ห้อง/ปี ทำให้มีเงิน หมุนเวียนปีละ 200,000บาท ส่วนสมาชิกของแต่ละกลุ่มอาชีพจะเสียค่าสมาชิกคนละ 100 บาท ตลอดชีพ และค่าบัตร สมาชิกรายปีใน อัตราคนละ 550 บาท สังเกตได้ว่านักธุรกิจยอมเสียเงินให้แก่ กองทุนมากกว่าชาวบ้านตามสัดส่วนของรายได้ และเห็นว่านักธุรกิจค่อนข้างจะเป็นฝ่ายที่ดูแล ชาวบ้านในท้องถิ่น ตลอดจนสมาชิกในชมรมในลักษณะพึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แม้ว่า หลักสำคัญประการหนึ่งของประชาสังคมคือ ความเท่าเทียมกัน สมาชิกมีความสัมพันธ์แบบ แนวนราบ แต่เราก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า หลักการทางจริยธรรมก็สำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากเป็นที่ชัดเจนว่า ในชมรมรักรัษกะตะกะรณนั้น นักธุรกิจจะมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนเงินในชมรมฯ เพราะมีความ พร้อมกว่าฝ่ายชาวบ้าน

ส่วนกฎระเบียบของชมรมฯเกี่ยวกับกองทุนรักรัษกะตะกะรณได้ระบุว่า เงินสดของ ชมรมฯ หรือเอกสารสิทธิ ต้องนำฝากไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น โดยฝากในนามของ “กองทุนรักรัษกะตะกะรณ” หากต้องเบิกจ่ายเงินของชมรมฯ มาทำกิจกรรมให้ทำได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของวงเงินของกองทุน ฯ ในแต่ละปี ซึ่งกำหนดให้มีการส่งจ่ายโดยเช็คหรือตัวสั่งจ่ายเงินจาก ธนาคารหรือสถาบันการเงินนั้นจะต้องให้ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรียญญิก ลงลายมือชื่อ ร่วมกัน 3 ใน 4 พร้อมประทับตราของชมรมฯ ทุกครั้ง จึงจะเบิกจ่ายเงินได้ (ระเบียบข้อบังคับของ ชมรมรักรัษกะตะกะรณ, 2542) การกำหนดระเบียบการเบิกจ่ายทรัพย์สินของชมรมฯ ที่กำหนดขึ้น อย่างชัดเจนดังนี้ ทำให้สมาชิกสามารถตรวจสอบการเงินของชมรมฯ ได้เพื่อให้เกิดความโปร่งใสใน การดำเนินการ โดยสมาชิกสามารถเข้าร่วมชื่อไม่น้อยกว่า 30 คนและแจ้งต่อคณะกรรมการให้ทราบ เพื่อให้หรียญญิกรายงานฐานะทางการเงินและทรัพย์สินของชมรมฯ ให้แก่สมาชิกรับทราบ

2) กฎระเบียบของชมรมรักษาระยะกักกัน*

เรื่องกฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน นับเป็นสิ่งที่จำเป็นของชมรมฯ เพราะกฎจะเป็นสิ่ง
ที่ช่วยสร้างระเบียบในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเป้าหมายประการหนึ่งที่ชมรมฯ ถูกก่อตั้งขึ้น ซึ่งช่วงแรกที่มี
การร่างกฎระเบียบ คณะบุคคลร่างระเบียบของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และกฎระเบียบของชมรมฯ
เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

“แนวคิดที่นำมาเป็นกฎระเบียบ เราต้องมองรอบด้าน ไม่งั้นเราไม่
สามารถอยู่ในสังคมกลุ่มอาชีพด้วยกันได้ ถ้าทำเห็นแก่ตัว กลุ่มนี้เห็นแก่ตัว นี้
แหละที่มาของประธานชมรมเลยต้องเป็นคนนอกกลุ่มอาชีพ เวลาตัดสินใจอะไร
จะไม่เข้าข้างกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง”(มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

เมื่อกลุ่มแกนนำได้ร่างระเบียบแล้ว จึงเรียกสมาชิกเข้าประชุม ว่ายอมรับหรือ
แก้ไขกฎระเบียบในส่วนไหนบ้าง พอเห็นตรงกันนำมากฎหมายใช้เป็นแนวทางการอยู่ร่วมกัน
การร่างกฎระเบียบของชมรมฯ นั้นเริ่มแรกคุณมนัส เข็นจิตเป็นหนึ่งในกลุ่มผู้ร่างกฎ โดยได้รับ
คำแนะนำจากผู้ทรงวุฒิซึ่งจบการศึกษาทางการบริหารในระดับสูงจากต่างประเทศ แม้ผู้ร่าง
ระเบียบจะเป็นเพียงชาวบ้านซึ่งจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่4 แต่เนื้อหาที่เขียนขึ้นนั้น
หาได้สะท้อนถึงความไร้ภูมิปัญญา ความมุ่งมั่นและตั้งใจจริงของกลุ่มผู้ก่อตั้ง ที่ต้องการทำเพื่อ
ท้องถิ่นไม่ อย่างไรก็ตาม การที่จะก่อตั้งชมรมขึ้นมานั้นกฎระเบียบซึ่งเป็นมาตรฐานสามารถใช้
อ้างอิงต่อหน่วยงานอื่นได้ก็เป็นสิ่งสำคัญ จึงต้องให้ผู้ที่มีความรู้เข้ามาช่วยขัดเกลาภาษาให้
สละสลวยและเป็นทางการมากขึ้น

“มีอาจารย์เสนห์ วงศ์กำแหง, ลูกจันทร์ ขวัญเย็น, สันติ มานั่งคุยกัน หา
ช่องทางแล้วก็ทำขึ้นมา คนที่ให้ความรู้อะไรมากคือสันติ เพราะสันติจบบริหาร
ปริญญาโท มาจากสหรัฐ แนะนำได้ดีมาก ถึงผมร่างๆ ไปถึงให้แล แกว่าไม่ได้
นะพรรคนี้ นะพินัสนะ ถึงเราก็เขียนตามความรู้สึก แต่ไม่ใช่ภาษาที่ถูกต้อง
บางข้อได้ บางข้อต้องแก้ เพิ่มเปลี่ยนคำ ไรพรรคนี้ ก็เลยออกมาเป็นนั่น ”
(มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

* สามารถดูรายละเอียดได้ในภาคผนวก

“เราต้องเรียกมาประชุม แล้วก็ร่างระเบียบขึ้นมาแล้วก็เรียกคนส่วนใหญ่มาอ่านแล รับได้ไหม ถ้ารับไม่ได้แก้ แก้ตรงไหน แก้จนกว่าให้รับได้ เมื่อรับได้หมดทุกกลุ่มก็สมาชิกทุกคนเซ็นรับทราบ” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

เมื่อกฎระเบียบถูกร่างขึ้นเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การระเบียบนำเข้าไปประชุม ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินใจของสมาชิก โดยแกนนำจะนำเสนอร่างระเบียบไปที่ประชุมเพื่อให้สมาชิกทุกคนยอมรับ ซึ่งถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญ และกลุ่มแกนนำต้องแก้ไขกฎระเบียบหลายครั้งเพื่อให้สมาชิกทั้งหมดยอมรับได้ และให้คนในชมรมฯ ปฏิบัติเป็นบรรทัดฐานร่วมกัน

3) วัตถุประสงค์ของชมรมรักษะตะกะรณ

วัตถุประสงค์ของชมรมฯ ได้สะท้อนถึงเจตนารมณ์ร่วมของสมาชิกในชมรมรักษะตะกะรณในการร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ของท้องถิ่น ซึ่งเป็นทั้งการอุดช่องว่างของปัญหาเดิมที่เกิดขึ้นก่อนเกิดชมรมฯ ไปพร้อมกันกับการรักษาสืบสาน เช่น วัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมที่ดีงามของท้องถิ่น ตลอดจนสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติไว้ให้คงอยู่ แล้วยังเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต วัตถุประสงค์ของชมรมรักษะตะกะรณมี 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ทำนุบำรุงพระศาสนา ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชุมชน
2. ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส คนแก่ คนตกทุกข์ได้ยากในชุมชน
3. ส่งเสริมให้เกิดอาชีพใหม่ให้กับผู้คนในชุมชน
4. ส่งเสริมเด็กและเยาวชน ให้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสม
5. พิทักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
6. รับฟังปัญหาจากชาวบ้านเพื่อนำมาเสนอแก่องค์กรท้องถิ่น
7. นำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นมาสร้างความเข้าใจกับชุมชน
8. มีส่วนร่วมและสนับสนุนกิจการขององค์กรท้องถิ่น
9. มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพทุกกลุ่ม
10. ไม่นำชมรมรักษะตะกะรณไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองทุกระดับ

(เอกสารการประชุมไตรภาคี ครั้งที่ 1: 2542)

หากเราพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ทั้ง 10 ประการข้างต้นในภาพรวม จากเนื้อหาของวัตถุประสงค์สะท้อนให้เห็นว่าผู้ที่ร่วมกันร่างนั้น มีแนวโน้มที่ต้องการให้ชมรมฯ มีบทบาทในการ

พัฒนาท้องถิ่นและทำให้สมาชิกและท้องถิ่นโดยรวมได้รับสวัสดิการทางสังคมไปพร้อมๆกันด้วยความร่วมมือกันเองของสมาชิกมากกว่าการพึ่งพางค์กรภายนอก

โดยชมรมรักษะตะกะรณ เป็นองค์กรประชาสังคมที่คำนึงถึงการใส่ใจความเป็นไปของคนและชุมชนทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต พวกเขาต่างร่วมกันรักษาลึ่ดงที่ดิงงมของท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่ออดีต เช่น การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีที่คนรุ่นปู่ย่าตายายได้อนุรักษ์ไว้จนถึงคนรุ่นปัจจุบันได้ร่วมกันใช้ประโยชน์และเกิดความภาคภูมิใจต่อท้องถิ่นของตน รวมถึงการรักษาและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ตลอดจนร่วมกันดูแลบุคคลที่เคยร่วมกันรักษาท้องถิ่นนี้มาอย่างยาวนานและผู้ที่อ่อนแอกว่าในท้องถิ่น โดยคนในรุ่นนี้ได้ร่วมกันดูแลคนรุ่นก่อนซึ่งกลายเป็นคนเฒ่าคนแก่ในท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันชมรมฯ ก็เป็นองค์กรในการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีอย่างเหมาะสมและยั่งยืน โดยได้ร่วมกันสนับสนุนคนรุ่นเดียวกันให้ทำอาชีพและสร้างสังคมที่ดี เพื่อลูกหลานในอนาคต พร้อมทั้งปลูกฝังและกล่อมเกล่าให้เยาวชนได้เติบโตอย่างเหมาะสมต่อไป

4.2 วิสัยทัศน์ของชมรมรักษะตะกะรณ

วิสัยทัศน์การพัฒนาท้องถิ่นของตำบลกะรณเกิดขึ้นหลังจากมีการศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขตลอดจนแนวทางการพัฒนาร่วมกันระหว่างชาวบ้าน นักธุรกิจและนักวิชาการ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสัยทัศน์และการพัฒนาแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นสามารถแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

ระดับที่ 1. การวางแผนแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ในช่วงการก่อตั้งชมรมฯ ทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาความขัดแย้งในท้องถิ่น และปัญหาการใช้พื้นที่สาธารณะตลอดจนมาตรฐานการประกอบอาชีพของชาวบ้านในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

ระดับที่ 2. การวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดระเบียบและสร้างกติกการอยู่ร่วมกัน ตามความต้องการของคนในท้องถิ่น

ระดับที่ 3. การวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว เพื่อให้มีความเจริญเติบโตไปตามทิศทางที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เนื่องจากการขยายตัวของกระแสการท่องเที่ยวและการเติบโตของท้องถิ่น โดยให้เป็นท้องถิ่นที่มีการวางผังเมืองอย่างเป็น

ระบบ เพื่อให้ตำบลกระนวนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ทำให้คนในท้องถิ่นได้มีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างต่อเนื่องและมั่นคง

เมื่อมีการผนวกรวมเอาแนวคิดของทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านในท้องถิ่นมาทำการตกลงกำหนดแผนการพัฒนาร่วมกันและสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ก็เกิดแนวคิดใหม่ในการทำธุรกิจ จากเดิมที่ต่างคนต่างทำ เปลี่ยนเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ถือเป็น การเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ในการอยู่ร่วมกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน นอกจากนี้จะทำให้การ ประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แล้วยังส่งผลให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานการ อยู่ร่วมกันอีกด้วย

4.2.1 การวางแผนแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในช่วงเริ่มแรก

ปัญหาหลักที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ คือ ปัญหาการบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่ได้มาตรฐาน ของผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นชาวบ้านในท้องถิ่น คณะกรรมการของชมรมรักษ์กะตะกระนวน โดยเฉพาะนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมและแกนนำชาวบ้าน ผู้ที่ร่วมกันสร้างกรอบแนวคิดในการพัฒนา ท้องถิ่น จึงเริ่มแก้ปัญหา โดยการสร้างจิตสำนึกในการรักษาและดูแลสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวให้แก่สมาชิก ทำให้ชาวบ้านผู้ประกอบการอาชีพในท้องถิ่น ตระหนักว่า การประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักอยู่ในกะตะกระนวนนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะ ในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามมากมาย ไม่ใช่แค่ในประเทศไทย และในประเทศไทยก็มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายไม่ใช่แค่ภูเก็ต พอนักท่องเที่ยวมาถึงภูเก็ตแล้วก็ยังมี ชายหาดอีกหลายแห่งที่ไปพักผ่อน ไม่ได้มีแค่เพียงหาดกะตะกระนวน ดังนั้น เมื่อนักท่องเที่ยวมา เที่ยวที่กะตะกระนวนแล้ว ก็ เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านซึ่งเป็นชาวบ้านและผู้ประกอบการในท้องถิ่นที่ จะต้องสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวด้วยการบริการที่ดี และช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว ทั้งในเรื่องความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้พวกเขา กลับเข้ามา ท่องเที่ยวในตำบลกระนวนอีก

ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อได้มีการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันตามกฎหมายที่ได้วางไว้ก็ทำให้ ปัญหาความขัดแย้งจากการประกอบอาชีพระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น การแย่งชิงพื้นที่ สาธารณะเพื่อใช้ประกอบอาชีพหรือการแย่งลูกค้ากันก็ลดน้อยลง ทำให้การบริการนักท่องเที่ยว ในท้องถิ่นโดยรวมมีมาตรฐาน ทั้งในเรื่องสถานที่บริเวณชายหาดที่ชาวบ้านให้บริการเครื่อง แต่งกายของผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพต่างๆ การจัดปรับปรุงภูมิทัศน์ในพื้นที่โดยรวมของท้องถิ่น ตลอดจนมีการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ลดการปล่อยมลพิษในด้านต่าง ๆ

4.2.2 การวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นและการสร้างกติการ่วมกัน

หากพิจารณาถึงมุมมองในแง่ผลประโยชน์ที่องค์กรประชาสังคมคำนึงถึง ก็จะเห็นว่าสมาชิกตระหนักดีว่า การรวมตัวกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมนั้น สุดท้ายก็จะส่งผลต่อผลประโยชน์ส่วนบุคคลด้วย เพราะธุรกิจส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม หรือผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพทั้ง 8 กลุ่มอาชีพ รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นต่างเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจากการลงพื้นที่ไปสัมผัสกับสภาพของท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงามทั้งในทะเล และบนบก ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ความมีอัธยาศัยและการบริการที่ดีของผู้ประกอบการในท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่น ตลอดจนความเงียบสงบทั้งในแง่สถานที่และความสงบสุขในแง่วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดเด่นของหาดกะตะ-กะรน ถ้าหากท้องถิ่นมีบรรยากาศที่เหมาะสม จะทำให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่นี่ทุกปี

แนวคิดหลักที่เห็นได้ชัดเจนและก่อให้เกิดชมรมฯ ขึ้น คือ พวกเขาต้องการสร้างความสงบสุขและความเป็นระเบียบเรียบร้อยในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนทุกคนในท้องถิ่นได้อยู่ในสังคมที่ดี โดยการร่วมกันกระทำสิ่งที่ดี ๆ กลับคืนไปยังท้องถิ่น เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากหลายสถานการณ์ที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นว่า เพื่อเป็นการตอบแทนคุณแผ่นดินที่เขามาอาศัยและทำมาหากิน ในที่สุดหากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นก็จะส่งผลให้คนในท้องถิ่นได้ประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน

ด้วยเหตุที่ตำบลกะรนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง การท่องเที่ยวจึงสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้นความต้องการสาธารณะของคนในท้องถิ่นนี้ ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังที่ปลัดเทศบาลตำบลกะรนได้สะท้อนภาพความต้องการสาธารณะของที่นี่ว่า

“เรื่องธุรกิจจะเป็นเรื่องสำคัญที่สุด อย่างชาวบ้าน หลัก ๆ แล้ว เขาต้องการมีอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ดี เพราะว่าตอนนี้กะตะกะรนชาวบ้าน 100 เปอร์เซ็นต์อยู่ได้ด้วยธุรกิจการท่องเที่ยว ถ้าหากว่าไม่มีการท่องเที่ยว พวกนี้อยู่ไม่ได้ ถึงตรงนี้นักท่องเที่ยวเข้ามามาก เขาก็มีความสมบูรณ์พูนสุขคนเราพอมีรายได้ เลี้ยงปากเลี้ยงท้องได้ก็ไม่ว่านวย คุยก็รู้เรื่อง” (ธวัชชัย ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2549)

เมื่อความต้องการหลักของผู้คนในท้องถิ่นได้รับการตอบสนอง ทำให้พวกเขาได้มีอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคง และยั่งยืน ก็ส่งผลให้สิ่งพวกเขาต้องการในประการต่อมา มาได้รับการตอบสนองทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องสาธารณะ เราจึงไม่อาจแยกมิติของชีวิตส่วนบุคคลและชีวิตสาธารณะออกจากกันอย่างเด็ดขาดได้ ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

เนื่องจากลักษณะพิเศษของชายหาดในตำบลกระรน โดยเฉพาะหาดกระรน คือ บริเวณชายหาดจะมีสันทรายคันระหว่างชายหาดกับถนน ซึ่งเป็นบริเวณที่นักท่องเที่ยวนิยมทำกิจกรรมหรือพักผ่อนจะอยู่บนชายหาดและชายทะเล ส่วนบริเวณถัดขึ้นมาจะมีลักษณะเป็นสันทรายตามธรรมชาติ ซึ่งเป็นตัวกั้นระหว่างความวุ่นวายบนถนนเลียบริมหาดกับความสงบบนชายหาด ลักษณะเช่นนี้ทำให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนในบริเวณที่ค่อนข้างส่วนตัว ในขณะที่บริเวณถัดจากถนนเลียบริมหาดจะเป็นที่ตั้งของโรงแรมและร้านค้า ตลอดจนสิ่งก่อสร้างในท้องถิ่น ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่นักท่องเที่ยวประทับใจ จึงทำให้คนในท้องถิ่นต้องการอนุรักษ์ไว้ โดยผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวตรงกันว่า

“เราบอกแล้วสถานที่ของเรา เราต้องการเงียบ สงบ ปลอดภัย เขาจ่ายค่าเข้ามาแล้วเขาต้องการมาอาบแดด หรือว่าทำกิจกรรมของเขา ก็ทำของเขาไปฝรั่งก็ไม่ได้นะ ถ้าไม่เที่ยวมา ฉาว(เสียงดัง-ผู้วิจัย)เดี๋ยวถูกยึก(ไล่-ผู้วิจัย) ผมเอาเงินไปคืน เงินของคุณไร้ค่านะ ถ้าสร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นหมดเลย บางทีผมต้องรบกับฝรั่ง พวกเราส่วนใหญ่ที่เป็นประธานกลุ่มไรพวกนี้ จะมีแนวคิดเดียวกัน”(มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

4.2.3 การวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

วิสัยทัศน์ที่นักธุรกิจได้ร่วมกันกำหนดและเป็นที่ยอมรับของคนในท้องถิ่น คือ ต้องการให้ท้องถิ่นได้เป็นสถานที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ การที่จะให้ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นซึ่งมีรายได้ผูกติดอยู่กับการท่องเที่ยวได้มีอาชีพที่มั่นคงนั้น ก็จะต้องทำให้ท้องถิ่นสามารถรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะลูกค้าที่มีศักยภาพสูงในการจ่ายค่าบริการท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวในท้องถิ่นในสัดส่วนที่สูง เนื่องจากคนเหล่านี้จะเข้ามาอยู่ในท้องถิ่นเป็นเวลานาน ทำให้โรงแรมมีแขก ส่วนชาวบ้านก็สามารถขายบริการต่างๆ ได้อย่างไม่จำกัด และมีรายได้หมุนเวียนเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้คนในท้องถิ่นก็มีวิถีชีวิตที่ดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันทรัพยากรก็จะไม่ถูกทำลาย เพราะมีการใช้ทรัพยากรทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ถือเป็นการทำงานท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพมากกว่าในเชิงปริมาณ และจะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นโดยรวม

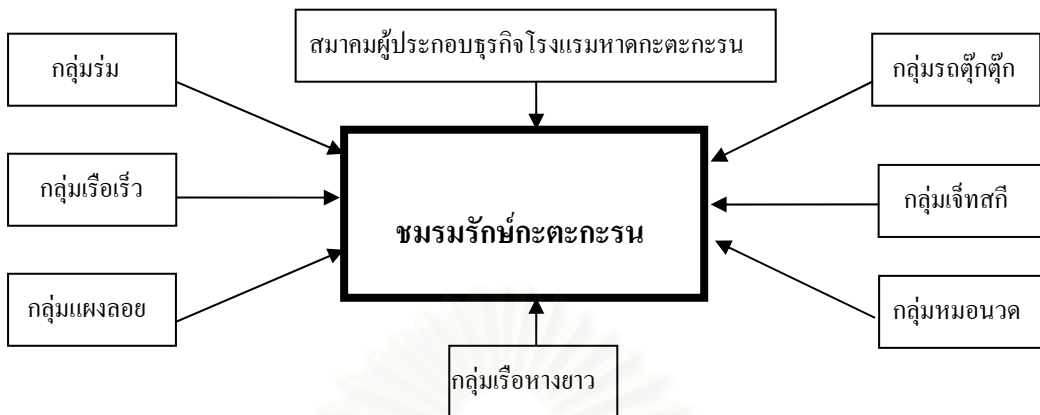
จากการศึกษาวิสัยทัศน์ของชมรมรักษั้กะตะกะรนจะเห็นได้ว่า ชาวบ้านกับ นักธุรกิจ ในชมรมรักษั้กะตะกะรน ได้สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันและสร้างบรรทัดฐานการอยู่ร่วมกัน โดยมีแนวคิดเพื่อการแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในกระบวนการดังกล่าว ได้ส่งผลต่ออิสรภาพในการประกอบอาชีพที่ทุกคนเคยมีในช่วงก่อนเกิดชมรมฯ เนื่องจากเมื่อมีการกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายร่วมกันผ่านบรรทัดฐานที่พวกเขาสร้างกันขึ้นมา จะเห็นได้ว่าแต่ละคนได้ถูกลดอิสรภาพส่วนตัวในเรื่องการประกอบอาชีพ แล้วเข้ามาให้ความร่วมมือและปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมมากขึ้น เพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างการทำเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณะกับการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว นั่นคือ การทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนนั้น ไม่ส่งผลเสียต่อส่วนรวมหากมีการทำตามบรรทัดฐานร่วม ในขณะที่เดียวกันการที่สมาชิกทำเพื่อส่วนรวมตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว ก็จะส่งผลดีต่อผลประโยชน์ส่วนตัวของแต่ละคนด้วย สิ่งนี้จึงถือได้ว่ามีส่วนทำให้สมาชิกยอมเข้าร่วมชมรมฯ แม้จะถูกลดอิสรภาพในการประกอบอาชีพลงบางส่วนก็ตาม ซึ่งการทำให้วิสัยทัศน์นั้นถูกนำมาปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรม พวกเขาก็ได้สร้างองค์กรขึ้นมาทำหน้าที่เพื่อให้บรรลุผล

4.3 การจัดองค์กรภายในชมรมรักษั้กะตะกะรน

4.3.1 โครงสร้างองค์กรของชมรมรักษั้กะตะกะรน

ชมรมรักษั้กะตะกะรนได้รวบรวมกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเข้าด้วยกันเพื่อผนึกกำลังเป็นองค์กรใหญ่ภายใต้คำขวัญของชมรมที่ว่า “รวมพลัง สร้างสรรค์ชุมชน” ประกอบด้วย กลุ่มร่ม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาด กลุ่มเรือเร็ว กลุ่มแผงลอย กลุ่มหมอนวดชายหาด กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มรถตุ๊กตุ๊ก-แท็กซี่ กลุ่มเจ้ทสกี และสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะกะรน โดยอธิบายเป็นแผนภาพได้ดังนี้

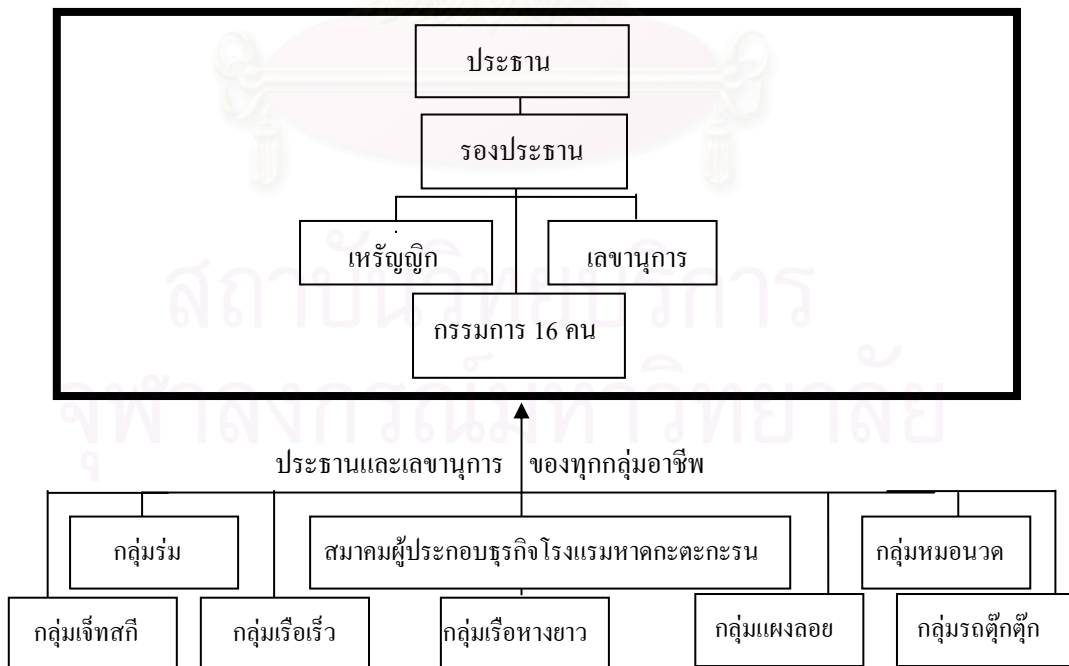
ภาพที่ 2 องค์ประกอบของกลุ่มสมาชิกชมรมรักบี้กะตะกะรน

ที่มา : การสรุปของผู้วิจัยจากระเบียบข้อบังคับของชมรมรักบี้กะตะกะรนซึ่งสามารถรายละเอียดได้ในภาคผนวก

การจัดองค์กรในชมรมรักบี้กะตะกะรนเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของชมรม ฯ ซึ่งปัจจุบันคณะกรรมการของชมรมรักบี้กะตะกะรน มีจำนวน 20 คน ซึ่งมาจากประธานและเลขานุการของแต่ละกลุ่มอาชีพ ทั้ง 7 กลุ่ม และตัวแทนของสมาคมผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรน โดยให้กรรมการทั้งหมดมาทำการเลือกตั้งผู้ดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน เลขานุการและเหรัญญิกของชมรมรักบี้กะตะกะรน และส่วนที่เหลือจะดำรงตำแหน่งกรรมการ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 โครงสร้างการบริหารองค์กรของชมรมรักบี้กะตะกะรน

ที่มา : การสรุปของผู้วิจัยจากระเบียบข้อบังคับของชมรมรักบี้กะตะกะรนซึ่งสามารถรายละเอียดได้ในภาคผนวก

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นถึงโครงสร้างองค์กรของชมรมรักษั้กะตะกะรนในลักษณะที่มีนักธุรกิจรวมตัวกับประชาชน ซึ่งแม้ว่าในระยะแรกของชมรมรักษั้กะตะกะรนได้กำหนดให้สมาชิกเลือกคณะกรรมการ เพื่อดำรงตำแหน่งประธาน รองประธาน และเหรัญญิกจากเสียงส่วนใหญ่ ทุก ๆ 4 ปี แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะไม่ค่อยเปลี่ยนคณะกรรมการ เนื่องจากคนที่สมาชิกเลือกมายังคงทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม การเลือกประธานชมรมฯ ในสมัยแรกคณะกรรมการได้เชิญผู้ที่อยู่นอกกลุ่มอาชีพมาดำรงตำแหน่งประธานชมรมฯ เพื่อความเป็นกลาง เพราะหากสมาชิกคนใดคนหนึ่งในกลุ่มอาชีพ มาดำรงตำแหน่งประธานชมรมรักษั้กะตะกะรนอาจไม่เหมาะสม เนื่องจากอาจทำให้สมาชิกคนอื่นสงสัยในเรื่องความยุติธรรมในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอาชีพ ดังนั้น ประธานชมรมฯ จึงต้องเป็นคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นที่ยอมรับจากทั้งภาคธุรกิจและประชาชนในท้องถิ่นด้วย ส่วนรองประธานของชมรมฯ คือ ประธานกลุ่มเรือเร็ว เหรัญญิก คือ ประธานกลุ่มหมอนวดชายหาด เลขานุการ คือ ตัวแทนจากสมาคมผู้ประกอบการโรงแรมหาดกะตะกะรน ส่วนกรรมการที่เหลือจะประกอบด้วยประธานและเลขานุการของกลุ่มอาชีพที่เหลือทั้งหมด ซึ่งมีสัดส่วนเป็นนักธุรกิจสองรายและที่เหลือเป็นชาวบ้าน

ข้อสังเกตเกี่ยวกับคณะกรรมการของชมรมรักษั้กะตะกะรน คือ ตำแหน่งเลขานุการของชมรมฯ นั้น ภาคธุรกิจได้ส่งตัวแทนซึ่งเป็นผู้จัดการของสมาคมผู้ประกอบการหาดกะตะกะรนมาเป็นเลขานุการของชมรมฯ ซึ่งจะเห็นว่าเป็นการนำทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้และความชำนาญมากกว่าชาวบ้านเข้ามาสร้างประสิทธิภาพการทำงานให้แก่ชมรมฯ เพื่อทำหน้าที่ในชมรมฯ ด้วย

คณะกรรมการของชมรมรักษั้กะตะกะรน ถือเป็นตัวแสดงที่สำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของชมรมรักษั้กะตะกะรน โดยสามารถแสดงเป็นตารางแจกแจงสถานภาพของคณะกรรมการได้ ดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 แสดงสถานภาพของคณะกรรมการชมรมรักบี้กะตะกะรน

ตำแหน่ง	เพศ	อายุ	อาชีพ
ประธาน	ชาย	75	ผู้ประกอบการรายย่อย
รองประธาน	ชาย	53	ผู้ประกอบการเรือเร็ว
เลขานุการ	ชาย	33	ผู้จัดการสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ฯ
เหรัญญิก	หญิง	53	ผู้ประกอบการหมอนวด
กรรมการ	หญิง	49	ผู้ประกอบการหมอนวด
กรรมการ	ชาย	43	นักธุรกิจเจ้าของโรงแรม
กรรมการ	ชาย	53	นักธุรกิจเจ้าของโรงแรม
กรรมการ	ชาย	54	ผู้ประกอบการเรือหางยาว
กรรมการ	ชาย	64	ผู้ประกอบการเรือหางยาว
กรรมการ	ชาย	58	ผู้ประกอบการเรือเจ็ทสกี
กรรมการ	ชาย	37	ผู้ประกอบการเรือเจ็ทสกี
กรรมการ	ชาย	48	ผู้ประกอบการตุ๊กตุ๊ก-แท็กซี่
กรรมการ	ชาย	47	ผู้ประกอบการตุ๊กตุ๊ก-แท็กซี่
กรรมการ	หญิง	58	ผู้ประกอบการเรือเร็ว
กรรมการ	ชาย	48	ผู้ประกอบการเรือเร็ว
กรรมการ	ชาย	43	ผู้ประกอบการแผงลอย
กรรมการ	ชาย	51	ผู้ประกอบการแผงลอย
กรรมการ	ชาย	43	ผู้ประกอบการแผงลอย
กรรมการ	ชาย	48	ผู้ประกอบการร่วม - เก้าอี้ผ้าใบชายหาด
กรรมการ	ชาย	57	ผู้ประกอบการร่วม - เก้าอี้ผ้าใบชายหาด

ที่มา : การสรุปของผู้วิจัยจากคำสัมภาษณ์

จากตารางข้างต้นจะเห็นว่า คณะกรรมการของชมรมรักบี้กะตะกะรนเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยมีสัดส่วนของเพศชาย 17 คน ส่วนเพศหญิง มีเพียง 3 คน และคณะกรรมการจะอยู่ในช่วงอายุราว 33 - 75 ปี ในส่วนของอาชีพของคณะกรรมการนั้น คณะกรรมการทั้งหมดมีธุรกิจเป็นของตนเองและมีสัดส่วนของคณะกรรมการกระจายกันไปตามลักษณะของอาชีพของคนในท้องถิ่นทั้ง 8 กลุ่มอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพก็จะมีสัดส่วนของตัวเองเข้ามาเป็นคณะกรรมการใน

ชมรมรักษะตะกะรณที่ค่อนข้างเท่าเทียมกัน ทั้งในส่วนของนักธุรกิจและชาวบ้าน หากพิจารณาถึงลักษณะอาชีพของคณะกรรมการจะเห็นได้ว่าการกระจุกตัวของผู้ที่มีการเป็นของตนเองซึ่งถือเป็นผู้ที่มีรายได้หรือมีอันจะกินในท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคณะกรรมการแต่ละคนจะเป็นเจ้าของกิจการ แต่ธุรกิจของคณะกรรมการก็จะมี ความแตกต่างกันตรงที่ คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ประกอบการรายย่อย ส่วนนักธุรกิจที่เป็นเจ้าของโรงแรมนั้น เข้ามาเป็นคณะกรรมการจำนวน 2 คน ดังนั้นแม้ว่า คณะกรรมการส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจที่ดีแต่ไม่มั่นคงมากนักและมีรายได้น้อยหากเทียบกับธุรกิจโรงแรม

จากสถานภาพของคณะกรรมการจะเห็นถึงการเข้ามาดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการจะถูกคัดเลือกจากสมาชิกที่เป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นทั้งผู้ที่มีวิสัยทัศน์และคุณวุฒิ กล่าวคือเป็นคณะกรรมการต่างเป็นผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการ โดยค่อนข้างเป็นที่นับถือและได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่น เนื่องจากคณะกรรมการแต่ละคนมาจากประธานกลุ่มอาชีพที่ได้รับการเลือกจากชาวบ้านที่เป็นสมาชิกในแต่ละกลุ่มอาชีพ ทำให้คณะกรรมการเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานหรือขับเคลื่อนชมรมรักษะตะกะรณได้อย่างเป็นรูปธรรม เพราะเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสมาชิกทั้งหลายนั่นเอง

การถ่ายทอดความคิดเห็นและการดำเนินงานของชมรมรักษะตะกะรณระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกนั้นส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสื่อสารซึ่งมีทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยรูปแบบที่เป็นทางการ เป็นการประชุมในประเด็นที่สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่ามี ความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจของคนในท้องถิ่น เช่น การประชุมเกี่ยวกับงานประเพณีของท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งจะตัดสินใจโดยเสียงข้างมากในที่ประชุมหากเสียงเสมอกัน ประธานจะเป็นผู้ตัดสินใจโดยการยกมือสนับสนุน แล้วให้ประธานของแต่ละกลุ่มมาแจ้งผลการประชุมให้สมาชิกทราบอีกต่อหนึ่ง หรืออาจส่งหนังสือแจ้งให้สมาชิกทราบเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนวิธีการที่ไม่เป็นทางการ คณะกรรมการและสมาชิกจะนำปัญหา ความต้องการและความคิดเห็นมาพูดคุยอย่างกันตามโอกาสต่างๆ เพื่อให้คณะกรรมการช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติหน้าที่ของชมรมฯ ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นไปตามสภาพการณ์ที่เป็นอยู่มากกว่าการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามกฎระเบียบ เนื่องจากการปฏิบัติงานหรือการประสานงานภายในท้องถิ่นที่ผู้คนมีความเป็นกันเองและมีความคุ้นเคยกันนั้นมักจะใช้วิธีการทำงานที่ต้องการประสิทธิผลมากกว่าการยึดถือกฎระเบียบที่ยุ่งยากและต้องใช้เวลาในการดำเนินการมาก

4.3.2 สมาชิกของชมรมรักษ์กะตะกะรน

ปัจจุบันชมรมรักษ์กะตะกะรน มีสมาชิกกว่า 700 คน ประกอบด้วย 2 ภาคส่วน คือ ชาวบ้านและนักธุรกิจที่เป็นเจ้าของโรงแรมในพื้นที่เป็นองค์กรที่รวมประชาชนและผู้ประกอบการในตำบลทั้ง 9 กลุ่มอาชีพไว้ด้วยกัน ได้แก่ กลุ่มแก๊ว - ร่มผ้าใบชายหาด เป็นกลุ่มอาชีพแรกที่เกิดขึ้นในตำบล คือ ในวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2529 มีสมาชิกจำนวน 93 ราย กลุ่มหมอนวดชายหาด มีสมาชิกจำนวน 164 ราย กลุ่มเรือหางยาวมีสมาชิกจำนวน 38 ราย กลุ่มเรือเร็วมีสมาชิกจำนวน 10 ราย และกลุ่มเรือเจ็ทสกี มีสมาชิกจำนวน 19 ราย กลุ่มแพงลอยมีสมาชิกจำนวน 52 ราย กลุ่มรถแท็กซี่ - ตุ๊กตุ๊ก ซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพที่มีสมาชิกมากที่สุด คือ มีจำนวน 333 ราย และกลุ่มธุรกิจโรงแรมมีสมาชิกจำนวน 32 โรงแรม

ในส่วนของกลุ่มโรงแรม ถือเป็นส่วนหนึ่งของชมรมรักษ์กะตะกะรน แต่อยู่ในรูปของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรน ซึ่งมีสมาชิกเป็นนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมที่อยู่ในเขตตำบลกะรนและมีการบริหารจัดการภายในองค์กรเอง เนื่องด้วยศักยภาพของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ทำให้กลุ่มโรงแรมมีพัฒนาการก้าวล้ำกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ ในชมรมรักษ์กะตะกะรน กล่าวคือในตอนที่ยังก่อตั้งชมรมรักษ์กะตะกะรน กลุ่มโรงแรมก็เป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งในชมรมฯ เหมือนกับกลุ่มอาชีพอื่น ต่อมาหลังจากนั้นหนึ่งปีคือในปี พ.ศ. 2542 กลุ่มโรงแรมได้ตั้งเป็นชมรมย่อยขึ้นมา ในนาม “ชมรมธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรน” มีสมาชิกเป็นโรงแรมต่างๆ จำนวน 23 โรงแรม และต่อมาในปี พ.ศ. 2547 ก็ได้เลื่อนฐานะตนเองอีกครั้ง โดยจดทะเบียนเป็นสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรนจนถึงปัจจุบันมีโรงแรมสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 32 โรงแรม และให้ผู้จัดการของสมาคมฯ เป็นตัวแทนของสมาคมฯ เพื่อมาทำหน้าที่เลขานุการของชมรมรักษ์กะตะกะรน ส่วนนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการและที่ปรึกษาของชมรมรักษ์กะตะกะรน

สมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ - กะรนมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรก ได้แก่ เจ้าของโรงแรมที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของสมาคมฯ คือ ต้องมีห้องพัก มีลิโอบบี้ต้อนรับแขก มีสระว่ายน้ำ มีร้านอาหาร หรือนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจโรงแรมในตำบลกะรนหรือผู้แทนนิติบุคคล ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลตามกฎหมาย ได้แก่ กรรมการบริษัท จำกัดผู้มีอำนาจ เป็นต้น สมาชิกประเภทที่สอง คือ สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ บุคคลทรงเกียรติหรือทรงคุณวุฒิ สมาชิกประเภทนี้ คณะกรรมการของสมาคมฯ จะเป็นผู้ลงมติเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมฯ

4.3.3 การคัดเลือกสมาชิกของชมรมรักษั้กะตะกะรน

การเลือกผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกเป็นไปตามระเบียบของทางชมรมฯ ที่สมาชิกได้กำหนดร่วมกัน ซึ่งมีสองส่วนคือ สมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการของกลุ่มอาชีพกับสมาชิกที่เป็นโรงแรมในส่วนของสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการกลุ่มอาชีพ ประธานแต่ละกลุ่มอาชีพจะทำหน้าที่เลือกผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกที่มีความประพฤติและคุณสมบัติตามที่กลุ่มอาชีพกำหนด เช่น ผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกในกลุ่มหมอนวดชายหาดต้องผ่านการอบรมและเอาผลการอบรมมาแสดงต่อประธานกลุ่ม เป็นต้น ส่วนในทางปฏิบัติเมื่อนำมาบังคับใช้ก็จะให้ประธานของกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มเป็นผู้พิจารณา แล้วจึงนำรายชื่อเสนอให้ที่ประชุมของชมรมรักษั้กะตะกะรนอีกทีหนึ่ง เพื่อให้ที่ประชุมรับทราบ สาเหตุที่ชมรมรักษั้กะตะกะรนต้องกลั่นกรองสมาชิกก็เพื่อให้แน่ใจว่าสมาชิกผู้นั้นจะไม่มาทำความเดือดร้อนวุ่นวายให้แก่สมาชิกเดิมหรือก่อให้เกิดความแตกแยกในชมรมฯ และท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังเป็นการควบคุมไม่ให้มีสมาชิกมากเกินไป เพื่อควบคุมจำนวนผู้ประกอบการในแต่ละกลุ่มอาชีพไม่ให้เกิดปัญหาที่มีผู้ให้บริการมากกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในท้องถิ่นอีกด้วย

ในส่วนของสมาชิกชมรมรักษั้กะตะกะรนที่เป็นโรงแรม คณะกรรมการของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะ-กะรนจะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกโรงแรมที่ต้องการเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมฯ โดยยึดถือหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ สมาชิกใหม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาคมฯ และโรงแรมเหล่านั้นต้องมีความพร้อมที่จะสามารถช่วยเหลือตนเองได้ สมาคมฯ จะไม่รับสมาชิกที่ต้องการความช่วยเหลือจากสมาคมฯ โดยที่ตนเองไม่มีศักยภาพในการช่วยเหลือสังคม เพราะสมาคมจะต้องทำงานช่วยเหลือท้องถิ่นร่วมกับชาวบ้าน

ผู้วิจัยได้สังเกตว่า แม้ในตำบลกะรนจะมีโรงแรมอยู่เป็นจำนวนมากเกือบ 100 โรงแรม แต่โรงแรมที่เข้าร่วมกับชมรมรักษั้กะตะกะรนมีเพียงประมาณ 30 โรงแรมเท่านั้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงแรมส่วนหนึ่งเป็นโรงแรมที่มีเจ้าของเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งจะไม่เข้าร่วมในชมรมรักษั้กะตะกะรน เนื่องจากพวกเขาไม่รับรู้และใส่ใจต่อกิจกรรมของท้องถิ่นเท่ากับนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมที่เป็นคนไทย เพราะอาจเห็นว่า การเข้าร่วมชมรมฯ จะต้องเสียค่าสมาชิกและต้องช่วยเหลือท้องถิ่นด้วย ทำให้ต้นทุนหรือรายจ่ายของโรงแรมมีมากขึ้น ซึ่งอาจทำให้ผลการประกอบธุรกิจของโรงแรมลดลง

ดังนั้น โรงแรมทุกโรงแรมที่เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะกะรน จึงเป็นโรงแรมที่มีเจ้าของเป็นชาวไทยทั้งสิ้น ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจต่างๆ ที่เกิด

จากอำนาจและความต้องการของผู้เป็นเจ้าของ เนื่องจากวิสัยทัศน์ของเจ้าของโรงแรมอาจจะไม่เหมือนกันกับวิสัยทัศน์ของผู้จัดการโรงแรม บางครั้งการช่วยเหลือท้องถิ่นหรือการเข้าร่วมทำกิจกรรมกับส่วนรวมบางอย่าง ผู้จัดการมองว่าไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วม แต่เจ้าของโรงแรมอาจมองว่าเป็นสิ่งที่น่าสนใจให้ร่วมมือ เพราะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แม้อาจจะไม่ใช่ว่าประโยชน์ต่อโรงแรมก็ตาม ดังนั้น ข้อดีของการที่เจ้าของโรงแรมเป็นผู้ที่ตัดสินใจเข้าร่วมกับชมรมฯ คือ ทำให้นักธุรกิจได้เข้ามาเรียนรู้ปัญหาในท้องถิ่น และสามารถตัดสินใจได้รวดเร็ว ส่งผลให้การแก้ปัญหาาร่วมกันทำได้ตรงจุดเพราะนักธุรกิจและชาวบ้านได้เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้มากขึ้น

4.3.4 บทบาทของสมาชิกในชมรมรักษะกะตะกะรน

แม้ว่าสมาชิกของชมรมรักษะกะตะกะรนทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านจะแยกแยะบทบาทกันไม่ชัดเจนในเรื่องการวางกรอบแนวคิดการพัฒนาและการนำความรู้ความสามารถมาถ่ายทอดให้สมาชิกรับทราบ ซึ่งบทบาทเหล่านี้จะมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์

อย่างไรก็ตาม แกนนำของชมรมฯ ซึ่งเป็นคนกลุ่มเดิมที่ใส่ใจต่อความเป็นไปในท้องถิ่น ยังเป็นผู้กำหนดวาระหรือกฎระเบียบ เพื่อให้สมาชิกร่วมกันปฏิบัติ โดยพวกเขาได้รวบรวมความคิดเห็นจากการเรียกร้องและเสนอปัญหาโดยสมาชิกหรือคนในท้องถิ่นผ่านการพบปะพูดคุยและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม แล้วกรรมการก็จะเสนอปัญหาเหล่านี้เข้ามาพูดคุยและจัดเป็นวาระและร่วมกันคิดวางแผนแก้ไข ซึ่งตรงนี้เราจะเห็นว่าการสร้างกฎระเบียบและแนวทางการแก้ปัญหาได้มาจากคนในท้องถิ่นโดยตรง โดยคณะกรรมการของชมรมรักษะกะตะกะรนจะเป็นตัวกลางในการช่วยแก้ปัญหาของสมาชิก และเป็นตัวแทนไปประชุมหรือเสนอปัญหาของชมรมฯ ซึ่งเป็นความต้องการของชาวบ้านให้หน่วยงานราชการหรือองค์กรภายนอกได้รับทราบตลอดจนนำเรื่องขององค์กรภายนอกมาเสนอต่อสมาชิกของชมรมฯ

บทบาทของกลุ่มนักธุรกิจจะดูแลและเป็นพี่เลี้ยงคอยชี้แนะสมาชิกในชมรมรักษะกะตะกะรน โดยเฉพาะชาวบ้านให้ได้พัฒนาตนเองและมีความรู้มากขึ้นทั้งด้านการประกอบอาชีพและการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากนักธุรกิจต่างมีความพร้อมในด้านประสบการณ์ ด้านการบริหารและการทำงานทั้งด้านการจัดการองค์กรและการท่องเที่ยว ก็เป็นลักษณะเด่นที่มีอยู่ในตัวนักธุรกิจแต่ละคน พวกเขาจึงได้ใช้ความรู้ความสามารถที่มีมาร่วมกันวางกรอบและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

แม้ธุรกิจจะตระหนักถึงผลกำไรในการประกอบธุรกิจและเขาไม่ได้มีหน้าที่ในการอาสาเข้ามาพัฒนาท้องถิ่น เพราะเป็นหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่น อย่างไรก็ตามพวกเขาก็รู้ว่าหากไม่มีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน ก็จะทำให้ผลเสียเกิดขึ้นทั้งระบบ ดังนั้นพวกเขาจึงเข้ามาช่วยเหลือท้องถิ่น โดยนำความแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาให้ความรู้กับชาวบ้าน และร่วมกับผู้นำในท้องถิ่นทั้งเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างนักวิชาการ ดังมุมมองจากคนนอกที่เฝ้ามองความเป็นไปของชมรมรักษะตะกะระนอย่างใกล้ชิด เช่น ปลัดเทศบาลตำบลกะรน ซึ่งกล่าวว่า

“โรงแรมเป็นส่วนหนึ่งของชมรมรักษะตะกะระน เขาเป็นกลุ่มที่เข้มแข็งมาก เพราะเขามีความรู้ เขามีทุน รายได้ การจัดการที่ดี” (ธวัชชัย ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

ลักษณะของนักธุรกิจที่เป็นผู้สนใจเรื่องของสังคม และมีเครือข่ายนักวิชาการเข้ามาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็นกับชาวบ้านแบบไม่เป็นทางการ พร้อมทั้งคอยนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ให้แก่สมาชิกเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาทำให้เกิดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นที่ทำให้คนในพื้นที่ยอมรับได้ ดังนั้นจึงสามารถเชื่อมโยงโลกทัศน์และผลประโยชน์ของคนกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเข้าด้วยกันได้ง่ายขึ้น และทำให้ความรู้ที่ผูกติดอยู่กับวิถีชีวิตซึ่งกลายเป็นส่วนหนึ่งของโลกทัศน์ร่วมกัน ซึ่งอาจมีผลต่อการรับรู้ปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ดังคำพูดต่อไปนี้

“ คุณสมชาย ศิลปานนท์ เจ้าของโรงแรมมารีน่า คอทเทจ จากการทำว่าบางที่เชิญอาจารย์โน่น ดร.นี่มาบ่อย ๆ ให้เรามาพูดคุย ฝึกฝน ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2548)

“ เหมือนเขาเป็นพี่ใหญ่ เพราะกำลังเงิน กำลังมันสมอง ตรงนี้คือขุมความรู้ มีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์เขาเยอะ เพราะแต่ละปี เขาไปต่างประเทศเดือนชนเดือนเลย ถึงประสบการณ์ที่เขาไปพบเจอมันเยอะ ได้มาแก้ไข ปรับปรุงบางส่วนให้เทียบเท่า เขาเรียกว่าได้มาตรฐาน ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

“ คุณสมชายนี้แหละไปหา โน้ตบุ๊กมาเก็บข้อมูลนี้แหละ แล้วไปเที่ยวไปไหนแล้วถ่ายมา ถ่ายมา และมาแนะนำว่านี่น่าจะทำพรรคนี้ ๆ ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

การที่เจ้าของโรงแรมเป็นสมาชิกของชมรมรักษ์ทะเลกระรอน ทำให้สามารถตัดสินใจนำทรัพยากรต่างๆ ของโรงแรม ได้แก่ พนักงาน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจน เงินจากโรงแรม มาช่วยเหลือกิจกรรมของท้องถิ่น ยกตัวอย่างเช่น กิจกรรมงานวันเด็ก เจ้าของโรงแรมแต่ละโรงแรมก็จะให้พนักงานของตนนำอาหารพร้อมด้วยภาชนะใส่อาหารของโรงแรมมาบริการให้แก่คนที่มาร่วมงาน กิจกรรมการทำความสะอาดชายหาดในช่วงเปิดฤดูกาลท่องเที่ยว เจ้าของโรงแรมต่างๆ ได้ร่วมกันให้พนักงานนำเครื่องมือมาช่วยทำความสะอาดชายหาด เป็นต้น แม้การบริการท้องถิ่นจะเป็นภาระความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลโดยตรง แต่ที่นี้เราจะเห็นความช่วยเหลืออย่างชัดเจนที่มาจากเจ้าของโรงแรมในพื้นที่ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับส่วนรวม

จะเห็นได้ว่ากลุ่มโรงแรมจะมีบทบาทมากในการก่อให้เกิดการรวมตัว การดำเนินกิจกรรมและการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพราะเป็นกลุ่มที่มีทรัพยากรทางอำนาจมากกว่ากลุ่มอื่นในท้องถิ่น คือ มีทั้งเงิน ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์การทำธุรกิจ จึงทำให้เขาสามารถมีบทบาทเป็นผู้นำท้องถิ่นได้และเมื่อกลุ่มนักธุรกิจและแกนนำของชาวบ้านในท้องถิ่นเป็นคนทีเล็งเห็น และริเริ่มนำแนวความคิดมาปฏิบัติให้คนในท้องถิ่นได้เห็นเป็นรูปธรรม

ส่วนบทบาทของสมาชิกที่เป็นผู้ประกอบการในกลุ่มอาชีพต่างๆ จะมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นและร่วมกันตัดสินใจในภาวะเบี่ยงที่คณะกรรมการของชมรมฯ ได้กำหนดขึ้น นอกจากนี้สมาชิกยังมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชมรมฯ และมีหน้าที่ในการเลือกคณะกรรมการของกลุ่มอาชีพ เพื่อเป็นตัวแทนไปดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการของชมรมรักษ์ทะเลกระรอนอีกทีหนึ่ง และยังมีบทบาทสำคัญในการดูแลนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นลูกค้าของตนโดยตรงแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจอีกด้วย

4.4 กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมรักษ์ทะเลกระรอน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมและการดำเนินงานของสมาชิกชมรมรักษ์ทะเลกระรอนมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน เนื่องจากสมาชิกของชมรมฯ มีความเข้าใจต่อเจตนาารมณ์และวัตถุประสงค์ของการคงอยู่ของชมรมรักษ์ทะเลกระรอนแตกต่างกัน ทำให้สมาชิกมีความยึดมั่นต่อชมรมรักษ์ทะเลกระรอนในฐานะที่เป็นองค์กรประชาชนในท้องถิ่นในระดับที่แตกต่างกันด้วย โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับตามลำดับ ดังต่อไปนี้ 1) ผู้นำและผู้ก่อตั้ง เป็นกลุ่มคนที่ใส่ใจต่อการปฏิบัติกิจกรรมและการคงอยู่ของชมรมรักษ์ทะเลกระรอนมากที่สุด 2) คณะกรรมการ และ 3) สมาชิกซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ระดับการมีส่วนร่วมนี้ไม่ได้แบ่งแยกอย่างชัดเจนตามหน้าที่ของสมาชิก เนื่องจากสมาชิกบางรายมีตำแหน่งทับซ้อนกันอยู่

เช่น ผู้ก่อตั้งชมรมฯ บางราย แม้ปัจจุบันมีฐานะเป็นเพียงสมาชิกของชมรมรักษ์กะตะกะรน แต่พวกเขายังมีความใส่ใจต่อกิจกรรมของชมรมในระดับสูง

1) กลุ่มผู้นำและผู้ที่มีบทบาทในชมรมรักษ์กะตะกะรน

กลุ่มผู้นำและผู้ที่มีบทบาทในชมรมรักษ์กะตะกะรนมีประมาณ 5 - 6 คน เท่านั้น ได้แก่ นายสมชาย ศิลปานนท์ นายมนัส เย็นจิต นายสุภโชค พัฒเกอ นายบุญอวบ นาทั่ง และนายบุญช่วย บัวซ้อน ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านที่มีความกระตือรือร้นและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและวางกรอบแนวคิดในการทำกิจกรรมต่างๆ ของชมรมฯ พวกเขาจึงร่วมกันดำเนินการในชมรมอย่างจริงจัง ดังคำพูดของคุณมนัสต่อไปนี้

“คนที่คิดทำอยู่ 1 ผม คุณสมชาย คุณสุภโชค แล้วก็บุญอวบ นาทั่ง เด็กกะรน แล้วก็บุญช่วย บัวซ้อน เท่านั้นแหละที่มีอยู่ แค่ 5 คน มานั่งคุยกัน หาช่องทาง แล้วก็ทำขึ้นมา”(มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

จากข้อมูลทำให้เห็นว่า คนเหล่านี้ต่างเป็นคนที่มีริเริ่มและมีอุดมการณ์ที่ค่อนข้างแน่วแน่ในการทำงานเพื่อท้องถิ่น และเป็นผู้กำหนดวาระปัญหาและแนวคิดที่ใช้ดำเนินการพัฒนาท้องถิ่น โดยแกนนำในการก่อตั้งชมรมฯ ยังคงต้องการให้ชมรมฯขับเคลื่อนต่อไป และพวกเขายังใส่ใจต่อความอยู่รอดของชมรมฯ เนื่องจากพวกเขาต่างมีความผูกพันกับชมรมฯ เพราะได้ร่วมกันต่อสู้มาอย่างยากลำบากด้วยจิตสำนึกที่มีต่อท้องถิ่น เพื่อให้ชมรมฯ ได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรภายนอก

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันแกนนำบางคนได้ลดบทบาทการทำงานในชมรมฯ เนื่องจากเข้าไปดำรงตำแหน่งต่างๆ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เลขาธิการของชมรมรักษ์กะตะกะรน ซึ่งภายหลังไปดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน จึงหมดสภาพการเป็นคณะกรรมการชมรมรักษ์กะตะกะรน ตามกฎข้อสิบ ที่ว่า “ไม่นำชมรมรักษ์กะตะกะรนไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ” กฎข้อนี้ถูกร่างขึ้นโดยเลขาธิการของชมรมฯ โดยมีเจตนาเพื่อให้ชมรมปราศจากข้อครหาในเรื่องความเป็นกลางจากการเมืองท้องถิ่น แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับเป็นสิ่งที่กีดกันผู้ที่ตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อท้องถิ่น ทำให้สมาชิกของชมรมฯ ที่มีตำแหน่งทางการเมืองจึงไม่สามารถดำรงตำแหน่งคณะกรรมการของชมรมรักษ์กะตะกะรน แม้กลุ่มแกนนำผู้ก่อตั้งชมรมฯ ได้ลดบทบาทในการทำหน้าที่เป็นแกนนำของชมรมฯ แต่พวกเขาก็ยังเป็นผู้ที่มี

บทบาทในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชมรมฯ ดังที่เหรียญของชมรมรั้งกะตะกะรนได้แสดงความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของแกนนำบางคนดังนี้

“ นัส ทำงานเก่ง กลุ่มร่ม กลุ่มหมอนวดก็ต้องถามมันนั่นแหละ คนก่อตั้งก็มัน มันคิดว่า เขาทำได้มันต้องทำได้ ของมันบอกว่าทำได้ก็คือทำได้ มันทำตั้งแต่สมัยไหนมา มันอยู่นาน ก็ต้องทำตลอดหลาว เพราะคนอื่นทำไม่ได้เหมือนมันไง” (สมใจ จันทรเลิศ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

“ คุณสมชายนี้ถ้าใครไม่เข้าประชุมจริง ๆ ไม่รู้ แต่จริงๆ แกนั่นแหละทำเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง”(สมใจ จันทรเลิศ, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2549)

จากหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการทำงานของกลุ่มผู้นำและผู้ก่อตั้งในลักษณะนี้ ทำให้เห็นถึงความแตกต่างกัน ระหว่างผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการภายในชมรมรั้งกะตะกะรน โดยเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่า ในทางปฏิบัติผู้นำของชมรมรั้งกะตะกะรนที่ไม่เป็นทางการ เป็นผู้ที่มึบทบาทสำคัญในการผลักดันให้สมาชิกและคณะกรรมการที่เป็นทางการในการดำเนินกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่

2) คณะกรรมการของชมรมรั้งกะตะกะรน

คณะกรรมการที่ได้รับการคัดเลือกจากสมาชิกมีจำนวน 20 คน โดยคณะกรรมการเหล่านี้บางคนไม่ได้เป็นผู้ที่กำหนดกฎระเบียบของชมรมฯ จึงทำให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานและเจตนารมณ์ของชมรมฯ น้อยกว่ากลุ่มแกนนำ บทบาทและหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการเหล่านี้คือ เป็นผู้นำปัญหาจากกลุ่มอาชีพและคนในท้องถิ่นไปเสนอต่อที่ประชุมของชมรมรั้งกะตะกะรนและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังมีหน้าที่ในการดำเนินการตัดสินใจในเรื่องการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของชมรมรั้งกะตะกะรนด้วย นอกจากนี้คณะกรรมการยังมีบทบาทในด้านการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในชมรมฯ พวกเขาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยให้ทุกฝ่ายพอใจดังที่ผู้ก่อตั้งชมรมฯ ท่านหนึ่งได้อธิบายถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นว่า

“ ชมรมนี้พอเพื่อนมาตาม โทรมตามปั๊บไปเลย ทำเลย เสร็จเลย แล้วไม่ต้องไปตั้ง 16 คน ประธานหรือเลขาฯ กับกรรมการ 2 คนไปพูดคุยเสร็จ ” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

3) สมาชิกส่วนใหญ่

สมาชิกซึ่งถือเป็นคนกลุ่มใหญ่ของชมรมฯ ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการทำงานตลอดจนสนับสนุนความชอบธรรม ทำให้ชมรมฯ มีอำนาจที่จะต่อรองกับองค์กรภายนอกในฐานะประชาชนผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นตลอดจนร่วมเสนอความต้องการและความคิดเห็นของตนผ่านประธานกลุ่มอาชีพ เพื่อให้ประธานกลุ่มอาชีพนำมาเสนอต่อคณะกรรมการของชมรมรักษ์กะตะกะรนอีกทีหนึ่ง สมาชิกส่วนใหญ่มีความรับรู้ถึงผลประโยชน์และเห็นว่าสิ่งที่พวกเขาได้เข้าเป็นสมาชิกของชมรมรักษ์กะตะกะรน ก็จะได้สิทธิในการประกอบอาชีพและได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลือจากชมรมฯ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นมากนัก

ข้อสังเกตในเรื่องความกระตือรือร้นของสมาชิกต่อชมรมรักษ์กะตะกะรนคือ สมาชิกส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในชมรมรักษ์กะตะกะรนน้อยลงกว่าช่วงที่มีการก่อตั้งชมรมฯ จะเห็นได้เมื่อพิจารณาทั้งด้านการรวบรวมเงินของสมาชิกในกองทุนรักษ์กะตะกะรน การประชุม การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสมาชิก ตลอดจนการเข้าร่วมกิจกรรม

ในเรื่องการรวบรวมเงินจากสมาชิกของชมรมฯ เปลี่ยนจากการเก็บเงินแบบรายปีที่เคร่งครัดตามกฎหมายในช่วงแรกที่ตั้งชมรมฯ มาเป็นการเก็บตามสถานการณ์หรือก่อนมีกิจกรรมล่วงหน้าเป็นคราวๆ ไป ส่วนในเรื่องการประชุม อบรม และ การทำกิจกรรมของชมรมฯ แม้สมาชิกจะต้องการให้มีกิจกรรมแต่ก็ไม่มีส่วนร่วมมากนัก เนื่องจากชาวบ้านมักใช้เวลาในการทำมาหากินมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของชมรมฯ ส่วนนักธุรกิจให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้การสนับสนุนทั้งในรูปของเงินทุนและสิ่งของมาช่วยในกิจกรรมของชมรมฯ

สมาชิกของชมรมรักษ์กะตะกะรนมีบทบาทและความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมกับชมรมฯ ลดลงในระยะหลัง โดยพิจารณาได้จากความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมประชุมและการทำกิจกรรมของคนในท้องถิ่นที่ลดลงจากเดิม ที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากในช่วงก่อนการเกิดชมรมฯ คนในท้องถิ่นต่างประสบกับปัญหามากมาย ทำให้สมาชิกแต่ละคนต่างกังวลใจกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับวิถีชีวิตของตน และเกรงว่าจะไม่มีอาชีพทำกิน อนาคตสำหรับพวกเขาในตอนนั้นจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างไม่แน่นอน คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นจึงเห็นถึงความสำคัญของการจัดตั้งองค์กรที่เป็นตัวแทนของตน เพื่อให้เป็นหลักประกันความมั่นคงให้แก่คนในท้องถิ่นได้มีอาชีพทำกิน แต่เมื่อชมรมฯ เกิดขึ้นก็ได้มีการจัดความสัมพันธ์ในท้องถิ่นให้คนอยู่ร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและปัญหาในเรื่องการจัดสรรที่ทำกินของคนในท้องถิ่นได้รับการแก้ไข สมาชิกเหล่านั้นจึงกลับไปสนใจอยู่กับ

การประกอบอาชีพซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าการใส่ใจต่อการคงอยู่ของชมรมรักบี้ตะกาะกรน ซึ่งก้านันตำบลกะกรนได้แสดงทัศนะในเรื่องนี้ว่า

“วันนี้ยังหากินได้ไม่พริ้ว (ไม่เป็นไร-ผู้วิจัย) แต่วันหนึ่งที่เขาหากินยากขึ้น ถูกรังแก จากคนนอกมากขึ้น เขาก็จะเริ่มรู้สึกว่าเขาถ้าชมรมยังนะ (ถ้ามีชมรมอยู่-ผู้วิจัย)จะได้ต่อต้าน เราอยู่กับบาย ปัจจุบันนี้เริ่มแล้ว เริ่มรู้สึกตัวเหมือนอ่าวว่าเริ่มมีคนนอกเข้ามาแทรกแซงเทศบาลก็ไม่รู้เรื่อง แต่ถ้ามีตรงนี้เขาได้รู้ว่าเขาได้ให้ตรงนี้ ประสานกับเทศบาลกันคนภายนอก เป็นพ่อใหญ่ที่คอยดูแลตรงนี้ให้” (วินัย ชิดเขียว, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมฯ คือ ลักษณะสมาชิกที่เป็นกลุ่มแกนนำซึ่งเป็นคนจำนวนน้อยในชมรมฯ ต้องผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนและนำพาสมาชิกที่เป็นประชากรส่วนใหญ่ของชมรมฯ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ร่วมกันนั้น ถือเป็นจุดอ่อนของการพัฒนาองค์กรประชาสังคมในสังคมไทย ดังที่เหรียญกึ่งเป็นหนึ่งในผู้ร่วมก่อตั้งชมรมฯ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกว่า

“คนไม่มีความรู้ เราก็ไม่มีความรู้เหมือนกันแหละ แต่เรารู้ว่ากฎระเบียบ การทำงานมันเป็นยังไง แต่เขาไม่รู้เหมือนเราเราต้องเข้าใจข้อนี้ด้วย เขาไม่รู้เหมือนเรา” (สมใจ จันทร์เลิศ, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2549)

การมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการซึ่งรู้และเข้าใจในกฎระเบียบการทำงาน ต่างกับสมาชิกส่วนใหญ่ที่ไม่ให้ความสนใจกับกฎระเบียบมากนัก เนื่องจากคณะกรรมการต่างถูกเลือกมาจากคนที่มีความกระตือรือร้นและต้องทำหน้าที่ต่างๆในชมรมฯ ขณะที่สมาชิกไม่ได้มีหน้าที่ดังกล่าวโดยตรง ทำให้ระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของชมรมฯ มีความแตกต่างกันด้วย เมื่อองค์กรประชาสังคมมีคนที่มีความคิดมุมมองและประสบการณ์ที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ทำให้องค์กรไม่สามารถพัฒนาได้มากเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งนักธุรกิจที่ร่วมกันวางแผนเพื่อให้ท้องถิ่นมีความก้าวหน้า ในขณะที่เดียวกันมุมมองของคนส่วนใหญ่กลับมองว่าการกระทำตามวิธีการเหล่านั้นทำให้คนใช้ชีวิตอย่างยุ่งยากในช่วงแรก เมื่อคนมีฐานคิดที่แตกต่างกันก็จะทำให้วิสัยทัศน์และการพัฒนาทำได้ไม่ดีเท่าที่นักธุรกิจชมรมฯ ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้ จึงได้ต้องลดเป้าหมายและความเข้มข้นของการบังคับใช้กฎระเบียบลงมาให้ทุกคนในสังคมรับได้ กฎกติกาการอยู่ร่วมกันในชมรมรักบี้ตะกาะกรนจึงถูกปรับอยู่ตลอดเวลา เพื่อหาจุดที่เหมาะสมกับสภาพคนและสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น

เนื่องจากการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพนั้น ส่งผลซึ่งกันและกันต่ออาชีพอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อมคงได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้นแม้ว่าแต่ละภาคส่วนจะบริหารงานเองภายในกลุ่ม แต่เมื่อเข้ามารวมตัวกันเป็นชมรมรักษ์กะตะกระน ทำให้เกิดการขยายความใส่ใจในเรื่องของส่วนรวม ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคนไปพร้อมๆ กัน ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความขัดแย้งและการต่อต้านหรือเพิกเฉยต่อกฎระเบียบร่วมกัน อันเกิดจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน เพราะแต่ละกลุ่มอาชีพต่างมีประสบการณ์และบรรทัดฐานเกี่ยวกับอาชีพของตนที่ต่างกัน ซึ่งความขัดแย้งดังกล่าวถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีความหลากหลายในเรื่องต่างๆ

การขัดต่อกฎระเบียบหรือการไม่ทำตามมติ ที่เป็นข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกในชมรมรักษ์กะตะกระนมีทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในรูปแบบที่มีการแสดงออกถึงการไม่ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน เช่น สมาชิกแสดงความคิดเห็นต่อต้านในที่ประชุมของชมรมฯ ซึ่งในกรณีนี้ เมื่อสมาชิกคนใดไม่เห็นด้วย ก็จะสามารถคัดค้านและแสดงความคิดเห็นเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในที่ประชุม

ส่วนในกรณีที่สมาชิกไม่ทำตามกฎ มีเกิดขึ้นมาจากหลายเหตุผล จากข้อมูลที่ได้โดยส่วนใหญ่แล้วการทะเลาะวิวาทและการทำผิดกฎระเบียบของชมรมฯ นั้น มักเกิดจากการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิก อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น คณะกรรมการหรือคนในชมรมฯ ก็จะเข้ามาไกล่เกลี่ยเพื่อไม่ให้ปัญหาบานปลาย ทำให้เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ในท้องถิ่นจะมีความขัดแย้งหรือคนบางกลุ่มในชมรมฯ จะไม่ยอมรับข้อบังคับของชมรมฯ ในบางประการ หรือมีความไม่พอใจอยู่ภายใน ซึ่งอาจเกิดจากการต้องยอมสละผลประโยชน์บางประการเพื่อปฏิบัติตามกฎของชมรมฯ แต่พวกเขาอยู่ร่วมกันได้ เพราะพวกเขาให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนตัวในเรื่องการประกอบอาชีพอยู่นั่นเอง จึงคิดว่า ไม่ควรก่อความเดือดร้อนหรือทำผิดกฎ เพื่อที่จะให้ตนยังคงมีอาชีพทำกินอยู่ เช่น กรณีที่ผู้ประกอบการร่วม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาดบางคนปกร่วมเกินจำนวนที่ตกลงกันไว้ในหมู่สมาชิก ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือเป็นการหาประโยชน์ส่วนตัว ถ้าทุกคนทำเช่นนี้ก็จะเกิดความไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้นในท้องถิ่น เมื่อมีสมาชิกได้รับการตักเตือนจากคณะกรรมการ สมาชิกที่ทำผิดกฎก็ยอมที่จะทำตามกฎ เป็นต้น

ซึ่งมาตรการในการจัดการของชมรมฯ นั้น มีหลายระดับตั้งแต่การตักเตือนโดยคณะกรรมการ ไปจนถึงการแจ้งความจับกรณีบุกรุกที่สาธารณะในกรณีและผู้ประกอบการนั้นไม่ฟังคำตักเตือนของชมรมฯ และละเมิดระเบียบข้อบังคับ ซึ่งถือเป็นการเอาเปรียบสมาชิกรายอื่น เพื่อหาประโยชน์ส่วนตัว ผลสุดท้าย ทำให้ถูกเทศบาลแจ้งจับข้อหาบุกรุกที่สาธารณะ ทำให้เขาต้องเสียผลประโยชน์คือไม่สามารถประกอบอาชีพร่วมชายหาดได้อีกต่อไป และยังคงถูกดำเนินคดี เป็นต้น

นอกจากนี้ การขาดระบบการสืบทอดผู้ทำหน้าที่คณะกรรมการชมรมฯอย่างชัดเจน จะทำให้เป็นปัญหาต่อการอยู่รอดของชมรมรักษะตะกะรณ และอาจส่งผลให้ชมรมฯ ต้องยุติบทบาทลงได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งกลุ่มผู้ก่อตั้งชมรมฯ ต่างเห็นถึงความสำคัญของปัญหาในการสืบทอดจิตสำนึกและการทำงานเพื่อท้องถิ่น และได้มีการถ่ายทอดอุดมการณ์เหล่านี้ไปยังเยาวชนและสมาชิกบางรายที่มีความคิดเห็นแตกต่างหรือขัดแย้ง ให้เข้ามามีส่วนร่วม โดยทำให้พวกเขาเข้าใจถึงความต้องการและแนวทางการทำงานของชมรมฯ เพื่อให้มาช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นและป้องกันการล่มสลายของชมรมรักษะตะกะรณ โดยยกตัวอย่างจากเรื่องใกล้ตัวของสมาชิก เพราะจะทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และสามารถเห็นประโยชน์ของการคงอยู่ของชมรมฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการที่ไม่เป็นทางการ ดังคำพูดที่คุณมนตรีสมักกล่าวกับสมาชิกในที่ประชุมต่อไป

“สร้างจิตสำนึกว่านี่แหละถ้าเราไม่ทำพรคนี้ต่อไปเราจะไม่มีที่หากินเมื่อถ้ามันเลวลง ๆ ทุกวัน สักวันนึงนายอำเภอบอกว่าจะยึดที่ ก็คือ การที่เรามาหากินในที่สาธารณะ จะมายึดที่นี้ไม่ได้ ที่สาธารณะนั่นหมายถึง สิทธิของคนทั้งตำบลที่จะมาหากินได้ ถ้าต่อไปเขาเกิดว่าจะให้คนนึง 30 เมตร แล้วนะ จับฉลากเลยใครอยู่ตรงไหนก็เอาเลย แล้วจ่ายภาษีมาเต็มเม็ดเต็มหน่วย ถึงวันนั้นเราจะอยู่กันยาก ถ้าเรารักษของเราไว้ได้ คือว่าเราได้โอกาสมาตั้งแต่ต้นแล้วถ้าเรารักษาดันไว้ให้ได้ รักษาเอาไว้ให้มันอยู่ มันก็อยู่ได้ ต้น ลูก ผล เราจะได้กินตลอด แต่ถ้าเรามันไปเมื่อไร ชักวันต้นมันล้ม ลูกผลเราก็ไม่ได้กิน มีสิทธิ์ทำได้แค่ฟันเผาไฟเท่านั้น” (มนต์ เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

แกนนำเหล่านี้เป็นผู้ที่คนในท้องถิ่นยังคงให้เกียรติกันอยู่เป็นการส่วนตัว ในฐานะผู้ใหญ่ในท้องถิ่นและในฐานะญาติมิตร ซึ่งความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการนี้ ทำให้การปฏิบัติงานของชมรมรักษะตะกะรณยังคงดำเนินอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการปัญหาที่เกิดจากการประพาดดินออกนอกถิ่นนอกทางของสมาชิกบางราย หรือการผลักดันการขับเคลื่อนการทำงานของชมรมฯ ต่อไป

4.4.1 กิจกรรมของชมรมรักษะตะกะรณ

การปฏิบัติกิจกรรมของชมรมรักษะตะกะรณเกิดขึ้น หลังจากสมาชิกชมรมฯได้ร่วมกันกำหนดทิศทางพัฒนาตำบลกระนแล้ว โดยการนำแนวคิดนั้นมาแปรเปลี่ยนเป็นรูปธรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชมรมฯ ซึ่งทิศทางในการทำกิจกรรมของท้องถิ่นมีจุดมุ่งหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ธรรมชาติประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของคนในท้องถิ่นถูกทำลาย ตลอดจน

การร่วมกันดูแลคนที่อ่อนแอในท้องถิ่น การพัฒนาคนในท้องถิ่นให้มีศักยภาพในการประกอบอาชีพพร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกให้แก่คนในท้องถิ่น และกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ให้ท้องถิ่นได้เป็นที่รู้จักจากนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมที่สมาชิกค่อนข้างจะให้ความสนใจ คือ การทำกิจกรรมในท้องถิ่นเพื่อรักษาธรรมเนียมประเพณีของคนในท้องถิ่น เห็นได้จากระดับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชมรมฯ ที่มีมากกว่าการทำกิจกรรมด้านอื่นๆ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีรากฐานมาจากประเพณีที่ทุกคนในท้องถิ่นได้ปฏิบัติสืบทอดกันมานาน ส่วนกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายหลังซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ในการตอบสนองความต้องการในการประกอบอาชีพของท้องถิ่นนั้น กลับมีความสำคัญต่อสมาชิกน้อยกว่า เพราะเป็นความต้องการของแกนนำหรือกรรมการของชมรมฯ ที่สร้างเสริมให้เกิดขึ้นกับเหล่าสมาชิก ส่วนกิจกรรมที่ทำเพื่อประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นนั้น เป็นกิจกรรมที่แกนนำคิดและทำขึ้น โดยไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากสมาชิกส่วนใหญ่ ดังนั้นระดับการให้ความสำคัญในการร่วมกิจกรรมของสมาชิกชมรมรักษะตะกะระนจึงแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเคยชินของสมาชิกส่วนใหญ่ จะได้รับความร่วมมือจากสมาชิกและถือเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นจากแกนนำ อย่างไรก็ตามแกนนำในชมรมฯ ก็มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในสมาชิกเห็นความสำคัญของการปฏิบัติกิจกรรมในด้านอื่นๆ ของท้องถิ่น เพราะจะส่งผลให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาตามวิสัยทัศน์ของชมรมฯ เนื่องจากเราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าแกนนำของชมรมฯ จะมีความใส่ใจและมองเห็นปัญหาของท้องถิ่นได้ในระดับที่กว้างขวางกว่าสมาชิกส่วนใหญ่ จึงทำให้พวกเขาต้องเป็นผู้ที่คอยผลักดันให้สมาชิกส่วนใหญ่รับรู้และร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ร่วมกันของทุกฝ่าย

1) กิจกรรมเกี่ยวกับประเพณีของท้องถิ่น

กิจกรรมที่คนในท้องถิ่นปฏิบัติร่วมกันเพื่อสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามและปกป้องท้องถิ่นจากการทำลายสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เป็นการรักษาด้านทุนทางสังคมไว้ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่ชมรมรักษะตะกะระนเข้าร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบลกะระน เพื่อร่วมกันจัดงานสืบสานประเพณีและสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นไว้ เทศกาลที่สำคัญและถูกจัดขึ้นทุกปี ได้แก่ งานวันเด็ก งานวันสงกรานต์ งานวันลอยกระทง เป็นต้น

งานเทศกาลที่จัดเป็นประจำทุกปีและได้รับความสนใจจากคนในท้องถิ่นและชาวต่างชาติ ก็คือ งานสงกรานต์ซึ่งถือเป็นวันผู้สูงอายุด้วย งานพิธีการจะจัดขึ้นที่วัดในท้องถิ่น สลับกันปีละวัด หรือแล้วแต่การตกลงของคนในท้องถิ่น โดยมีพิธีทางศาสนา และพิธีการรดน้ำขอพรผู้สูงอายุในท้องถิ่น พร้อมด้วยการมอบสิ่งของและเงิน ให้แก่ผู้สูงอายุ จากลูกหลานใน

ท้องถิ่นซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมฯ เพื่อนำไปซื้อของขวัญ ได้แก่ กางเกงแพร ผ้าขาวม้าสำหรับผู้ชาย ส่วนผู้หญิงจะได้รับผ้าถุงกับผ้าสำหรับตัดเสื้อ และเงินจำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายส่วนตัวของผู้สูงอายุ ในแต่ละปีจะมีเจ้าภาพต่างกัน เช่น เจ้าของโรงแรมซึ่งอาจให้ในนามของโรงแรม หรือบางปีอาจให้ในนามของสมาคม ฯ เป็นต้น

กิจกรรมที่จัดขึ้นในงานวันสงกรานต์ นอกจากเป็นการสืบสานประเพณีที่ดีงามแล้วสำหรับชาวกระน ยังมีความหมายที่สำคัญมากกว่านั้นคือ ถือเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้เฒ่าผู้แก่ ซึ่งพวกเขาถือว่าเป็นปูชนียบุคคลของกระนที่ได้อบรมสั่งสอนเอาไว้นับถึงทุกวันนี้ นอกจากนี้ยังถือเป็นการร่วมกันดูแลซึ่งกันและกันด้วย ดังที่โฆษกในงานวันสงกรานต์ได้ประกาศเจตนารมณ์ของการจัดงานว่า

“ท่านผู้สูงอายุค่าหัวเรา เรารดน้ำเพื่อแสดงมุทิตาจิต แสดงความรัก ความเคารพอย่างสุดซึ้งต่อผู้สูงอายุ บรรพชนที่ได้ปกป้องดูแลและตะกะรนให้ได้ อยู่ถึงทุกวันนี้” (สังเกตุการณ์, 13 เมษายน 2549)

ส่วนงานวันเด็กแห่งชาติก็เช่นกัน จากการศึกษาวิจัยได้เข้าร่วมกิจกรรมและสัมภาษณ์ คนที่มีส่วนในการจัดงานวันเด็กในปีนี้ ชมรมฯ ได้ให้ความร่วมมือในการจัดงานโดยโรงแรมต่างๆ จะนำมาอาหารมาให้แก่เด็กๆ และผู้ที่มาร่วมงานได้รับประทานในงาน ส่วนชมรมฯ ก็ได้รวบรวมเงินจากกลุ่มอาชีพต่างๆ กลุ่มละ 5,000 บาท เพื่อใช้ดำเนินการจัดงานและซื้อจักรยานจำนวน 12 คัน ให้เป็นของขวัญแก่เด็กในท้องถิ่น ร่วมกับผู้สนับสนุนรางวัลจากหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น

นอกจากนี้กิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว ชมรมรักษ์ตะกะรนยังได้ขยายขอบเขตการ ดำเนินกิจกรรมสู่การเข้าไปมีส่วนร่วมในพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกแต่ละคน ด้วย เช่น เมื่อมีงานศพของคนในท้องถิ่น สมาชิกในชมรมฯ จะรวบรวมเงินเพื่อซื้อพวงหรีด หรือ ซื้อข้าวสาร ตลอดจนเป็นเจ้าของเจ้าภาพในการสวดอภิธรรมศพ เป็นต้น

การร่วมกิจกรรมของชมรมฯ แสดงให้เห็นถึงความสามัคคีในท้องถิ่นของคนใน ชมรมฯ ซึ่งร่วมมือร่วมใจกันช่วยเหลือให้งานของท้องถิ่นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ทำให้เห็นว่าคน ในท้องถิ่น ไม่ว่าจะบ้านหรือนักธุรกิจค่อนข้างเห็นความสำคัญของงานพิธีต่างๆ ที่ท้องถิ่น จัดขึ้นเพราะทุกครั้งที่มีกิจกรรมเราก็จะเห็นถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ชมรมฯ ยัง เลื่อนระดับการจัดกิจกรรมที่ให้ความใส่ใจต่อเรื่องสาธารณะมากขึ้น

2) กิจกรรมเพื่อสาธารณะ

การจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะ จะถูกกำหนดและจัดขึ้นโดยคณะกรรมการของชมรมรักษะตะกะรณ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ซึ่งกิจกรรมที่ชมรมฯ ให้ความสำคัญคือ กิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนเห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่และการประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น

การดูแลสภาพแวดล้อมกิจกรรมเพื่อสาธารณะของชมรมฯ ก็ถือเป็นการร่วมกันรับผิดชอบท้องถิ่นในด้านต่างๆ เช่น การร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในตำบลกะรณ ซึ่งนอกจากเป็นบรรทัดฐานที่ทุกคนต่างรับรู้และยึดถือปฏิบัติอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน ก็ยังมีการจัดกิจกรรมขึ้นมา เช่น การจัดทำความสะอาดในท้องถิ่นที่เรียกว่า “Big Cleaning Day” ซึ่งจะจัดขึ้นประมาณวันที่ 5 ธันวาคม หรือ 12 สิงหาคมของทุกปี โดยทางกลุ่มโรงแรมจะส่งพนักงานของโรงแรมๆ ละประมาณ 10 คนมาช่วยกันทำความสะอาดร่วมกับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอยู่หน้าชายหาด

กิจกรรมที่นักธุรกิจทำร่วมกับชาวบ้านในนามของชมรมรักษะตะกะรณนั้น สะท้อนให้เห็นว่า พวกเขาต้องการเข้าร่วมรับผิดชอบ และความเป็นนักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมนี้เองได้ถูกแสดงออกจากการทำกิจกรรม โดยนักธุรกิจได้นำความรู้ ความสามารถที่มีอยู่มาเสริมสร้างให้แก่ภาคประชาสังคม เห็นได้ว่าการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็นของชมรมฯ โดยตรง หรือที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น นักธุรกิจซึ่งเห็นถึงความสำคัญของการพึ่งพา เกื้อกูลกัน สังคมจึงจะอยู่ได้ดีกว่าต่างคนต่างทำ เขาจึงเข้ามารวมตัวกับชาวบ้าน เพื่อจะได้มีส่วนช่วยเหลือ ส่งเสริมซึ่งกันและกันให้การปฏิบัติกิจกรรมของท้องถิ่นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

3) กิจกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพของสมาชิก

กิจกรรมในส่วนต่อมาเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของชาวบ้านในท้องถิ่นโดยตรง การนำสมาชิกไปดูงานยังสถานที่ต่างๆ และการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเสริมสร้างความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นและช่วยเสริมสร้างจิตสำนึกให้เข้าไปในทิศทางเดียวกันเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานของท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวได้มีการจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะช่วงก่อนการเปิดฤดูกาลท่องเที่ยวของหาดกะตะกะรณ ราวเดือนสิงหาคมและกันยายน

เช่น การจัดอบรมกลุ่มอาชีพ โครงการอัยาศัยที่ดีของเจ้าบ้าน เป็นต้น ดังที่เหรียญกษาปณ์ของชมรมรักษ์กะตะกะรน ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมนี้ว่า

“ คุณสมชาย แก่จัดอบรมทุกปี อบรมหมอนวด สร้างคนทำหลายอย่าง ไม่เกี่ยวเงินหลวง เงินกลุ่มชมรมฯ นี้แหละ เก็บของเราเอง ปีหนึ่ง 200,000 จัดพวกนี้ทำให้พร้อมหมดเลย ” (สมใจ จันทร์เลิศ, สัมภาษณ์, 7 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดอบรมเพื่อให้สมาชิกได้รับข้อมูลข่าวสารและความเคลื่อนไหวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทั้งชาวบ้านและเจ้าของโรงแรมสามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ความก้าวหน้าในธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ มีทั้งการเชิญนักวิชาการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาบรรยายฝึกอบรมและให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น ซึ่งการอบรมเหล่านี้ก็เพื่อให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตัวสมาชิกเอง และทำให้การบริการนักท่องเที่ยวในภาพรวมของตำบลกะรนมีมาตรฐานเดียวกันด้วย

ส่วนกิจกรรม การนำสมาชิกไปดูงานยังสถานที่ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ร่วมกันให้แก่สมาชิก ตลอดจนเป็นการขยายโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ในการประกอบธุรกิจเพื่อให้ชาวบ้านและนักธุรกิจได้เห็นภาพและเข้าใจความต้องการซึ่งกันและกันนั้น ทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสรับรู้สิ่งที่นักธุรกิจได้ไปเห็นในสถานที่ต่างๆ ทำให้การมองภาพการพัฒนาพร้อมกันชัดเจนมากขึ้น ซึ่งผลจากการไปดูงานคือได้นำแนวคิดในการจัดการเมืองท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ปรับใช้กับท้องถิ่น ให้เป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน

ชมรมรักษ์กะตะกะรนนำสมาชิกไปศึกษาดูงาน เพื่อให้พวกเขาได้เห็นประเทศที่มีแนวคิดในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการท่องเที่ยวได้อย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เช่น ประเทศสิงคโปร์ เวียดนาม อินโดนีเซีย เป็นต้น ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้นในการพัฒนากระรน และส่งผลให้คนในท้องถิ่นร่วมมือกันปรับปรุงมาตรฐานการท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะทางชมรมฯ เล็งเห็นว่าหากพวกเขาไม่เห็นสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีการจัดการที่ดี ก็อาจไม่เกิดความร่วมมือเท่าที่ควร แต่หลังจากที่พวกเขาได้ไปดูงานและเห็นการทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ด้วยตนเอง ได้ทำให้สมาชิกเกิดความรู้และประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุความต้องการของทุกฝ่าย ซึ่งจะเน้นเรื่องการนำแนวคิดด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการปรับภูมิทัศน์ มาใช้ให้เหมาะแก่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของกะรน ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการจัดการขยะในท้องถิ่น เดิมตำบลกะรนมีถังขยะ หลังจากที่พวกเขา

ได้ไปเห็นประเทศที่พัฒนาแล้วบางประเทศ ไม่มีถึงขยะ จึงนำมาปรับใช้ในตำบลกระน โดยเปลี่ยนจากถังขยะมาเป็นจุดพักขยะ ภายใต้โครงการชื่อ “โครงการนัดทิ้ง นัดเก็บ” ซึ่งเป็นโครงการที่จัดระเบียบการทิ้งขยะของคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ประกอบการบริเวณชายหาด โดยให้ผู้ประกอบการรวบรวมขยะไว้ทิ้งในเวลากลางคืนแทนที่จะทิ้งในเวลากลางวันตามเดิม และจะมีรถขนขยะจากเทศบาลมาจัดเก็บไปยังที่พักขยะที่เทศบาลจัดไว้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ที่จัดขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักจากนักท่องเที่ยวและบุคคลทั่วไป เช่น การจัดการวิ่งแข่งขันมาราธอนซึ่งถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในปี 2548 เป็นต้น

จากการศึกษาการดำเนินกิจกรรมและเป้าหมายของแต่ละกิจกรรมของชมรมรักษะตะกระน ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การจัดกิจกรรมของชมรมฯ มีนัยยะสำคัญในการสร้างมาตรฐานการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชมรม เช่น การจัดการอบรม ให้แก่ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ประกอบการเป็นการสร้างมาตรฐานการประกอบอาชีพ ส่วนมาตรฐานของท้องถิ่น เช่น การจัดงานประเพณีในท้องถิ่นนอกจากจะเป็นการสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามให้คงอยู่ต่อไปแล้ว ยังเป็นการสร้างหรือปลูกฝังจิตสำนึกร่วมของคนในท้องถิ่นให้รักษาและหวงแหนท้องถิ่นด้วย

กิจกรรมของชมรมรักษะตะกระนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและความเอาใจใส่ต่อความเป็นไปของท้องถิ่นของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการสร้างจิตสำนึกให้คนท้องถิ่นรักษาสีน้ำใส สืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามในท้องถิ่น ตลอดจนช่วยเหลือคนที่อ่อนแอกว่าในท้องถิ่นและดูแลเยาวชนที่จะเติบโตมาในอนาคตอย่างมีคุณภาพ ความต้องการเหล่านี้ชมรมฯ ได้วางแผนร่วมกันในรูปของวัตถุประสงค์ของชมรมฯ ที่กล่าวมาแล้ว และคนในท้องถิ่นก็มีส่วนร่วมในแง่การร่วมตัดสินใจดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นและร่วมกันปฏิบัติตามแผนนั้นเพื่อให้บรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งถือว่าการทำงานร่วมกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้านมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ชมรมฯ สามารถบรรลุความต้องการ และสามารถป้องกัน/แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้

4.5 อำนาจและการใช้อำนาจของชมรมรักษะตะกระน

ชมรมรักษะตะกระน เป็นองค์กรประชาสังคมที่มีลักษณะแตกต่างจากองค์กรประชาสังคมในแบบอื่นๆ ตรงที่เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน จึงทำให้ชมรมมีคุณลักษณะในเชิงอำนาจบางประการของการรวมตัวในลักษณะเฉพาะเช่นนี้ ซึ่งลักษณะเด่นของชมรมฯ สามารถประมวลได้ 2 ประการ ดังต่อไปนี้

4.5.1 การระดมทรัพยากรทางอำนาจ

ชมรมรักษ์กะตะกะรนได้ใช้ศักยภาพของตน โดยการผนึกตัวกันให้เกิดพลังอำนาจเพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขทางการเมืองและการปกครอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันของท้องถิ่น และเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น โดยไม่ต้องรอความช่วยเหลือทั้งหมดจากรัฐ การระดมทรัพยากรทางอำนาจของชมรมรักษ์กะตะกะรน เป็นการเพิ่มอำนาจ(empowerment)ให้แก่ชมรมฯเพื่อใช้อำนาจต่อรองและมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกได้อย่างเสมอภาคมากขึ้นนั้น เกิดจากการที่ชมรมได้รวมเอาภาคส่วนต่างๆ ที่หลากหลายเข้ามาอยู่ในองค์กร ทำให้ชมรมฯสามารถนำทรัพยากรต่างๆ มาใช้ได้ตามความต้องการเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการต่อรองของชมรมรักษ์กะตะกะรนกับทั้งสมาชิกในชมรมและกับองค์กรภายนอก ซึ่งนอกจากจะลดปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นแล้ว ยังทำให้การปฏิบัติงานของชมรมฯเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การรวมตัวเป็นประชาสังคมท้องถิ่นโดยส่วนใหญ่ชนชั้น มักจะประสบปัญหาที่ทำให้ประชาสังคมขาดความเข้มแข็ง นั่นคือ เรื่องงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดฝ่ายสนับสนุนข้อมูลและความรู้วิชาการในการจัดการ ในขณะที่ชมรมรักษ์กะตะกะรนมีนักธุรกิจเข้ามาช่วยด้วยนั้นทำให้ปัญหาเรื่องขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมลดลง เนื่องจากชมรมรักษ์กะตะกะรนมีกองทุนเป็นของตนเอง เรียกว่า กองทุนรักษ์กะตะกะรน ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นกองทุนที่ได้รวบรวมเงินจากทั้งชาวบ้านในแต่ละกลุ่มอาชีพและนักธุรกิจซึ่งเข้าร่วมในชมรมรักษ์กะตะกะรน ทั้งในนามส่วนตัวและในนามของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมกะรน เมื่อชมรมฯสามารถระดมเงินจากสมาชิก ทำให้ชมรมมีอิสระในการบริหารทรัพยากรส่วนนี้ตามความต้องการของชมรม หรือนำเงินบางส่วนมาช่วยเหลือกิจกรรมของท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว โดยไม่จำเป็นต้องรอนงบประมาณจากส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นทั้งหมด

ในส่วนของการบริหารจัดการความรู้ในชมรมฯ จะเห็นได้ว่าชมรมฯได้รวบรวมผู้มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ ในสาขาอาชีพที่เกี่ยวกับการบริการและการท่องเที่ยวเอาไว้มากมาย โดยเฉพาะธุรกิจโรงแรม ซึ่งในเขตพื้นที่ของกะตะกะรนมีห้องพักรวมเกือบหมื่นห้อง จากจำนวนห้องพักทั่วทั้งเกาะภูเก็ต 24,000 ห้อง แสดงให้เห็นว่าตำบลกะรนมีห้องพักถึง 1 ใน 3 ของห้องพักทั้งจังหวัดภูเก็ต (ภูเก็ต, 2547 : 59) เมื่อชมรมเป็นแหล่งขุมคลังแห่งปัญญาเกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวไว้ พวกเขาจึงได้ใช้ความสามารถในการระดมเงินทุน ความรู้ ความสามารถ และการจัดการ ตลอดจนแนวคิด วิสัยทัศน์มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานของชมรมรักษ์กะตะกะรน เพื่อให้มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น โดยเจ้าของโรงแรมส่วนใหญ่ต่างเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และเป็นผู้ที่มี

การศึกษาในระดับสูงทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้การเป็นนักธุรกิจทำให้พวกเขาต้องแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการอบรมสัมมนา การดูงานในต่างประเทศ ตลอดจนการหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วมาแบ่งปันความรู้ร่วมกันภายในกลุ่มโรงแรม ผ่านการประชุมหรือเผยแพร่ข่าวสารระหว่างสมาชิก และแบ่งปันความรู้ให้แก่ชาวบ้านซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมฯ ผ่านการฝึกอบรมต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมา ทำให้สมาชิกสามารถประกอบอาชีพบริการที่ได้มาตรฐานอย่างมืออาชีพมากขึ้น

นอกจากนี้ ชมรมฯ ยังเป็นตัวแทนภาคประชาชนที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิกกับองค์กรภายนอกและช่วยเหลือขั้นต้นในระยะเบียดราชการ ทำให้การบริหารงานและการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นได้อย่างคล่องตัวทั้งในเรื่องการแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว และในเรื่องการดำเนินกิจกรรมของชมรมฯ

4.5.2 ความน่าเชื่อถือของชมรมฯ

ความน่าเชื่อถือของชมรมรักษะกะตะกะระน เกิดจากบทบาทของนักธุรกิจในชมรมฯ เป็นหลัก เนื่องจากการรวมตัวของกลุ่มนักธุรกิจกับชาวบ้าน ทำให้เกิดลักษณะพิเศษที่ทำให้การวางแผนพัฒนาสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างค่อนข้างเป็นระบบ เพราะความเป็นนักธุรกิจมีข้อดีคือ ทำให้เขามีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มองกว้าง รอบด้านกว่าผู้ที่อยู่แต่ในท้องถิ่น นอกจากนี้การบริหารธุรกิจให้อยู่ได้ยังต้องใช้ความสามารถ และการแบกรับความเสี่ยงเอง ก็เป็นตัวกระตุ้นให้มุมมองของนักธุรกิจแตกต่างจากคนที่ทำอาชีพอื่น โดยเฉพาะพนักงานของรัฐ ดังนั้น เมื่อนักธุรกิจนำข้อดีหรือข้อได้เปรียบนี้มาใช้กับท้องถิ่นที่ตนอยู่ โดยนำความรู้ความสามารถวิสัยทัศน์มาช่วยผลักดันการพัฒนา และทำให้แนวคิดเหล่านี้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในท้องถิ่น ซึ่งนอกจากจะก่อให้เกิดผลดีต่อท้องถิ่นโดยรวม แล้วยังช่วยชะลอความเสี่ยงของท้องถิ่นอีกด้วย

จากเหตุการณ์การต่อสู้ของชาวบ้านก่อนที่มีการก่อตั้งชมรมฯ พบว่า เดิมชาวบ้านมักไม่ได้รับการยอมรับจากภาครัฐ ในการอนุญาตให้ทำอาชีพบนพื้นที่สาธารณะหรือการคัดค้านหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนที่เข้ามาประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่ขัดกับความต้องการของคนในท้องถิ่นมากเท่าที่ควร นอกจากนี้ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพบนพื้นที่สาธารณะ มองว่าตนเองเป็นเพียงคนเล็กคนน้อยที่มีความรู้น้อย และไม่สามารถทำให้ท้องถิ่นพัฒนาได้เท่าที่ควร ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ไม่เข้ามาให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ดังเช่นกรณีที่ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถเข้ามาจัดการสถานการณ์ความเสี่ยงของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในอดีต เป็นต้น พวกเขาจึงได้ความพยายามต่อสู้เพื่อท้องถิ่นเรื่อยมา แต่หลังจากที่มีการ

รวมตัวเป็นชมรมรักษะกะตะกะระน ซึ่งมีนักธุรกิจที่ต่างมีคุณสมบัติของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ ในการทำธุรกิจและเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในตำแหน่งสำคัญของหน่วยงานต่างๆ ใน ระดับจังหวัดเข้ามาเป็นสมาชิกในชมรมฯร่วมด้วย ทำให้นักธุรกิจเหล่านี้เป็นส่วนที่ช่วยส่งเสริม ให้ชมรมฯ มีความน่าเชื่อถือจากหน่วยงานภาครัฐทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัดมากขึ้น

4.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระนกับองค์กรภายนอก

การทำความเข้าใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระนนั้น ก่อนอื่นผู้วิจัยจะขออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระนกับองค์กรภาครัฐตามลำดับสาย การบังคับบัญชา ได้แก่ เทศบาลตำบลกะระน อำเภอเมืองภูเก็ต และสำนักงานจังหวัดภูเก็ตโดย ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจตามกฎหมายในการดูแลพื้นที่ตำบลกะระนตามลำดับการบังคับ บัญชา เมื่อองค์กรภาครัฐอื่น ๆ จะเข้ามาปฏิบัติสัมพันธ์กับท้องถิ่นกะระน องค์กรเหล่านั้นจะอาศัย อำนาจหน้าที่จากการขออนุญาต หรือได้รับการสั่งการผ่านผู้ว่าราชการจังหวัด ขึ้นอยู่กับว่าผู้มีอำนาจ เหล่านี้มีฐานะสูงหรือต่ำกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด จากนั้นผู้ว่าราชการจังหวัดจะส่งเรื่องมาทาง นายอำเภอเมืองภูเก็ต ลงมายังเทศบาลตำบลกะระนต่อไป แม้กระบวนการเหล่านี้เป็นขั้นตอนการ สั่งการของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่เมื่อเรื่องราวต่างๆ ได้ถูกส่งมาในพื้นที่ กระบวนการ พิจารณาหรือตัดสินใจจะถูกดำเนินตามบรรทัดฐานของท้องถิ่น โดยทุกภาคส่วนในท้องถิ่นได้ ร่วมกันคิดตัดสินใจ และต่อรองกับองค์กรเหล่านั้น เพื่อให้บรรลุผลตามทิศทางที่คนใน ท้องถิ่นต้องการ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้หมายถึงรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระน กับองค์กรภาคเอกชนด้วย

เนื้อหาและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างชมรมฯ กับองค์กรภายนอกนั้นมีความซับซ้อนเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และประเด็นในการมีปฏิสัมพันธ์ ในการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระนกับองค์กรภายนอกนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ องค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน

4.6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะกะตะกะระนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรภายในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์กับชมรมรักษะกะตะกะระนอย่างเห็นได้ชัดก็คือ เทศบาลตำบลกะระน เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการกำหนด กรอบนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งในส่วนนี้จะเห็นว่าองค์กรประชาสังคมในท้องถิ่น ได้เข้า มาใช้พื้นที่ในองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ประชาสังคมสามารถมีบทบาทในการกำหนด

ทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น ชมรมรักษะตะกะกรน ได้ขยายขอบเขตการใช้อำนาจจากปริมณฑลทางสังคมซึ่งมีลักษณะสำคัญที่มีนักธุรกิจและชาวบ้านทำงานร่วมกัน มาสู่ปริมณฑลภาครัฐด้วย กล่าวคือ จากเดิมองค์กรประชาสังคมมักต้องการมีสิทธิในการจัดการและกำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนภายใต้ขอบเขตและประเด็นทางสังคม ในขณะที่ชมรมรักษะตะกะกรนได้ขยายขอบเขตเข้ามาใช้พื้นที่ของเทศบาล ในรูปแบบ 2 ประการคือ

ประการแรก สมาชิกหรือแกนนำของชมรมรักษะตะกะกรนบางคนได้เข้ามามีตำแหน่งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยที่รองประธานชมรมรักษะตะกะกรน หรือ คณะกรรมการ ตลอดจนประธานกลุ่มอาชีพต่างๆทั้งที่เป็นชาวบ้านและนักธุรกิจ ที่ได้ร่วมกันก่อตั้งชมรมรักษะตะกะกรนขึ้นมา นั้น ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งสำคัญซึ่งเป็นตำแหน่งผู้บริหารของเทศบาล เช่น รองนายกเทศมนตรี หรือ ประธานสมาชิกสภาเทศบาล และสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ทำให้คนกลุ่มนี้มีอำนาจหน้าที่อย่างเป็นทางการในการดูแลท้องถิ่นและสามารถผลักดันความคิดเห็นและความต้องการของสมาชิกในชมรมรักษะตะกะกรนให้เป็นกฎระเบียบที่ใช้บังคับในท้องถิ่นได้มากกว่าตอนที่พวกเขายังเป็นเพียงแกนนำของชมรมฯ

ปรากฏการณ์การเคลื่อนย้ายตัวบุคคลของชมรมรักษะตะกะกรนเข้ามาอยู่ในเทศบาลนั้น เป็นการเลื่อนระดับการมีอำนาจของประเด็นปัญหาของคนในท้องถิ่นซึ่งอยู่ในปริมณฑลทางสังคมให้เข้ามาสู่ปริมณฑลของภาครัฐในระดับท้องถิ่น อันส่งผลให้อำนาจของชมรมรักษะตะกะกรนมีเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเด็นความสนใจและการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนการแก้ไขและป้องกันปัญหาของคนในท้องถิ่นนั้น สามารถเลื่อนระดับขึ้นเป็นข้อบังคับที่มีอำนาจที่เป็นทางการรองรับอยู่ นอกจากนี้การเคลื่อนย้ายตำแหน่งและบทบาทของบุคคลจากองค์กรประชาสังคมมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังทำให้ความสัมพันธ์และการปฏิบัติงานระหว่างชมรมรักษะตะกะกรนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นอีกด้วย

ประการที่สอง ชมรมรักษะตะกะกรนได้เข้าไปผลักดันให้เทศบาลออกนโยบายที่เป็นความต้องการของชาวบ้านการ โดยเมื่อมีการประชุมของท้องถิ่น คณะกรรมการของชมรมฯจะเป็นตัวแทนของภาคประชาชนในการเข้าร่วมประชุมและร่วมกับคณะผู้บริหารของเทศบาล ตำบลกะกรนในการออกกฎระเบียบข้อบังคับของเทศบาล ที่จะนำมาใช้ในท้องถิ่น ในกรณีนี้จะเห็นว่าคนในท้องถิ่นได้เสนอความคิดเห็นผ่านชมรมรักษะตะกะกรนเพื่อให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับไปกำหนดเป็นนโยบาย ภายใต้กรอบแนวคิดที่คนในสังคมร่วมกันระดมความคิด

และตัดสินใจนำมาใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งกฎระเบียบเหล่านี้ก็จะมิติศทางที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชมรมรักยะตะกะกรณ เพื่อให้ผู้บริหารเทศบาลตำบลกะกรณทำตามความต้องการของคนในท้องถิ่นทั้งที่เป็นนักธุรกิจและชาวบ้าน เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

นโยบายที่ชมรมรักยะตะกะกรณเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่น เป็นนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นกะกรณในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดี ยกตัวอย่างเช่น การกำหนดให้มีการวางระบบสาธารณูปโภคที่ได้มาตรฐานและเพียงพอที่จะรองรับการเติบโตของท้องถิ่น ซึ่งนอกเหนือจากนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการสาธารณูปโภคแก่คนในท้องถิ่นแล้ว ยังมีนโยบายที่ตอบสนองต่อลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ได้แก่ การจัดตั้งตำรวจชุมชน หน่วยกู้ภัยทางทะเล ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การสร้างสวนสาธารณะและสวนสุขภาพของชุมชน การวางผังเมืองรวมของกะตะกะกรณ แบ่งเขตพื้นที่เป็นเขตอนุรักษ์ เขตการค้าเขตที่อยู่อาศัย สวนสาธารณะอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการพัฒนาเมืองให้น่าอยู่ในอนาคต การกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์ทั้งป่าสงวน ป่าชุมชน ป่าชายเลน สัตว์หาย แนวนะการัง และแนววงตลบริเวณหาดกะตะกะกรณ การก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียรวมของกะตะกะกรณให้รองรับปัญหาได้ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต เป็นต้น (กรอบแนวความคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชนกะตะกะกรณ เทศบาลตำบลกะกรณ, 2542) เพื่อให้ท้องถิ่นมีการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้ใช้ได้อย่างยั่งยืน และสามารถรองรับความเจริญเติบโตของธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

จากนโยบายหรือโครงการต่างๆ ที่กล่าวมานั้น คนในท้องถิ่นได้ร่วมกันผลักดันปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ให้ประเด็นเหล่านี้กลายเป็นประเด็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาครัฐต้องให้ความสนใจและชมรมฯ ได้เข้าไปร่วมกำหนดนโยบาย ซึ่งเห็นได้ว่าทั้งชมรมฯและองค์กรภาครัฐต่างมีความสัมพันธ์และมีการต่อรองอำนาจซึ่งกันและกันตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม อำนาจของชมรมฯ ต่อเทศบาลนั้นเป็นอำนาจในแง่ความร่วมมือมากกว่าความขัดแย้ง เนื่องจากการบริหารงานของเทศบาลกะกรณจะต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น แม้ว่าเทศบาลจะมีอำนาจทางกฎหมายเหนือกว่าชมรมฯ และจะต้องกำหนดนโยบายให้คนในท้องถิ่นปฏิบัติตามและกำกับกำกับการดำเนินนโยบาย เพื่อให้สามารถดำเนินการให้บรรลุความต้องการของท้องถิ่น แต่ชมรมฯ ก็มีอิทธิพลต่อเทศบาลในการเสนอความต้องการที่จะมากำหนดเป็นนโยบายที่นำไปพัฒนาท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม แม้ชมรมรักษักระตะกะรณจะมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องราวที่กระทบต่อท้องถิ่นร่วมกับเทศบาลตำบลกะรณ แต่จากข้อมูลสะท้อนว่า ชมรมฯ ได้ตระหนักถึงบทบาทในการใช้อำนาจของตนเพื่อไม่ให้ก้าวล้ำอำนาจหน้าที่ของเทศบาล เพราะการผลักดันนโยบายบางอย่างแม้จะเป็นความต้องการของคนในท้องถิ่น แต่อาจขัดต่อกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับที่อยู่นอกเหนืออำนาจของเทศบาล คณะกรรมการของชมรมฯ ก็ได้คำนึงถึงบทบาทของตนเมื่อต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเทศบาล โดยพวกเขาตระหนักดีว่า ชมรมฯ ถูกจัดตั้งขึ้นโดยไม่มีอำนาจกฎหมายรองรับ เพราะฉะนั้นความต้องการใดที่ชมรมฯ ไม่สามารถปฏิบัติให้สำเร็จได้โดยลำพัง ก็จะเสนอให้เทศบาลพิจารณาก่อน เพราะเทศบาลถือเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลอยู่ในพื้นที่ คณะกรรมการและสมาชิกของชมรมรักษักระตะกะรณจึงเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้เกิดสมดุลภายในระบบนิเวศน์ทางสังคมของท้องถิ่นอยู่ตลอดเวลา ทั้งในด้านความขัดแย้งและความร่วมมือ

นอกจากนี้ ลักษณะพิเศษที่พบได้ในพื้นที่ตำบลกะรณคือ การเป็นสมาชิกข้ามองค์กรในท้องถิ่น โดยสมาชิกของชมรมฯ บางคน สวมหมวกในระดับผู้บริหารของเทศบาลตำบลกะรณด้วย การมีความเชื่อมโยงกันในแง่ของการเป็นสมาชิกข้ามองค์กรระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรประชาสังคม รวมไปถึงกลุ่มอาชีพและองค์กรธุรกิจนั้น ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษักระตะกะรณกับภาครัฐในท้องถิ่นมักเป็นไปในลักษณะความร่วมมือกันในการทำเพื่อท้องถิ่น

ตัวอย่างเหตุการณ์ที่สำคัญได้แก่ เหตุการณ์ สีนามิ ที่เมื่อเกิดเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 แม้จะเป็นภัยพิบัติที่คนในท้องถิ่นไม่เคยรู้จักมาก่อน แต่วันถัดมาหลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น ทุกฝ่ายในท้องถิ่น ทั้งเทศบาล ประชาชนและภาคธุรกิจต่างร่วมมือกันและระดมทรัพยากรที่ตนมีทั้งแรงกาย และอุปกรณ์ต่าง ๆ มาช่วยกันคลี่คลายสถานการณ์ให้กลับเป็นปกติอย่างรวดเร็ว ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“ สีนามิ กะรณ เกิดเหตุวันที่ 26 ธันวาคม พอวันที่ 1 มกราคม ไม่มีชิ้นส่วนตั้งอยู่บนหาด ไม่มีทรายอยู่บนถนน ไม่มีเศษวัสดุอะไร ตั้งไว้ให้เห็นเลย ยกเว้นกำแพงแตก แต่เศษอิฐนี่ขนไป รอยเว้านั้นต้นไม้ที่หักตัดทิ้งแล้ว ต้นไม้ที่มันเอนปักยืนมาแล้ว เราใช้เวลาแค่ 3-4 วัน แก้ไขเร็ว กลุ่มอาชีพทุกกลุ่มลงมาช่วยเลยนะ ลงมากวาดขยะ ประชานกลุ่มไรมา เอาพลั่วลงมาตัวทรายกันด้วยตัวเองนะ พลั่วตัดทรายที่น้ำมันพาททรายขึ้นมาบนถนนเต็มเลย เอารถมาขนทราย ทำงานร่วมกับนักโทษที่มาจากเรือนจำ ประมาณ 10 กว่าคน ทหารเรือมาจากทัพละมู 10 กว่าคน นอกนั้นเป็นกลุ่มอาชีพหมดที่มาช่วยกัน แล้วกะผู้รับเหมาที่มีคนงาน

พม่ามาช่วยกันหมด โดยเงินสนับสนุนที่จ้างแรงงานก็นั้นแหละ โรงแรมและ
แสนๆ 1 อาหาร 2 คนงาน คือค่าแรง เราต้องให้ผู้รับเหมาที่เขาเอาคนงานมา เรา
ไม่ต้องหวังพึ่งข้างบน เพราะฝรั่งยังหลงเหลืออยู่เยอะไง เราต้องการทำให้เห็นว่า
ของเราพอเกิดเรื่องปั๊บ เราจัดการกันเลย นั่นแหละที่น่าภูมิใจท้องถิ่นเรารักใคร่
กันก่อนข้างสูงพอสมควร สีนามิ เราทำของเราเอง เพราะเราขอไป 58 ล้าน
ได้มา 38 ล้าน” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

จากประสบการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมา ทำให้คนในท้องถิ่นต่างรู้ว่า ความร่วมมือกันทำ
ให้พวกเขามีศักยภาพพอที่จะช่วยเหลือท้องถิ่นของตนเองได้ มากกว่าการรอคอยความช่วยเหลือจาก
ภาครัฐ เพราะแม้ท้องถิ่นจะทำรายได้ให้แก่ประเทศชาติมากเท่าใด แต่งบประมาณที่ได้ส่วนกลาง
ส่งกลับมาพัฒนาท้องถิ่นนั้น ไม่ได้สัดส่วนกัน

“ ยกตัวอย่างที่นี้นักท่องเที่ยวเข้ามา ปีหนึ่ง 600,000 รายได้ปีหนึ่งเป็นหมื่น
ล้าน ภาษีที่รัฐบาลกลางเก็บไป แต่สิ่งที่กลับมาคิดเดียว ระบบอินฟราสตรัคเจอร์
มันน่าจะดีแล้ว ปรากฏว่ายัง ตอนนี้จะรณเรายังมองพรรคนี้ เราขีดตัวเองเป็น
หลัก คือหมายถึงว่าเราช่วยตัวเองเป็นหลัก เราไม่หวังรัฐบาลกลาง เรามีเท่าไรก็
เอาแค่นั้น...อะไรที่ชาวบ้านไม่ได้รับประโยชน์เราไม่ทำ ถือเป็นภาพลวงตา
ไม่ได้ประโยชน์เราจะไม่ทำ เราจะทำในสิ่งที่มีประโยชน์กับชาวบ้าน” (วิชชัย
ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2549)

แม้ว่าจากคำพูดเหล่านี้จะทำให้เราเห็นว่าท้องถิ่นกระรอนค่อนข้างถูกละเลยจาก
ภาครัฐ หากเปรียบเทียบกับผลตอบแทนในรูปของภาษีต่าง ๆ ที่รัฐได้รับจากท้องถิ่น
แต่อีกนัยหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า คำพูดเหล่านี้สะท้อนว่าคนในท้องถิ่นมีลักษณะความเป็นพลเมืองที่
ต้องการรวมตัวกันเพื่อระดมความสามารถของภาคส่วนต่างๆ ที่มีอยู่ มาช่วยเหลือกันเอง ดังนั้นการที่
ท้องถิ่นไม่ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณจากภาครัฐมากเท่ากับท้องถิ่นใกล้เคียง ทำให้เกิดผลดี
และเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นเดียวกัน

4.6.2 ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษาระยะกระรอนกับภาคเอกชน

ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษาระยะกระรอนกับภาคเอกชนนั้นมีทั้งในด้านความ
ขัดแย้งและความร่วมมือ โดยที่การกระทำของหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจเอกชนต่างๆ จะต้องไม่
กระทำการอันขัดต่อบรรทัดฐานความต้องการ ตลอดจนสิทธิของคนในท้องถิ่นซึ่งมีฐานะเป็น

เจ้าของท้องถิ่นดั้งเดิม ทำให้เห็นว่าอำนาจของชมรมฯ มักจะเป็นอิสระจากการครอบงำทางวัฒนธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กรอื่น แต่ส่งผลเสียต่อท้องถิ่น

เหตุการณ์ที่คนในท้องถิ่นร่วมกันปกป้องท้องถิ่นในเรื่องของส่วนรวม เพราะพวกเขาเห็นว่าการจัดงานดังกล่าว แม้ว่าจะสามารถประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง แต่หากต้องแลกกับการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนบรรยากาศที่สงบเงียบที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น พวกเขาจะต้องร่วมกันต่อสู้

“ก็มีนะ ครั้งหนึ่ง งานเกษียณปีที่แล้ว จะมาจัดที่สนามกีฬา เราคัดค้าน เขาว่าจะมาเผยแพร่กระดานให้ทั่วโลกรู้จัก สร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่น เราไม่รับ ก็มาคุยอีกสามถึงสี่รอบว่าจะลดเวลาใช้เครื่องเสียง ระดับคอนเสิร์ตจัดงาน เราว่าเสียงดังเกินไป เรารับไม่ได้ จะจัดเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา เราว่าเรารับไม่ได้ มันรบกวนเกินไป จัดคอนเสิร์ตดังทั้งคืน คนที่จองมาแล้วสี่ถึงห้าพันคน รวมเจ้าหน้าที่ เป็นหมื่น เข้าไปลุยสนามกีฬาของเราทั้งหมด ไม่ได้ ทีหลังเขาก็ขออยู่แค่ครั้งคืนถึงตีหนึ่ง แล้วให้พวกเราควบคุมระดับเสียงด้วยถ้าดังเกินไปให้เราตรวจสอบได้ แล้วเขาขอควบคุมคนของเขาไม่ให้ออกนอกสนาม รอบหลังนี้คือรอบแรกนี่เขาขึ้นเรื่องมาจากจังหวัด ผู้ว่าฯ เราจัดประชุมไตรภาคีกันเลยนะ มาถกกันว่าข้อดีข้อเสียของการจัด สรุปว่าไม่ให้ รอบแรกเขาว่าเขาเอาอำนาจผู้ว่าฯ มาเลย หนังสือผู้ว่าฯ เซ็นต์มา ให้จัดที่นี่ ถึงผู้ว่าอยู่ในเมือง เราอยู่ที่นี้ คนรับผลรับไม่ได้ กลับไปแก้ แล้วจนเรารับได้ว่าไม่เกินตีหนึ่ง เราให้ ตั้งเป้าไว้สี่ถึงห้าพันคน แต่พอถึงวันจริง มาเพียงพันกว่า เขาก็สามารถใช้สนามของอคาเดยีได้ เพราะฮอลล์เขาใหญ่มาก มโหฬารพอๆกับสนามกีฬา กว้าง เกือบเสียงได้ ก็จบ... ถ้าเราเห็นว่ามิประโยชน์เราให้ แต่ถ้าประโยชน์นั้นไม่คุ้มกับเสียเราไม่แลก” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2549)

จากกรณีการจัดงานของกลุ่มคนรักเพศเดียวกัน แม้จะไม่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ทั้งยังอาจส่งผลดีต่อท้องถิ่นในด้านที่เป็นการประชาสัมพันธ์ให้กระดานเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น และทำให้นักท่องเที่ยวที่มาร่วมงานได้เข้ามาใช้จ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าและบริการจากคนในท้องถิ่นมากขึ้นก็ตาม แต่การจัดงานดังกล่าวก็ไม่ได้ได้รับความยินยอมจากคนในท้องถิ่น เนื่องจากการจัดงานดังกล่าวอาจส่งเสียงดังรบกวนนักท่องเที่ยว ซึ่งขัดต่อบรรทัดฐานของท้องถิ่นในเรื่องการทำให้ตำบลกระดานเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีบรรยากาศสงบ

อย่างไรก็ตาม การกระทำใดคนในท้องถิ่นเห็นว่าสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม พวกเขาที่ยินดีให้องค์กรภายนอกเข้ามาดำเนินการจัดกิจกรรม เช่น เมื่อมีการจัดการแข่งขันวอลเลย์บอลชายหาด ณ ชายหาดจุกไหนด ผู้ประกอบการร่วม-เก้าอี้ชายหาดตรงจุดนั้นหรือบริเวณใกล้เคียงก็จะถอนร่มออกชั่วคราว เพื่ออำนวยความสะดวกให้คณะดำเนินงานได้ใช้สถานที่ตรงจุดนั้น ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“อย่างเขามาก่อทรายที่สมาคมจุกพาฯ มาเราให้ มันสร้างสรรค์ ฟุตบอลชายหาด วอลเลย์บอลชายหาด เราว่าสร้างสรรค์ เรายอมยกร่ม ส่วนใหญ่พอมาคู่กันแล้วจะเป็นในแนวเดียวกันหมด มีบ้างที่ขัดแย้ง แต่คู่กันได้อธิบายกัน นั่นแหละเขาหาว่าเราบ้า อย่างจัดบุฟเฟต์บนสันทรายเราหวงบ้าง หวงผักบุ้งทะเล ดายเด็วมันก็ขึ้น ผมว่าใช่ แต่เวลาตาย ใครรดน้ำ ใครดูแล ก็พวกเราถามว่าเรากันทุกเรื่องมัย ไม่ใช่ เจ้าของร่วมก็ยอมยกร่มให้ ก่อเลย เจดีย์ทราย เจ้าของร่วมเสียรายได้วันละหลายพัน แต่เขายอม เพราะมันสร้างสรรค์จริงๆ พวกศิษย์เก่าจุกพาฯ เขาก็เสียค่าชดเชยให้ แต่เราไม่เอา เราเอาเงินในชมรมจ่ายค่าชดเชยแทน ในอัตราคนละพัน เรามานึกว่าเพื่อนได้ทำทุกวัน แต่นี่เพื่อนเสียสละยกร่มขณะที่คนอื่นยังได้ทำ เราเลยให้เงินชดเชย เราก็เห็นใจ แต่บางคนเขาก็ไม่เอานะ เงินชดเชย เขายอมให้ เขาขอเสื้อสมาชิกคนละตัว ”(มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2549)

ความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักบี้กะตะกะรนกับองค์กรภายนอก ทำให้เราสามารถเห็นถึงตัวตนของภาคประชาชนซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับองค์กรต่างๆ เพื่อความอยู่รอดของตนอยู่ตลอดเวลา แม้ลักษณะความสัมพันธ์จะมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้ง แต่ลักษณะดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นไปอย่างถาวร เพราะลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างชมรมฯกับองค์กรอื่นนั้นจะขึ้นอยู่กับประเด็นที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์เป็นสำคัญ กล่าวคือ ประเด็นใดที่สอดคล้องกับความต้องการหรือค่านิยมท้องถิ่นยอมรับได้ ก็สามารถทำให้ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรเป็นไปในลักษณะการร่วมมือ แต่ในทางกลับกัน แม้ชมรมฯ จะเคยร่วมมือกับองค์กรใดมาก่อน หากต่อมาประเด็นที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์เปลี่ยนไปก็อาจทำให้ลักษณะความสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตรงกันข้ามก็ได้

4.7 พื้นที่ประชาสังคมและการคุ้มครองผลประโยชน์ของชมรมรักษ์ทะเลกระรอน

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับภายนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้ามาสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของชมรมฯ หรือกับท้องถิ่นโดยรวม ชมรมฯ จะยึดหลักผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นและต่อรองไม่ให้คนในท้องถิ่นเสียผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์หลักในเรื่องการประกอบอาชีพ หรือการกระทำขององค์กรภายนอกที่อาจกระทบต่อภาพพจน์ของท้องถิ่นในฐานะเมืองท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้มีโอกาสรับรู้เรื่องราวจากการสัมภาษณ์คนในท้องถิ่นเกี่ยวกับเหตุการณ์มากมายที่ชมรมฯ ร่วมกันปกป้องท้องถิ่นจากการเข้ามาหาผลประโยชน์โดยคนนอกท้องถิ่น ซึ่งสามารถยกตัวอย่างเพื่อให้เห็นถึงพลังอำนาจที่เกิดจากการร่วมมือกันของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

เหตุการณ์ตัวอย่างของการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ชมรมฯ ได้มีอำนาจในการกำหนดรูปแบบการให้บริการนักท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นด้วยตนเอง คือ เรื่องเครื่องแต่งกายของผู้ขับรถขนส่งสาธารณะ คุณมนัสได้เล่าว่า

“ จริงๆ คนขับรถป้ายเหลืองหรือป้ายเขียวต้องใส่เสื้อมีอินทนู มีเข็มขัด คือ รดสาธารณะ ไม่งั้นเขาไม่ให้ใบขับขี่ แต่บ้านเราไปเชิญขนส่งมาเลย ว่าเมืองท่องเที่ยวนะ ขอให้เป็นสากลในการท่องเที่ยว ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2548)

ชมรมรักษ์ทะเลกระรอนได้ใช้อำนาจต่อหน่วยงานราชการในกรณีนี้ โดยแกนนำของชมรมฯ ได้ทำเรื่องต่อเจ้าหน้าที่ขนส่งประจำจังหวัด เพื่อพิจารณาให้คนขับรถแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊กที่เป็นสมาชิกของชมรมฯ สวมเสื้อบาติก ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อให้รูปแบบการแต่งกายของผู้ประกอบอาชีพบริการในท้องถิ่นมีรูปแบบเดียวกัน ทำให้สมาชิกของชมรมรักษ์ทะเลกระรอนที่ประกอบอาชีพขับรถบริการสาธารณะได้รับการอนุญาตเป็นการกรณีเฉพาะ

ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของชมรมรักษ์ทะเลกระรอนกับองค์กรภายนอกโดยส่วนใหญ่จะเป็นความขัดแย้งในเรื่องสิทธิในการใช้ทรัพย์สินสมบัติสาธารณะทั้งเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม สมบัติสาธารณะในกรณีตัวอย่าง ได้แก่ ถนนสาธารณะ หรือสนามกีฬาของท้องถิ่น ตลอดจนสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นสมบัติที่อยู่ในพื้นที่ของคนท้องถิ่นดั้งเดิมที่พวกเขาได้ร่วมกันรักษาไว้ ต้องร่วมกันรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับทรัพย์สินเหล่านี้ด้วย

“เรื่องที่ชุมชนได้รับผลกระทบ พอเรามีตัวแทนอยู่ตรงนั้นก็ได้อวยคำ
คอยแก้ไขให้ลงระบบกันหมด ตัวแทน คือ ประธานชมรมฯกับรองประธาน
ชมรมฯ หรือบางครั้งเลขฯ หรือบางครั้งเข้าเต็มรูปแบบ คือ คณะกรรมการไป
ร่วมคิดด้วยว่าทำตรงนั้นแล้วสังคมจะได้อะไร ชุมชนจะเสียอะไร แล้วจะได้
อะไร” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า การกระทำใดที่คนในท้องถิ่นคิดว่าอาจจะทำลายสมบัติสาธารณะของ
ท้องถิ่น พวกเขาพร้อมมีสิทธิในการปกป้องโดยใช้กลไกของชมรมรักษะตะกะรณเป็นตัวกลางที่ทำ
หน้าที่แทนประชาชนในท้องถิ่น เพราะส่วนใหญ่แล้ว การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวขององค์กร
ภายนอก มักมีแนวโน้มที่จะส่งผลกระทบต่อคนในท้องถิ่นโดยส่วนรวม

แม้ว่าชมรมฯ จะร่วมกันต่อสู้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของท้องถิ่น อีกด้านหนึ่ง
พวกเขาก็รู้ว่าสิทธิในสมบัติสาธารณะของประชาชนนั้นมีในระดับไหน ซึ่งสมบัติสาธารณะที่
คนกะรณให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือ “พื้นที่สาธารณะ”

คำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ตามความรับรู้ของคนในท้องถิ่น หมายถึง สถานที่ที่ทุก
คนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ และได้จัดการอย่างเป็นระบบให้มีการใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดย
ไม่มีใครสามารถมีกรรมสิทธิ์บนที่นั้น ส่วน “พื้นที่สาธารณะ” ตามความรับรู้ของรัฐ คือสถานที่ที่
เป็นสมบัติของรัฐ ผู้ใดบุกรุกต้องมีความผิดตามกฎหมาย เมื่อ “พื้นที่สาธารณะ” ในความรับรู้ของ
สองฝ่ายนั้นต่างกัน ดังนั้นชาวบ้านจึงไม่กล้าทำอาชีพบนพื้นที่สาธารณะ หากไม่ได้รับอนุญาตหรือ
ได้รับการยอมรับจากเจ้าหน้าที่รัฐเสียก่อน เนื่องจากชาวบ้านมองว่ารัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจในการ
ดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้บุกรุกที่สาธารณะ แม้ว่าที่สาธารณะและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น
เหล่านี้ ชาวบ้านในอดีตได้ร่วมกันต่อสู้เพื่อรักษาไม่ให้ถูกทำลายจากรัฐและนายทุนจากภายนอกมา
เป็นระยะเวลายาวนานก็ตาม ดังคำพูดต่อไปนี้

“เมื่อก่อน ปักป้ายอันหนึ่ง เขียนเลขหน้าสนามกีฬา “กลุ่มร่วมตำบลกะรณ
สนับสนุนโดยกระทรวงมหาดไทย รับรองโดยนายอำเภอ เป็นเงินขั้นต้น
แสน...”เท่าไร เขียนแล้ว แล้วกำนันมาถึงโวยวาย แยกเป็นลูกหม่อมมหาดไทย
บอกให้ถอนป้าย เราไม่รู้จริง เราถอน ไปถามนายอำเภอ นายอำเภอบอกถอน
ทำไม แต่ถ้ากำนันแยกเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น แยกให้ถอน เราก็ถอน แต่สมัยนั้น ถ้า
เรารู้จริงเราก็เฉย เราอยากให้คนรู้ว่ากระทรวงมหาดไทยไม่เล็งน้ำใจกับ
ชาวบ้านที่ทำมาหากิน” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เราเห็นว่าหากสมาชิกไม่มีการรวมตัวไม่มีการถ่ายทอดประสบการณ์และการเรียนรู้ขึ้นภายในกลุ่มชาวบ้านด้วยตนเอง จะทำให้ชาวบ้านไม่มีความรู้ ความเข้าใจและไม่สามารถใช้สิทธิของตนเองเพื่อต่อกรกับภาครัฐ แต่ต่อมาพอชาวบ้านมีการรวมตัว มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกัน และมีประสบการณ์การทำกิจกรรมในท้องถิ่น ทำให้พวกเขาได้เข้าใจและรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ ตลอดจนสิทธิต่างๆ ที่พวกเขาพึงมีพึงได้ จึงทำให้พวกเขามีอำนาจในการจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นร่วมกัน ได้ในที่สุด

คนในท้องถิ่นรู้ว่าพื้นที่สาธารณะเป็นทรัพย์สินส่วนรวม ไม่ใช่สมบัติส่วนบุคคลของใครคนใดคนหนึ่ง หากแต่พวกเขาขอเพียงได้มีโอกาสใช้ประโยชน์จากที่สาธารณะนั้นประกอบอาชีพเพื่อความอยู่รอด และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อทรัพย์สินส่วนรวมด้วย พวกเขาไม่ได้รวมตัวเพื่อแย่งชิงการมีอำนาจเหนือหรือต้องการเป็นเจ้าของที่สาธารณะกับใครแม้แต่ภาครัฐ ดังนั้นพวกเขาจึงพร้อมที่จะแสดงการรับรู้ในสิทธิต่างๆ ให้ผู้อื่นได้รับทราบอยู่เสมอ โดยที่พวกเขาได้แสดงให้เห็นสาธารณะชนและเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายได้รับทราบอย่างเป็นทางการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“ สมัยผมเป็นประธาน ผมได้ออกแถลงการณ์มาฉบับนี้
“ ที่สาธารณะเราเข้าใจ เราช่วยตัวเอง ว่าปัจจุบันนี้เราถูกรุกที่สาธารณะ แต่เราไม่ได้ยึดถือเป็นส่วนตัวว่าไม่ให้คนอื่นไปร่วมใช้ เรายินดีให้คนไปใช้ แต่ว่าคน ๆ นั้น ต้องไม่ไปทำลาย ” ” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่า “สิทธิ” ย่อมอยู่ควบคู่กับ “หน้าที่” เพราะฉะนั้น ชมรมรักษะกะตะกรนจึงมีหน้าที่ทั้งการคัดค้านการกระทำที่ขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนรวม และการสนับสนุนการประกอบกิจกรรมของคนนอกที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

การปกป้องท้องถิ่นของสมาชิกในชมรมฯ จากปฏิบัติการคนนอกท้องถิ่น ทำให้ลักษณะความเป็นประชาสังคมในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ทางสังคมกับพื้นที่ทางกายภาพระหว่างคนในและคนนอกท้องถิ่นนั้นมีความแตกต่างกัน โดยเราจะเห็นได้ว่าการนิยามผลประโยชน์ที่ได้จากสิทธิในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่สาธารณะซึ่งเป็นพื้นที่ทางกายภาพในมุมมองของคนในท้องถิ่นนั้น คือ การปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นกระหนจากคนนอกท้องถิ่น ที่จะเข้ามาทำลายท้องถิ่น โดยชมรมฯ มีอำนาจในการกระทำต่อคนนอกพื้นที่ที่จะทำมาหากินในอาชีพที่พวกเขาสงวนไว้ให้เฉพาะคนในท้องถิ่นเท่านั้น อำนาจในการเป็นคนดั้งเดิมในท้องถิ่นของชาวบ้านในตำบลกระนเป็นเหตุผลที่ทำให้สมาชิกของชมรมฯ ได้รับสิทธิทำกินในท้องถิ่นที่พวกเขาอาศัยอยู่และได้ร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติมาตั้งแต่ในอดีต ดังนั้น

คนในท้องถิ่นควรได้รับประโยชน์จากการใช้สอยทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากกว่าคนนอก ซึ่งอาจเข้ามาหาประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นอย่างปราศจากความรับผิดชอบ หลักฐานที่แสดงถึงอำนาจของคนในท้องถิ่นหรือที่คนกะตะกะรนเรียกว่า “คนในบ้าน” มีปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในเรื่องการประกอบอาชีพ เช่น คนในบ้านจะได้สิทธิในการจองรถตุ๊กตุ๊ก ได้ทุกคิว แต่ถ้าคนอื่นมาจองไม่ได้ ดังที่อดีตประธานรถแท็กซี่ ตุ๊กตุ๊กคนหนึ่ง ได้กล่าวว่า

“ คนในบ้านคือคนกะตะกะรน เราจะเรียกคนในบ้าน จองได้ทุกคิว ถ้าคนนอกจองไม่ได้ แต่คนนอกที่มาขับตั้งแต่ 10 – 20 ปี จองไม่ได้เราจะให้จอดอยู่จุดเดียวเลย ไปจอดที่ไหนไม่ได้ คือ เราจะดูแลกันเองไม่ใช่คนนอก นอกตำบล นอกอำเภอ หรือต่างจังหวัดมาทำอาชีพนี้ ทุกกลุ่มเหมือนกันหมด เราจะให้คนในกะตะกะรนเท่านั้นมาทำงาน ไม่ว่าจะรถ ร่ม เรือ เราจะเอาคนในพื้นที่ เราจะดูแลกันเอง เราจะตั้งกฎว่าอันนี้ทำได้ อันนี้ทำไม่ได้ ” (ณรงค์ศักดิ์ รัตมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

ชมรมรักษากะตะกะรนได้ใช้ทรัพยากรอำนาจที่มีอยู่ในทุกด้านต่อรองเพื่อไม่ให้คนในท้องถิ่นเป็นฝ่ายเสียเปรียบ แต่หากอำนาจของชมรมฯ ไม่เพียงพอ ก็จะดึงอำนาจตามกฎหมายของเทศบาลตำบลกะรนมาร่วมด้วยเพื่อเสริมอำนาจให้แก่ชมรมฯ ซึ่งตรงนี้จะเห็นถึงปัญหาของความขัดแย้งกันระหว่างกฎระเบียบที่เป็นกฎหมายกับกฎระเบียบของคนในท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยผู้ประกอบการในท้องถิ่นหลายรายได้แสดงความเห็นว่า ในบางครั้งการดำเนินการตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐอาจกระทบต่อผลประโยชน์ของสมาชิก ทำให้สมาชิกไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หรือบางครั้งการกระทำตามกฎหมายหรือการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ อาจไม่ตอบสนองต่อความต้องการหรือบรรทัดฐานของคนในท้องถิ่น จนอาจทำให้คนในท้องถิ่นเป็นฝ่ายเสียประโยชน์หรืออาจไม่ได้รับความเป็นธรรม

อย่างไรก็ตาม ผลสำเร็จของการต่อรองของชมรมฯ ต่อเจ้าหน้าที่รัฐนั้น ขึ้นอยู่กับเหตุผลของการต่อรอง และที่สำคัญคือความสัมพันธ์ภายในชมรมฯ หากสมาชิกร่วมมือกันก็จะทำให้พวกเขาต่อสู้กับอุปสรรคที่จะมาขัดขวางความต้องการของคนโดยส่วนรวมในท้องถิ่นได้

การปกป้องและคุ้มครองผลประโยชน์ของชมรมรักษากะตะกะรนในลักษณะดังกล่าว เป็นลักษณะของประชาสังคมของไทย ซึ่งอยู่ภายใต้วัฒนธรรมแบบการเห็นแก่พวกพ้อง ซึ่งเป็นลักษณะที่แตกต่างจากการยึดความชอบธรรมตามหลักกฎหมาย (Rule of law) ที่แนวคิด

ประชาสังคมยึดถือ ดังนั้นการปกป้องพื้นที่ทางสังคมของประชาสังคมจึงสวนทางกับลักษณะของประชาสังคม ทำให้พื้นที่ของประชาสังคมนี้ขึ้นอยู่กับกรอบอธิบาย หรือการให้ความหมายของสมาชิก

เหตุการณ์ต่อมาเป็นกรณีตัวอย่างที่ทำให้เห็นถึงการใช้อำนาจของชมรมฯ เพื่อปกป้องอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน ดังคำบอกเล่าของคนในท้องถิ่นว่า

“ชั้นแรกเลย เจ้าจะบังคับไม่ให้คนนอกขับ ถ้าคนในบ้านมีรถ 2-3 คัน เขาจะให้คนในบ้านขับ ไม่ให้คนนอก คนต่างจังหวัดหรือว่าคนฉลอง คนในเมืองมาขับไม่ได้ จุดนี้ก็มีที่กัน นี่คือการจัดระเบียบรถ คือว่า กันคนนอกไม่ให้เข้ามาวิ่ง ถ้ารถนอกโผล่เข้ามา เราบอกกล่าวกัน แต่ถ้าไม่เชื่อฟัง เขาก็ใช้มาตรการของเขา แต่โดยมากคนนอกเขาจะไม่หาญมาตรงนี้หรอก” (ณรงค์ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

ส่วนเหตุการณ์ต่อมาเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างชมรมฯ กับตัวแสดงที่มากขึ้นทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เป็นเรื่องที่บริษัทเอกชนอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการมีอำนาจเหนือท้องถิ่นในการเข้ามาประกอบธุรกิจของตน แต่การกระทำนั้นกลับส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น จากคำบอกเล่า ดังนี้

“ซาฟารี รับลูกค้าไปเที่ยวนั่งช้าง แต่ปัญหาคือ พอเขา รับลูกค้าไป เขามารับลูกค้าจากโรงแรมไปซาฟารี ด้วยรถของเขา แท็กซี่ก็ไม่ได้รับลูกค้าไปซาฟารี และรับแขกออกจากซาฟารีกลับมา พอตุ๊กตุ๊ก-แท็กซี่ประท้วง ถามว่าซาฟารีผิดหรือเปล่า ไม่ผิด เป็นธุรกิจของเขา แต่ด้วยเหตุที่แท็กซี่ประท้วงว่าคุณต้องให้เราได้หากินเหมือนเดิม ที่นี้ซาฟารีลงทุนซื้อรถจี๊ปมาแล้ว ทำไง จริงๆ กระบวนการที่ถูกต้อง ควรให้ธุรกิจดำเนินไป พัฒนาไป ซาฟารีก็พัฒนาไป กลุ่มแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊กก็พัฒนาขึ้นมา แต่กลุ่มโรงแรมบอกว่า เราควรจะเป็นแบ็คอัพให้พวกแท็กซี่ มิฉะนั้นแล้ว แท็กซี่ไม่มีทางทำมาหากิน ผมก็ต้องไปบอกว่า ซาฟารีคุณทำธุรกิจ แล้วคุณควรแบ่งงานให้พวกชาวบ้านบ้าง ต้องไปนั่งสาธยายกับผู้ว่าฯครับ ถ้าคนในท้องถิ่นไม่มีงานทำเขาอาจทำเรื่องอื่นก็ได้ ผู้ว่าฯ จะเห็นด้วยไหมว่า ให้ซาฟารีลดยุโรปไปกั๊วนี้ง แล้วให้ชาวบ้านพวกแท็กซี่ไปรับแขกไปส่งให้ซาฟารี คือผมไม่ได้ไปพูดคนเดียว มีคนอื่นด้วย เจ้าของโรงแรมด้วย” (จิระศักดิ์ ษณะกิติธรรม, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

หากวิเคราะห์ถึงวิธีการที่กลุ่มแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊กใช้ต่อสู้กับบริษัทซาฟารี ซึ่งประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่ต้องการนำรถของบริษัทมารับ-ส่งลูกค้าเอง ถือเป็น การขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพของบริษัทซึ่งถือเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว ของบริษัทกับผลประโยชน์โดยรวมของคนขับรถตุ๊กตุ๊กในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน โดยสมาชิกได้ใช้ วิธีการประท้วง แต่เมื่อเรื่องราวเริ่มขยายความรุนแรงมากขึ้น กลุ่มโรงแรมซึ่งถือว่าเป็น “พี่ใหญ่” ในชมรมฯ ก็ได้ยื่นมือเข้ามาให้ความช่วยเหลือ เป็นการเสริมอำนาจการต่อรองของกลุ่มแท็กซี่ - ตุ๊กตุ๊กมากขึ้น เพราะเจ้าของโรงแรมเหล่านี้ค่อนข้างเป็นที่รู้จักและได้รับความน่าเชื่อถือ จากผู้มีอำนาจทางกฎหมายในจังหวัดอยู่แล้ว เมื่อพวกเขามาแสดงตัวเพื่อปกป้องชาวบ้าน โดยใช้ วิธีการพุดจาต่อรองโดยใช้เหตุผลเพื่อประนีประนอมกับคู่กรณี และผู้ว่าราชการจังหวัด ทำให้ องค์กรภายนอกต้องยอมจำนนในเหตุผลที่อยู่บนหลักการของความชอบธรรมเพื่อผลประโยชน์ ส่วนรวมของเจ้าของท้องถิ่น

การปะทะกันทางอำนาจ ระหว่างชมรมรักษะตะกะระนกับองค์กรภายนอกนั้น สามารถอธิบายได้จากการที่คู่กรณีของชมรมฯ มักใช้อำนาจตามกฎหมายและหลักการความชอบ ธรรมในการแข่งขันอย่างเสรีในตลาดตามระบบทุนนิยม มาเป็นเครื่องมือเพื่อกอบโกยผลประโยชน์ จากท้องถิ่นออกไป แต่หลักการนี้ขัดกับความต้องการของชมรมฯ เพราะพวกเขาไม่ได้หาก ต้องดูคนอื่นรวยขึ้นจากการทุจริตทรัพยากรในท้องถิ่นของตน แล้วทิ้งสิ่งไม่ดีไว้ให้คนในท้องถิ่น แบกรับไว้ จนทำให้คนในท้องถิ่นใช้ชีวิตอย่างยากลำบากขึ้น เพราะถูกกีดกันสิทธิในการ เข้าถึงทรัพยากร ดังนั้นชมรมฯ จึงต้องปกป้องคนในท้องถิ่นให้สามารถทำมาหากินได้ ดังที่แกนนำ ในท้องถิ่นอย่างคุณมนัส ได้กล่าวเปรียบเทียบให้เห็นภาพอย่างชัดเจนว่า

“ เหมือนแม่ไก่ เอาปีกโอบลูก ไม่มีแม่ไก่ตัวไหนที่เอาปีกเขี่ยลูกออก จากอก แล้วให้เหยี่ยวมันเอาไปกินหรือ แต่นั่นแหละ ลดลดกันบ้าง อย่างร บกันนักแรง ถ้าคุณรบกันในฝูงเรา แล้วมาจิกฝูงเรา เราก็ต้องเขี่ยออก ให้เหยี่ยว มันพาไปกิน เหมือนกันแหละ ถ้าขุ่นัก ไข่ตัวไหนมันดีกันจะได้รักษาที่ดีกันไว้ เพราะถ้ามันยังอยู่ในก็สร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับตัวที่เหลือ ...ถ้าลูกไก่ มันหากินเองแล้วเดือดร้อนคนใหญ่ คนใหญ่ก็มาจัดการมันเอง แต่นี้อยู่ในอกเรา อบอุ่นแล้ว เราโอบอุ้มดูแลไว้แล้ว ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

การที่คนดั้งเดิมในท้องถิ่นต้องการมีสิทธิในการทำอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่าเกิดจาก การรวมตัวและการก่อตั้งกลุ่มอาชีพขึ้นมา เพื่อปกป้องอาชีพของพวกเขาตั้งแต่ก่อนเกิดชมรม รักษะตะกะระน ซึ่งเป็นการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านรู้ถึงสิทธิในการปกป้องปากท้อง

ของตน อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านในท้องถิ่นก็ไม่ได้กีดกันคนนอกไม่ให้เข้ามาทำอาชีพในท้องถิ่นทุกอาชีพ มีเพียง 7 กลุ่มอาชีพในชมรมรักษ์ทะเลกระรอนเท่านั้น เหตุผลที่กลุ่มอาชีพทั้ง 7 ได้รับความสงวนไว้ให้เฉพาะคนดั้งเดิมในท้องถิ่น หรือคนนอกที่เข้ามาทำอาชีพเหล่านี้ในยุคบุกเบิก ก็คือการเป็นคนในท้องถิ่นดั้งเดิมนั้นเราปฏิเสธ ไม่ได้ว่าพวกเขาไม่มีข้อจำกัดทั้งด้านความรู้ และเงินทุน ตลอดจนพื้นฐานการประกอบอาชีพที่ไม่สามารถสู้คนนอกได้ การให้สิทธิในการประกอบอาชีพบางอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นไม่ถูกเอาเปรียบจากการแข่งขันในระบบตลาดที่ไม่เป็นธรรม ส่วนอาชีพอื่นที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มอาชีพเหล่านี้ คนในท้องถิ่นก็ไม่มีสิทธิที่จะไปกีดกันไม่ให้คนนอกเข้ามาทำประกอบอาชีพ เพราะถือว่าเป็นการประกอบอาชีพโดยอิสระบนที่ดินและทรัพย์สินส่วนตัว เช่น อาคารพาณิชย์หรือร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น ส่วนกลุ่มโรงแรมนั้น ผู้วิจัยไม่ได้อธิบายว่าเป็นอาชีพที่ต้องสงวนไว้ให้แก่คนดั้งเดิมในท้องถิ่น เพราะเป็นอาชีพที่ต้องอาศัยเงินลงทุนที่มีมูลค่ามหาศาล และในความเป็นจริง ผู้ที่ทำธุรกิจดังกล่าวไม่ได้เป็นคนดั้งเดิมในท้องถิ่น แต่เป็นนายทุนที่มาจากนอกพื้นที่ซึ่งมีอิสระในการประกอบธุรกิจของตนอย่างเต็มที่ภายใต้กฎหมาย ซึ่งพวกเขาได้เข้าร่วมปกป้องอาชีพไว้ให้แก่คนในท้องถิ่นด้วย

การแย่งชิงสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นระหว่างคนในท้องถิ่นกับคนนอกท้องถิ่นนั้น สามารถพิจารณาในเรื่องพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในท้องถิ่น โดยที่คนในท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมดูแลรักษาทรัพยากรในท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและระมัดระวังมากกว่าคนนอกท้องถิ่นที่เข้ามาใช้ประโยชน์หรือเข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่นเพียงชั่วคราว ซึ่งไม่มีความรับผิดชอบและมีแนวโน้มในการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ทำให้การดูแลท้องถิ่น มาจากความร่วมมือที่มาจากคนที่อยู่ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้านที่เป็นเจ้าของท้องถิ่นเอง รวมไปถึงนักธุรกิจที่มีธุรกิจอยู่ในท้องถิ่นนั้นด้วย

การห้ามหรือกีดกันคนนอกไม่ให้เข้ามาประกอบธุรกิจบางประเภทในท้องถิ่นที่ได้รับการปกป้องให้เฉพาะคนในท้องถิ่นเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้หากใช้กรอบแนวคิดของประชาสังคมในการอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าว จะเห็นว่าการสงวนอาชีพบางอย่างไว้ให้เฉพาะคนในท้องถิ่นเป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับแนวคิดประชาสังคม ในความหมายของการมีนัยยะของการไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา มีการแก้ไขความขัดแย้งโดยใช้หลักการประนีประนอม หรือการทะเลาะกันอย่างอารยะ และให้ทุกฝ่ายมีความเสมอภาคกันในสิทธิ โอกาสและการแสดงความคิดเห็น อย่างไรก็ตามแม้การกระทำของคนในกระรอนจะเป็นการกระทำที่ไม่ใช่การใช้ความรุนแรงที่เห็นได้ชัดจากการใช้กำลังในการทำร้ายผู้ที่เข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่น แต่การกีดกันก็ถือเป็นลักษณะการใช้ความรุนแรงในรูปแบบหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้จึงมีความสำคัญซึ่งอาจนำไปเป็นข้อสังเกตในการพิจารณาประชาสังคมในประเทศไทยในท้องถิ่นอื่น

4.8 ความเป็นประชาสังคมของชมรมรักษะตะกะระน

หากพิจารณาถึงลักษณะของชมรมรักษะตะกะระน โดยดูจากเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ลักษณะของสมาชิกในชมรมฯ วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของชมรมฯ ตลอดจนกิจกรรมที่สมาชิกได้ร่วมกันกระทำนั้น ก็จะเห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างเงื่อนไขทั้งหมด คือ ชมรมรักษะตะกะระนมีสมาชิกจากหลายภาคส่วน ที่มองเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยสมาชิกต่างมีความสัมพันธ์ทั้งแนวราบและแนวตั้ง ตลอดจนมีทั้งความร่วมมือและความขัดแย้งในกระบวนการคิดและการตัดสินใจ

1) ผลประโยชน์ทับซ้อนภายในประชาสังคม

ลักษณะความเป็นประชาสังคมของชมรมรักษะตะกะระนที่เห็นได้ชัดเจนคือ เป็นลักษณะของประชาสังคมที่กรอบฐานของผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้ว ได้แก่ ผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพต่างๆ แล้วมีการขยายผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพให้เป็นผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่น โดยแต่ละกลุ่มอาชีพได้สละผลประโยชน์บางอย่างเพื่อทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยรวม เพื่อจัดสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม และให้คนในท้องถิ่นทั้งที่เป็นนักธุรกิจและชาวบ้านยอมรับและอยู่ร่วมกันได้

ชมรมรักษะตะกะระนมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่รวมเอากลุ่มย่อย ๆ ทั้งหมด ในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีทั้งกลุ่มที่เกิดขึ้นก่อนการรวมตัวเป็นชมรมฯ และกลุ่มที่เกิดขึ้นทีหลัง เนื่องจากชมรมรักษะตะกะระนต้องการรวบรวมและจัดระเบียบความเรียบร้อยของกลุ่มต่างๆ กระจัดกระจายเข้ามารวมอยู่ด้วยกัน ข้อสังเกตของกลุ่มย่อย ๆ ที่ถูกรวมไว้ในชมรมรักษะตะกะระนจะเป็นกลุ่มอาชีพทั้งหลายในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพจะมีโครงสร้างการบริหารงานของตนเองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเฉพาะของแต่ละกลุ่มอาชีพ โดยตรงอีกทีหนึ่ง เดิมกลุ่มอาชีพเหล่านี้ไม่ได้มีการทำงานเพื่อท้องถิ่นหรือการประสานงานกัน แต่ละกลุ่มอาชีพจะทำงานแบบต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างอยู่ไม่ได้มีระเบียบปฏิบัติร่วมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นก่อนการรวมตัวเป็นชมรมรักษะตะกะระน ดังนั้นการทำงานร่วมกันระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ ซึ่งเคยมีความขัดแย้งกันมาก่อน เมื่อมารวมตัวกันจึงมีความร่วมมืออันเกิดจากการทำความเข้าใจในประเด็นร่วมของท้องถิ่น เพราะมีประเด็นร่วมที่ทำให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้

หลังจากเกิดชมรมรักษะตะกะระนขึ้นก็ได้มีการรวบรวมกลุ่มอาชีพทั้งหลายเข้ามาอยู่ร่วมกัน ซึ่งนอกจากชมรมฯ จะเป็นองค์กรที่รวมกลุ่มอาชีพซึ่งมีฐานะต่ำกว่าในแง่โครงสร้างการ

บริหารแล้ว ยังรวมเอาสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะกะรน ซึ่งเป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นทีหลังและมีฐานะสูงกว่าในแง่รูปแบบการบริหารที่เป็นทางการไว้ด้วย เพราะสมาคม ฯ ต้องจดทะเบียนสมาคมต่อนายทะเบียนที่มีอำนาจอย่างถูกต้องตามกฎหมายเพื่อดำเนินกิจกรรมขององค์กรในฐานะสมาคม ดังนั้นชมรม ฯ เป็นตัวกลางทำให้ประเด็นความสนใจของแต่ละฝ่ายให้สอดคล้องและเชื่อมโยงถึงกันได้

2) ความหลากหลายของสมาชิก

ชมรมรักษ์กะตะกะรน เป็นศูนย์รวมของความต้องการของท้องถิ่นซึ่งมาจากประชาชนทุกภาคส่วนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน นักธุรกิจ หรือแม้กระทั่งผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้มีฐานะเป็นสมาชิกของชมรมรักษ์กะตะกะรนโดยตรงก็ตาม แต่เราก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าประชาชนในท้องถิ่นแต่ละคนสวมบทบาทหลายอย่าง แต่ละบทบาทอาจมีหน้าที่ที่สอดคล้องหรือขัดกัน แต่ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในท้องถิ่นทำให้บางบทบาทอาจมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้คนสามารถมารวมตัวกัน เช่น สมาชิกสภาเทศบาลบางคน แม้ปัจจุบันจะมีบทบาทหลักในการเป็นเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในอดีตพวกเขาเคยเป็นประธานกลุ่มอาชีพมาก่อน และนอกจากนี้ พวกเขายังเป็นญาติของแกนนำหรือสมาชิกในชมรมรักษ์กะตะกะรนอีกด้วย ความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลในท้องถิ่นเหล่านี้ได้มีส่วนทำให้ความต้องการของคนในท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกัน

3) การดำเนินการตามแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจ

กลุ่มนักธุรกิจในชมรมรักษ์กะตะกะรน ดำเนินการด้วยจิตสำนึกที่ถือว่าจริยธรรมและศีลธรรมมีความสำคัญเทียบเท่ากับผลกำไร เห็นได้จาก นักธุรกิจจะตอบแทนต่อสังคมที่ธุรกิจของตนดำรงอยู่ อย่างน้อยก็ทำให้ท้องถิ่นนี้คงอยู่ในสภาพที่สามารถทำให้เขาทำธุรกิจต่อไปอย่างยั่งยืน เป็นการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของนักธุรกิจ จากการคำนึงถึงการประกอบธุรกิจเพื่อหวังผลกำไรเพียงอย่างเดียว ไปสู่การคำนึงถึงการประกอบธุรกิจอย่างยั่งยืนและได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะการประกอบธุรกิจโรงแรมนั้นจะไม่สามารถดำเนินการไปได้โดยง่ายหากไม่ได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่นหรือ หากธุรกิจโรงแรมมีความเจริญเติบโตในลักษณะสวนทางกับความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น เนื่องจากจะเกิดการคัดค้านจากคนในท้องถิ่นที่ต้องการมีสิทธิในการถึงทรัพยากรธรรมชาติ หรืออาจเกิดปัญหาสังคมตามมา หากคนในท้องถิ่นไม่มีอาชีพที่ค่อนข้างมั่นคง นอกจากนี้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายใต้บรรยากาศความขัดแย้งของผู้คนภายในท้องถิ่นก็จะส่งผลต่อบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวในท้องถิ่นด้วย

ในกรณีนี้ ทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านต่างรับรู้ตรงกันว่ามีความต้องการสอดคล้องกัน และจะต้องอาศัยความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายร่วมกันได้ ซึ่งการทำเพื่อสังคมนั้น ต้องอาศัยคุณค่าที่แต่ละคนยึดถือ ซึ่งเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับจริยธรรมหรือคุณธรรมร่วมกันของท้องถิ่น เพราะหากท้องถิ่นใส่ใจในสิ่งเดียวกันก็จะทำสมาชิกสามารถรวมตัวกันง่ายขึ้น จากการศึกษาภาคสนาม และการพูดคุยกับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่น ผู้วิจัยพบว่า สมาชิกหรือแกนนำชมรมฯ จะได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจจากสมาชิกหรือระหว่างแกนนำด้วยกันนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่เขานั้นจะต้องเป็นคนที่มีคุณธรรม และแสดงให้เห็นยอมรับ ด้วยเหตุที่ ประชาสังคมในท้องถิ่นกระนั้น นอกจากจะเป็นการรวมตัวของคนในท้องถิ่นที่มีความคุ้นเคยกันในฐานะที่มีความสัมพันธ์แบบเครือญาติ และคนในชุมชนแล้ว อีกส่วนหนึ่งยังเป็นการเข้ามารวมตัวของคนแปลกหน้าได้แก่ นักธุรกิจที่มีธุรกิจโรงแรมอยู่ในท้องถิ่นที่ต้องการเข้ามาช่วยเหลือสังคม ดังนั้น ในช่วงแรก การเสนอแนวคิดของนักธุรกิจ* และนักวิชาการที่เป็นที่ยอมรับ และจะได้รับความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นจะต้องเป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงความปรารถนาดี โดยไม่มีเจตนาร้ายแอบแฝงเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างคนในท้องถิ่น

เนื่องจากในช่วงแรกผู้คนในท้องถิ่นต่างมีความระแวงซึ่งกันและกัน อันเนื่องมาจากความขัดแย้งเกี่ยวกับการทำอาชีพดังที่กล่าวมาแล้ว ต่อมาเมื่อนักธุรกิจในท้องถิ่นเป็นคนเริ่มเสนอแนวคิดในการแก้ไขปัญหา และชักชวนนักธุรกิจรายอื่นมาร่วมกันบริจาคเงินเพื่อสนับสนุนชมรมรักษะตะกะรณก็เริ่มมีความไว้วางใจซึ่งกันและกันเกิดขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งนักธุรกิจรายนั้นได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่ชัดเจนว่าต้องการเอาเงินพัฒนาท้องถิ่น ไม่ใช่เพื่อนำเงินมาใช้โดยไม่มีจุดประสงค์ที่ชัดเจน ดังคำพูดต่อไปนี้

“กองทุนรักษะตะกะรณ มีก่อนรัฐบาลอีก คิดแล้วเอาเงินตัวเองก่อน ไม่ใช่ไปขอเขา ต้องเอาเงินตัวเองก่อนนะ ให้เงินตรงนี้เพื่อพัฒนา เราก็หวังดีพอไปขอคนนี่ คนนี้ 300,000๑ เขาก็ให้ แต่การที่เขาจะให้ เพราะเราเริ่มให้ก่อน เขาก็ให้ หรือถ้าเราไม่มีความชัดเจนให้เขาเห็นว่าเราทำตรงนี้เพื่ออะไร เราไม่ชัดว่าเราทำตรงนี้หวังอะไรหรือเปล่า เพื่อลงการเมืองหรือเปล่า เขาก็ไม่ให้

* ในประเด็นที่มาของแนวคิดและเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักวิชาการที่เข้ามาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับชมรมรักษะตะกะรณนั้น ผู้วิจัยไม่สามารถศึกษาถึงรายละเอียดได้เนื่องจากข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล

เพราะไม่อยากเป็นเครื่องมือเรา แต่ถ้าเราบอกว่าเราไม่เอาะ ไม่ได้คาดหวังว่า จะลงส.ส. ส.ว. เราไม่เอาตรงนั้น เราไม่เอาตำแหน่ง แล้วก็ไม่มี ความอยากได้ เรา ช่วยเขาไม่ใช่เราอยากได้ตรงนั้น แต่เราคิดว่ามันทำได้ ตำแหน่งเยอะเยอะ แต่ เราไม่เอา และมันไม่ใช่ความปรารถนาที่เราต้องการ เราอยากให้มีมันดีขึ้น เรา อยากให้สังคมมันดี ให้อะไรดีๆ แล้วมันก็ไม่เยอะหรือ ถ้าสังคมมันดี ธุรกิจมัน ก็ดี ทุกๆ อย่างมันดีหมด ฉะนั้นให้ตรงนี้มันไม่เยอะ เรามาได้อะไรจากตรงนี้ เยอะทำไมให้กลับไม่ได้” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

“ ทำให้ท้องถิ่นมีระเบียบขึ้น ดีกว่าต่างคนต่างทำ เวลาทีมงานอะไรใน ท้องถิ่นเราก็ช่วยกัน ก็ให้เงินสนับสนุน เช่น งานวันเด็ก งานสงกรานต์”(อรพิน วิรัชดิวัฒนา, สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2550)

นักธุรกิจหรือแกนนำของชมรมฯ ใช้วิธีสร้างการยอมรับจากคนในท้องถิ่นให้ เกิดขึ้นในระยะยาว โดยอาศัยหลักจริยธรรมทั้งการทำธุรกิจที่ต้องช่วยเหลือให้คนในท้องถิ่นได้มี อาชีพเป็นของตนเองและการทำให้คนในท้องถิ่นได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีร่วมกัน เพราะหากต่างคน ต่างมุ่งแต่กอบโกยโดยหวังผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความแตกแยกและ บาดหมางกัน ในขณะที่กระบวนการทำงานของชมรมฯ ได้ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี โดยเน้นให้ คนเข้ามาช่วยเหลือสังคมเพื่อให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้อย่างยืนยาว พร้อมกับส่งเสริมให้เกิดความ ยุติธรรมต่อคนในท้องถิ่น โดยช่วยเหลือให้พวกเขาได้มีโอกาสในการประกอบอาชีพที่มั่นคงใน ท้องถิ่น

การแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่ทำให้เกิดรายได้ จากการท่องเที่ยวแก่คนในท้องถิ่นร่วมกัน และสร้างระบบการช่วยเหลือตนเองของสังคมขึ้น จาก การวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวทุกๆ ด้านดังวัตถุประสงค์ของชมรมรักษ์กะตะกะรนที่ได้ กล่าวมาแล้ว ได้ส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการตามแผนนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าคนในท้องถิ่นจะ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังที่ท่านปลัดเทศบาลกล่าวถึง นักธุรกิจใน ท้องถิ่นว่า

“ตรงนี้มันต้องมีคนที่กล้าทุ่มเท กล้าเสียสละ คุณสมชายนี่กล้าทุ่มเท กล้าเสียสละมากแล้วทำไรก็ใช้โรงแรมแกแหละไปนั่งคุยเลี้ยงข้าวเลี้ยงปลา ก็ กะตะกะรนมันได้เปรียบตรงที่มีคนเห็นแก่ตัวน้อย ช่วยสังคมมาก กะรนนี้น่ารัก คือมันเล็ก คนน้อยรู้จักกันหมด มีสองบ้านใหญ่ๆ คือบ้านกะตะกับกะรน บางที ไม่มีใครเขาก็ทะเลาะกันเองบ้าง ก็ยังมี แต่ว่าพอว่าปัญหาเขาจะรวมตัวกัน รัก

กันแก้ปัญหา...ตอนผมมาอยู่ใหม่ๆ ตกใจเหมือนกัน แต่เขาว่าอย่าไปยุ่งพี่น้อง
 เลาะกัน ไม่มีอะไรเดี๋ยวก็นั่งกัน...ที่นี้เราอยู่กันแบบเป็นที่พี่น้องกัน มีใครเขาจะ
 รีบบอกกัน ไปหาไปช่วยอย่างเมื่อก่อนเราเพิ่งประชุมเพื่อช่วยเหลือผู้เฒ่าผู้แก่ที่
 ไม่มีรายได้ เทศบาลตั้งบังก่อนนี้ไปช่วย ถ้างบไม่พอ ทางโรงแรมเขาก็จะเข้าไป
 ช่วย” (วัชชัย ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

จากหลักฐานตรงนี้แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคนในท้องถิ่นมีความยึด
 โยงความสัมพันธ์กันเหนียวแน่น มีความเป็นกันเองอยู่กันแบบพี่น้องและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 ทำให้นักธุรกิจที่เข้ามาประกอบธุรกิจในท้องถิ่นต่างต้องปรับตัวและส่งเสริม สนับสนุนวัฒนธรรม
 เหล่านี้ให้คงอยู่ ซึ่งสิ่งนี้เป็นเงื่อนไขหนึ่งส่งเสริมให้นักธุรกิจและชาวบ้านเข้ามาสร้าง
 ความคุ้นเคยกันและสร้างสายใยความสัมพันธ์ต่อกัน เพื่อให้การทำงานร่วมกันในท้องถิ่นระหว่าง
 ภาคส่วนต่างๆ สามารถดำเนินไปได้

4) การคำนึงถึงคุณค่าหลักและคุณค่ารอง

กลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มต่างมีเป้าหมายของตนที่ชัดเจน เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ
 และต้องการเห็นการพัฒนาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ดังนั้นจึงมีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายใน
 ชุมชน ฯ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มอาชีพแต่ละคนมีมาตรฐานเดียวกันในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะ
 ส่งผลต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและไม่เกิดการก้าวก่ายหน้าที่ยิ่งกันและกัน แม้สมาชิกจะมี
 ความแตกต่างทางสถานภาพดังกล่าวข้างต้น แต่ก็ทำให้อุปสรรคในการร่วมกันสร้างสังคมที่พวกเขา
 ต้องการไม่ เนื่องจากการรวมตัวเป็นชมรมรักษาระยะกั้นนั้นทำให้สมาชิกต่างเชื่อมโยงความ
 คิดเห็นและความเข้าใจต่อคุณค่าที่แต่ละฝ่ายยึดถือเข้าด้วยกัน

แม้ว่าความคิดเห็นของคนในท้องถิ่นเห็นว่ากลุ่มอาชีพสำคัญกว่าชมรมฯ เพราะ
 พวกเขาเห็นประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่มอาชีพชัดเจนมากกว่าการเป็นสมาชิกชมรม ฯ ส่วน
 การรวมตัวเป็นชมรมฯ นั้น จะเป็นการพูดถึงผลประโยชน์ที่กว้างกว่า คือเป็นการทำเพื่อ
 ผลประโยชน์ของทุกคนในท้องถิ่น ซึ่งจะสังเกตได้จากวัตถุประสงค์ของชมรมฯ ทำให้สมาชิก
 มองเห็นผลประโยชน์ที่ได้ ไม่ชัดเจนเท่ากับการเป็นสมาชิกของกลุ่มอาชีพ ความเข้าใจดังนี้เป็น
 ผลให้สมาชิกมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมน้อยกว่า ซึ่งเห็นได้ทั้งจากการเข้าร่วมประชุม
 กลุ่มอาชีพ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มอาชีพ ความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมของ
 กลุ่มอาชีพ และความห่วงใยใส่ใจต่อการดำรงอยู่ของกลุ่มอาชีพลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม สมาชิก

ยังคงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชมรมรักษะตะกะรน ซึ่งเกิดจากจิตสำนึกที่พวกเขา มีต่อท้องถิ่นและต้องการทำเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของท้องถิ่น

ชมรมรักษะตะกะรน เป็นองค์กรที่ใหญ่กว่ากลุ่มอาชีพ เพราะสมาชิกมีความหลากหลายและมีจำนวนมากกว่า ซึ่งสมาชิกที่ประกอบอาชีพต่างกัน ย่อมมีความต้องการต่างกัน ในรายละเอียดตามแต่ลักษณะอาชีพของตน โดยปัญหาและความขัดแย้งในประเด็นที่หลากหลายมากขึ้นนี้ ย่อมส่งผลให้ตัวแสดงและองค์กรที่ชมรมฯ ต้องเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยความหลากหลายตามไปด้วย ในขณะที่เดียวกันความหลากหลายของสมาชิกก็ทำให้ชมรมฯ มีทรัพยากรทางอำนาจที่หลากหลายมากขึ้นด้วย ดังนั้นชมรมฯ ย่อมต้องมีเป้าหมายที่ใหญ่โตและกว้างขวางขึ้น

แม้ว่าในระยะแรกสมาชิกจะมีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นหนึ่งในปัญหาร่วมกันของคนในท้องถิ่น ต่อมาเมื่อพวกเขาได้ร่วมกันวางแผนเพื่อจัดสรรความสัมพันธ์ให้สมาชิกในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันได้ภายใต้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่นกะรนแล้ว การตัดสินใจเพื่อให้ได้มาซึ่งมติของท้องถิ่นนั้นจึงเกิดมาจากการเรียนรู้และความเข้าใจของชาวบ้านต่อสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพวกเขาเอง โดยพวกเขาสามารถกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและความต้องการของท้องถิ่น ทำให้ความขัดแย้งภายในท้องถิ่นลดลง เนื่องจากทุกฝ่ายต่างรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของตน ตลอดจนรู้ว่าพวกเขาต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันจึงจะทำให้ตนอยู่ในสังคมได้ ซึ่งในบทต่อไปผู้วิจัยได้กล่าวถึงความร่วมมือของกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษะตะกะรน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ความร่วมมือของกลุ่มนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษั้กะตะกะรน

การรวมตัวของสมาชิกในชมรมรักษั้กะตะกะรนเป็นการรวมตัวโดยมีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นและจัดสรรผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น ซึ่งลักษณะพิเศษของชมรมรักษั้กะตะกะรน คือการรวมตัวของนักธุรกิจกับชาวบ้าน ที่ไม่เพียงมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันเท่านั้น แต่ยังมีประสบการณ์ ผลประโยชน์ อำนาจ ตลอดจนวิถีคิดบางประการที่ไม่เหมือนกันอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าชาวบ้านในท้องถิ่นหรือนักธุรกิจต่างก็ต้องการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ภายในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งพื้นที่นี้ถือได้ว่าเป็นพื้นที่แห่งผลประโยชน์ที่ทุกคนต่างต้องการเข้ามาแสวงหาและใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด จึงทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน ก่อนที่จะมีการก่อตั้งชมรมรักษั้กะตะกะรน เนื่องมาจากทั้งสองฝ่ายต่างทำธุรกิจในสาขาเดียวกัน คือธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แต่ไม่มีระบบการจัดการและการแบ่งปันผลประโยชน์และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เกิดความขัดแย้งจากการประกอบอาชีพที่อาจทับซ้อนกันนั่นเอง ต่อมาหลังจากการรวมตัวกัน ทำให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามาทำงานและรับรู้ปัญหาาร่วมกัน จนมีการสร้างแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นพร้อมทั้งจัดระเบียบการทำธุรกิจร่วมกันขึ้นในชมรมรักษั้กะตะกะรน

นักธุรกิจบางส่วนซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นหรือต้องทำธุรกิจในพื้นที่นี้ จึงประสบกับปัญหาร่วมกันกับชาวบ้าน ซึ่งการศึกษาที่ผ่านมาในท้องถิ่นอื่น ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นอาจไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างชัดเจน เช่น ชาวบ้านอาจเป็นผู้ประสบปัญหาจากการประกอบธุรกิจที่ไม่คำนึงถึงชุมชนที่ธุรกิจของตนตั้งอยู่ แม้นักธุรกิจเหล่านั้นอาจรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับส่วนรวม แต่พวกเขาก็ไม่ได้รับผลที่เกิดจากปัญหานั้นโดยตรง และธุรกิจของเขาอาจไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นไปของท้องถิ่นหรือความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นนั้นมากนัก ในขณะที่ในตำบลกะรนนั้น ประเด็นปัญหาที่ทำให้คนต้องมารวมตัวกัน เป็นปัญหาร่วมที่ต้องอาศัยความร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่มีการวางแผน ซึ่งพวกเขาต่างเรียนรู้ร่วมกันจากบทเรียนที่ผ่านมาว่า ผลที่เกิดจากการกระทำของผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวนั้น ต่างมีความเชื่อมโยงกันกับการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการในการท่องเที่ยวรายอื่นหรือแม้ส่งกระทบต่อคนในท้องถิ่น ซึ่งในที่สุดก็จะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่คนเหล่านี้จะได้หรือจะเสียนั่นเอง จึงกล่าวได้ว่า ชมรมรักษั้กะตะกะรนเป็นการรวมตัวของผู้มีส่วน

ได้ส่วนเสียโดยตรง ในท้องถิ่น ซึ่งในการอภิปรายถึงการรวมตัวและการดำรงอยู่ในลักษณะดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าเงื่อนไขมี 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) ความเชื่อมโยงกันของผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก
- 2) ความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น
- 3) การเสริมสร้างต้นทุนทางสังคม
- 4) จิตสำนึกรักท้องถิ่น และความต้องการอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของสมาชิก
- 5) คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นตำบลกะรน

5.1 ความเชื่อมโยงกันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก

ผลประโยชน์ที่สำคัญของคนในท้องถิ่น คือ ผลประโยชน์จากธุรกิจการท่องเที่ยว เมื่อคนในท้องถิ่นมีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกัน จึงต้องมีสิ่งที่ทำให้ต้องดูแลร่วมกัน ดังนั้นเมื่อสมาชิกตระหนักว่าตนต่างมีผลประโยชน์สอดคล้องกับผู้อื่น ย่อมต้องตระหนักถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันใน “สมบัติสาธารณะ” อันได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมกันรักษาและสร้างสรรค์บรรยากาศที่เอื้อต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว จากคำพูดนี้

“ เพราะผมเสียขายใจ ถ้าเราרבกันจนสังคมเราอยู่ไม่ได้ผมเองก็ไม่มีอาชีพ ผมว่าอย่างนั้น ถ้าถามว่าเห็นแก่ตัวไหม ก็เห็นแก่ตัวนั้นแหละ เพราะเราต้องการปกป้องอาชีพเรานั้นแหละ นี่เหมือนกันแหละที่คุณสมชายว่าแหละ เขาต้องการให้โรงแรมก็เหมือนลักษณะ คนเห็นแก่ตัวนั้นแหละ เพราะถ้าสังคมเลวลงเมื่อไร โรงแรมเขาก็อยู่ไม่ได้ไม่มีใครมาพักหรือ ถ้าไปถึงในหาดเขาปล้นกัน เขาרבกัน ไปพักที่อื่นดีกว่ามันเหมือนกันแหละ แต่บางคนมันไม่ได้คิดตรงนี้ไง คิดจะเอาแต่ตัวเอง แต่ไม่คิดจะเสียบ้าง ถ้าเสียตรงนี้แล้วให้คนอื่นบ้าง ถ้าเราจะเอาให้ได้ทั้งหมดมันไม่ได้ไง ” (มนัส เชนจิต, สัมภาษณ์, 6 มีนาคม 2549)

คำพูดข้างต้นแสดงให้เห็นได้ชัดเจนถึงการทำเพื่อส่วนรวมเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว แม้พวกเขาจะต้องยอมเสียสละทรัพย์สิน เวลา สติปัญญาในการทำเพื่อส่วนรวม มากกว่าที่เขาจะมุ่งทำเพื่อตัวเองอย่างเดียว การทำเพื่อประโยชน์ของส่วนตัวควบคู่ไปกับผลประโยชน์ของส่วนรวม จะส่งผลดีต่อทั้งสังคมพร้อม ๆ กัน ฉะนั้นการรวมตัวตรงนี้ เกิดจากการมีสำนึกที่ต้องการช่วยเหลือคนอื่นในสังคม ที่ตนเข้าไปอยู่และหา/ได้รับผลประโยชน์จากสังคมนั้นโดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ร่วมนั่นเอง

จากหลักฐานที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์โดยภาพรวม ได้สะท้อนถึงความคิดที่ละเอียดอ่อน รอบคอบ ประณีประนอม และวิสัยทัศน์ในการทำให้คนในท้องถิ่นได้ประโยชน์ร่วมกัน โดยที่ทุกฝ่ายสามารถรับได้ เช่น การเชิญสมาชิกเข้าร่วมประชุม จะมีอักษรที่กำกับท้ายหนังสือเรียกประชุมของชมรมรักษ์กะตะกะรนว่า “เพื่อรักษาประโยชน์ของท่านกรุณามาให้ได้ เสียสละเวลาชกนิตท่านจะไม่ผิดหวังในสิ่งที่ท่านได้คาดหวังไว้” แสดงให้เห็นว่า คณะกรรมการชมรมฯ ต้องการให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อความโปร่งใสและทำให้สมาชิกได้รับรู้ร่วมกันในทุกกระบวนการ เพื่อให้หมดข้อกังขาที่ประชุมเกิดการยอมรับจากส่วนรวม ไม่ใช่เกิดจากการตัดสินใจของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

นอกจากนี้หากพิจารณา การได้ - เสียผลประโยชน์ของนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกะรน ในเรื่องผลประโยชน์หรือเป้าหมายของชมรมรักษ์กะตะกะรนนั้น สมาชิกไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงแต่เรื่องของการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นผลประโยชน์หลักของสมาชิกแต่ละคนเท่านั้น พวกเขายังใส่ใจในเรื่องของผลประโยชน์ที่ส่วนรวมด้วย การที่ชาวบ้านร่วมกับนักธุรกิจได้ ก็เพราะพวกเขาเห็นว่าการรวมตัวกัน ทำให้พวกเขาได้รับผลประโยชน์ และ/หรือไม่เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่ โดยทั้งผลประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตัวนั้นไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อย่างเด็ดขาด เนื่องจากผลประโยชน์ทั้งสองส่วนต่างมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นพวกเขาต่างตระหนักว่าต้องมีผลประโยชน์ร่วมกันนั้นต้องอาศัยการร่วมมือกันนั่นเอง โดยชมรมฯ ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง เรื่องของการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นทั้งหมด ความยั่งยืนของการประกอบอาชีพ ผลประโยชน์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตส่วนตัวของคนในท้องถิ่น ตลอดจนผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยรวมด้วย ซึ่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้านสามารถแบ่งได้ สองประเภทคือ ผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคนและส่วนรวมของท้องถิ่น โดยสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 แสดงการได้-เสียผลประโยชน์ของนักธุรกิจและชาวบ้านในชมรมรักษั้กะตะกะรน

กลุ่มอาชีพ ผลประโยชน์		โรงแรม	ร่วม – แก้อี ผ้าใบ	หมอ นวด ชายหาด	เรือ หาง ยาว	เรือเร็ว	เรือ เจ็ทสกี	ตุ๊กตุ๊ก แท็กซี่	แผง ลอย
		ส ว น ร ว ม	การจัดความ ขัดแย้ง	+	+	+	+	+	+
รายได้โดยรวม ของท้องถิ่น	+		+	+	+	+	+	+	+
อำนาจต่อรอง ของชมรมฯ	+		+	+	+	+	+	+	+
เงินที่ใช้ทำ กิจกรรมของ ท้องถิ่น	-		-	-	-	-	-	-	-
ภูมิทัศน์ที่ สวยงาม	+		+	+	+	+	+	+	+
พื้นที่สาธารณะ	○		+	+	+	+	+	+	+
สันทราย	+		+	+	+	+	+	+	+
สาธารณูปโภค	+		+	+	+	+	+	+	+
วัฒนธรรม ประเพณี	+		+	+	+	+	+	+	+
ความปลอดภัย ในชีวิตและ ทรัพย์สิน	+		+	+	+	+	+	+	+
ส ว น ค ว	สิทธิในอาชีพ	○	+	+	+	+	+	+	+
	รายได้จากอาชีพ	-	+	+	+	+	+	+	+
	พื้นที่สาธารณะ ที่ใช้ประกอบ อาชีพ	-	+	+	+	+	+	+	+
	การช่วยเหลือ กันในกลุ่ม	+	+	+	+	+	+	+	+
	ความภูมิใจ	+	+	+	+	+	+	+	+

หมายเหตุ : สัญลักษณ์ + หมายถึง การได้ผลประโยชน์

สัญลักษณ์ - หมายถึง การเสียผลประโยชน์

สัญลักษณ์ ○ หมายถึง ความไม่ชัดเจนในการได้-เสียผลประโยชน์

ที่มา : การประเมินเชิงอัตวิสัยของผู้วิจัยจากคำสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์

จากตารางที่ 3 ที่แสดงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งผลประโยชน์ของนักธุรกิจกับชาวบ้านนั้น จะเห็นว่าชาวบ้านได้รับผลประโยชน์ในด้านรูปธรรมจากการรวมตัว มากกว่านักธุรกิจ ส่วนนักธุรกิจมักจะได้รับผลประโยชน์ทางด้านนามธรรม และมักเป็นฝ่ายที่เสียผลประโยชน์ในด้านวัตถุมากกว่าฝ่ายชาวบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องปกติเนื่องจากนักธุรกิจเป็นฝ่ายที่มีศักยภาพมากกว่าชาวบ้านนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในแง่ของผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งสองฝ่ายมักได้รับร่วมกัน โดยสามารถแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

การจัดการความขัดแย้งในท้องถิ่น ทุกคนในท้องถิ่นทั้งชาวบ้านและนักธุรกิจต่างต้องการให้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งระหว่างกลุ่มอาชีพด้วยกันเองหรือภายในกลุ่มอาชีพลดลงหรือหมดไป เมื่อเกิดชมรมฯ ก็ได้มีการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันและสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีขึ้นระหว่างกลุ่มต่างๆ ทำให้พวกเขาเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ความขัดแย้งภายในท้องถิ่นลดลง นอกจากนี้เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นชมรมฯ โดยคณะกรรมการก็จะเข้ามามีบทบาทในการจัดการและแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิกและคนในท้องถิ่น ถือได้ว่าชมรมฯ ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจัดการกับปัญหา

รายได้โดยรวมของท้องถิ่น เมื่อชมรมฯ เกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านได้รับการแบ่งสรรผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพ และได้มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจการท่องเที่ยวเติบโตและทำรายได้ให้แก่ท้องถิ่น เมื่อคนในท้องถิ่นมีอาชีพก็ทำให้ท้องถิ่นมีรายได้โดยรวมเพิ่มขึ้น จากอดีตที่ชาวบ้านประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือช่วงก่อนเกิดชมรมฯ ซึ่งชาวบ้านไม่ได้รับการส่งเสริมให้ทำอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เป็นผลให้รายได้ของท้องถิ่นกระจุกตัวอยู่กับนักธุรกิจหรือผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจมากกว่า ต่อมาเมื่อชาวบ้านมีอาชีพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีเงินสะพัดจากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว ส่งผลให้เทศบาลเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยเพื่อนำมาพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในท้องถิ่น

อำนาจต่อรองและการได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานราชการและเอกชน เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ของชมรมรักษ์กะตะกะรน เป็นชาวบ้านที่ประกอบอาชีพบนพื้นที่สาธารณะ ดังนั้น ชมรมฯ จึงต้องสร้างอำนาจต่อรองกับภาครัฐให้ยอมรับการประกอบอาชีพในลักษณะนี้ อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกทั้งหมดประกอบด้วยชาวบ้านดังเช่นในอดีตก่อนเกิดชมรมรักษ์กะตะกะรน จะเกิดปัญหาความน่าเชื่อถือ เนื่องจากชาวบ้านไม่มีอำนาจในการต่อรองกับองค์กรภายนอกโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิในการทำกินบนพื้นที่สาธารณะ หรือการคัดค้านหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนที่เข้ามาประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่ขัดกับความต้องการของ

คนในท้องถิ่น แต่เมื่อมีนักธุรกิจเข้ามาร่วมมือกับชาวบ้าน ทำให้ชุมชน มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เพราะนักธุรกิจเหล่านี้ต่างเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพซึ่งเป็นที่ยอมรับจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงสามารถช่วยเพิ่มอำนาจให้ชาวบ้านได้อีกทางหนึ่ง

ทัศนคติของชาวบ้านในท้องถิ่นซึ่งเป็นคนเล็กคนน้อย และมีความรู้ที่น้อย พวกเขาคิดว่าพวกเขาไม่มีอำนาจเพียงพอในการทำให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนา และเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่ให้ความช่วยเหลือเท่าที่ควร ยกตัวอย่างเช่น ในอดีต กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่สามารถเข้ามาจัดการปัญหาความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยวได้ทัน อย่างไรก็ตาม เมื่อชาวบ้านได้ตระหนักถึงการปกป้องท้องถิ่น ก็พยายามรวมตัวกันต่อสู้และต่อรองเรื่อยมา ดังนั้นผลประโยชน์ที่คนในท้องถิ่นได้รับจากชมรมรักษาระยะกั้นจึงเป็นผลประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือจากเจ้าหน้าที่รัฐและคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น

ตัวเงินที่ใช้ทำกิจกรรมของท้องถิ่น การจัดกิจกรรมของส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นงานประเพณีของท้องถิ่น เช่นงานวันเด็ก งานวันสงกรานต์ หรือแม้กระทั่งการนำเงินมาช่วยเหลือผู้สูงอายุในท้องถิ่นหากมองในแง่ของผลประโยชน์ทางวัตถุจะเห็นได้ว่าสมาชิกทุกคนไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนักธุรกิจหรือชาวบ้านต่างต้องเสียเงินเพื่อบริจาคให้ส่วนรวมมาใช้เป็นเงินในการทำกิจกรรมซึ่งหากพิจารณาสัดส่วนของตัวเงินแล้ว นักธุรกิจมักจะเป็นฝ่ายที่เสียเงินในการช่วยเหลือกิจกรรมมากกว่า อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในแง่ผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมจะเห็นได้ว่าการทำกิจกรรมเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการทำกิจกรรมที่ส่งผลต่อส่วนรวมในแง่ของการสร้างความสามัคคี และการสืบทอดประเพณี วัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นร่วมกัน

ภูมิทัศน์ที่สวยงามภายในท้องถิ่น สมาชิกในชมรมฯต่างช่วยกันดูแลให้ท้องถิ่นเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีความสวยงามเพื่อให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม นอกจากนี้ชมรมฯยังมีอำนาจในการตรวจสอบและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกรณีที่เทศบาลจะดำเนินโครงการเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ของท้องถิ่น โดยเทศบาลจะถามความคิดเห็นจากสมาชิกในชมรมฯ โดยเฉพาะในเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนในท้องถิ่น เพราะประธานและรองประธานหรือเลขานุการของชมรมฯจะเป็นตัวแทนในการแสดงความคิดเห็น ว่าการจัดทำโครงการของเทศบาลทำให้ท้องถิ่นได้หรือเสียอะไร ทำให้ทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านต่างได้อยู่อาศัยในท้องถิ่นที่มีสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม และส่งผลต่อธุรกิจท่องเที่ยวโดยภาพรวมของท้องถิ่นด้วย

พื้นที่สาธารณะ ในประเด็นนี้สามารถวิเคราะห์ผลประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ว่าการที่ชมรมฯ ได้กำหนดให้ชาวบ้านสามารถใช้พื้นที่สาธารณะในการประกอบอาชีพนั้นทำให้คนในท้องถิ่นโดยรวมได้มีสิทธิในการใช้พื้นที่ในท้องถิ่น โดยที่ทำให้พื้นที่สาธารณะที่คนในท้องถิ่นมีสิทธิใช้ร่วมกันตกอยู่กับนักธุรกิจหรือรัฐ เราจึงเห็นได้ว่า ในประเด็นนี้เป็นผลประโยชน์ของคนโดยส่วนรวมที่ใช้และร่วมกันรักษาท้องถิ่น ซึ่งจะเห็นว่านักธุรกิจนั้นไม่ได้รับผลประโยชน์จากการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างชัดเจนนัก เนื่องจากการจัดสรรพื้นที่สาธารณะในท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ชาวบ้านได้เข้ามาประกอบธุรกิจมากกว่าให้ประโยชน์ต่อฝ่ายโรงแรมซึ่งมีที่ดินเป็นของตนเองในการทำธุรกิจโรงแรมและที่พักนักท่องเที่ยว ดังนั้นผลประโยชน์ส่วนรวมตรงนี้จะพิจารณาในฐานะของการจัดสรรการใช้พื้นที่สาธารณะให้แก่ชาวบ้านในท้องถิ่นและหน่วยงานที่เข้ามาใช้พื้นที่สาธารณะในการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาใช้พื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะสันทราย รวมไปถึงผักบุ้งท่าเลและพืชที่ขึ้นอยู่บนชายหาดเป็นทรัพยากรที่คนในท้องถิ่นหวงแหนและต้องการรักษาไว้ เนื่องจากพืชที่อยู่บนสันทรายจะช่วยยึดทรายไว้ไม่ให้สันทรายถูกทำลายจากกระแสน้ำที่พัดจากทะเล โดยสันทรายถือเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มีประโยชน์ในการแบ่งพื้นที่ความเป็นส่วนตัวระหว่างชายหาดกับถนนเลียบริมชายหาด ทำให้นักท่องเที่ยวที่พักผ่อนบริเวณชายหาดได้รับความสงบ ปราศจากเสียงรบกวนที่เกิดจากการจราจรบนผิวถนน นอกจากนี้ปรากฏการณ์นี้ยังช่วยลดระดับความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิที่พัดเข้ามายังพื้นที่ภายในแหล่งชุมชน ทำให้คนในท้องถิ่นร่วมกันรักษาไว้ให้คงอยู่กับท้องถิ่น

สาธารณูปโภค คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันเพื่อผลักดันให้รัฐจัดทำสาธารณูปโภคเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น การสร้างถนนสี่เลนส์เข้ามายังท้องถิ่น ตลอดจนเรื่องไฟฟ้า น้ำประปา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ โดยความต้องการเหล่านี้จะถูกส่งผ่านจากชาวบ้านไปยังคณะกรรมการของชมรมรักษ์เกาะตะกักรัน แล้วคณะกรรมการจะผลักดันให้เทศบาลเสนอต่อที่ประชุมในระดับจังหวัด อย่างไรก็ตามแม้ว่า คนในท้องถิ่นได้ร่วมกันสร้างเสริมรายได้ให้แก่ท้องถิ่น โดยที่ตำบลกะรนมีนักท่องเที่ยวเข้ามาประมาณปีละหกแสนราย ทำรายได้ประมาณหมื่นล้านบาท ทำให้ท้องถิ่นสามารถจ่ายเงินภาษีให้แก่รัฐบาลกลางในจำนวนมาก แต่ท้องถิ่นกะรนกลับได้เงินงบประมาณกลับมาบริหารงานในท้องถิ่นเพียงเล็กน้อยหากเทียบจากสัดส่วนเงินภาษีที่รัฐบาลเก็บได้ คนในท้องถิ่นทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเทศบาล นักธุรกิจหรือชาวบ้านจึงต้องร่วมกันพึ่งตนเองเป็นหลัก และมุ่งสร้างสาธารณูปโภคที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นโดยไม่ยึดติดหรือพึ่งพารัฐบาลกลาง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เมื่อคนในท้องถิ่นสามารถจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันของคนในท้องถิ่น และช่วยกันเป็นหูเป็นตาไม่ให้คนนอกท้องถิ่นเข้ามาทำความเดือดร้อนหรือก่ออาชญากรรมแก่นักท่องเที่ยวหรือคนในท้องถิ่น ดังที่เคยเกิดก่อนช่วงที่มีการก่อตั้งชมรมฯ ทำให้ท้องถิ่นโดยรวมเป็นพื้นที่ที่มีความปลอดภัย นอกจากนี้คนในท้องถิ่นไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มอาชีพใดต่างช่วยกันดูแลความปลอดภัยซึ่งกันและกันและดูแลนักท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัย ด้วยเช่นหากนักท่องเที่ยวจมน้ำขณะเล่นน้ำทะเล ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพอยู่หน้าหาดก็จะช่วยกันในกรณีที่มีคนนอกท้องถิ่นเข้ามาเดินขายสินค้า หรือเข้ามารบกวนการพักผ่อนหรือหลอกขายสินค้าแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการก็จะเป็นผู้ที่คอยดูแลและแจ้งให้เจ้าหน้าที่รัฐหรือเทศกิจดำเนินคดี แก่ผู้กระทำผิด นอกจากนี้ ในกรณีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยรวมของคนในท้องถิ่นสามารถพิจารณาได้จากระดับรายได้และการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น กล่าวคือเมื่อชาวบ้านมีอาชีพทำกินและมีรายได้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างดี คดีอาชญากรรมหรือลักทรัพย์ที่มีสาเหตุมาจากความยากจนก็จะน้อยลง เป็นต้น

นอกจากนี้การที่โรงแรมจะมีนักท่องเที่ยวเข้าพักอย่างต่อเนื่องนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในโรงแรมเองแล้ว สภาพแวดล้อมโดยรวมในท้องถิ่นที่โรงแรมนั้นตั้งอยู่ก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ โดยเฉพาะโรงแรมที่อยู่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงได้รับการกล่าวขานในเรื่องความสงบ และความปลอดภัยเช่นหาดกะตะกระรน เพราะจากการที่ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาภาคสนามในพื้นที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในโรงแรมที่อยู่บริเวณหาดกะตะกระรน ทำให้พอสรุปได้ว่า ลักษณะเด่นที่สร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว คือ ความสงบเงียบ ไม่มีสถานที่ท่องเที่ยวบันเทิง จึงเหมาะแก่การเป็นที่พักผ่อนตลอดจนอสังหาริมทรัพย์ของคนในท้องถิ่นและความปลอดภัยเมื่อทุกฝ่ายได้ทราบถึงลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นกะตะกระรนเป็นสิ่งที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงไม่น่าแปลกใจว่าคนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเจ้าของโรงแรมซึ่งมีบทบาทสำคัญในการได้รับประโยชน์จากการเข้าพักของนักท่องเที่ยว ย่อมต้องรักษาเอกลักษณ์นี้ไว้ และพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานในระดับสากลให้ทัดเทียมหรือมีมาตรฐานใกล้เคียงโรงแรม ซึ่งนักธุรกิจก็ต้องได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมาแล้ว

ส่วนผลประโยชน์ส่วนตัวที่สมาชิกได้รับจากการดำรงอยู่และการดำเนินการของชมรมรักษะกะตะกระรนสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

สิทธิในการมีอาชีพของชาวบ้าน หมายถึงมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน เพื่อให้ทำมาหากินในท้องถิ่นของตนเองซึ่งเป็นอาชีพอิสระ โดยเป็นเจ้าของกิจการเอง

โดยไม่ต้องเป็นลูกจ้าง ดังนั้นผลประโยชน์ของชาวบ้าน คือ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพซึ่งคนในท้องถิ่นได้ร่วมกันจัดสรรและแบ่งปันการทำมาหากินให้นักธุรกิจประกอบธุรกิจในส่วนที่เป็นที่พักนักท่องเที่ยว ส่วนชาวบ้านก็ได้มีอาชีพทำกินในส่วนงานด้านอาชีพการบริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้ง การบริการรถ-เก้าอี้ผ้าใบชายหาด หมอนวดชายหาด รถและเรือหางยาวหรือเรือเร็วในการรับ-ส่งนักท่องเที่ยว เรือเจ็ทสกี ตลอดจนการขายอาหารและเครื่องดื่ม

พื้นที่สาธารณะที่ชาวบ้านใช้ประกอบอาชีพ เนื่องจากการประกอบอาชีพของชาวบ้านในตำบลกระรอนนั้น เกี่ยวพันกับการใช้พื้นที่สาธารณะโดยตรง ซึ่งพื้นที่สาธารณะดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่รัฐดูแลและควบคุมการใช้พื้นที่ ไม่ใช่เป็นที่ดินส่วนบุคคลหรือส่วนท้องถิ่น หากชาวบ้านต้องการได้รับการยอมรับจากภาครัฐ ให้พวกเขาสามารถประกอบอาชีพในพื้นที่สาธารณะได้ พวกเขา也必须แสดงให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทราบถึงศักยภาพในการอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความระบือขขึ้นในสังคม นอกจากนี้ การที่ชาวบ้านรวมตัวกันเองนั้น ไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่เจ้าหน้าที่ภาครัฐได้ ดังนั้นจึงต้องอาศัยความน่าเชื่อถือจากนักธุรกิจเข้ามาช่วยเสริมอำนาจการต่อรองเพื่อให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐยอมรับ

การช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่มอาชีพ การรวมกลุ่มทำให้การประกอบอาชีพมีมาตรฐานเดียวกัน และสมาชิกได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่น สมาชิกกลุ่มเรือหางยาวช่วยกันซ่อมเรือเมื่อเรือของสมาชิกชำรุด นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่มยังได้แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันในการประกอบอาชีพ ด้วย หรือแม้กระทั่งการส่งเสริมให้ชาวบ้านเป็นผู้ประกอบการที่มีความรู้ในการประกอบอาชีพและการต้อนรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การเชิญวิทยากรมาฝึกภาษาต่างประเทศให้แก่ชาวบ้านในชมรมฯ เป็นต้น

รายได้จากการประกอบอาชีพ หากพิจารณาผลประโยชน์ที่ฝ่ายนักธุรกิจเจ้าของโรงแรมได้รับ จะเห็นได้ว่าการประกอบธุรกิจโรงแรม จำเป็นต้องอาศัยการใช้บริการจากนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายมากพอจึงจะทำให้ธุรกิจสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ส่วนรายได้ที่โรงแรมเคยได้รับจากการประกอบธุรกิจการบริการนักท่องเที่ยวก่อนที่จะมีชมรมรักษะตะกระรอน ก็ต้องยอมสละรายได้บางส่วนให้แก่ชาวบ้านเพื่อให้ชาวบ้านได้มีรายได้จากการประกอบอาชีพ คือ ฝ่ายโรงแรมยอมถอนรถ-เก้าอี้ผ้าใบชายหาด แล้วให้ชาวบ้านเป็นเจ้าของกิจการรถเก้าอี้ผ้าใบชายหาด และทำการขายเครื่องดื่ม แม้ว่าโรงแรมจะต้องเสียรายได้บางส่วนจากการขายเครื่องดื่มและอาหารว่างแก่นักท่องเที่ยว แต่โรงแรมก็ลดภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและจ้างคนดูแลรถ ส่วนบริการในเรื่องบริการนวดนักท่องเที่ยว นั้นฝ่ายโรงแรมก็ยอมเสียรายได้บางส่วนจากบริการหมอนวดของโรงแรมให้ชาวบ้านทำอาชีพบริการหมอนวดชายหาดแทน

เช่นเดียวกันกับเรื่องบริการรถและ/หรือเรือ รับ-ส่งนักท่องเที่ยวเดมฟาย โรงแรมเคยได้ทำเองทั้งหมดแต่ปัจจุบันยอมเสียสละรายได้ส่วนนี้ให้ชาวบ้านได้ประกอบอาชีพ

ความภูมิใจ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่กลุ่มนักธุรกิจที่มีความมุ่งมั่นเข้ามาสร้างสรรค์ท้องถิ่นให้มีความเจริญและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และผลประโยชน์ที่เป็นนามธรรมเกิดจากการที่พวกเขาได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม และท้องถิ่นที่ธุรกิจของตนตั้งอยู่ ดังนั้นผลประโยชน์ในแง่นี้จึงถือเป็นความภูมิใจของนักธุรกิจ

5.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของชาวบ้านกับนักธุรกิจ

ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของชาวบ้านกับนักธุรกิจ เนื่องจากลักษณะเฉพาะของธุรกิจในตลาดถาวร คือ เป็นท้องถิ่นที่มีฐานเศรษฐกิจอยู่ที่การท่องเที่ยว ดังนั้นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นจึงเกี่ยวข้องกับการบริการนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ทั้งโรงแรม ที่พัก ตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องกัน โดยไม่มีการประกอบการของกลุ่มธุรกิจอื่นที่ขัดแย้งต่อการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจเรือประมงขนาดใหญ่ เป็นต้น เนื่องจากท้องถิ่นนี้ได้มีการกำหนดเขตและจำกัดประเภทของการทำธุรกิจที่คนในท้องถิ่นต้องการ

การที่เศรษฐกิจและรายได้ของคนในท้องถิ่น ขึ้นอยู่กับธุรกิจการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว โดยที่คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นต่างประกอบธุรกิจในสาขาเดียวกัน ทำให้เงื่อนไขและความต้องการของคนในท้องถิ่นโดยรวมทั้งนักธุรกิจและผู้ประกอบการต่างๆ ไม่มีความซับซ้อนและไม่ขัดแย้งกัน ทำให้การประสานผลประโยชน์หรือการจัดการกำหนดทิศทางเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นไปได้ไปอย่างไม่ยากเย็นนัก การไม่มีกลุ่มธุรกิจที่ขัดแย้งกันทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นและชมรมรักษะตะกะรนสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายร่วมกันได้

เมื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาพักในโรงแรมที่อยู่ในตำบลถาวร ชาวบ้านก็จะมีรายได้จากการให้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาพักในท้องถิ่น ซึ่งคนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์เหล่านี้อย่างถ้วนหน้า

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้บุคคลยึดติดกับเครือข่ายความสัมพันธ์และยึดติดกับชมรมฯ อย่างแนบแน่นหรือบางเบาขึ้นขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย หากช่วงไหนที่คนได้รับผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นที่น่าพอใจ หรือผลประโยชน์ส่วนตัวไม่ได้ถูกทำลาย สมาชิกก็จะ

ยึดติดอยู่กับชมรมฯ อย่างบางเบา แต่เมื่อไรก็ตามที่เริ่มมีสถานการณ์หรือสิ่งใดมาสะกิดคลอน ผลประโยชน์ส่วนตัว ก็จะทำให้บุคคลหันมาใส่ใจยึดติดกับชมรมอย่างแนบแน่นมากขึ้น ดังคำพูดนี้

“วันนี้ยังหากินได้ไม่เป็นไร แต่วันหนึ่งที่เขาหากินยากขึ้น ทุกริ่งแก็ จากคนนอกมากขึ้น เขาก็จะเริ่มรู้สึกว้า เออถ้าชมรมยังนะ จะได้ต่อต้านเราอยู่กันบาย ปัจจุบันนี้เริ่มแล้ว เริ่มรู้สึกตัวเหมือนอ่าวว่าเริ่มมีคนนอกเข้ามาแทรกแซงเทศบาล ก็ไม่รู้เรื่อง แต่ถ้ามีตรงนี้ เขาได้รู้ว่าเออได้ให้ตรงนี้(ชมรม-ผู้วิจัย) ประสาน กับเทศบาลกันคนภายนอก เป็นพ่อใหญ่ที่คอยดูแลตรงนี้ให้ แต่ว่าเมื่อทุกคนไม่เข้ามา ถามว่าทำไมไม่เข้ามา ก็มีแต่เจ็บตัว” (วินัย ชิดเขียว, 10 มีนาคม 2549)

นักธุรกิจที่ต้องการให้ธุรกิจของตนดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ได้หันมาใส่ใจต่อวิถีชีวิตของท้องถิ่นที่ธุรกิจเข้าไปตั้งอยู่ เมื่อท้องถิ่นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อธุรกิจของตน และต่อการอยู่ดีมีสุขของชาวบ้านด้วย ดังนั้น ผลประโยชน์ทางธุรกิจและการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น จึงเป็นตัวสำคัญที่ผลักดันให้ชาวบ้านและนักธุรกิจซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน แล้วสร้างกติการ่วมกันเพื่อเกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในท้องถิ่น โดยส่งผลให้จะส่งผลให้คนในสังคมสามารถดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ การวางแผนเพื่อให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาอย่างมีทิศทาง และมุ่งสู่เป้าหมายที่ทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งเห็นได้ชัดจากวัตถุประสงค์ของชมรมรักษะกะระนทีที่ใส่ใจต่อท้องถิ่นในทุกมิติทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา สาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งการที่จะทำให้คนในสังคมยอมรับกฎได้นั้นต้องเป็นการกระทำที่ยุติธรรมและมีเหตุผล โดยให้ทุกคนในท้องถิ่นมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร ข้อมูลตลอดจนผลประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียมกัน ประกอบกับการทำกิจกรรมร่วมกันก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้คนในชมรมฯ ได้เรียนรู้ร่วมกันถึงสิ่งที่พวกเขาควรทำเพื่อส่วนรวม สิ่งเหล่านี้จะทำให้สมาชิกเกิดจิตสำนึกขึ้นมาในจิตใจว่าการกระทำของตนจะส่งผลกระทบต่อคนอื่น ในทางกลับกันการกระทำของคนอื่นก็จะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของตนด้วย ไม่ว่าจะด้านบวกหรือลบ คือถ้าคนอื่นทำดีก็จะส่งผลให้ตนได้รับผลประโยชน์ในด้านดีด้วย แต่ถ้าคนอื่นทำไม่ดี ก็จะส่งผลให้ตนไม่ได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์ ขณะเดียวกันหากตนไม่ทำดี ก็จะทำให้ตนและคนอื่นเสียผลประโยชน์ระยะยาวในที่สุด หรือไม่ได้ผลประโยชน์อย่างยั่งยืน เช่น ถ้าใครทำลายสิ่งแวดล้อมก็ทำให้เกิดผลกระทบต่อกรประกอบอาชีพ นักท่องเที่ยวไม่มาพักในโรงแรมที่อยู่ในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการกระทบต่อรายได้ของคนในท้องถิ่นโดยรวม ในขณะที่เดียวกันก็จะกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนตัวนั่นคือการประกอบอาชีพของผู้อื่นด้วย ดังนั้น การใส่ใจในเรื่องสาธารณะจึง

เป็นสายใยที่ทำให้ทั้งนักธุรกิจ และชาวบ้าน ต่างต้องเข้ามามีความสัมพันธ์กันและกระทำการเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม

5.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์ของชมรมรักษะตะกะระนกับคนนอกท้องถิ่น

จากประเด็นการปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นจากคนนอกท้องถิ่นจากที่กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา ทำให้การวิเคราะห์ประชาสังคมในท้องถิ่นกะระน มีข้อสังเกตว่า ลักษณะการปกป้องผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น มีมาตรฐานการอยู่ร่วมกันหรือการแบ่งแยกระหว่างคนในกับคนนอกท้องถิ่น ซึ่งมาตรฐานนี้ถูกแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับของผลประโยชน์ร่วมกันของคนในท้องถิ่น และระดับของผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันระหว่างคนในท้องถิ่นกับคนนอกท้องถิ่น ปรัชญาการณเช่นนี้ทำให้เราเห็นว่า สมาชิกของชมรมรักษะตะกะระนอยู่ร่วมกันเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกันบางประการที่ทำให้ทุกคนลุกขึ้นมาปกป้องผลประโยชน์นั้นไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวหรือผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดกับท้องถิ่นของตน จนอาจกระทำการบางอย่างที่เป็นการกีดกันคนนอกไม่ให้เข้ามาทำลายหรือแย่งชิงผลประโยชน์เหล่านั้น ซึ่งถือเป็นการใช้ความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ทำให้แนวคิดประชาสังคมที่มีวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมมีความเบาบางลง เพราะผลประโยชน์ส่วนรวมดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ส่วนรวมของท้องถิ่นมากกว่าผลประโยชน์ของสังคมโดยภาพรวม เนื่องจากมีบรรทัดฐานร่วมกันบางอย่างของสมาชิกในองค์กรประชาสังคม ในการกีดกันคนนอกท้องถิ่นไม่ให้เข้ามาทำกิจกรรมที่คนในท้องถิ่น ไม่เห็นด้วยหรือไม่ได้รับการอนุญาตจากเจ้าของพื้นที่ก่อน

การมีอยู่ของระดับชั้นของความสำคัญของสมาชิกในองค์กรประชาสังคมดังกล่าว ทำให้เราสามารถเข้าใจประชาสังคมไทยได้อย่างลึกซึ้งขึ้น ในลักษณะที่สังคมไทยมีความแตกต่างในเรื่องผลประโยชน์ของส่วนรวมและ ผลประโยชน์ของกลุ่ม ทำให้ผลประโยชน์หรือเรื่องใดที่สมาชิกในองค์กรให้ความสำคัญมาก สมาชิกจะกีดกันคนนอกท้องถิ่นหรือนอกองค์กรส่วนผลประโยชน์ที่มีความสำคัญรองลงมาไม่ถึงขั้นทำให้สมาชิกได้รับความเดือดร้อน พวกเขาจึงจะยอมให้คนนอกเข้ามาประกอบกิจกรรมในท้องถิ่นได้ ดังนั้น จึงทำให้เห็นได้ว่าคนไทยผนึกกันหรือร่วมมือกันได้ด้วยผลประโยชน์บางประการที่ผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกได้นิยามและให้คุณค่าต่อผลประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ร่วมกันและทำให้ยกความสำคัญของสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาเป็นประเด็นที่ทำให้เกิดการรวมตัว

อย่างไรก็ดี การที่สมาชิกตระหนักถึงส่วนรวมและผลประโยชน์ของท้องถิ่นในประเด็นการกีดกันคนนอกท้องถิ่นนั้น จากหลักฐานทั้งหลายที่ผู้วิจัยได้รับมาอาจตีความได้ว่า

พวกเขาตระหนักถึงความเสียหาย หรือผลดีผลเสียที่ท้องถิ่นจะได้รับจากการเข้ามาดำเนินกิจกรรมของคนนอก แม้ว่าสังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตยที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้ามาใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะโดยที่ไม่มีใครมีอำนาจในการจำกัดสิทธิของคนอื่น แต่การกระทำที่ชาวบ้านเห็นร่วมกันแล้วว่าจะเกิดความเสียหายต่อท้องถิ่น พวกเขาขอมต้องใส่ใจรับผิดชอบต่อความเป็นไปของท้องถิ่น เพราะพวกเขาเป็นผู้ที่จะต้องรับผลจากการกระทำนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นผลในด้านบวกหรือด้านลบ ในขณะที่หากคนนอกที่เข้ามาทำความเสียหายให้แก่ท้องถิ่น โดยคำนึงเพียงผลประโยชน์ของตน จนทำให้ท้องถิ่นได้รับความเสียหาย พวกเขาไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในการกระทำดังกล่าว แต่ผลของการกระทำกลับตกอยู่กับคนในท้องถิ่น ดังนั้น การที่สมาชิกสามารถกีดกันคนนอกองค์กรหรือนอกท้องถิ่นในบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของพวกเขา ก็จะทำให้พวกเขาสามารถจัดการหรือควบคุมการจัดสรรผลประโยชน์และการดำเนินการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของพวกเขา และป้องกันการทำลายจากคนนอกที่ไม่รับผิดชอบต่อความเป็นไปในท้องถิ่นด้วยนั่นเอง

5.2 ความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น

ชมรมรักษ์กะตะกะรนเป็นองค์กรประชาสังคมที่มีนักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมทั้งในด้านโลกทัศน์ แนวทางการทำธุรกิจ ประเภทของธุรกิจ พฤติกรรมการประกอบอาชีพ ค่านิยม ตลอดจนมุมมองต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงมุมมองในการประกอบอาชีพของชาวบ้านด้วย เพื่อให้แสดงให้เห็นถึงลักษณะความเชื่อมโยงระหว่างโลกทัศน์และค่านิยมของนักธุรกิจกับชาวบ้านที่สอดคล้องกัน

แนวคิดในการทำธุรกิจของนักธุรกิจ และแนวคิดในการประกอบอาชีพของชาวบ้านมีทั้งความเหมือนกันและต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะและวิถีคิดตลอดจนประสบการณ์และระดับความรู้ของแต่ละคน โดยแนวคิดในการประกอบธุรกิจที่เหมือนกันคือพวกเขาต่างทำธุรกิจโดยไม่หวังผลกำไรสูงสุด แต่ต้องการให้สามารถประกอบอาชีพของตนได้นานๆ และต้องการอยู่ในท้องถิ่นและสังคมที่ดีทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต ในขณะที่แนวคิดส่วนที่ต่างกันระหว่างการประกอบอาชีพของนักธุรกิจกับชาวบ้าน มาจากประสบการณ์และประเภทของธุรกิจที่ต่างกันเป็นหลัก

5.2.1 ความรับผิดชอบทางสังคมของนักธุรกิจ (Corporate Social Responsibility)

จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการก่อตั้งชมรมรักษะตะกะระน ที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ผ่านมา ทำให้สามารถพิสูจน์ได้ว่า หลักคิดในการทำธุรกิจของนักธุรกิจ ที่เข้ามาเป็นสมาชิกของสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะกะระนนั้นเกิดจากความสมัครใจที่ทำให้เพื่อส่วนรวม เนื่องจากพวกเขามีความเห็นที่เห็นพ้องกันว่า ผลประโยชน์ที่พวกเขาได้รับจากการประกอบธุรกิจโรงแรมกับผลประโยชน์ของท้องถิ่นนั้นมีความสัมพันธ์กัน นั่นคือ ธุรกิจโรงแรมจะดำเนินไปได้ด้วยดี ก็ต่อเมื่อสังคมรอบข้างต้องดีด้วยเช่นกัน ดังนั้นพวกเขาจึงตระหนักว่าตนเป็นสมาชิกของกลุ่มที่ใหญ่กว่าและรู้ว่าการกระทำของตนย่อมมีผลกระทบต่อส่วนรวมด้วย ดังที่หนึ่งในนักธุรกิจผู้ก่อตั้งชมรมรักษะตะกะระน ได้กล่าวว่า

“ คนเราอย่าคิดเอาแต่ได้ให้รู้จักเป็นผู้ให้ มันไม่เสียหรอก มันได้ อยู่ ที่มูมมอ เราต้องเป็นผู้นำในการทำเริ่มต้นให้เห็นก่อน เรามีความแน่วแน่ว่าของไม่ดีทำให้ดีได้ เราต้องมีความแน่วแน่วและตั้งใจ แต่ทำไมเราจะทำก็ ต้องมีแนวคิดก่อนว่าจะทำอย่างไร เราไม่ต้องมีเงินมากหรอก พอมีดูแลคนได้ รักษาโรงแรม กิจการได้ และพัฒนาต่อไปได้ มันต้องมีแนวคิด เราพอเพียง ไม่ต้องรวยเท่าคุณแต่เราก็พอใจ สภาพแวดล้อมก็ดี คนที่ทำงานกับเราก็อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่อยู่ในโรงงาน เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของโรงงานอุตสาหกรรม เราไม่ใช่ mass production ” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

นอกจากนี้คนในท้องถิ่นยังเห็นว่า นักธุรกิจให้ความสำคัญกับการสร้างการยอมรับจากสังคมควบคู่ไปกับการทำธุรกิจ เพราะจะส่งผลให้ธุรกิจนั้นสามารถดำเนินไปอย่างราบรื่นและยืนยาว

“ เขาเอง(โรงแรม-ผู้วิจัย)ถ้าไม่เข้าร่วม เขาก็มีปัญหา เขาต้องสร้างความสัมพันธ์อันดี ไม่งั้นมีแต่ปัญหา ...ถ้าเขาต้องการให้สังคมยอมรับเขาต้องช่วย ถ้าเกิดว่าต่างคนต่างกอบโกย ก็ทะเลาะกันตาย แต่คนต้องมีจริยธรรม แล้วคนเขาจะมองดี เขามาช่วยเทศบาล ก็ก็มีหลักอยู่ว่าถ้าคน เขาเรียกว่า มันจะอยู่กัน ได้ยืนยาวขนาดไหน” (วัชชัย ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

“ คุณสมชายไม่ได้ทำอย่างนี้ในฐานะรองประธานสหภาพิบาล แต่แกเข้ามาเสนอคุณแลเพราะจะทำยังไงในธุรกิจท่องเที่ยวในกระนวนอยู่ได้ คือทำให้ทุกคนร่วมกันได้ภายใต้ธุรกิจการท่องเที่ยว ” (สมใจ จันทรเลิศ, สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2549)

นอกจากหลักฐานที่ได้จากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว จากการศึกษาผู้วิจัยยังพบว่ามุมมองที่ทำให้นักธุรกิจสามารถเข้ากับชาวบ้านได้เพราะเขาคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมทั้งด้านทรัพยากร ธรรมชาติและวิถีความเป็นอยู่ของผู้คน ไม่ว่าจะเป็นคนในท้องถิ่น ตลอดจนพนักงานของโรงแรม รวมไปถึงการเอาใจใส่ต่อลูกค้าซึ่งเป็นนักท่องเที่ยว

ในขณะที่เดียวกันความรับผิดชอบของนักธุรกิจในท้องถิ่นก็มีสาเหตุมาจากความต้องการของตลาดด้วย นั่นคือ จากการวิเคราะห์ของเจ้าของโรงแรมบางแห่งพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาพักในตำบลกระนวนต้องการมาสัมผัสกับความสงบและสภาพบรรยากาศที่ดี ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของพื้นที่ ดังนั้นการทำธุรกิจในลักษณะที่ให้ผลตอบแทนต่อสังคม โดยการพิสูจน์ให้เห็นว่าธุรกิจที่เขาทำนั้นประสบความสำเร็จได้ในบริบทของโรงแรมที่มีจุดเด่นอยู่ที่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แม้ไม่ต้องทำลายสิ่งแวดล้อมหรือทำให้สังคมได้รับผลกระทบจากการทำธุรกิจนั้น เป็นการทำธุรกิจในลักษณะที่จะเป็นผลดีต่อทุกฝ่ายในระยะยาว โดยนักธุรกิจท่านหนึ่งถือว่าการทำธุรกิจให้เห็นเป็นตัวอย่าง ดังคำบอกเล่าต่อไปนี้

“ เราต้องทำให้ตัวเองเป็นตัวอย่างให้คนอื่น ดีที่สุด มันได้ตั้งใจ อย่าทำเพื่อการค้า ทำเพื่อพิสูจน์ว่าแนวคิดคุณถูก ทำพัฒนาธุรกิจก็เหมือนกัน คุณอยู่ในแวดวงธุรกิจ ทำอย่างที่คุณคิด แล้วถ้ามีคนอื่นก็มาเลียนแบบคุณ เอาสิ่งดี ๆ ของคุณ ” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

หลักการประกอบธุรกิจในลักษณะนี้สามารถเห็นได้ชัดที่สุดจากแนวคิดการสร้างโรงแรมซึ่งเป็นโรงแรมที่เรียบง่ายแต่แฝงไว้ด้วยแนวคิดซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์อย่างรอบด้าน เพื่อดึงจุดเด่นของท้องถิ่นมาปรับใช้ ดังที่คุณสมชายได้แสดงทัศนคติต่อธรรมชาติในท้องถิ่นไว้อย่างน่าสนใจว่า

“ธรรมชาติ เป็นจุดแข็ง เพราะเราเป็น tropical zone บางครั้งเรามองข้ามคือทำลายธรรมชาติ จุดแข็งเราไปทำลาย แต่เราเอาจุดอ่อนมา คือ ป่าคอนกรีต แล้วมันจะยิ่งแย่ถ้าเราไม่รักษาตรงนี้ เพราะธรรมชาติทำให้เราอยู่สบาย

ธรรมชาติทำให้ชีวิตเรามันดี ธรรมชาติทำให้คนมาเที่ยว เมื่อไรไม่มีธรรมชาติ คนไม่มาเที่ยว เศรษฐกิจเราก็แย่ ชีวิตเราก็แย่ด้วย อยู่ในป่าคอนกรีต” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

ด้วยการศึกษาอย่างละเอียดทำให้เขาสร้างโรงแรมเลียนแบบลักษณะป่าของท้องถิ่น ประโยชน์ที่ได้นอกจากจะง่ายต่อการดูแลรักษา และเป็นการอนุรักษ์พืชพันธุ์ของท้องถิ่น และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ตามธรรมชาติ เช่น กระรอก นก เป็นต้น นอกจากนี้ท้องถิ่นยังได้รับประโยชน์ด้วย เนื่องจากการสร้างโรงแรมในลักษณะนี้เป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าให้แก่ท้องถิ่น ไม่เพียงแต่คนที่อยู่ในโรงแรม เช่น พนักงาน หรือนักท่องเที่ยวเท่านั้นที่ได้อยู่ในที่สถานที่ที่สบายเป็นธรรมชาติ คุณสมชายได้เปรียบเทียบถึงผลของการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดดังต่อไปนี้

“ตรงนี้ทำไมมันเป็นธรรมชาติ แล้วทำไมมันไม่เป็นตึกแถว แล้วถามว่า ได้เงินไหม ก็ได้ ตึกแถวได้เงินไหม ก็ได้ แล้วสังคมได้ไหม ได้มลพิษทางสายตา ใอนี้เราได้มะ ได้ สังคมได้มะ ได้ ชุมชนได้มะ แนวคิดไม่เหมือนกัน ก็ทำอย่างนี้แล้วยังไง มันก็ได้เงินเหมือนกัน แต่อยู่ที่แนวคิดว่าจะเชื่อแบบไหน แบบที่นี้ห้องไม่เยอะ แต่เพียงแนวคิดไม่เหมือนกัน อย่างน้อยก็พิสูจน์ได้ว่าคิดแบบผมไม่อดตาย คิดแบบผมสบาย ก็พิสูจน์ให้เห็นได้ด้วยธุรกิจ แต่แนวคิดตรงนี้เราทำขึ้นมาเพื่อeducateคนอื่น ใครมาเรียนรู้ก็มา แต่คุณไม่ตามก็ไม่เป็นไร แต่ผมยังทั้งคุณไปเรื่อย ๆ แล้วผมก็successนะ คนของผมก็happy ประเทศที่ผู้นำไปถูกทาง ผู้คนมีความสุข ไม่ต้องมีเงินมากแต่มีความสุข แต่ถ้าเจริญจนสุดคุณ คนก็เครียดหมด ถ้าหากไปหมดตรงข้ามก็แยจจน ทุกคนก็อยู่ในสล้มกันหมดแบบนี้ ถ้าผู้นำพาถูกทางทุกคนก็ได้รับผลพวงตรงนั้นไป อย่างที่นี้ก็เหมือนกัน ผู้นำพาถูกทางคนที่อยู่กับเรา 200-300 คน ก็ happy หมด แต่ทุกคนต้องทำงานนะ” (สมชาย ศิลปานนท์, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

นอกจากโรงแรมต่างๆ จะดำเนินธุรกิจโดยรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว พวกเขายังมีส่วนรับผิดชอบต่อในค่าใช้จ่ายเรื่องเกี่ยวกับการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมและการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรวมของท้องถิ่นด้วย เช่น โรงแรมจะเป็นผู้จ่ายเงินค่าบำบัดน้ำเสียให้แก่เทศบาล เป็นต้น

แนวทางการประกอบธุรกิจในลักษณะนี้คือ การทำธุรกิจที่ลงทุนเพื่อให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่าย เป็นหลักการประกอบธุรกิจซึ่งใส่ใจต่อสิ่งรอบข้างซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จอย่างยั่งยืนของธุรกิจตนด้วยโดยยึดหลักทางสายกลางและคำนึงถึงความสำคัญของทุกสิ่งๆ ที่ประกอบกันเพื่อทำให้

ธุรกิจของเขาอยู่ได้ ไม่ใช่จะอยู่ได้ด้วยตัวเองตามลำพัง ดังนั้น คุณค่าที่นักธุรกิจเหล่านี้ยึดถือ คือ ธุรกิจที่ไม่ทำลายท้องถิ่นที่ตนอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถเชื่อมโยงกันได้กับโลกทัศน์และคุณค่าของชาวบ้าน ซึ่งต้องอยู่ในท้องถิ่นร่วมกัน อย่างไรก็ตามความเป็นนักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมในกรณีนี้ ผู้วิจัยไม่ได้พิจารณาในด้านการประกอบธุรกิจเพียงมิติเดียว แต่จะพิจารณาไปถึงพฤติกรรมและแนวคิดของนักธุรกิจในมิติทางสังคมด้านอื่นๆ ด้วยเพื่อความครอบคลุม เช่น กิจกรรมต่างๆ ของชมรมรักษ์กะตะกะรนที่นักธุรกิจเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุน การให้ความคิดในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีทิศทาง ซึ่งจะได้กล่าวในหัวข้อถัดไป

5.2.2 ชาวบ้านผู้ประกอบการรายย่อย : ความอยู่รอดของการประกอบอาชีพของคนท้องถิ่น

นอกจากจะมีการพิจารณาถึงการประกอบธุรกิจของนักธุรกิจในลักษณะของโรงแรมที่พักแล้ว การประกอบอาชีพของชาวบ้านในชมรมรักษ์กะตะกะรนก็มีส่วนสำคัญซึ่งต้องนำมาพิจารณา เนื่องจากเป็นลักษณะการประกอบอาชีพซึ่งต้องคำนึงผลกำไรจากการประกอบอาชีพ และยังส่งผลกระทบต่อท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ลักษณะการทำงานในภาคบริการของกลุ่มอาชีพต่างๆ นั้นมีเวลาประกอบอาชีพจริง ๆ ประมาณ 6 เดือนเท่านั้น เพราะนักท่องเที่ยวมักนิยมมาเที่ยวบริเวณแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลในช่วงฤดูร้อน ระหว่างเดือน กันยายนถึง เมษายน ดังนั้นการประกอบอาชีพของชาวบ้านจึงมีเวลานั่นเอง เพราะนอกจากจะขึ้นอยู่กับข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนนักท่องเที่ยวและสภาพภูมิอากาศแล้ว ชาวบ้านบางรายยังถือว่าเป็นธุรกิจของตัวเอง ดังนั้นใครทำมากได้มาก ใครทำน้อยได้น้อย ส่วนหลักในการคิดอัตราค่าบริการนักท่องเที่ยว ก็จะแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มอาชีพ ขึ้นอยู่กับวิธีคิดเป็นหลัก ดังที่คุณมนัส ได้เล่าให้ฟังว่า

“เรือหางยาว คิดเป็นชั่วโมง ชั่วโมงละ 500 ก็ไม่เกิน 4 ชั่วโมง ถ้าเกิน 4 ชั่วโมงต้องคิดเป็นวันแล้ว เหมาลำแล้ว ค่าไม้ให้ เพราะจะขัดถูกระเบียบวันหนึ่งไม่ให้เกิน 1,600 ยกวันไปเกาะราชา ไปเข้าเย็นกลับ ตีรายหมาได้ แต่ถ้าไปเกาะเฮ ไปกลับ 1,000กว่าบาท วันหนึ่งเหมือนกัน มีอาชีพเดียวที่ไม่ปรับราคาขึ้นคือ ร่ม 100 เดียว ตั้งแต่ปี 35-36 ก็ร้อยเดียว นั่นแหละ หมอนวดสมัยนั้น 200 ตอนนี่เขาขึ้น 300 แล้ว ตุ๊กตุ๊ก 120 ไปป่าตอง เดียวนี้เขาขึ้น 200 - 250 แล้ว ร่มอย่างเดียวยัง 100 อยู่ เพราะเราไปมองถึงว่าถ้าแขกนั่งเยอะ 100 นี่ก็จริง พอ นั่งเยอะ น้ำขวดน้ำอะไรพรรคนี้หลาว แต่เราเก็บ 200 ได้ 200 แต่แขกลงมา นั่งน้อย เราก็ได้ไป 200 นั่นแหละใช้ใหม่ ถ้าแขกนั่ง 10 ชุดคือจาก 100 เราได้ 1,000 นี่ แต่เท่ากับมีแขกนั่งอยู่ 20 คน นั่นเราคิดของเราแปลก ๆ แหละ นั่ง 20 คน 10

ชุดนี้ ชุดละ 2 คนนะ 20 คน มันก็กินน้ำคนละกระป๋อง ได้รายได้มาเพิ่ม แล้วกับ ชุดละ 200 พอ 200 จาก 10 มันเหลือครึ่งนึง น้อยลงอย่างน้อยไม่เกิน 7 ได้มา 1,000 เหมือนเดิม แต่คนกินของแค่ 5 คน ปริมาณการกิน 10 คน ปริมาณการกิน ลดลงครึ่งนึง ถ้ามันแพงแล้วแขกหนีไป พอแขกหนีไปเราก็ไม่ได้...นี่คือคิดแบบ เบ็ดเสร็จ” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

จากตัวอย่างการตั้งราคาค่าบริการนักท่องเที่ยวของชาวบ้านแสดงให้เห็นว่าแนวคิดในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพมีความแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามอัตราค่าบริการของแต่ละกลุ่มอาชีพก็ต้องเป็นมาตรฐานที่เป็นไปตามระเบียบของกลุ่ม ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ได้รับการพิจารณาจากชมรมรักษะตะกะระน เพื่อไม่ให้ชาวบ้านตั้งราคาที่ไม่เหมาะสม เพราะการกระทำดังกล่าวขัดต่อบรรทัดฐานในการบริการนักท่องเที่ยว

นอกจากชาวบ้านจะยึดถือหลักการความยั่งยืนในการประกอบอาชีพแล้ว พวกเขายังยึดถือหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย เนื่องจากชาวบ้านในชมรมรักษะตะกะระนต้องการสิทธิทำกินบนพื้นที่สาธารณะ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อไม่ให้ใครทำผิดกฎ จึงถือเป็นการรับผิดชอบร่วมกัน เพราะหากทางการเห็นว่าพวกเขาไม่สามารถรักษากฎระเบียบได้ ทำให้การประกอบอาชีพของพวกเขาเกิดความวุ่นวายต่อส่วนรวม ทางเราก็สามารถยกเลิกสิทธิในการประกอบอาชีพบนพื้นที่สาธารณะทั้งหมด ทำให้ทุกคนต่างได้รับผลจากการกระทำของสมาชิกคนอื่นด้วย หากชาวบ้านต่างต้องการทำมาหากินอย่างยั่งยืน จึงต้องคำนึงถึงส่วนรวมดังที่คุณมนัส ได้กล่าวถึงการดูแลซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกว่า

“ผมทำร่มบางวัน ผมไม่ได้อยู่ร่วมตัวเอง เทียวไปยุ่งเรื่องเพื่อน เพื่อนรบกันตรงไหนก็ไป เพราะผมเสียขายใจ ถ้าเรารบกันจนสังคมเราอยู่ไม่ได้ ผมเองก็ไม่มีอาชีพ ผมว่าอย่างนั้น เพราะเราต้องการปกป้องอาชีพเรานั้นแหละ” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

ในขณะที่แนวคิดส่วนที่ต่างกันระหว่างการประกอบอาชีพของนักธุรกิจกับชาวบ้าน มาจากประสบการณ์และประเภทของธุรกิจที่ต่างกันเป็นหลัก กล่าวคือ นักธุรกิจจะมีแนวคิดและวางแผนการทำธุรกิจเองเพื่อให้ธุรกิจของตนประสบความสำเร็จ ซึ่งการทำธุรกิจโรงแรมจะต้องอาศัยการช่วยเหลือตนเองเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเงินลงทุนจำนวนมหาศาล รวมไปถึงความรับผิดชอบในการดำเนินกิจการเพื่อให้ธุรกิจดำรงอยู่ได้ ส่วนการประกอบอาชีพของชาวบ้านมักเป็นผู้ที่ประกอบอาชีพแบบที่ยังไม่มีการวางแผนล่วงหน้ามากนัก อาจเป็นเพราะเป็น

ธุรกิจขนาดเล็กและไม่ต้องแบกรับภาระความรับผิดชอบมากเท่าธุรกิจที่ทำธุรกิจขนาดใหญ่ นอกจากนี้ลักษณะการประกอบอาชีพของกลุ่มอาชีพฝ่ายชาวบ้านก็เป็นแบบวันต่อวัน เช่น บริการร่วม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาดให้แก่นักท่องเที่ยว บริการนวดบนชายหาด บริการเรือเร็ว เป็นต้น ซึ่งรายได้ของธุรกิจ在这段时间นี้ มักขึ้นอยู่กับจำนวนเวลาในการทำงาน

เมื่อแนวคิดในการประกอบอาชีพของสมาชิกทั้งสองฝ่ายมีความแตกต่างกัน ในขณะที่ความสัมพันธ์ของอาชีพระหว่างเจ้าของโรงแรมกับชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในสาขาอาชีพภาคบริการนักท่องเที่ยวเหมือนกัน ทำให้นักธุรกิจยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือและถ่ายทอดมุมมองและแนวความคิดในการประกอบอาชีพให้แก่สมาชิกที่เป็นชาวบ้านเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายได้มีความเข้าใจสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่น และส่งผลต่อการประกอบอาชีพของทั้งสองฝ่ายด้วย เนื่องจากนักธุรกิจที่เป็นแกนนำอยู่ในชมรมรักษะตะกะรนต่างเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจจึงสามารถทำหน้าที่เป็นที่เล็ง คอยให้คำแนะนำในด้านการปรับปรุงคุณภาพการบริการลูกค้าซึ่งเป็นที่นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่ดี การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายอยู่ร่วมกันได้

แนวคิดดังกล่าวเป็นการแบ่งบทบาทหน้าที่และผลประโยชน์ เพื่อไม่ให้ผลกำไรกระจุกตัวอยู่กับภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่งในท้องถิ่นมากเกินไป และเป็นหลักประกันได้ว่าคนในท้องถิ่นสามารถดำรงชีวิตได้อย่างสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นการสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม เช่น การที่โรงแรมต่าง ๆ ตกลงกันว่าจะให้ชาวบ้านได้ทำอาชีพในด้านการบริการนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่นให้ชาวบ้านได้บริการร่วม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาด ให้ชาวบ้านได้ทำอาชีพบริการนวดนักท่องเที่ยวบนชายหาด ให้รถแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊กของชาวบ้านได้รับส่งแขก ให้เรือของชาวบ้านได้บริการพาแขกไปเที่ยว การแบ่งปันเหล่านี้โรงแรมยอมสละการบริการแบบครบวงจรไม่ผูกขาดการบริการนักท่องเที่ยวไว้ทั้งหมด แต่กลับให้ชาวบ้านได้มาเป็นผู้ประกอบการเอง ซึ่งถือเป็นผลดีของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากหากโรงแรมให้บริการเหล่านั้นเอง โรงแรมก็ต้องรับภาระการดูแลอุปกรณ์และค่าวัสดุ ค่าจ้างพนักงาน แต่หากให้ชาวบ้านเป็นผู้ประกอบการเอง ก็จะทำให้คนในท้องถิ่นได้มีอาชีพอยู่ภายในท้องถิ่น ซึ่งทำให้พวกเขามีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพและความรับผิดชอบในการดูแลนักท่องเที่ยวด้วย โดยทุกคนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวและรักษาความสงบเรียบร้อยและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นไปพร้อมกัน

5.2.3 ความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดประชาสังคมกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ

แนวคิดประชาสังคมกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจนั้น มีจุดร่วมที่สำคัญ คือ เป้าหมายของทั้งสองแนวคิดที่ต้องการให้สมาชิกในสังคมได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างยั่งยืนใน ฐานะที่ชมรมรักษะตะกะรณเป็นองค์กรประชาสังคมท้องถิ่น จึงมีการจัดการบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในสังคม โดยพวกเขาได้รวมกันและคัดเลือกคณะบุคคลเพื่อเป็นตัวแทนจัดการปัญหาภายในและปกป้องคนในท้องถิ่นจากการคุกคามจากภายนอก ทั้งเรื่องการประกอบอาชีพ การทำลายสิ่งแวดล้อม การทำลายคุณค่าที่สังคมยึดถือร่วมกัน และร่วมกันจัดระเบียบกฎเกณฑ์เพื่อดูแลผู้ที่อ่อนแอกว่า ซึ่งการรวมตัวกันของภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ทำให้เกิดอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นและไม่ให้มีการเอาเปรียบจากคนนอกท้องถิ่นและทำให้สภาพความเป็นอยู่เป็นไปตามที่คนในท้องถิ่นต้องการ

ในขณะที่แนวคิดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ เป็นแนวความคิดที่แฝงไว้ด้วยหลักการประกอบธุรกิจอย่างมีศีลธรรม โดยเน้นให้นักธุรกิจหันมาให้ความสนใจต่อสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการทำธุรกิจของตน ไม่ว่าจะเป็นคนในท้องถิ่น เอกอัครราชทูตวัฒนธรรมที่ศิริมของท้องถิ่น หรือแม้กระทั่งสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งความรับผิดชอบต่อเหล่านี้ส่งผลกระทบท่อสังคมและผลประโยชน์ของส่วนรวม เมื่อเป็นเรื่องของส่วนรวม ผู้ที่จะเข้ามามีส่วนรับผิดชอบก็ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในเรื่องนั้น ๆ

แม้ว่าองค์กรประชาสังคมจะเน้นถึงการทำให้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว แต่เราก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่าสมาชิกในองค์กรประชาสังคมต่างทำเพื่อส่วนรวมโดยไม่สนใจผลประโยชน์ส่วนตัวเลย ดังนั้น การทำให้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมก็จะส่งผลต่อผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย อย่างน้อยที่สุดก็ในฐานะที่เป็นสมาชิกอยู่ในสังคมนั้น ในทางกลับกันเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนตนที่กว้างกว่าเดิม ย่อมไม่สามารถแยกออกจากผลประโยชน์ส่วนรวม (ริชาร์ด บาร์เร็ตต์, 2546 : 49) ได้ด้วยเช่นกัน

การนำแนวคิดแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ มาใช้ขยายความเข้าใจองค์กรประชาสังคมในลักษณะของชมรมรักษะตะกะรณ เป็นการอธิบายถึงการกระทำเพื่อเติมเต็มความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม อันจะส่งผลต่อความยั่งยืนทั้งธุรกิจของนักธุรกิจและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้การที่พวกเขาสามารถยึดเหนี่ยวกันเป็นองค์กรประชาสังคมแล้วมีกฎระเบียบการอยู่

ร่วมกันนั้น ทำให้องค์กรประชาสังคมมีบทบาทในการกระจายความรับผิดชอบซึ่งกันและกัน ทำให้คนในสังคมรับผิดชอบต่อระเบียบกติกาสังคมที่ร่วมกันสร้างขึ้น โดยการผูกตัวเองให้อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ร่วมกัน คือหากสมาชิกคนใดทำผิดกฎระเบียบของชมรมฯ ต้องออกจากชมรมฯ และต้องรับผิดชอบต่อความผิดฐานบุกรุกพื้นที่สาธารณะ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง อำนาจของชมรมฯจะไม่ปกป้องสมาชิกที่ไม่ทำตามกฎของชมรมฯ แต่ถ้าสมาชิกปฏิบัติตนอยู่ในกฎของชมรมฯ ชมรมฯ ก็จะปกป้องสมาชิก และทำให้สมาชิกเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมด้วย นี่คืออำนาจและบทบาทของชมรมฯ ในการควบคุมคนในสังคมให้อยู่ในกฎเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับของสังคม ภายใต้ผลประโยชน์ของสมาชิกของสังคมแต่ละคน

การทำความเข้าใจแนวคิดประชาสังคม จึงต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์ของสมาชิกด้วย ไม่ใช่คำนึงความเป็นประชาสังคมในแง่การพิจารณาเพียงการรวมตัวกันด้วยความสมัครใจเนื่องจากการมีจิตสำนึกที่ดีเท่านั้น เพราะผลประโยชน์จะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้คนที่มีผลประโยชน์เหล่านั้นเข้ามาทำงานร่วมกันได้ดีกว่า การทำเพื่อส่วนรวม ในแง่ของปริมาณของผู้กระทำการทางสังคม เนื่องจากในความเป็นจริงแล้ว สมาชิกของประชาสังคมมีน้อยคนที่จะทำเพื่อสังคมโดยมาจากจิตสำนึกเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม คนเหล่านี้ก็มีส่วนสำคัญในการเป็นแกนนำในการดึงคนที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือ รวบรวมคนที่มีผลประโยชน์สอดคล้องกันเข้ามาอยู่ในส่วนของภาคประชาสังคม โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นประชาสังคมที่ประกอบไปด้วย คนสองส่วนหลักที่มีความสัมพันธ์กัน นั่นคือ คนที่มีความสัมพันธ์กันในลักษณะชุมชนท้องถิ่นที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน หรือเป็นเครือญาติกัน ในลักษณะของคนท้องถิ่นในชนบท กับอีกส่วนหนึ่งคือ คนแปลกหน้าที่เข้ามาพร้อมกับความทันสมัยหรือการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น โดยที่คนแปลกหน้าเหล่านี้ได้เข้าร่วมตัวกับคนในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม ทำให้ท้องถิ่นมีการปรับตัวและพัฒนาจากสังคมชนบทมาสู่สังคมที่มีความทันสมัยมากขึ้น

ท้องถิ่นที่มีพัฒนาการมาจากสังคมชนบทที่มีการเข้ามาของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีมาตรฐานและมีศักยภาพในการบริการและรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันคนในท้องถิ่นเองก็ต้องรักษาความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมซึ่งประกอบไปด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ ตลอดจนความเอื้ออาทร ความมีน้ำใจ ฯลฯ ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมในชนบทเอาไว้ ทำให้ประชาสังคมภายใต้บริบททางสังคมดังกล่าวย่อมต้องมีการผสมผสานระหว่างลักษณะของความเป็นชุมชนดั้งเดิมกับสังคมสมัยใหม่ที่เริ่มขยายตัวเข้ามาทุกขณะ

แนวคิดความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กรธุรกิจ สามารถอธิบายเพื่อขยายเขตแดนของประชาสังคมที่มีนักธุรกิจที่เข้าร่วมเป็นองค์กรประชาสังคมไทย ซึ่งอยู่ในบริบททางสังคมที่ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นและภาคส่วนต่างๆ ในสังคมสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดความรับผิดชอบทางสังคมขององค์กรธุรกิจมาใช้ขยายองค์กรประชาสังคมท้องถิ่น มีข้อจำกัด เพราะสามารถอธิบายได้เฉพาะธุรกิจบางประเภทซึ่งผลประโยชน์เกี่ยวข้องกันหรือต้องอาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้บรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมกัน

5.3 การเสริมสร้างต้นทุนทางสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรมรักษะกะตะกะรนซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของโรงแรมกับชาวบ้านนั้นถือว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนที่อยู่ในสถานภาพที่ต่างกัน ซึ่งต้นทุนทางสังคมเป็นสะพานเชื่อมโยงให้ชาวบ้านกับนักธุรกิจเข้ามาทำความเข้าใจพูดคุย แลกเปลี่ยนความต้องการและทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันถึงค่านิยมของตน ดังนั้นชมรมรักษะกะตะกะรนได้อาศัยเครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น ผนวกกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างชาวบ้านกับเจ้าของโรงแรมในช่วงเวลาที่มีการสร้างชมรมรักษะกะตะกะรนขึ้น เพื่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้น ต้นทุนทางสังคมในชมรมรักษะกะตะกะรนมีสองลักษณะคือ ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวและการเสริมสร้างต้นทุนทางสังคมขึ้นหลังจากการเกิดชมรมรักษะกะตะกะรน

5.3.1 ต้นทุนเดิมทางสังคม

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกะรน พบว่า ต้นทุนทางสังคมระหว่างคนในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมกับนักธุรกิจกลุ่มหนึ่งที่ต้องการเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบต่อความเป็นไปในท้องถิ่นที่ธุรกิจของตนดำรงอยู่ ทำให้สมาชิกของชมรมรักษะกะตะกะรนได้รับรู้และถ่ายทอดแนวคิดและความต้องการตลอดจนโลกทัศน์ของทั้งสองฝ่ายให้ตัวแทนทั้งสองฝ่ายไปขยายสู่สมาชิกคนอื่นได้รับรู้ผ่านความสัมพันธ์ในหลายลักษณะ ทั้งในรูปแบบของการจัดระเบียบความสัมพันธ์อย่างชัดเจน และวิธีการที่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัว

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในท้องถิ่นมีหลายลักษณะและมีความซ้ำซ้อนกัน นั่นคือ คนคนเดียวอาจมีความสัมพันธ์กับคนอื่น ทั้งในบทบาทของญาติมิตรหรือผู้ประกอบการอาชีพเดียวกัน ก็ได้ ความสัมพันธ์เชิงซ้อนเหล่านี้ทำให้คนในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นมากขึ้น

เพราะที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรมฯ นั้นบทบาทในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คนในมิติต่างๆ ด้วย ซึ่งต้นทุนทางสังคมในท้องถิ่นกระรอนทำให้เกิดการรวมตัวมี 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1) ความเป็นเครือญาติของคนในท้องถิ่น

สมาชิกตั้งแต่ยุคบุกเบิกของ ชมรมรักษะกะตะกระรอน เป็นทั้งคนในท้องถิ่นและคนนอกท้องถิ่น ซึ่งสามารถอธิบายความเป็นเครือญาติได้ สองประเภทใหญ่คือ สมาชิกในยุคบุกเบิกซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติกัน กับสมาชิกที่เป็นคนแปลกหน้าแต่งงานกับคนในท้องถิ่นจึงได้เข้ามาทำอาชีพเกี่ยวกับการบริการเหมือนกัน และเนื่องจากกระรอนเป็นชุมชนเล็ก ๆ ทำให้คนในท้องถิ่นสามารถนับญาติกันถึง ความเป็นเครือญาติกันนี้เองที่มีส่วนทำให้พวกเขาสามารถอยู่ร่วมกันได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ สมาชิกในกลุ่มอาชีพหมอนวดบางคน มีสามีขับรถตุ๊กตุ๊ก หรือ คนขับเรือหางยาวซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มเรือหางยาว มีหลานประกอบอาชีพพร้อม-แก้อี๊ชายหาด ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มพร้อม-แก้อี๊ชายหาด เป็นต้น ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติในกลุ่มนักธุรกิจโรงแรมก็มีในลักษณะเดียวกัน คนในกระรอนจะเห็นความสำคัญของการเป็นเครือญาติกันคือ เขาจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และคำนึงถึงการกระทำของตนที่อาจกระทบความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ เช่น หากตนทะเลาะกับใครก็เหมือนทะเลาะกับญาติของเขาด้วย ดังที่คุณมนัสได้เล่าถึงประสบการณ์เพื่อส่วนรวมที่ต้องกระทบต่อเครือญาติของผู้ที่ตนไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยว่า

“ผมรู้ว่าการที่ชนไปทุกเรื่อง วันนี้ นาย กอ นาย ขอ รบกัน ที่ผมเล่าใช้มะ ถ้าผมตัดสินว่า นาย กอ ผิด นาย ขอ ถูก บ้านนาย กอ นี้เริ่มเกลียดผมทั้งบ้านแล้ว นาย ขอ วันนี้อยกขอม ว่าคืออย่างแรง ตัดสินมาถูกต้องเป็นธรรม อะไรต่อไร ณ วันนี้นาย ขอ หลงตัวเองเมื่อไร ชวนนาย คอ รบ เสร็จ บังเอิญนาย ขอ ผิด ผมเลยตัดสินให้ นาย ขอ ผิด วันนี่ที่เคยยกขอม ในเครือญาติเขาบ้านนายขอทั้งบ้านวันนี้เกลียดผมหมดแล้ว พอถึงวันนี้สองบ้านแล้ว แล้วเครือญาติเขาเท่าไร” (มนัส เข็นจิต, สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549)

ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติที่เข้มแข็งในท้องถิ่นนี้เป็นระบบที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติของท้องถิ่นนี้ ซึ่งมีลักษณะเป็นเครือข่ายที่ทับซ้อนและโยงใยกันอย่างแน่นแฟ้น ทั้งภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและคนละกลุ่มอาชีพ ทำให้การอยู่ร่วมกันในชมรมฯ มีลักษณะเกื้อกูลหรือช่วยเหลือกันในฐานะญาติมิตร การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ ทำให้คนในท้องถิ่นจะคำนึงคนส่วนมาก ซึ่งรวมไปถึงเครือญาติของเขาด้วย ไม่ใช่แค่การคำนึงถึงปฏิสัมพันธ์

ระหว่างคนสองคนเท่านั้น ลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ถือเป็นระบบการควบคุมทางสังคมของชุมชนสิ่งเหล่านี้ทำให้คนพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีกันไว้ และความสัมพันธ์เครือข่ายทำให้คนสื่อสารถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น และได้เห็นว่าผลประโยชน์ของตนหรือใครคนใดคนหนึ่งสามารถขยายไปสู่คนอื่นในท้องถิ่น

2) ผู้นำและภาวะผู้นำในท้องถิ่น

ลักษณะของต้นทุนทางสังคมที่สำคัญและมีลักษณะเด่นในชมรมรักษะตะกะระน คือ ตัวผู้นำและภาวะผู้นำของแกนนำผู้ร่วมก่อตั้งชมรมรักษะตะกะระนที่ร่วมกันทำกิจกรรมที่ทุ่มเทเพื่อท้องถิ่น และเป็นผู้ที่เชื่อมโยงคนให้เข้ามามีความสัมพันธ์กัน

การที่คนในชมรมรักษะตะกะระนอยู่ร่วมกันได้นั้น ก็ต้องอาศัยกลุ่มคนที่มีจิตสำนึกเพื่อสาธารณะ โดยปฏิเสธไม่ได้ว่าจะต้องอาศัยแกนนำซึ่งเป็นผู้ที่ใส่ใจและมีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปในท้องถิ่นเป็นผู้ที่ดึงคนในท้องถิ่น ผ่านความสัมพันธ์ในหลายรูปแบบ ดังได้กล่าวมาแล้ว พร้อมกันกับการร่วมกันสร้างจิตสำนึกผ่านวิธีการต่างๆ

อย่างไรก็ตามในประเด็นของภาวะผู้นำของชมรมรักษะตะกะระนนั้น ผู้วิจัยมีข้อสังเกตจากประสบการณ์ของผู้ที่เสียดสีเพื่อส่วนรวมว่ามีข้อจำกัดบางประการที่อาจปิดกั้นคนที่มีความคิดในการทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ต้องเสียดสีมากกว่าคนอื่นทั้งเสียดสีเงินทอง เวลา แรงงาน เป็นต้นดังนั้นผู้ที่เป็นแกนนำในท้องถิ่นที่มีบทบาทในการเชื่อมโยงคนให้มามีความสัมพันธ์และร่วมมือกันทำกิจกรรมของชมรมฯนั้นถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติของความเป็นผู้นำและมีความเสียดสีอย่างมาก ดังที่แกนนำท้องถิ่นได้ถ่ายทอดประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

“ อันดับแรกนี้ ไม่มีใครสมัครใจมา จำไว้อย่าง เข้ามาทำงานส่วนรวมนี้ ไม่มีใครเสนอตัวเอง เพราะไม่ได้อะไร เสียเวลา พอมาทำร่วม ผมเฝ้าร่วมอยู่ บางวันไม่ได้อยู่ร่วมตัวเอง เทียวไปยุ่งเรื่องเพื่อน เพื่อนรบกันตรงไหนก็ไป...ผมพูดตลอดพวกกรรมการของกลุ่มอาชีพ นี่มันต้องเสียดสีจริง ๆ ไม่เสียดสีเป็นไม่ได้ แต่บางคนมันไม่ได้คิดตรงนี้ไง คิดจะเอาแต่ตัวเอง แต่ไม่คิดจะเสียบ้าง ถ้าเสียตรงนี้แล้วให้คนอื่นบ้าง ถ้าเราจะเอาให้ได้ทั้งหมดมันไม่ได้ไง...ผมว่าประจำว่าให้ลด ละ แต่อย่าเลิกความเห็นแก่ตัว คนนะไม่เชื่อหรือกว่าใครจะเลิกความเห็นแก่ตัว เลิกไม่ได้หรืออกผมก็เห็นแก่ตัว ผมว่าเอาเท่าที่เอาได้ อย่าพยายามโคตโคตเดียวตุง เอา อย่าโตงเอาที่สูง เอาแค่พอปลิดถึง ถ้าเอาที่สูงแรง

พลาดลงแข่งหักเปลา่ ๆ ต้องไปโรงพยาบาล ลูกไม้นั้นก็ไม่ได้กิน เพราะต้องไป
โรงพยาบาลคนมันมีมุมมองต่างกัน ถ้าเขาคิดได้ว่ามาปรองดองดีกว่าก็ดี แต่ถ้า
คิดว่ารบกัน ๆ มันก็เสียผลประโยชน์ ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม
2549)

ดังนั้น แม้จะมีการรวมตัวเพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น แต่ก็
ไม่ได้หมายความว่าทุกคนที่เป็นสมาชิกในชมรมฯ จะยึดถือประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้งเสมอไป
เพราะผู้คนในสังคมต่างมีความคิดเห็นและทัศนคติ ตลอดจนแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน ข้อสังเกตที่
ชัดเจนที่สุดคือ คนไหนที่คนในท้องถิ่นเห็นว่าสามารถช่วยเหลือพวกเขาได้ คนเหล่านั้นก็จะถูก
เลือกเพื่อให้มาดำรงตำแหน่งหัวหน้าหรือผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆ อยู่เสมอ ซึ่งปรากฏการณ์
เช่นนี้มักเกิดขึ้นในสังคมที่คนมีความกระตือรือร้นแตกต่างกันอย่างสูง ดังที่คุณมนัสบอกว่า

“ หลาย ๆ คน หลายความคิด หลายพื้นฐานความรู้ยังพอดูกันรู้เรื่องแต่
ฐานความคิดของแต่ละคนนี่ หนึ่ง คิดแบบเห็นแก่ตัว สอง คิดแบบให้สังคมอยู่
ได้ สาม คิดแบบให้สังคมอยู่ได้อยู่แบบยั่งยืนยังงี้ มันมีตั้งสามขั้นตอนเลย ถ้า
บังเอิญเอาหนึ่ง มาพบกับสาม มันคนละเรื่อง เพราะว่าสุดขั้วมันกลายเป็นขนา
กัน แต่ตัวกลางนี่ถ้าเราอธิบายว่าจริง ๆ นะ ถ้าเราทำพรรคนี้ มีดีพรรคนี้ ตัวที่สอง
ได้ไปบอกตัวแรกเพราะฐานคิดมันใกล้เคียงกัน แต่ตัวที่สามต้องอย่าลงมาแตะต้อง
ตัวที่หนึ่งเด็ดขาด ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549)

“ พวกเราส่วนใหญ่ ที่เป็นประธานกลุ่มอะไรพวกนี้ จะมีแนวคิด
เดียวกัน มันอาจจะมิแผละ ที่ผมว่า คนเรามันฐานความคิดต่างกัน เราจะเอาที่
ความคิดเหมือนกันลงตัวเหมือนโคลนนิ่งมา มันคงไม่ใช่ แต่มันคง เราก็คง
พยายามลากไอพวกนี้มาให้มีส่วนร่วม ส่วนรู้ว่าเราต้องการแนวทางของเราแบบ
ไหน เพื่อให้ฐานที่มันต่ำ ที่สุดให้มันเข้าใจ พอให้มันขยับมาอยู่ฐานกลางก็ยังดี
ใช่ปะ ถึงเขาว่าอย่าให้มันต่ำ ให้มันเป็นสีเทาที่ยังดี ไม่ขาวแต่ก็อย่าให้ดำ ให้เป็น
สีเทา เพราะถ้ายังดำอยู่เมื่อไร ก็ทำงานยากอยู่นั้น เราถือว่ายังพอดูกันได้ ยังพ
อดูกันรู้เรื่องถ้าเป็นสีเทา ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

นอกจากนี้ แกนนำในชมรมฯ ทั้งที่เป็นนักธุรกิจและชาวบ้าน ได้สร้าง
ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ได้ขยายและถ่ายทอดความทัศนคติของแต่ละฝ่ายผ่านเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว
เช่น ความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือญาติ หรือเพื่อนร่วมธุรกิจที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันต่อไป แม้ว่าก่อนที่

จะมีการตั้งชมรมรักษะกะตะกะรนขึ้น นักธุรกิจและชาวบ้านในกะรน ต่างมีอคติต่อกันดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ 3 แต่หลังจากทั้งสองฝ่ายเริ่มพูดคุยกันจึงเห็นว่ามีความคิดตรงกัน ในเรื่องสิ่งแวดล้อมและเรื่องการช่วยเหลือท้องถิ่น ทำให้ชาวบ้านเริ่มมองว่า นักธุรกิจก็ “เห็นหัวชาวบ้าน” เหมือนกัน

ในอดีตโรงแรมบริเวณหาดกะตะ และหาดกะรน จะนำร่มชายหาดมาบริการนักท่องเที่ยวทุกหาดในบริเวณที่อยู่ตรงกับหน้าโรงแรม ส่วนชาวบ้านก็ซื้อร่มมาปักเพื่อบริการนักท่องเที่ยวเช่นกัน แต่นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการร่ม-เก้าอี้ผ้าใบของโรงแรมจะไม่เสียค่าเช่า แต่หากใช้บริการร่ม - เก้าอี้ผ้าใบที่ชาวบ้านให้บริการต้องจ่ายค่าบริการให้แก่ชาวบ้าน ปรากฏว่านักท่องเที่ยวนิยมใช้บริการร่ม - เก้าอี้ผ้าใบของโรงแรมมากกว่า จึงส่งผลให้ชาวบ้านขาดรายได้ จนเกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างเจ้าของร่มที่เป็นชาวบ้านกับเจ้าของโรงแรม ต่อมาเมื่อเจ้าของโรงแรมรายหนึ่ง กับแกนนำคนสำคัญในการก่อตั้งกลุ่มร่มเก้าอี้ชายหาดซึ่งถือเป็นตัวแทนฝ่ายชาวบ้าน ได้พูดคุยถึงปัญหานี้และได้วางกติกการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มร่ม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาดและโรงแรมโดยให้ชาวบ้านได้มีอาชีพบริการร่มต่อไป ส่วนโรงแรมก็ให้ยกร่มออกจากหาด ในครั้งนั้นเจ้าของโรงแรมเป็นผู้อาสาไปพูดคุยกับโรงแรมต่างๆ ในท้องถิ่น โดยให้เหตุผลกับบรรดาเจ้าของโรงแรมว่าควรแบ่งให้ชาวบ้านได้ทำมาหากิน เพราะจะได้เป็นการแบ่งเบาภาระความรับผิดชอบของโรงแรมที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานบำรุงรักษาและดูแลร่มชายหาด ถือเป็นภาระลดต้นทุนของโรงแรม แต่ให้ชาวบ้านได้สร้างรายได้จากการประกอบอาชีพนี้แทน ในขณะที่แกนนำในกลุ่มร่ม-เก้าอี้ผ้าใบชายหาด ก็ไปคุยกับสมาชิกกลุ่มร่มเพื่อเสนอเงื่อนไข การอยู่ร่วมกัน คือโรงแรมจะยอมถอนร่มออกจากชายหาดเพื่อให้ชาวบ้านทำมาหากิน แต่ขอบันทึกฐานข้อมูลการให้บริการร่มของชาวบ้านแต่ละรายไว้ว่าสามารถวางร่มได้กี่แถว ถ้าเจ้าของร่มคนใดต้องการเพิ่มร่มต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ ทำให้การทำงานมีกติกาและสามารถตรวจสอบได้

เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าของโรงแรมมากขึ้น ทำให้คนในท้องถิ่นต่างรับรู้และถือเป็นแบบอย่างการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเรื่อยมา จึงกล่าวได้ว่าความขัดแย้งและปัญหาที่เกิดจากการประกอบอาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธกัน นำพาให้คนในท้องถิ่นที่มีอุดมการณ์คล้ายกันมาพบและพูดคุยกัน เพื่อร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขและทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และทำให้แกนนำทั้งฝ่ายต่างช่วยกันสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงให้ผู้คนจากทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านเข้ามามีความสัมพันธ์กันในลักษณะต่างๆ

5.3.2 การเสริมสร้างทุนทางสังคม

การเสริมสร้างทุนทางสังคมระหว่างคนแปลกหน้า เป็นเงื่อนไขสำคัญในการอธิบายการอยู่ร่วมกันของนักธุรกิจกับชาวบ้าน เพราะนอกจากความสัมพันธ์ในลักษณะความเป็นคนใกล้ชิดหรือเครือญาติหรือคนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกัน ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติของชาวบ้านในท้องถิ่นแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างคนแปลกหน้า ได้แก่ นักธุรกิจกับคนในท้องถิ่นที่มีอุดมการณ์คล้ายคลึงกันในเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคมก็ได้ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีต่อกันในหลายรูปแบบ ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ลักษณะนี้จำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจต่อกันให้เกิดขึ้น เพื่อให้การประสานงานระหว่างสองเป็นไปอย่างราบรื่นและลอคอคติที่มีต่อกันในอดีตลง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือนักธุรกิจที่เข้ามาอยู่ในชุมชนฯ นั้นเป็นกลุ่มคนที่ “คุยกันรู้เรื่อง” คือ มีความคิดเห็นและทัศนคติเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่าควรช่วยเหลือให้ชาวบ้านได้ทำมาหากิน และเมื่อกลุ่มนักธุรกิจเหล่านี้ได้มาพบปะและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้าน โดยเฉพาะผู้ที่มีจิตสำนึกที่ต้องการทำเพื่อท้องถิ่นเช่นกัน ทำให้การรวมตัวและการสร้างระเบียบการอยู่ร่วมกันเป็นไปได้ง่ายขึ้น ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์รายหนึ่งกล่าวว่า

“ถ้าโรงแรมไหนอยู่ในสมาคมของโรงแรมเขาก็จะช่วย ของกลุ่มโรงแรมนี้คือว่า มีอะไรเขาจะถึงกันหมด มีงานมีอะไร งานประเพณีทางโรงแรมเขาจะช่วย แต่โรงแรมที่ไม่ได้เข้ากับสมาคม เขาจะไม่มีส่วนร่วมตรงนี้”
(ณรงค์ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

การสื่อสารภายในชมรมรักษะกะตะกะรน เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างทุนทางสังคมให้เกิดขึ้นในชมรมรักษะกะตะกะรน เพราะทำให้ทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านซึ่งมีแนวคิดและมุมมองต่างกันสามารถสื่อสารความคิด วิสัยทัศน์ และขยายโอกาสการเข้าถึงความรู้ ประสบการณ์และการเข้าถึงทรัพยากรร่วมกัน ถือเป็น การสร้างภาพร่วมกันในอนาคต เพื่อเชื่อมโยงให้คนที่มีความคิดคล้ายคลึงกันมาร่วมทำงานเพื่อสร้างสรรค์สังคม หลังจากมีการจัดความสัมพันธ์ทำให้คนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรและมีอำนาจการตัดสินใจได้อย่างเสมอภาค ก็ได้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มคนทั้งสองฝ่าย ทำให้สามารถลดช่องว่างที่เกิดจากความแตกต่างระหว่างกลุ่มคนที่ก่อให้เกิดความรู้สึกอคติต่อกันในสังคม(จินทนา บรรพศิริ โชติ, 2542 : 42) จากการศึกษาผู้วิจัยได้พบว่าคนในท้องถิ่นมีวิธีการถักทอความสัมพันธ์ขึ้นในหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้าน

การสร้างความสัมพันธ์อันดี ทำให้สมาชิกมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมากขึ้น และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ก่อให้เกิดการยึดเหนี่ยวซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกด้วยกัน และระหว่างสมาชิกกับชมรมรักบี้กะตะกะรน เนื่องจากทำให้สมาชิกได้เกิดการเรียนรู้ว่า การที่ตนมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น หรือการที่ตนเข้าเป็นสมาชิกของชมรมฯ จะทำให้ได้รับผลตอบแทนกลับมา

เครือข่ายของการมีส่วนร่วมเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เมื่อทุกฝ่ายต่างเห็นถึงคุณค่าของความสัมพันธ์เหล่านี้ ทำให้ต่างคนต่างถักถอสายใยเชื่อมโยงกันเหนียวแน่นมากขึ้นทุกขณะ ก่อให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดบรรทัดฐานร่วมกัน ซึ่งเป็นต้นทุนทางสังคมที่เป็นพื้นฐานความเข้าใจของสมาชิก ในเรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติตนในด้านต่างๆ ภายใต้การอยู่ร่วมกันในท้องถิ่น เพื่อให้ตนและสังคมได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการสร้างความไว้วางใจภายในชมรมฯ นั้น มีทั้งการสร้าง ความไว้วางใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับส่วนร่วมจนบางครั้งเลยไปถึงเรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัวของสมาชิกและเรื่องธุรกิจด้วย

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สมาชิกในชมรมฯ ได้สร้างความสัมพันธ์ต่อกันผ่านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ทั้งลักษณะส่วนรวม และโดยส่วนตัว การช่วยเหลือทางด้าน การประกอบธุรกิจท่องเที่ยวโดยภาพรวมนั้น สมาชิกจะสร้างความรู้ความเข้าใจ ร่วมกันในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว เช่น การจัดอบรม การให้ความรู้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานในภาคบริการ หรือการแก้ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจการท่องเที่ยว โดยทุกฝ่ายจะร่วมกันหาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไขเพื่อให้ทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านพอใจ นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการและกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของตำบลกะรนให้นักท่องเที่ยวรู้จักมากขึ้น

ส่วนการให้ความช่วยเหลือเฉพาะรายนั้น ทางสมาคมผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมหาดกะตะกะรน จะให้ความช่วยเหลือแก่โรงแรมที่เป็นสมาชิกของชมรมฯ ในด้านการให้คำปรึกษา ส่งเสริมการบริหารการทำธุรกิจของโรงแรมสมาชิก ตลอดจนให้สิทธิพิเศษต่างๆ เกี่ยวกับประกอบธุรกิจแก่สมาชิก เป็นต้น นอกจากนี้ สมาคมฯ ก็จะช่วยเหลือสมาชิกที่เป็นชาวบ้านโดยการส่งเสริมการประกอบอาชีพดังที่คุณจิระศักดิ์ เล่าว่า

“เช่นเมื่อก่อนกลุ่มเรือเร็วให้ราคา บางทีถูกค้ำยังไม่รู้ก็ต้องเป็นการ โฆษณาทางอ้อม ชาวบ้านมีข้อมูลอะไร ก็ให้โรงแรม ก็เขาทำเป็น โบชัวร์

มาให้เรา เอาไปวางที่โรงแรม เช่นเราก็ไปกำชับให้น้ำฟร้อน บอกว่าเรามีบริการอย่างอื่นนอกเหนือจากโรงแรม คือมีบริการระดับโรงแรม และมีบริการระดับชาวบ้าน คุณสามารถไปนอนได้ เสียไม่กี่ร้อย ถ้าโรงแรม 500 อะไรอย่างนี้ หรือรถลีมูซีนมันแพง ถ้าคุณต้องการกินลมชมวิว เดี่ยวเราไปเรียกรถแท็กซี่หน้าโรงแรมให้ แต่ถ้าเกิดเป็นเรื่องขอเงินอะไรนี้ไม่มี เป็นการช่วยเหลือในการทำธุรกิจ” (จิระศักดิ์ ธนะกิติธรรม, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเหล่านี้ทำให้สมาชิกในชมรมฯ มีโอกาสในการประกอบอาชีพมากขึ้นและยังเป็นการลดอคติระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้านในด้านต่างๆ ลงด้วย เพราะสมาชิกต่างได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือด้วยกันทั้งสิ้น นอกจากนี้ยังทำให้คนรู้และเข้าใจว่าการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะทำให้กิจกรรมต่างๆ ประสบความสำเร็จ พวกเขาจะช่วยเหลือกันในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ไม่ใช่เพียงเรื่องของการประกอบอาชีพเท่านั้น

เครือข่ายทางสังคมที่มีอยู่ในสังคม ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้คนในสังคมที่มีความคุ้นเคยกันทั้งในฐานะญาติมิตร และผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน และต่อมาเมื่อได้มีการขยายเครือข่ายเพื่อสร้างความไว้วางใจขึ้นระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน โดยต่างฝ่ายต่างคาดหวังถึงบทบาทในการกระทำเพื่อสังคมซึ่งกันและกัน เมื่อปรากฏการณ์ที่เกิดจากการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในท้องถิ่น ส่งผลต่อความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นของเครือข่ายด้วย เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน คือ นักธุรกิจจะแสดงความช่วยเหลือและสร้างความคุ้นเคยกับชาวบ้าน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทั้งในเรื่องการประกอบอาชีพของสมาชิกโดยรวมและเรื่องส่วนตัว เช่น การไปร่วมงานศพของคนในท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าวถือเป็นประเพณีที่แสดงถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นในมิติของความสัมพันธ์ส่วนตัว ดังคำพูดต่อไปนี้

“อย่างงานศพ งานไร โรงแรมเขาก็มาเกือบทุกศพนะ พอรู้ว่าเขาก็มา ถ้าญาติๆ ในเครือญาติพวกเรา เขาจะโทรมาถามว่าศพใคร พอเราบอก เขาก็นัดๆ ของเขามา บางทีก็มาเป็นทีม บางทีก็มาทั้งครอบครัว บางทีรู้จักคนเดียว เขาก็พามาหมด เช่นถ้ามาคนเดียวเขาก็มาเล่นสามกอก อะไร สนุกๆ กันไป เขาก็นั่งพูดคุยกันไป ถึงกลายเป็นว่ามันผูกพันไปโดยปริยาย น้ำชาเขาก็มาบ่อย ไก่กวนไรนี่ มาเล่น ไก่ฮก กะตะปาล์ม เขามานั่งกินเหล้ากินเบียร์จนดึกดื่นบางที ผมว่าอยู่นานๆ ก็เหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ญาติเราเสียก็เหมือนญาติเขา พอญาติเขาเสียในพรรคพวกกันเขาก็แจ้งมาทางนายกฯ นายกฯ ก็มาบอกพวกเราอีก

ที่ ก็ไปกันหลาวอย่าง 2 คีนที่แล้วก็ไปวัดกลาง แล้วก็วัดเก็ตโฮ่ แต่จริงๆ ในเครือโรงแรม เรารู้จักแต่เขคนเดียว แต่พอญาติเขาตายเราก็ไปกันจริงๆ เขาไม่ได้แจ้งเราแต่ทางเทศบาลจะเป็นผู้แจ้งต่อ ใครจะไปก็ไปใครไม่ไปไม่ว่ากัน บางทีตามไปถึงนครฯ ก็มี งานศพเดือนกว่าๆ ไว้หน้าวัดพระธาตุนครฯ เขาเป็นญาติของผู้จัดการโรงแรมซึ่งค่อนข้างสนิทกันก็พากันไป มันเป็นลักษณะเพื่อนกัน พ่อเพื่อนเสียเราก็ไปให้กำลังใจ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

หลังจากได้มีการขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้านขึ้น ก็ได้มีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายต่างๆ เป็นเครือข่ายที่กว้างขวางขึ้น ชมรมรักษะตะกะรนได้จัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรมฯ อย่างชัดเจน ดังที่ผู้วิจัยได้เคยกล่าวไว้ในบทที่ 4 เกี่ยวกับการจัดองค์กรของชมรมรักษะตะกะรน ซึ่งการจัดองค์กรในลักษณะดังกล่าวทำให้รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกมีลักษณะที่สมาชิกที่เป็นแกนนำ หรือคณะกรรมการในชมรมฯ เข้ามามีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นทางการผ่านการประชุมของชมรมฯ และให้คณะกรรมการแต่ละคนซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มอาชีพต่างๆ นำเรื่องราวและแนวคิดที่ได้จากการประชุมไปถ่ายทอดให้แก่สมาชิกในกลุ่มอาชีพต่อไป จะเห็นว่าความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ค่อนข้างเป็นทางการและทำให้ลักษณะการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในชมรมมีแบบแผนที่ค่อนข้างชัดเจน ทั้งในเรื่องของตัวแสดงเรื่องความรับผิดชอบในด้านต่างๆ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ก็สามารถทำได้ชัดเจน เพราะสมาชิกและคนในท้องถิ่นต่างรับรู้ร่วมกันว่าหากเกิดปัญหาขึ้นในส่วนไหนแล้วจะต้องเข้าไปให้ใครทำหน้าที่ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสมาชิกจะใช้วิธีการส่งต่อเรื่องราวปัญหาและความต้องการเป็นทอดๆ กลับไปกลับมาอยู่ตลอดเวลา ระหว่างจากคณะกรรมการชมรมรักษะตะกะรนไปยังสมาชิกของกลุ่มอาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการติดตามความก้าวหน้าของการทำงานของชมรมฯ ได้อย่างสะดวกมากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ที่เป็นทางการนี้ก็ไม่ได้ใช้รูปแบบที่เคร่งครัด เนื่องจากสมาชิกในชมรมฯ ยังมีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะอื่นอีกหลายรูปแบบ เช่น การเป็นคนในครอบครัวเดียวกันหรือเพื่อนพ้องพี่น้องกัน ทำให้ลักษณะการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นไปอย่างยืดหยุ่นตามแต่สถานการณ์

2) การนัดคัมภีร์ร่วมกัน

เป็นวิธีการที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยที่นักธุรกิจคนหนึ่งเริ่มเชิญนักธุรกิจคนอื่นในท้องถิ่นรวมไปถึงแกนนำชาวบ้านมาพูดคุยกันในโรงแรมของเขา ด้วยบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการซึ่งนักธุรกิจผู้ที่เป็นคนเชิญก็จะเป็นเจ้าภาพในการเลี้ยงกาแฟแก่ผู้ที่ถูกเชิญมา วิธีการดังกล่าวถือเป็นวิธีที่ทุกฝ่ายในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นระหว่างนักธุรกิจด้วยกันเอง ระหว่างชาวบ้านด้วยกัน หรือ

แม้กระทั่งระหว่างกลุ่มนักธุรกิจกับตัวแทนชาวบ้านผู้นำในท้องถิ่น ตลอดจนผู้บริหารของเทศบาล ใช้สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น

จากประสบการณ์ของผู้ที่คลุกคลีอยู่ในท้องถิ่นและได้ร่วมดื่มกาแฟบ่อยครั้ง ได้แสดงทัศนะให้ผู้วิจัยทราบถึงเงื่อนไขที่จะทำให้การดื่มกาแฟร่วมกันบรรลุผลว่า จะต้องขึ้นอยู่กับทั้งผู้เชิญและผู้ถูกเชิญ ว่าแต่ละฝ่ายสามารถเข้าใจเจตนาพร้อมกันหรือไม่ ซึ่งเจตนาตั้งต้นของผู้เชิญไม่ควรเป็นไปเพื่อการแข่งขันหรือเพื่อแข่งเชิงทางธุรกิจ หากแต่ควรเชิญชวนด้วยเจตนาดี เพื่อการร่วมมือกันให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่ายมากกว่า กล่าวคือ นักธุรกิจคนหนึ่งในภระน เป็นผู้ริเริ่มเอ่ยปากชวนเจ้าของโรงแรมในท้องถิ่นมาร่วมดื่มกาแฟ ที่โรงแรมในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจเดียวกัน เมื่อมีคนรับคำเชิญ ก็อาจสันนิษฐานได้ว่าผู้รับคำเชิญคือผู้ที่สามารถสานความสัมพันธ์ต่อกันได้ และเมื่อความสัมพันธ์บนโต๊ะกาแฟเริ่มขึ้น จากนั้นการพูดคุยการจินตนาการถึงอนาคตร่วมกันก็จะเป็จุดเริ่มต้นที่ดีในการทำงานเพื่อสังคมต่อไป เมื่อนักธุรกิจคนอื่นเข้าใจเจตนาของการดื่มกาแฟร่วมกัน ก็จะสานต่อความสัมพันธ์โดยผลัดกันเป็นผู้เชิญ เมื่อความสัมพันธ์เริ่มพัฒนาไปในทิศทางที่ดี การอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันในฐานะเพื่อนร่วมอุดมการณ์เดียวกันจึงเกิดขึ้น

หากมองในแง่การแข่งขัน หลังจากเจ้าของโรงแรมต่างๆ ได้ทำความเข้าใจร่วมกันแล้ว ต่างรู้ว่าพวกเขาไม่ได้แข่งขันกันเอง เพราะแต่ละโรงแรมต่างมีเอกลักษณ์และจุดเด่นของตน แต่พวกเขารวมตัวกันเพื่อแข่งขันกับโรงแรมในสถานที่ท่องเที่ยวอื่นมากกว่า ดังนั้นการรวมกลุ่มจึงเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้ท้องถิ่นมีศักยภาพในการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ในขณะที่ชาวบ้านบางรายยังคงมีความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการแย่งนักท่องเที่ยว แคนนำในชมรม จึงต้องให้การเรียนรู้และสร้างบรรยากาศให้ทุกคนมีความสามัคคีกัน เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

3) การสื่อสารผ่านความสัมพันธ์ส่วนตัว

ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นทั่วไปในท้องถิ่นทั้งระหว่างนักธุรกิจด้วยกันเอง ระหว่างชาวบ้านด้วยกัน และระหว่างชาวบ้านและนักธุรกิจ ทำให้การพูดคุยกันง่ายขึ้น เพราะความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้การประสานงานเกิดผลสัมฤทธิ์ได้มากกว่าผู้ที่ไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกันมาก่อน

ลักษณะความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน เป็นต้นทุนทางสังคมที่สำคัญเพราะเมื่อแกนนำของทั้งชาวบ้านและนักธุรกิจรู้จักกันเป็นการส่วนตัว ทำให้การขยาย

ความสัมพันธ์ไปยังคนอื่นของแต่ละฝ่ายสามารถเกิดได้ง่ายขึ้น ดังที่งานศึกษาของ Mayer (1966 อ้างถึงใน พุทธิสถาน ชุมพล, 2546 : 209-210) ที่ศึกษาเกี่ยวกับเครือข่ายส่วนตัว (personal หรือ ego-centric network) เน้นว่าเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นสิ่งที่มียู่แล้ว ซึ่งการขยายเครือข่ายจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นชักจูงสมาชิกบางส่วนของเครือข่ายให้ไปชักจูงสมาชิกของเครือข่ายที่เขาสนิทชิดเชื้อกับเขาที่สุด ให้ไปชักจูงสมาชิกของเครือข่ายแบบเดียวกับของคนอีกที ลักษณะการขยายความสัมพันธ์ดังกล่าวประธานกลุ่มหมอนวดได้เล่าให้ฟังว่า

“คุณสมชายมีอะไรแกก็ชวนคุณประดิษฐ์ ธรรมวัฒน์ นัส แล้วก็พาไปนั่งคุยที่โรงแรม ไปกินข้าวกันบ่อยแหละ บางทีก็พาไปรู้จักกับเจ้าของโรงแรมอื่น ๆ ขนาดคุณสมชายงานเยอะแกยังสละมา”(สมใจ จันทร์เลิศ, สัมภาษณ์, 17 มีนาคม 2549)

4) การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคล

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของคนในท้องถิ่น เป็นทั้งวิธีการสื่อสารความคิด ความต้องการระหว่างสมาชิกในชมรมรักบี้กะตะกะรน และเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้านด้วย การสื่อสารภายในชมรมฯ จะกระทำผ่านวิธีการที่หลากหลายตามแต่ลักษณะของเนื้อหาข่าวสาร

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นทางการ สมาชิกก็จะสื่อสารโดยวิธีการที่เป็นทางการเช่น ประชุม อบรม เป็นต้น ส่วนเนื้อหาข่าวสารที่ไม่เป็นทางการ สมาชิกก็จะใช้วิธีการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการเช่นการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่หรือ การสนทนาที่สภากาแฟ หรือในงานพิธีต่างๆ ที่จัดขึ้นในท้องถิ่น เช่น งานศพ หรือบริเวณที่หน้าชายหาดเป็นที่ประกอบอาชีพของสมาชิก เพราะเป็นการสื่อสารดังกล่าวเป็นวิธีการที่มีความสะดวก รวดเร็ว และสอดคล้องกันลักษณะการประกอบอาชีพของคนในชมรม เนื่องจากสมาชิกในชมรมจะประกอบอาชีพกระจายอยู่ทั่วทั้งตำบล และบางอาชีพไม่ได้อยู่ประจำเป็นหลักแหล่ง เช่น อาชีพขับเรือหางยาว หรือรถตุ๊กตุ๊ก เป็นต้น นอกจากนี้การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารผ่านการพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นกันเอง เช่น ในโรงแรมหรือร้านอาหาร ก็ถือเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นด้วย ดังที่คุณมนัส เล่าว่า

“ ตอนนั้น อาจารย์เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ มาพักที่โรงแรมมารีน่า คอทเทจ คุณสมชาย ซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรมจึงถือโอกาสเชิญแกนนำชาวบ้าน

มีผม คุณไพสิทธิ์ ทวีสมาน คุณประดิษฐ์ ธรรมวัฒน์ ประธานเรือหางยาวคนแรก นั่งคุยกัน ถึงรอบแรกแกพาแฟนแกมาด้วย แกพา อาจารย์จำเนียร บ้าง อาจารย์ประสานบ้าง ที่คุยกับพวกเรา มา อาจารย์สุเทพ ที่ทำงานบางกอกฟอรัม ส่วนอาจารย์เสน่ห์ นั่นก็เป็นที่ปรึกษาเหมือนกัน เป็นนักประวัติศาสตร์ แกมีภาพถ่ายตั้งแต่สมัยเจ้าเมืองเก่าแก่มานั่งแลกับผม ส่วนใหญ่เวลาเขามาแล้ว น้ำชาจะโถมมา ผมก็ไปกัน แกว่าเราด้อยโอกาสในการเรียน แต่เราไม่ด้อยโอกาสในการฟัง ถ้าเราไปนั่งฟังเขา เราจะได้เก็บความรู้ ซึ่งเราก็สามารถมาประยุกต์ส่วนไหนใช้ได้ เราก็มาใช้ ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

จากสถานการณ์ต่างๆ ที่ทำให้ชาวบ้านซึ่งเป็นกลุ่มแกนนำที่มีความสนิทสนมและมีแนวคิดคล้ายคลึงกันกับกลุ่มนักธุรกิจเกี่ยวกับการใส่ใจในเรื่องราวของท้องถิ่น มาพบปะพูดคุยกันกับนักธุรกิจและนักวิชาการนั้น ทำให้แต่ละฝ่ายได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองซึ่งกันและกัน ถือเป็นเวทีให้ชาวบ้านได้เรียนรู้แนวความคิดการทำงานเพื่อท้องถิ่นจากมุมมองของนักวิชาการ และได้รับรู้ถึงความต้องการของนักธุรกิจ ขณะเดียวกันก็ทำให้นักธุรกิจได้เข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่และมุมมองของชาวบ้านมากขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสามารถสื่อสารความเข้าใจนี้ให้ขยายวงกว้างไปสู่คนในท้องถิ่นลูกวันเพ็ญ ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนเล่าให้ฟังถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันของคนในชุมชนว่า

“เวลามีเรื่องอะไรก็รู้กันหมดที่นี่ ก็ประชาสัมพันธ์ แล้วก็คุยกันเรื่อย ไปงานศพก็เจอกัน ร้านกาแฟก็เจอกันมาถึงร้านกาแฟเราก็คุยร้านกาแฟต่อ ๆ กัน ศูนย์รวมบ้านเจ้าวัง ที่ชาวบ้านไปนั่งคุยกัน อย่างเรานี่ทุกวันเลย (วันเพ็ญ เงินดี, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549)

เมื่อคนในท้องถิ่นได้สร้างพื้นที่ในการติดต่อสื่อสารกัน ก็ทำให้พวกเขาได้รับรู้ถึงความต้องการซึ่งกันและกัน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นในท้องถิ่นผ่านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในท้องถิ่น ทำให้ทั้งนักธุรกิจและชาวบ้านต่างเข้าใจถึงความต้องการและผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน และสามารถถ่ายทอดผลประโยชน์หรือความต้องการส่วนตน ให้เป็นผลประโยชน์ร่วมหรือความต้องการร่วมกัน หลังจากที่เขาได้รับรู้ว่า ผลประโยชน์ของตนต่างก็เป็นผลประโยชน์เดียวกันกับของผู้อื่นในท้องถิ่น นั่นคือ ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว แต่ละฝ่ายต่างช่วยกันทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวม คือทำให้ท้องถิ่นมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว เมื่อ

มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อนในตำบลกะรนเป็นจำนวนมาก สุดท้ายผลประโยชน์ก็จะกลับมาสู่ตัวเอง ทำให้คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืนด้วยเช่นกัน

5) การสร้างบรรทัดฐานการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นของชมรมรักษะกะระน

การก่อตั้งชมรมรักษะกะระนที่มาจากนักธุรกิจ ที่ต้องการช่วยเหลือส่วนรวมนั้น มีความสัมพันธ์กับลักษณะการอยู่ร่วมกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน ในลักษณะที่แนวคิดในการก่อตั้งชมรมฯ เป็นสาเหตุที่ทำให้พวกเขารวมตัวกันและอยู่ร่วมกันได้ นอกจากนี้ยังส่งผลถึงเป้าหมายของชมรมฯ ทำให้พวกเขาต้องหาวิธีการเพื่อทำให้เป็นด้วยดีเห็นด้วยคนให้อยู่ร่วมกัน เพื่อร่วมกันดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายทั้งส่วนตัวและส่วนรวม โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สมาชิกยอมรับและยินยอมที่จะมาผูกพันต่อชมรมฯ ระดับการมีพันธะสัญญา การใช้เวลาเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและจิตสำนึกต่อการคงอยู่ของชมรมรักษะกะระน โดยได้มีการสร้างบรรทัดฐานการอยู่ร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญและยึดถือร่วมกัน อันเกิดจากการต้นทุนทางสังคมภายในชมรมรักษะกะระน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังต่อไปนี้

5.1) การรักษาสีงแวดล้อม

การรักษาสีงแวดล้อม เป็นบรรทัดฐานร่วมกันที่เกิดจากจิตสำนึกของคนในท้องถิ่น ที่มีอยู่เดิม และเกิดจากการเรียนรู้ร่วมกันภายในชมรมฯ ว่าทรัพยากรธรรมชาติและภูมิทัศน์ที่สวยงามและมีเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้นส่งผลดีต่อการท่องเที่ยว ทุกคนจึงมีหน้าที่ในการร่วมกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและขีดขวางการทำลายสีงแวดล้อมทั้งโดยการรู้เท่าไม่ถึงการณ์และโดยตั้งใจ หลักการสำคัญคือ ชาวบ้านที่ได้ทำกินในพื้นที่สาธารณะ เมื่อได้ประโยชน์จากการทำกินในพื้นที่สาธารณะก็ต้องรักษาสีงแวดล้อมด้วย ดังเสียงสะท้อนถึงการให้ความสำคัญของคนในท้องถิ่นต่อสีงแวดล้อม ต่อไปนี้

“ เรื่องการอนุรักษ์สีงแวดล้อม อย่างเราลงไปชายหาดนี้ เราไปเล่นฟาน เราคิดว่าไม่มีใครรู้ เทศบาลรู้ เพราะกลุ่มรุ่ม กลุ่มหมอนวดที่อยู่ชายหาดเขาเลยอยู่คอยดู เขารู้หมด เทียวไปลักไปไร เขาช่วยหมด เต็ดผักบั้งทะเลก็ไม่ได้ เขาหวง ...สันทรายนี้เขาหวง เขาดูแลเป็นพิเศษ ...คือกะรนมันแปลกเป็นสันทรายแล้วมีถนน คือชายหาดจะไม่ถูกรบกวนใช่่มะ มันไม่เห็นจากถนน จะเป็นโลกส่วนตัวของเขา แล้วเราก็คิดว่าบางทีถ้ามีต้นไม้รุ่มๆนะปรากฏว่า ถึงจับทัวร์เยอะ ถึงถ้าไปนั่งกินเหล้าปุ่สาดมันไม่ใช่ไร บ้านเรา กับวัฒนธรรมฝรั่งมัน

ต่างกัน เขามาเที่ยว เขามาอาบน้ำ ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใครถูกมะ ของเรานี้ไม่กะกะเลอะเทอะ พื้นที่ชายหาดกะรนทั้งหมดห้ามก่อไฟนะ ห้ามตั้งเต็นท์ ห้ามตั้งแคมป์ หาดสกปรก นี่อันตรายเขาไม่ไปแต่ต้อง ปลอ่ยให้เป็นธรรมชาติ เพราะเราว่ามันอยู่สภาพเดิม นั่นคือสิ่งที่ถูกต้อง ” (วัชชัย ทองมั่ง, สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549)

“แม้แต่คำบัพัดน้ำเสียก็เก็บจากโรงแรม ไม่ใช่เก็บจากชาวบ้าน เก็บจากโรงแรมเขาจะให้เพราะถือว่าถ้าเขาบัพัดอีกชั้นนึงก่อนจะไปให้บัพัดรวม แต่เขาก็ให้เงินหลาว” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 9 มีนาคม 2549)

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่คนในท้องถิ่นให้ความสำคัญมากมาตั้งแต่ครั้งโบราณ ซึ่งผู้ที่เข้ามาทำธุรกิจหรือประกอบอาชีพในท้องถิ่นก็ได้ตระหนักและรู้ว่าการรักษาธรรมชาติให้คงแก่พวกเขา และเป็นแหล่งอาชีพของพวกเขาด้วย นอกจากนี้พวกเขายังต้องอนุรักษ์ไว้ให้เป็นมรดกของประเทศชาติและลูกหลานสืบไป

5.2) มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยว

มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่นักธุรกิจให้ความสำคัญมาก และต้องการให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการทั้งในโรงแรมและภายในท้องถิ่นได้รับการบริการที่ดี และมีมาตรฐานใกล้เคียงกัน พวกเขาจึงได้สร้างมาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวให้ผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นชาวบ้านได้รับรู้ โดยชมรมฯ จะให้การเรียนรู้แก่สมาชิกผ่านการประชุม การอบรม เพื่อให้สมาชิกเกิดความเข้าใจในอาชีพการบริการนักท่องเที่ยวและมีมาตรฐานเดียวกัน เช่น การประชุมอบรมเรื่องมาตรฐานการดูแลนักท่องเที่ยว และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว แม้พื้นฐานของชาวบ้านจะเป็นคนที่อหังการดี เป็นที่พอใจของนักท่องเที่ยว แต่การบริการบางอย่าง เช่น สมาชิกในกลุ่มอาชีพเดียวกันอาจกำหนดราคาแตกต่างกันหรือ การแต่งกายของสมาชิกไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนและไม่สุภาพ อาจทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสนว่าใครประกอบอาชีพให้บริการประเภทไหน นอกจากนี้ในอดีตปัญหาเรื่องการสื่อสารภาษาต่างประเทศก็เป็นปัญหาที่สำคัญของชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านบางคนอาจยังไม่มีภาษาที่มากนัก

ชมรมรักษ์กะตะกะรนจึงเป็นองค์กรกลางของท้องถิ่นในการเชิญผู้เชี่ยวชาญมาฝึกอบรมให้แก่สมาชิกและการสร้างความเข้าใจร่วมกัน พร้อมทั้งให้การเรียนรู้ต่อสมาชิกว่า การเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวในตำบลกะรนนั้น เป็นหน้าที่ของโรงแรมซึ่งต้องไปขายทัวร์จาก

ต่างประเทศ ซึ่งกว่านักท่องเที่ยวจะตัดสินใจมาเที่ยวที่กระรอนนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะในภาคพื้นเอเชีย ยังมีอีกหลายสถานที่ที่น่าเที่ยว ไม่ใช่แค่ประเทศไทย แล้วในประเทศไทยก็มีอีกหลายที่ที่ไม่ใช่ภูเก็ต และถึงแม้นักท่องเที่ยวจะมาเที่ยวภูเก็ต ก็ยังมีอีกหลายหาดที่น่าพัก ไม่ใช่แค่กะตะกระรอน ดังนั้น ทุกคนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของบ้าน จึงต้องให้บริการอย่างดี อย่าทำร้ายนักท่องเที่ยว ต้องดูแลให้นักท่องเที่ยวเกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และได้รับความสะดวกสบายในการมาพักผ่อนที่นี่ เป็นต้น ดังที่รองนายกเทศมนตรีตำบลกะรนกล่าวถึงการดูแลนักท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นว่า

“นักท่องเที่ยวเข้ามามันคงต้องได้รับการบริการที่ดี อำนวยความสะดวก ในทุกเรื่องที่เขาต้องการ เราต้องดูแลเขาบริการเขา เขาขาดอะไรเราต้องแก้”
(อิทธิพร สังข์แก้ว, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549)

เมื่อคนในท้องถิ่นได้สร้างบรรทัดฐานร่วมกัน ก็ทำให้ทุกคนเข้าใจและช่วยกันดูแลนักท่องเที่ยว โดยชาวบ้านจะเป็นผู้ที่คอยดูแลสอดส่องเป็นหูเป็นตาแทนตำรวจอีกแรงหนึ่ง การสร้างบรรทัดฐานในการบริการนักท่องเที่ยวร่วมกัน ทำให้สามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาความปลอดภัยในด้านต่างๆ ของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะชมรมรักษะกะตะกระรอนได้สร้างมาตรฐานและกำหนดเงื่อนไขของผู้ที่ประกอบอาชีพในกลุ่มอาชีพ เพื่อป้องกันไม่ให้คนจากนอกท้องถิ่นเข้ามาสร้างปัญหาต่อนักท่องเที่ยว เราจึงไม่เห็นการขโมยสิ่งของหรือการหลอกลวงนักท่องเที่ยว เช่น หากนักท่องเที่ยวมานั่งที่เก้าอี้ชายหาดวางสัมภาระไว้ แล้วลงไปเล่นน้ำทะเล เจ้าของร่มและหมอนวดที่อยู่บนหาดจะคอยดูแลให้ เราจะไม่เห็นคนขับรดตุ๊กตุ๊กหลอกลวงนักท่องเที่ยว เป็นต้น เพราะความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สมาชิกของชมรมฯ ทุกคนให้ความสำคัญ

5.3) คุณค่าของการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน

สังคมในตำบลกะรนเป็นสังคมที่อยู่ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งมีสาเหตุมาจากความเป็นเครือญาติซึ่งเป็นลักษณะของสังคมไทยดั้งเดิม และจากการที่ลักษณะการประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน ตลอดจนจากประสบการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มอาชีพต่างๆ และจากการคุกคามจากคนนอกที่เข้ามาสร้างปัญหาและแย่งชิงอาชีพของคนในท้องถิ่น ดังนั้น พวกเขาต่างตระหนักดีว่า การกระทำของทุกคนย่อมต้องส่งผลต่อคนอื่น และอาจส่งผลต่อท้องถิ่นโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นในแง่บวกหรือในแง่ลบ ทำให้สิ่งที่คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นเลือกปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดผลในแง่บวก

การพึ่งพาอาศัยกันในเรื่องการประกอบอาชีพเป็นบรรทัดฐานของคนในท้องถิ่น พวกเขาอยู่ร่วมกันโดยตระหนักว่าทำอย่างไรก็ได้ให้คนอยู่ร่วมกันได้ โดยคำนึงถึงทุกคน ทุกกลุ่มอาชีพ มีการประสานประโยชน์ร่วมกัน โดยกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มอาชีพอย่างทั่วถึงผ่านมติดของท้องถิ่น

ดังนั้นการรวมตัวเพื่อพูดคุยกัน ทำให้สมาชิกต่างช่วยกันทำตามความต้องการร่วมของสังคม เพราะทุกอาชีพในท้องถิ่นต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันจึงจะทำให้อาชีพนั้นมีนักท่องเที่ยวมารับบริการ จากการที่ผู้วิจัยได้พูดคุยกับพี่ตี๋หมอนวดรายหนึ่ง เล่าว่า

“ บางที่เราทำมาหากิน เราต้องช่วยกัน เห็นแก่ตัวไม่ได้ พี่นวดอยู่แล้วร่วมไม่มีใครอยู่ที่ช่วยขายให้ ร่มเขาก็จ้างแฟนพี่ทำ ” (ตี๋, สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2549)

นอกจากนี้จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัยร่วมกับการวิเคราะห์ของคนในท้องถิ่นพบว่า ทุกกลุ่มอาชีพต่างต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถ้าไม่มีร่ม-แก้อี๊ผ้าใบชายหาด อาชีพอื่นๆ ก็จะได้รับผลกระทบ ในแง่ที่ทำให้นักท่องเที่ยวใช้บริการลดลงไปด้วย เช่น อาชีพหมอนวดชายหาดก็จะมีลูกค้า เรือก็จะไม่มีลูกค้า ในทางกลับกัน จุดที่มีร่มชายหาดแต่ไม่มีหมอนวดอยู่ใกล้ๆ ก็จะส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการร่น้อยลงด้วย เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะมาเที่ยวที่นี้ทุกปีและเขาจะมีหมอนวดที่ตนมานวดอยู่ประจำ เมื่อมาพักผ่อนที่นี่ก็จะแวะมานวดกับหมอนวดรายเดิมเกือบทุกวันในช่วงที่มาพักผ่อน โดยนักท่องเที่ยวก็จะนั่งพักผ่อนบริเวณแก้อี๊ชายหาดใกล้กับเต็นท์หมอนวดคนนั้น ทำให้เจ้าของร่มชายหาดได้ลูกค้าด้วย ในขณะที่ลูกค้าของร่ม-แก้อี๊ผ้าใบชายหาดบางรายก็อาจจะมานวดกับหมอนวดชายหาดที่อยู่ในจุดที่ตนนั่ง ดังนั้น วิธีการแก้ปัญหานี้คือ คนที่ทำร่มก็จะไปชวนหมอนวดให้มาตั้งเต็นท์หมอนวดชายหาดประจำอยู่บริเวณใกล้ๆ กับร่ม-แก้อี๊ผ้าใบชายหาดของตน เป็นต้น

ส่วนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างโรงแรมกับผู้ประกอบการ ร่ม-แก้อี๊ผ้าใบชายหาดหรือหมอนวดชายหาด ก็คือ จุดไหนที่อยู่ตรงหน้าโรงแรมพอดีจะมีแขกมาใช้บริการมากกว่า เพราะลูกค้าจะเดินลงมาจากโรงแรมและตรงมายังชายหาดเลย แต่ถ้าร่มหรือหมอนวดอยู่ใกล้แต่ไม่ตรงหน้าทางลงโรงแรมไปยังหาดจะไม่ค่อยมีลูกค้า การพึ่งพิงซึ่งกันและกันในลักษณะนี้ จะเห็นได้ทั่วไปในอาชีพบริการอื่นในท้องถิ่นด้วยเช่นกัน ความเอื้อเพื่อเห็นใจซึ่งกันและกันระหว่างชาวบ้านกับนักธุรกิจทำให้สามารถลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเกิดการ

ประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ดังเสี่ยงสะท้อนถึงความตระหนักรู้ของฝ่ายชาวบ้านถึงการ
เกื้อกูลกันระหว่างอาชีพในท้องถิ่น

“ เราเห็นใจผู้ประกอบการไม่ใช่ว่าเราจะเอาได้อย่างเดียว ผู้ประกอบการ
ก็เหมือนกัน ไม่ใช่จะเอาความสะดวกอย่างเดียว ก็ต้องเห็นใจเรา ประชาชนด้วย
ถ้าประชาชนกับผู้ประกอบการ อยู่ด้วยกันไม่ได้ มันก็จะอยู่กันไม่ได้จริงๆ
ไม่ว่าที่ไหน ถ้ามีปัญหากันอยู่ตลอดมันก็เดือดเนื้อร้อนใจกันอยู่ตลอด 50 50 ก็
คนละครึ่งทาง” (ณรงค์ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

คนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นต่างยึดถือคุณค่าของการพึ่งพาอาศัย เพราะพวกเขา
ตระหนักว่าคุณค่าเหล่านี้จะทำให้คนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ดังตัวอย่างคำพูดที่
สะท้อนถึงแนวคิดของพวกเขาได้เป็นอย่างดี

“... ส่วนมากของพวกนี้ เราตกลงกันได้ อนุโลมได้ เราก็เห็นใจ
ผู้ประกอบการไม่ใช่ว่าเราจะเอาได้อย่างเดียว ผู้ประกอบการก็เหมือนกันไม่ใช่
จะเอาความสะดวกอย่างเดียว ก็ต่างเห็นใจ เราประชาชนด้วย ถ้าประชาชนกับ
ผู้ประกอบการอยู่ด้วยกันไม่ได้ มันก็จะอยู่กันไม่ได้จริงๆ ใดๆ ไม่ว่าที่ไหน ถ้ามี
ปัญหากันอยู่ตลอดมันก็เดือดเนื้อร้อนใจกันอยู่ตลอด ห่าสิบๆ คนละครึ่งทาง คือ
รวมกลุ่มให้อยู่ได้ ถ้าเราไม่รวมกลุ่มกันเราอยู่ไม่ได้ มันจะละ ” (ณรงค์
ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

“ แต่เล่นเขาไม่ให้ชาวบ้านทำมาหากิน มันอยู่ไม่ได้ ถ้าชาวบ้านอยู่
ไม่ได้โรงเเรมอยู่ยังงั้น มันจะไม่มีการจบสิ้นเลย จะไปทำไรกิน ขึ้นเขาก็ไม่ได้
เพราะขายนายทุนหมดแล้ว มีแต่ร่มชายหาดที่ทำได้หากินกับการท่องเที่ยว ถ้า
ไม่ให้หากินจุดนั้นมันเป็นไปไม่ได้ มาหลังๆ ก็ดีแล้ว ”(มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์,
4 พฤษภาคม 2549)

“ คนที่นั่นมันมีแนวคิดแตกต่างกับที่อื่น เราทำยังไงก็ได้ให้อยู่กันได้ เช่น
เราทำยังไงไม่ให้มีคิสโก้ ที่กะรน เพราะว่าพวกตุ๊กตุ๊ก มันจะได้พาแขกจากตรงนี้
ไปเที่ยวคิสโก้ที่ป่าตอง มันจะได้ตั้งค์ ถามว่าห้ามเขาได้มัย จริงๆ ที่ดินก็ของเขา
แต่เราใช้มติดของชุมชนว่าไม่ต้องการ เลยกดกันตัวนี้ ถ้าทำธุรกิจก็ให้ไปที่ป่า
ตอง ให้คนที่นั่นพาแขกไป ตุ๊กตุ๊กพาแขกไป เพราะว่าหัวค่านี่แขกน้อยที่นี่ ตุ๊กตุ๊ก

วิ่งป่าตองอย่างน้อย เขาบอกว่าเขาวิ่งวันหนึ่ง8-9เที่ยววนะ ป่าตอง-กระน เที้ยวหนึ่งก็ 200 กว่า เขาก็ได้แล้ว ” (มนัส เย็นจิต, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549)

“เราก็มืดกลางกัน...อยู่ได้ทางนี้ให้มาห้าสิบ ทางนี้ให้ไปห้าสิบ มันก็ไม่ มีปัญหาถูกมะ ถ้าต่างคนต่างไม่ให้ ต่างคนต่างเอาเต็มร้อย ทางนี้ก็ตัน ทางนี้ก็ตัน อะไรจะเกิดขึ้น โรงแรมเค้าต้องการบริการแขกเค้าอยู่แล้ว ถ้าแขกเค้าเดือดร้อน โรงแรมเดือดร้อน โรงแรมก็อยู่ไม่ได้ ปีหน้าไม่ไปแล้วโรงแรมนั้นมีแต่เรื่อง เอื้อซึ่งกันและกัน ถึงจะอยู่ได้ ผู้ประกอบการที่นี้ก็รู้นะ ” (ณรงค์ศักดิ์ รัศมี, สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนในท้องถิ่นจะมีลักษณะที่ไม่เท่าเทียม กันเพราะชาวบ้านค่อนข้างจะมีวัฒนธรรมในการพึ่งพิงสูง ดังที่เลขานุการชมรมรักษะตะกระนได้ แสดงทัศนนะว่า

“ เขาคิดอย่างเดียวว่า เขาเป็นสมาชิกแล้ว เขาได้อะไร ทุกคนอาจไม่มี ฐานะที่พร้อมจะให้ มีฐานะแต่จะรับ แต่เอาหละ ถ้ามีงานนี้ก็ช่วยเหลือกันหน่อย นะ แต่เค้าจะคว่า เดี่ยวเทศบาลจะช่วยอะไรเขาบ้าง เดี่ยวชมรมรักษะตะกระน จะช่วยอะไรเขาบ้าง เดี่ยวกลุ่มโรงแรมต้องทำนี้ให้เขาแน่เลย ครับ เราต้องพร้อม ก่อน ” (สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549)

ลักษณะการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเช่นนี้ เป็นเรื่องธรรมดาที่ฝ่ายนักธุรกิจ ค่อนข้างจะเป็นผู้ที่ถูกฝ่ายชาวบ้านพึ่งพาอาศัยมากกว่า สาเหตุหลักเนื่องมาจากศักยภาพของคนใน ท้องถิ่นที่มีไม่เท่ากัน เพราะนักธุรกิจย่อมมีศักยภาพมากกว่าชาวบ้านทั้งในด้านการทำธุรกิจและการ ช่วยเหลือสังคม เมื่อเป็นเช่นนี้ ลักษณะที่สำคัญของนักธุรกิจที่เข้ามาช่วยเหลือสังคมก็มีความสำคัญ ในแง่ของคุณค่าที่นักธุรกิจในชมรมรักษะตะกระนยึดถือ ย่อมไม่ใช่เรื่องของการทำกำไรสูงสุด หรือการผูกขาดการประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือการแข่งขันอย่างเสรีภายใต้ระบบ ทุนนิยม หากแต่เป็นเรื่องการยึดถือคุณธรรมและการเอาใจเขามาใส่ใจเราทั้งในมิติทางสังคมและ การประกอบอาชีพ พร้อมๆ กับการดำเนินธุรกิจที่ได้ผลกำไรเป็นการตอบแทน เพราะสมาชิกของ ชมรมรักษะตะกระนต่างมีผลประโยชน์และต้องการให้ผลประโยชน์ของตนได้รับการยอมรับจาก คนอื่น สิ่งที่เขาต้องคำนึงถึงในการอยู่ร่วมกันในชมรมฯ คือการตระหนักถึงความสอดคล้อง ระหว่างผลประโยชน์ของตนกับผลประโยชน์ของสมาชิกคนอื่นด้วย ซึ่งผลประโยชน์ต่างๆที่คนใน

ท้องถิ่นจะได้รับนั้น ขึ้นอยู่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ดีในท้องถิ่นซึ่งสมาชิกในท้องถิ่นได้ช่วยกันดูแลรักษาด้วยกัน

5.4 จิตสำนึกรักท้องถิ่น และความต้องการอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของสมาชิก

จากผลการศึกษาลักษณะทั่วไปและการเข้ามาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในตำบลกะรน โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชมรมรักทะเลกะรน พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวส่งเสริมการรวมตัวของชมรมรักทะเลกะรนได้แก่ สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นซึ่งเป็นสภาพท้องถิ่นที่เต็มไปด้วยปัญหา และความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นที่ต่างต้องการมีอำนาจและบทบาทหน้าที่ร่วมกันในการจัดการความสัมพันธ์และการอยู่ร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น

5.4.1 จิตสำนึกรักท้องถิ่น

ลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นกะรนที่มีความสวยงามและมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ จนทำให้ฐานเศรษฐกิจของท้องถิ่นนี้คือธุรกิจการท่องเที่ยว ประกอบกับการยึดโยงกันเป็นกลุ่มก้อนของคนในท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมนั้น ทำให้เป็นแรงผลักดันให้คนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการปกป้องและรักษาท้องถิ่นของตนเอาไว้

นอกจากการประกอบอาชีพของทั้งชาวบ้านและเจ้าของโรงแรม จะต้องอาศัยการใช้บริการจากนักท่องเที่ยว และความสมบูรณ์สวยงามของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ชาวบ้านส่วนใหญ่ซึ่งเคยสัมผัสกับทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม ดังเช่นในครั้งที่ยังไม่มีธุรกิจการท่องเที่ยวเข้ามาอย่างทุกวันนี้ เขาก็ยังคงต้องการให้สภาพสิ่งแวดล้อม ยังคงอยู่เช่นเดิมหรืออย่างน้อยก็ให้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะที่คนในท้องถิ่นมีสิทธิกำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลง มากกว่าถูกกำหนดจากคนนอก การที่จะทำให้อันในท้องถิ่นสามารถมีสิทธิในการกำหนดการเปลี่ยนแปลงในท้องถิ่น ตลอดจนมีสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตน จึงทำให้พวกเขาจำเป็นต้องสร้างกลุ่มก้อนซึ่งมีสมาชิกที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน หรือมีความต้องการที่สอดคล้องกัน หมายถึง ชมรมรักทะเลกะรน สามารถประสานผลประโยชน์เพื่อให้ทุกคนในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และสามารถธำรงระบบนิเวศทางธรรมชาติและบรรยากาศที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว อันเป็นแหล่งที่มาของรายได้ หรือเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

หากพิจารณาจากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นและลักษณะการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น จะเห็นว่ากระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้ามาในท้องถิ่นพร้อมกันอุตสาหกรรม

ห้องที่ขวทำให้ลักษณะการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากและส่งผลกระทบต่อทุกคนในท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นผลกระทบในด้านลบที่เกิดจากการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งหากปล่อยให้มีการเติบโตอย่างไร้ทิศทางและกรอบแนวคิดที่ชัดเจน ผลกระทบต่างๆ ก็จะส่งผลกระทบต่อคนในยุคนั้น แต่ที่สำคัญกว่านั้นคือปัญหาต่างๆ จะทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคต ปัญหาอันเนื่องมาจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจการท่องเที่ยว ต่างฝ่ายต่างมุ่งกอบโกยผลประโยชน์ส่วนตัวโดยไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม การทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่มีมิกติกาที่ช่วยควบคุม นอกจากนี้ยังมีปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากในเรื่องการแบ่งอาณาเขตและประเภทในการประกอบธุรกิจการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ระหว่างชาวบ้านกับนักธุรกิจที่เป็นเจ้าของโรงแรม เนื่องจากกระแสการท่องเที่ยวที่เติบโตขึ้นทำให้ต่างคนต่างต้องการกอบโกยผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มอาชีพ ต่างต้องการประกอบอาชีพบนที่สาธารณะนอกจากความขัดแย้งระหว่างคนในท้องถิ่นแล้ว ก็ยังเกิดความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านในท้องถิ่นกับคนนอกที่เข้ามาประกอบอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นการล่วงล้ำเข้ามาในพื้นที่ ความขัดแย้งดังกล่าวทำให้ผู้กรณีต้องใช้ความรุนแรงตัดสินปัญหาอยู่บ่อยครั้ง ปัญหาการแย่งชิงผลประโยชน์ระหว่างคนในท้องถิ่นกับคนจากภายนอกที่เข้ามาทำลายความสงบสุขในท้องถิ่นนี้ คนในท้องถิ่นมองว่าคนนอกท้องถิ่นเป็นคนอื่นที่เข้ามาทาบหม้อข้าวของพวกเขา พวกเขาจึงต้องปกป้องท้องถิ่นจากคนนอก

ปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมา มีความสัมพันธ์ต่อกันและส่งผลกระทบต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ท่องเที่ยวและบรรยากาศที่เอื้อต่อธุรกิจการท่องเที่ยวของท้องถิ่นด้วย เมื่อเปรียบเทียบถึงผลดีและผลเสียที่ท้องถิ่นได้รับจากความเจริญดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการอยู่ร่วมกันของคนในท้องถิ่นในระดับกว้างขวาง ทำให้ผู้คนที่เฝ้ามองความเป็นไปของท้องถิ่น มีจิตสำนึกและการตระหนักรู้ของสมาชิกแต่ละคนที่ต้องการดูแลใส่ใจในเรื่องของท้องถิ่นได้หันมาให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยการรวบรวมสมาชิกในท้องถิ่นที่ตระหนักถึงการปกป้องท้องถิ่นจากการทำลายจากภายนอกนี้เข้ามาผนึกกำลังกัน เพื่อตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

5.4.2 ความสำคัญของอำนาจต่อรอง เพื่อผลประโยชน์ของชมรมรักษะตะกะรน

อำนาจการต่อรองและผลประโยชน์ของชมรมรักษะตะกะรนนั้น มีความสัมพันธ์กัน โดยที่ชมรมรักษะตะกะรนให้ความสำคัญต่ออำนาจการต่อรอง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์

ร่วมกันของสมาชิก กล่าวคือ การรวมตัวของนักธุรกิจและชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อต้องการจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น โดยพวกเขาต้องการอำนาจในการกำหนดความเป็นไปของท้องถิ่นด้วยตนเองเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยรวมและผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกแต่ละคน ดังนั้นชมรมรักษะกะตะกะระนจึงเป็นรูปธรรมของประชาสังคมท้องถิ่นที่สามารถจัดการ / กำหนดแนวทางในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรสาธารณะในท้องถิ่นของตน

การร่วมมือกันระหว่างชาวบ้านและนักธุรกิจ เพื่อต่อรองภาครัฐที่ต้องการผูกขาดการใช้อำนาจและการควบคุมการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นไว้แต่เพียงฝ่ายเดียว ซึ่งเป็นการขยายถึงปรากฏการณ์การรวมตัวของประชาสังคมที่ได้ถูกศึกษาไว้ว่า เป็นการรวมตัวของชาวบ้านและพันธมิตรในภาคส่วนทางสังคม ที่ต้องการต่อสู้กับภาครัฐและภาคธุรกิจในระดับต่างๆ ที่ประชาสังคมให้ความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ซึ่งเหล่าพันธมิตรทั้งหลายที่เข้ามาให้ความช่วยเหลืออาจไม่ได้เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในผลประโยชน์ในระดับนั้นๆ โดยตรง แต่การรวมตัวของชมรมรักษะกะตะกะระนในลักษณะที่มีสมาชิกทั้งที่เป็นนักธุรกิจและชาวบ้านนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่ภาคธุรกิจได้ก้าวเข้ามาในองค์กรประชาสังคม โดยที่นักธุรกิจเข้ามาให้ความร่วมมือและหนุนเสริมการทำงานของภาคประชาสังคมในลักษณะของผู้ที่มีส่วนได้เสียในผลประโยชน์ร่วมกัน และไม่ได้เป็นเพียงพันธมิตรที่อยู่ภายนอกองค์กรเท่านั้น แต่พวกเขาได้เข้ามากำหนดคกกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพของตนร่วมกับชาวบ้านในท้องถิ่นเพื่อให้ทุกฝ่ายได้มีอาชีพและที่ทำกิน ตลอดจนมีโอกาสในการกำหนดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาของชมรมฯ ซึ่งเป็นปัญหาของสมาชิกโดยแท้จริง ซึ่งประเด็นในการต่อรองกับภาครัฐนั้น มักจะเป็นทั้งประเด็นที่เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยวที่เป็นธุรกิจของคนส่วนใหญ่ในท้องถิ่น รวมไปถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของคนในท้องถิ่น ดังนั้นอำนาจต่อรองที่ชมรมรักษะกะตะกะระนต้องการสร้างขึ้นจึงเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมนั่นเอง

5.5 ผู้บริหารท้องถิ่นกะระน

ตำบลกะระนมีการปกครองส่วนภูมิภาคตามแบบราชการบริหารของไทย และอยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น คือ เทศบาลตำบลกะระน ซึ่งโครงสร้างอำนาจที่มีผู้นำที่มีอำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ หรืออำนาจที่เป็นทางการ ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และผู้บริหารท้องถิ่นได้แก่ นายกและรองนายกเทศมนตรี กับสมาชิกสภาเทศบาล เป็นต้น ซึ่งผู้มีอำนาจตามกฎหมายเหล่านี้ต่างมีอิทธิพลต่อบรรยากาศความปรองดองในท้องถิ่นด้วย โดยมี

ข้อค้นพบ 2 กรณี คือ บุคลิกลักษณะของคณะผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างคณะผู้บริหารกับชมรมรักษะตะกะรน

5.5.1 บุคลิกลักษณะของคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลกะรน

ลักษณะที่สำคัญของคณะผู้บริหารของเทศบาลตำบลกะรน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใสและทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีส่วนสำคัญที่ในการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือในสังคม จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อผู้บริหารท้องถิ่น พบว่า คนในท้องถิ่นต่างกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่า การเมืองท้องถิ่นที่นี่ “นิ่ง” เพราะผู้บริหารแต่ละคนแม้มีบุคลิกต่างกัน แต่ก็มีสิ่งที่สอดคล้องกันในการทำให้คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันได้ เห็นได้จากตัวผู้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี คือนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งมาถึง 4 สมัย จากเสียงสะท้อนของคนในท้องถิ่นที่เป็นเช่นนั้นเพราะนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาลรวมไปถึงคณะผู้บริหารที่นี่ต่างมีบุคลิกที่ค่อนข้างประนีประนอม และเห็นความสำคัญของการฟังความคิดเห็นของคนในท้องถิ่น นอกจากนี้นโยบายในการบริหารท้องถิ่นยังเน้นการกระจายอำนาจโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอความต้องการอย่างหลากหลายด้วย ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในเรื่องนี้ เห็นได้จากสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นที่ก่อสร้างนั้นเกิดจากความร่วมมือและการคิดกันเองของคนในท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิที่ถูกเชิญมาเป็นที่ปรึกษา ดังนั้น ผลงานที่ออกมาจึงสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนความต้องการของท้องถิ่นอย่างชัดเจน

5.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐในท้องถิ่นกับประชาชน

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลกะรนบางคนสวมหมวกสองใบ คือ เป็นทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐและเป็นคนในท้องถิ่นที่เคยต่อสู้เพื่อท้องถิ่นร่วมกับชาวบ้านมาก่อน เนื่องจากสมาชิกสภาเทศบาลหรือรองนายกเทศมนตรีบางคนเคยมีฐานะเป็นแกนนำในกลุ่มอาชีพ หรือแกนนำในชมรมรักษะตะกะรน โดยได้รับการเลือกตั้งจากคนในท้องถิ่นนั้น มีพื้นฐานความสัมพันธ์กับชาวบ้านและนักธุรกิจอย่างเหนียวแน่น ทั้งจากความเป็นเครือญาติและเพื่อนบ้าน การนับถือกันแบบพี่น้อง ทำให้นักธุรกิจเข้ามาร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เหมือนกับการเข้าร่วมกับชาวบ้าน เนื่องจากคณะผู้บริหารของเทศบาลนั้นในฐานะชาวบ้านคนหนึ่งในตำบลกะรน ทำให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางราชการบางส่วนที่เคยเป็นแกนนำในชมรมรักษะตะกะรนด้วยนั้น สามารถเข้าใจถึงบรรทัดฐานและความต้องการของชมรมฯ ได้อย่างลึกซึ้งและพร้อมที่จะส่งเสริมการทำงานของชมรมรักษะตะกะรนด้วย

นอกจากนี้ ในบริบทของท้องถิ่นที่คนในสังคมมีความเป็นเครือญาติกัน และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในด้านความคิดเห็น ความต้องการ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของชมรมฯ ก็ทำให้ชมรมฯ เป็นที่รวมของฐานเสียงในท้องถิ่นด้วย ดังนั้น ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาล ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายบริหาร ได้แก่ นายกเทศมนตรี และรองนายกเทศมนตรี หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาล ก็ต้องทำหน้าที่เพื่อรับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกตนเองเข้ามา อย่างไรก็ตาม ลักษณะการปกครองท้องถิ่นที่ไม่มีระบบการตรวจสอบที่โปร่งใสก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะรับผิดชอบต่อประชาชนที่เลือกตนเองเข้าไปทำหน้าที่

ระบบการตรวจสอบความโปร่งใสของเทศบาลกระนั้น นอกจากจะเป็นระบบที่เกิดขึ้นจากองค์กรอิสระหรือหน่วยงานจากส่วนกลาง เช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน แล้วยังมีระบบการตรวจสอบในท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ท้องถิ่นได้ตั้งขึ้น โดยให้ภาคส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่น ได้แก่ ชมรมรักษะตะกะระน ซึ่งเป็นภาคประชาชน คณะที่ปรึกษา ซึ่งเป็นนักวิชาการที่ได้รับการแต่งตั้งจากเทศบาล เข้ามาตรวจสอบการทำงานของเทศบาลในทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการใช้จ่ายงบประมาณของท้องถิ่น หรือการวางนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว เป็นต้น

นอกจากนี้ การตรวจสอบอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งเป็นระบบการตรวจสอบตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ก็คือการตรวจสอบผ่านความสัมพันธ์ทางสังคม เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาลกระนั้นต่างเป็นคนในท้องถิ่น ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวตั้งแต่แรกแล้วว่า ลักษณะความเป็นชุมชนของตำบลกระนั้น ซึ่งมีคนอาศัยอยู่จำนวนไม่มากและคนในตำบลต่างเป็นเครือญาติหรือค่อนข้างสนิทสนมกัน มีส่วนทำให้วัฒนธรรมทางการเมืองเกี่ยวกับการเลือกตั้งของคนในพื้นที่มักจะเลือกคนที่ไว้ใจได้ และเป็นคนในพื้นที่ การเป็นคนในท้องถิ่นยังสามารถถูกตรวจสอบจากทางคนในสังคม ฉะนั้นหากผู้บริหารต้องทำอะไรที่กระทบต่อท้องถิ่นก็จะขอความเห็นและการยอมรับจากคนในพื้นที่ เพราะเกรงว่าจะกระทบความสัมพันธ์ที่ดี เนื่องจากนายกเทศมนตรี หรือสมาชิกสภาเทศบาล ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับชาวบ้านในลักษณะนักการเมืองหรือผู้ปกครองกับประชาชนเท่านั้น แต่พวกเขายังมีความสัมพันธ์ในลักษณะญาติมิตรกันด้วย

เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงไม่เป็นที่แปลกใจ ที่ “การเมืองท้องถิ่นที่ค่อนข้างนิ่ง” ในความหมายนี้คือไม่มีการแข่งขันทางการเมืองในระหว่างผู้สมัครรับเลือกตั้งดำรงตำแหน่งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เห็นได้จากนายกเทศมนตรีคนปัจจุบัน ดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่เทศบาลกระนั้นได้ถูกยกฐานะในสมัยแรกในปี พ.ศ. 2542 วัฒนธรรมทางการเมืองในประเด็นนี้ สะท้อนจากคำพูดของผู้นำชุมชนในตำบลว่า

“ นายกเป็นคนดั้งเดิม ถึงคนนอกเข้ามา จะมาเป็นนายก จะมาเป็นเทศบาล คนในหมู่บ้านเขาไม่ยอมรับ เขากลับจะมาเปลี่ยนพฤติกรรม ถึงชาวบ้านเขาก็ไม่ยอมรับ ถึงคนในหมู่บ้านนี้เราคุยกันง่าย คนไหนมาซื้อเสียงแล้วถูกตอกกลับ” (วันเพ็ญ เงินดี, สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549)

ผู้วิจัยมีทัศนคติต่อประเด็นที่ชาวบ้านยังคงเลือกผู้สมัครคนเดิม เป็นเพราะว่า คนเหล่านั้นเป็นคนในพื้นที่และเป็นตัวแทนของชาวบ้านทำให้สามารถพูดคุยกันเข้าใจ และเขาสามารถตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่นด้วยตนเองได้ดีกว่า ซึ่งผลงานที่ผ่านมาเป็นตัวชี้ว่าชาวบ้านพอใจและไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวผู้บริหารท้องถิ่นเพราะอาจกระทบต่อวิถีการประกอบอาชีพที่ค่อนข้างเปราะบางของคนในท้องถิ่นในประเด็นการประกอบอาชีพบนพื้นที่สาธารณะ ถ้าผู้บริหารท้องถิ่นเป็นคนที่ไม่รู้ปัญหาของท้องถิ่น หรือไม่มีความจริงจังในการแก้ปัญหาอาจทำให้ชาวบ้านทำมาหากินได้ลำบากยิ่งขึ้น

เงื่อนไขทั้ง 5 ประการที่กล่าวมาข้างต้น ต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและเป็นสิ่งส่งเสริมให้ชมรมรักษะตะกะรณเป็นองค์กรประชาสังคมในระดับท้องถิ่นที่เกิดขึ้นภายใต้การรวมตัวของนักธุรกิจกับชาวบ้าน กล่าวคือ ความเป็นนักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ความมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นของชาวบ้านและต้นทุนทางสังคมของคนในท้องถิ่น ตลอดจนความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างชาวบ้านและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงความเชื่อมโยงระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวมของสมาชิกซึ่งมาจากหลากหลายอาชีพภายใต้ธุรกิจหลักอย่างเดียวกันที่ชัดเจนในตำบลกะรณคือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ในการส่งเสริมให้เกิดการตระหนักถึงผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างสมาชิกในชมรมรักษะตะกะรณ แม้ว่าชมรมรักษะตะกะรณจะเป็นองค์กรที่รวบรวมผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกิดจากการเติบโตของท้องถิ่นไว้ด้วยกัน ซึ่งทำให้พวกเขาต่างต้องให้ความสนใจต่อความเป็นไปของท้องถิ่น และต้องเป็นตัวแสดงในองค์กรประชาชนในท้องถิ่นก็ตาม แต่การที่พวกเขาเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวซึ่งการประกอบอาชีพของพวกเขาต่างส่งผลต่อความยั่งยืนของอาชีพซึ่งกันและกันนั้นก็ไม่ใช่สาเหตุหลักเพียงสาเหตุเดียวที่ทำให้พวกเขา ทำงานเพื่อท้องถิ่นร่วมกัน เพราะแม้ในท้องถิ่นอื่นจะมีลักษณะเป็นชุมชนที่ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ไม่ได้ปรากฏการรวมตัวในลักษณะดังกล่าวอย่างแพร่หลาย ผู้วิจัยพบว่าสิ่งที่สำคัญกว่าการประกอบอาชีพในสาขาเดียวกันก็คือ พวกเขาตระหนักถึงความเกี่ยวข้องกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งในกรณีนี้ก็คือ ลักษณะการ

ประกอบอาชีพที่ต้องเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันและรู้ว่าผลประโยชน์สอดคล้องกัน โดยตระหนักว่าต้องร่วมกันรักษาผลประโยชน์ หรือสิ่งที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์นั้น

สิ่งที่ทำให้พวกเขาสามารถรับรู้ร่วมกันถึงสิ่งเหล่านั้นก็คือ พวกเขาต้องมีต้นทุนทางสังคมและความเป็นนักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งซ่อนอยู่ในการทำเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ นักธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคมจะคำนึงจริยธรรมในการประกอบธุรกิจ พวกเขาได้ยึดถือความกตัญญูที่มีต่อคนเฒ่าคนแก่ที่ปกป้องท้องถิ่นให้พวกเขาได้อยู่อาศัย และประกอบอาชีพกันในปัจจุบัน พวกเขาต้องการให้คนในท้องถิ่นอยู่ร่วมกันด้วยความรักใคร่กลมเกลียวกันเหมือนครั้งอดีต ซึ่งการกระทำทุกอย่างที่นำไปก็เพราะจิตสำนึกรักในท้องถิ่น และทั้งสองฝ่ายต่างไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว เพราะชมรมรักษะตะกะระนเป็นองค์กรที่ปฏิบัติการอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงเรื่องความรู้สึก จิตใจและคุณธรรมเพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่นโดยรวม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

อภิปรายสรุปและข้อเสนอแนะ

อภิปรายสรุป

วิทยานิพนธ์เรื่อง องค์กรประชาสังคมในท้องถิ่น : กรณีศึกษาชมรมรักษะตะกะรน เป็นความพยายามศึกษาว่านักธุรกิจกับชาวบ้านทำความร่วมมือกันได้อย่างไรภายใต้โครงสร้างประชาสังคมท้องถิ่น เนื่องจากเป็นที่ทราบกันดีว่านักธุรกิจมักดำเนินธุรกิจตามตรรกะของทุนนิยม ซึ่งคำนึงถึงการแสวงหากำไรจากการแข่งขันในระบบตลาด จนไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยสมมติฐานของการวิจัยคือ การรวมตัวของนักธุรกิจกับชาวบ้านเป็นองค์กรประชาสังคมที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่เนื่องจาก 1. สมาชิกมีจิตสำนึกรักท้องถิ่นและต้องการ มีอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของตน 2. สมาชิกในชมรมรักษะตะกะรนต่างมีผลประโยชน์ที่มีความเชื่อมโยงกัน ส่วนวัตถุประสงค์ในการศึกษามี 4 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาความเป็นมา แนวคิด ตลอดจนวัตถุประสงค์ของชมรมรักษะตะกะรน 2) เพื่อศึกษาโครงการและกิจกรรมของชมรมรักษะตะกะรนที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของท้องถิ่น 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชมรมทั้งด้านความร่วมมือ ความขัดแย้งและการจัดการผลประโยชน์ของท้องถิ่น และ 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชมรมรักษะตะกะรนกับองค์กรภายนอกในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจการตัดสินใจในเรื่องของท้องถิ่น

การศึกษาในครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพในช่วงปี 2542-2549 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม พร้อมทั้งพูดคุยแบบไม่เป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ รองนายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาล กำนัน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประธานชุมชน แกนนำผู้ก่อตั้งและคณะกรรมการของชมรมรักษะตะกะรน ทั้งชาวบ้านและนักธุรกิจ ประธานกลุ่มอาชีพต่างๆ ผู้นำชุมชนในตำบลกะรนและประชาชนทั่วไป รวม 22 ราย และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชมรมรักษะตะกะรน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรประชาสังคม

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า ชมรมรักษะตะกะรณเป็นองค์กรประชาสังคมท้องถิ่นซึ่งมีสมาชิกแบ่งเป็นสองประเภทตามลักษณะการประกอบอาชีพ ได้แก่ นักธุรกิจซึ่งเป็นเจ้าของโรงแรมและที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวในตำบลกะรณ กับ ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยวซึ่งแบ่งเป็น 7 กลุ่มอาชีพได้แก่ กลุ่มร่ม – เก้าอี้ผ้าใบชายหาด กลุ่มหมอนวดชายหาด กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มเรือเร็ว กลุ่มเรือเจ็ตสกี กลุ่มแผงลอยขายอาหาร และรถตุ๊กตุ๊ก-แท็กซี่ โดยนักธุรกิจและชาวบ้านทำความร่วมมือกันภายใต้องค์กรประชาสังคมท้องถิ่นเนื่องจากเงื่อนไข 5 ประการคือ 1) ความเชื่อมโยงกันของผลประโยชน์ระหว่างสมาชิก 2) ความรับผิดชอบทางสังคมของภาคธุรกิจเอกชนในท้องถิ่น 3) การเสริมสร้างต้นทุนทางสังคม 4) จิตสำนึกรักท้องถิ่น และความต้องการอำนาจในการปกป้องท้องถิ่นของสมาชิก และ 5) คุณลักษณะของผู้บริหารท้องถิ่นตำบลกะรณ

ประการแรก ด้วยเหตุที่นักธุรกิจและชาวบ้านในท้องถิ่นกะรณต่างประสบปัญหา ร่วมกันจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เข้ามาในท้องถิ่นโดยปราศจากการวางแผนในระยะแรก ทำให้คนเหล่านี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เพราะปัญหาต่างๆ มีผลกระทบต่อธุรกิจและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น ทำให้คนทั้งสองภาคส่วนได้ตระหนักถึงความเชื่อมโยงของผลประโยชน์ที่ตนมีอยู่ว่าสอดคล้องกับผลประโยชน์ของคนอื่นในท้องถิ่น หลังจากการพูดคุยและการร่วมกันแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น ทำให้ทั้งสองฝ่ายได้รับรู้ร่วมกันว่าผลประโยชน์ที่สอดคล้องและสอดคล้องประสานกัน นั่นคือ ผลประโยชน์จากธุรกิจการท่องเที่ยว ดังนั้น ผลประโยชน์ทางธุรกิจและการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ชาวบ้านและนักธุรกิจซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นรวมตัวเป็นกลุ่มก้อน แล้วสร้างกติกาการอยู่ร่วมกันเพื่อแสดงถึงตัวตนของความเป็นเจ้าของท้องถิ่น และต้องการมีสิทธิในการจัดการเรื่องต่างๆ ในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องกำหนดทิศทางทางเศรษฐกิจเติบโตของท้องถิ่น ตลอดจนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของการท่องเที่ยว

ประการที่สอง กลุ่มนักธุรกิจในท้องถิ่นที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและใส่ใจต่อความเป็นไปของท้องถิ่นที่พวกเขาเข้าไปทำธุรกิจเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือท้องถิ่นและขับเคลื่อนชมรมรักษะตะกะรณให้บรรลุสู่เป้าหมายร่วมกัน เนื่องจากธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอันสัมพันธ์กับเอกลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้น การทำประโยชน์เพื่อท้องถิ่นและการร่วมกันอนุรักษ์ท้องถิ่นจึงมีผลต่อธุรกิจท่องเที่ยวด้วย

ประการที่สาม ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่และได้ถูกสร้างขึ้นภายหลังการรวมตัวเป็นชมรมรักษะกะตะกะรอนั้น ได้เป็นตัวส่งเสริมให้นักธุรกิจกับชาวบ้านทำเพื่อท้องถิ่นร่วมกันได้และเกิดเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงผู้คนให้เข้ามาเป็นกลุ่มก้อน ต้นทุนทางสังคมที่มีอยู่เดิม ได้แก่ ความเป็นเครือญาติกันของคนในท้องถิ่น และภาวะผู้นำของนักธุรกิจและชาวบ้านกลุ่มที่ริเริ่มก่อตั้งชมรมฯ ทำให้คนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนชมรมฯ ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ส่วนต้นทุนที่ถูกสร้างขึ้นได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ด้วยวิธีการต่างๆ รวมไปถึงการสร้างบรรทัดฐานการอยู่ร่วมกันในท้องถิ่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิดและการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ประการที่ดี คือจิตสำนึกรักท้องถิ่นและการต่อสู้เพื่อให้ชาวบ้านในท้องถิ่นมีสิทธิในการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับการให้บริการนักท่องเที่ยวบนพื้นที่สาธารณะ ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านที่นี่ นับเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ผลักดันให้ชาวบ้านลุกขึ้นมารวมตัวเพื่อปกป้องและรักษาท้องถิ่นของตนเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและมีความสงบเรียบร้อย อันจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่นต่อไปอย่างยั่งยืน

ประการสุดท้าย คือ บุคลิกลักษณะและวิธีการทำงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกะรอนในรูปแบบเทศบาลตำบลกะรอน ที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศของความร่วมมือในท้องถิ่น โดยการเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นเข้ามาทำความร่วมมือกันและเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้แกนนำของชมรมรักษะกะตะกะรอนบางคนได้เลื่อนฐานะมาดำรงตำแหน่งผู้บริหารในเทศบาล ทำให้เกิดการถ่ายเทตัวบุคคลระหว่างองค์กรประชาสังคมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีผลทำให้ความสัมพันธ์และการปฏิบัติงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับองค์กรประชาสังคมมีความใกล้ชิดกันมากขึ้นและทำให้มีส่วนเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน เนื่องจากคนในท้องถิ่น มีความห่วงใยใส่ใจในประเด็นปัญหาาร่วมของท้องถิ่น

ลักษณะพิเศษที่ค้นพบ

ลักษณะพิเศษของชมรมรักษะกะตะกะรอนเป็นองค์กรประชาสังคมที่มีกรอบฐานของผลประโยชน์ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น และมีการประสานผลประโยชน์ระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากการประกอบกิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ากับผลประโยชน์ส่วนรวมที่คนในท้องถิ่นได้รับร่วมกัน ลักษณะเช่นนี้เองที่แตกต่างจากประชาสังคมในลักษณะอื่นที่มักไม่ค่อยกล่าวถึงการมีอยู่หรือการทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของ

สมาชิกในองค์กรประชาสังคม ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกนั้น ไม่ได้เป็นเรื่องที่ผิด เนื่องจากการกระทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นลักษณะที่ดำรงอยู่จริงในสังคมไทย และเป็นลักษณะที่เป็นธรรมชาติของการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ต้องการปกป้องผลประโยชน์หรือสิ่งที่ตนเห็นว่ามีคุณค่า ซึ่งปฏิเสธไม่ได้ว่าลักษณะการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัว เป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้คนมารวมตัวกัน

การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของสมาชิกชมรมรักษะตะกะระนที่สำคัญ คือ เพื่อปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นนักธุรกิจหรือชาวบ้าน และพวกเขาต้องการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและทิศทางการพัฒนาของท้องถิ่นด้วยตนเองมากกว่าการถูกกำหนดจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน เนื่องจากฐานเศรษฐกิจที่สำคัญของคนในท้องถิ่นอยู่ที่ธุรกิจการท่องเที่ยว จึงทำให้การประสานผลประโยชน์ระหว่างนักธุรกิจและชาวบ้านทำได้ง่ายขึ้น เพราะการประกอบอาชีพของคนทั้งสองฝ่ายไม่ได้ขัดกัน ซึ่งชมรมรักษะตะกะระนได้มีบทบาทในการแบ่งแยกหน้าที่และจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างคนในท้องถิ่นเพื่อให้เกิดสมดุลและอยู่ร่วมกัน ได้

นอกจากนี้ การที่ชมรมรักษะตะกะระนมีนักธุรกิจเป็นตัวขับเคลื่อนในการทำกิจกรรมต่างๆ จึงเป็นลักษณะพิเศษแตกต่างจากประชาสังคมในลักษณะอื่น เนื่องจากการภาคธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจตามตรรกะของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ได้เข้ามาอยู่ในองค์กรประชาสังคม ดังนั้น การรวมตัวระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้านจึงเป็นการขยายพื้นที่ของภาคประชาสังคมในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันของภาคส่วนต่างๆ ที่อาจขัดแย้งกัน แต่สามารถทำความร่วมมือกันได้ และยังทำให้เกิดลักษณะที่เป็นคุณูปการต่อการทำงานของภาคประชาสังคม คือ ทำให้มีการรวบรวมทรัพยากรทางอำนาจของทั้งสองฝ่ายเข้ามาไว้ในองค์กร ทั้งในด้าน ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทัศนคติในการพัฒนาท้องถิ่น ทำให้มีอำนาจต่อรองและได้รับความเชื่อถือจากหน่วยงานราชการและเอกชน พร้อมทั้งยังสามารถจัดการปัญหาในท้องถิ่นได้เองโดยไม่ต้องพึ่งภาครัฐทั้งหมด และที่สำคัญ ชมรมรักษะตะกะระนยังเป็นองค์กรที่มีตอบสนองความต้องการเฉพาะได้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นที่คนส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

ชมรมรักษะตะกะระนจึงเป็นปรากฏการณ์ที่ช่วยขยายความเข้าใจประชาสังคมไทย โดยจะเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน กล่าวคือ การที่ภาคธุรกิจที่เข้ามาเป็นตัวแสดงร่วมกับประชาชนในภาคประชาสังคม ทำให้เราเห็นถึงวิถีคิด ทัศนคติ ตลอดจนบทบาทและจุดประสงค์ของการเข้ามาเป็นองค์กรประชาสังคม ในฐานะของนักธุรกิจและกลุ่มคนในสังคมที่มี

ความคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและผลของการกระทำต่างๆ นั้นก็จะส่งผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างเห็นได้ชัด

ข้อควรพิจารณาบางประการเกี่ยวกับองค์กรประชาสังคมในประเทศไทย

งานวิจัยนี้แม้จะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นเพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับเงื่อนไขของการรวมตัวกันระหว่างนักธุรกิจกับชาวบ้าน แต่จากการศึกษาผู้วิจัยก็ได้ค้นพบปัญหาหลายประการที่ไม่ได้ถูกสนใจในฐานะกรอบในการศึกษาวิเคราะห์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ค้นพบนั้นถือเป็นปัญหาที่ท้าทายและควรนำมาพิจารณาประชาสังคมในประเทศไทย ซึ่งสามารถประมวลได้ดังนี้

1. ปัญหาการสืบทอดผู้นำ

ปัญหาการสืบทอดผู้นำของชมรมรักษ์กะตะกะรน สืบเนื่องมาจากการที่ชมรมรักษ์กะตะกะรนเป็นองค์กรประชาสังคมที่นำโดยนักธุรกิจ ซึ่งนักธุรกิจในรุ่นที่ได้ก่อตั้งชมรมรักษ์กะตะกะรนร่วมกันกับชาวบ้านนั้น เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์และมีความห่วงใยใส่ใจในท้องถิ่น จึงทำให้เป้าหมายของชมรมรักษ์กะตะกะรนเป็นองค์กรที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนตัวควบคู่ไปกับผลประโยชน์ของส่วนรวม อย่างไรก็ตาม การสืบทอดผู้นำอาจเป็นปัญหาที่ต่อแหลมต่อการคงอยู่ของชมรมฯ ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาถึงยุทธศาสตร์ แนวคิดในการทำเพื่อสังคมของนักธุรกิจหรือผู้ที่จะมาเป็นแกนนำของชมรมฯ ในรุ่นต่อไป

2. ปัญหาเกี่ยวกับผลประโยชน์

การปกป้องและคุ้มครองผลประโยชน์ของชมรมรักษ์กะตะกะรน สัมพันธ์กับต้นทุนทางสังคมและจิตสำนึกรักท้องถิ่นของสมาชิก แม้ว่าต้นทุนทางสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งเสริมการรวมตัวและการทำงานร่วมกันระหว่างคนในท้องถิ่น ในอีกด้านหนึ่ง ต้นทุนทางสังคมก็อาจทำให้คนในท้องถิ่นเห็นแก่พวกพ้องและคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่นมากกว่าผลประโยชน์ของคนไทยด้วยกันที่ไม่ได้เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะประชาสังคมของไทย ที่อยู่ภายใต้วัฒนธรรมแบบการเห็นแก่พวกพ้อง และต้องการรักษาท้องถิ่นของตนจนอาจกีดกันการเข้ามาประกอบกิจกรรมในท้องถิ่นอย่างถูกต้องตามกฎหมายของคนที่อยู่นอกท้องถิ่น เป็นลักษณะที่แตกต่างจากการยึดหลักความชอบธรรมตามกฎหมาย (Rule of law) ที่แนวคิดประชาสังคมยึดถือ ดังนั้น การปกป้องพื้นที่ทางสังคมของประชาสังคมจึงสวนทางกับลักษณะของประชาสังคม ทำให้

พื้นที่ของประชาสังคมนี้ขึ้นอยู่กับกรอบนโยบาย หรือการให้ความหมายของสมาชิก ซึ่งทำให้ลักษณะดังกล่าวเป็นการต่อสู้กันของประชาสังคมของเรากับของกลุ่มอื่น

นอกจากนี้ การหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายหรือการต่อรองระหว่างสมาชิกกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณี การทำผิดกฎหมายก็เป็นสิ่งที่ปัญหาระหว่างความชอบธรรมตามกฎหมายกับความชอบธรรมตามกฎที่คนในท้องถิ่นร่วมกันสร้างขึ้นผ่านองค์กรประชาสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวแสดงถึงอำนาจของประชาชนที่ต้องการรวมตัวกันเพื่อทำตามความต้องการของตน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพื่อค้นหากลไกการตรวจสอบกันเองในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้ร่วมกันส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่น
2. ควรมีการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจและชาวบ้านในประเด็นอื่น เช่น ด้านสุขภาพ หรือระบบการรักษาความปลอดภัยภายในท้องถิ่น เป็นต้น
3. ควรขยายการศึกษาประชาสังคมในมิติของระบบและวิธีการถ่ายทอดและถ่ายทอดความรู้ระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ ความชำนาญ วิธีการได้มาซึ่งความรู้ และแนวคิด เพื่อให้ส่งเสริมศักยภาพและนำข้อดีของฝ่ายต่าง ๆ มาเพิ่มพูนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้าใจที่ตรงกันในการร่วมมือกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรประชาสังคมท้องถิ่น
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการรวมตัวกันของภาคส่วนต่าง ๆ ในธุรกิจประเภทอื่นที่นอกเหนือจากธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงลักษณะความคล้ายคลึงและความแตกต่างของประชาสังคมท้องถิ่นในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- เกลอนดา โลเปซ วูย และ ฉันทนา บรรพศิริโชติ, บรรณาธิการ. (2547). ประชากรศาสตร์ การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์และไทย. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษียร เตชะพีระ. (2540). ในชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุวดี คาคการณ์ไกล (บรรณาธิการ). ประชาสังคม : วรรณกรรมนักคิดในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พรีนติ้งเซ็นเตอร์.
- ขจรจบ กุศุมาวลี. (2547). ความขัดแย้งระหว่างรัฐ ทนและท้องถิ่น : ศึกษาจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติบริเวณ ตำบลเกาะเพชร และตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์.
- คณะที่ปรึกษา, ชมรมรักษั้กะตะกะรนและเทศบาลตำบลกะรน. (2542). การประชุมไตรภาคี ครั้งที่ 1. (อัดสำเนา).
- คอร์เท็น, เดวิด ซี. (2545). โลกหลังยุคบรรษัท ชีวิตหลังทุนนิยม. แปลโดย เจษณี สุขจิตต์ติกาล. กรุงเทพมหานคร: เฟื่องฟ้า พรีนติ้ง.
- คอร์เท็น, เดวิด ซี. และคณะ. (2546). วิถีสู่เศรษฐกิจที่มีชีวิต. แปลโดย วิศิษฐ์ วั่งวิญญู. กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้า พรีนติ้ง.
- คำนวน ราชกูร์นุ้ย. (2543). โครงสร้างอำนาจชุมชนและฐานอำนาจของผู้นำ : ศึกษากรณีชุมชนท่าสาป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลตำบลกะรน จังหวัดภูเก็ต. แผนพัฒนาเทศบาลกะรน ประจำปี พ.ศ. 2546. (อัดสำเนา).
- จิระศักดิ์ ฐนะกิติธรรม. เลขานุการชมรมรักษั้กะตะกะรน. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549.
- จำเริญ โพธิกิจ. (2536). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในภูเก็ต. ใน สกฤต ณ นคร (บรรณาธิการ), ภูเก็ต เมืองแก้ว หนังสือที่ระลึกงานท้าวเทพกระษัตรี-ท้าวศรีสุนทร ประจำปี 2536. หน้า 91. ภูเก็ต : กองทอง.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ. (2542). ความขัดแย้งในสังคมไทย : ช่องว่างของการรับรู้และความเข้าใจ. ในพัชรี สีโรรส, (บรรณาธิการ). ความขัดแย้งในสังคมไทยยุควิกฤตเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).

- ชลธิศ ชีระจิตติ. (2546). ประชาสังคม ใน สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ), คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย, หน้า 47-54. กรุงเทพมหานคร : สำนักวิชาการพิมพ์.
- ชลธิศ ชีระจิตติ. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและประชาสังคมในชุมชนท้องถิ่นไทย กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. ใน เกลندا โลเปซ วุย และ ฉันทนา บรรพศิริโชติ (บรรณาธิการ), ประชาสรรสร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศฟิลิปปินส์ และไทย, หน้า 269-298. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2540). ในชูชัย ศุภวงศ์ และ ยูวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ), ประชาสังคม : วรรณชนกคิดไทยในสังคมไทย. หน้า 43-52. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2540). ในชูชัย ศุภวงศ์ และ ยูวดี คาดการณ์ไกล (บรรณาธิการ), ประชาสังคม : วรรณชนกคิดไทยในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.
- ชวลีพร นาคพวง. (2543). การใช้หลักประชาสังคมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในจังหวัดเพชรบุรี ภาควิชา : กลุ่มคนรักเมืองเพชร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานโยบาย และจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกริก.
- จิรวุฒิ เสนาคำ และ คณะ. (2541). รายงานผลการวิจัย ศักยภาพประชาคมนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช : (ม.ป.ท.).
- ณรงค์ศักดิ์ รัศมี. ประธานสหกรณ์รถบรรทุกเล็กตำบลกะรนและอดีตรองประธานกลุ่มรถแท็กซี่-ตุ๊กตุ๊ก. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2549.
- ตี๋. หมอนวดชายหาด. สัมภาษณ์, 21 มีนาคม 2549.
- อุททอง.(นามแฝง), (2547). “ภูเก็ต บุคลากรเชื่อมเทศบาลตำบลกะรน” ใน ไชยยศ ปิ่นประดับ (บรรณาธิการ), ภูเก็ตบุลเลติน, ภูเก็ต : (ม.ป.ท.).
- เทศบาลตำบลกะรน. (2542). กรอบแนวความคิดและแนวทางการพัฒนาชุมชนกะตะกะรน. (อัดสำเนา).
- รัชชัย ทองมั่ง. ปลัดเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 23 กุมภาพันธ์ 2549.
- รัชชัย ทองมั่ง. ปลัดเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2549.
- บัณฑิต ประดิษฐ์สุวรรณ. (2544). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการเมือง และการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- บาร์เรต, ริชาร์ด. (2546). ปลดปล่อยวิญญานธุรกิจสู่การเป็นยอดองค์กร. แปลโดย ไพโรจน์ ภูมิประดิษฐ์. ใน กวิน ชุตินา (บรรณาธิการ), กรุงเทพมหานคร : เฟื่องฟ้า พรินติ้ง.
- ประภาส ปิ่นตบแต่ง. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างประชาสังคม กับรัฐบาล ชาวประมงพื้นบ้าน อำเภอกะยง จังหวัดพังงา, ภาคใต้ของประเทศไทย ใน เกลندا โลเปซ วุย และ ฉันทนา บรรพศิริโชติ (บรรณาธิการ), ประชาสรรสร้าง การพัวพันกับรัฐในชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทยฟิลิปปินส์และไทย, หน้า 305 – 345. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาร มฤคพิทักษ์. กะตะกะรน ชุมชนเข้มแข็ง ด้านคลื่นร้ายแรงสึนามิ. มติชนรายวัน (16 กุมภาพันธ์ 2548) : 7.
- ประเวศ วะสี. (2536). แนวคิดและยุทธศาสตร์สังคมสมานภาพและวิชา. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- ประเวศ วะสี. (2540). ในชูชัย ศุภวงศ์ และ ยุติ คาคการณ์ไกล (บรรณาธิการ), ประชาสังคม : ทรรศนะนักคิดไทยในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : พิกเนศ พรินติ้ง เซ็นเตอร์.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. (2541). นิเวศน์เศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาการเมือง. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แผนที่จังหวัดภูเก็ต. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.forest.go.th>. [29 มกราคม 2549]
- แผนที่ตำบลกะรน. [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.karoncity.com>. [29 มกราคม 2549]
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว.. ประชาสังคมในสังคมไทย ใน รายงานการประชุมสัมมนาโครงการวิจัย เรื่องมาตรการทางกฎหมายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาสังคมไทย. 20 ธันวาคม 2543. ณ ห้องพิมานเมฆ แกรนด์บอลรูม โรงแรมเดอะแกรนด์ กรุงเทพมหานคร.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว.. (2546). เครือข่าย ใน สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ), คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย, หน้า 208 – 224. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว.. (2547). ระบบการเมือง: ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิทยา บุญรัตน์ และ สมปอง ยอดมณี. (2544). เกาะปันหยี : เวทีบูรกรรมกลางน้ำ ใน อำนาจ ยัสโยธา เบ็ญจวรรณ บัวขวัญ และ สุภาภรณ์ งามภักดี (บรรณาธิการ), กรุงเทพมหานคร : เอมีเทรคดิ่ง.
- พริตจ็อฟ คาปรั้า. (2548). โยงโยที่ซ่อนเร้น. แปลโดย วิศิษฐ์ วังวิญญู, ฉัฐพล วังวิญญูและสว่าง พงศ์ศิริพัฒน์. กรุงเทพมหานคร : สามลดา.

- ภมรรัตน์ สุธรรม. (2546). พลวัตชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
- มณีรัตน์ มิตรปราสาท. (2539). การก่อตัวขององค์กรประชาชนกับการเสริมอำนาจประชาชน : ศึกษากรณีชุมชนประมงพื้นบ้าน อ. สีเกา จ.ตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนัส เย็นจิต. เลขานุการชมรมรักษ์กะตะกะรนและประชาชนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 26 ธันวาคม 2548.
- มนัส เย็นจิต. เลขานุการชมรมรักษ์กะตะกะรนและประชาชนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549.
- มนัส เย็นจิต. เลขานุการชมรมรักษ์กะตะกะรนและประชาชนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2549.
- มนัส เย็นจิต. เลขานุการชมรมรักษ์กะตะกะรนและประชาชนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549.
- มนัส เย็นจิต. เลขานุการชมรมรักษ์กะตะกะรนและประชาชนสมาชิกสภาเทศบาลตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 4 พฤษภาคม 2549.
- แมทิวส์, เดวิด. (2540). จากปัจเจกสู่สาธารณะ : กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง. แปลโดย จีรวุฒิ เสนาคำ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- แมทิวส์, เดวิด. (2543). มุมมองประชาสังคม ด้านเศรษฐศาสตร์ ใน อนุชาติ พวงลำลี (บรรณาธิการ). พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- ยุพิน ใจบุญ. (2542). การจัดการความขัดแย้งขององค์กรประชาชน : ศึกษากรณีสมัชชาคนจน ภาคนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรากรณ์ สามโกเศศ. (2544). โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี ภาค 2. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์เนศ พรินต์ติ้ง เซ็นเตอร์.
- วันเพ็ญ เงินดี. ประธานชุมชนบางลา. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549.
- วิกิต ประกายหาญ. (2544). ชุมชนเข้มแข็งเปรียบเทียบกับความเข้มแข็งของชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร. (2542). วิพากษ์เศรษฐกิจทุนนิยมคืนสู่ชุมชน. ใน วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร และ นัทรทิพย์ นาดสุภา (บรรณาธิการ), วิพากษ์เศรษฐกิจทุนนิยมคืนสู่ชุมชน. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- วิทยากร เชียงกุล. (2542). เศรษฐศาสตร์มิติใหม่. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

- วินัย ชิดเชื้อว. กำนันตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 10 มีนาคม 2549.
- เวทีณี สตะเวทิน. (2542). การสื่อสารในการจัดการประชามบางลำพู. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 วิทยาลัย. (2546). ใน สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ), คำและ
ความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สถาบันการวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2543). วิวัฒนาการของประชาสังคมในประเทศไทย.
 กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- สมใจ จันท์เลิศ. เற்றுณุกษมรรักษ์กะตะกะรนและประธานกลุ่มหมอนวดชายหาด. สัมภาษณ์,
 24 กุมภาพันธ์ 2549.
- สมใจ จันท์เลิศ. เற்றுณุกษมรรักษ์กะตะกะรนและประธานกลุ่มหมอนวดชายหาด. สัมภาษณ์,
 7 มีนาคม 2549.
- สมใจ จันท์เลิศ. เற்றுณุกษมรรักษ์กะตะกะรนและประธานกลุ่มหมอนวดชายหาด. สัมภาษณ์,
 17 มีนาคม 2549.
- สมใจ จันท์เลิศ. เற்றுณุกษมรรักษ์กะตะกะรนและประธานกลุ่มหมอนวดชายหาด. สัมภาษณ์,
 28 มีนาคม 2549.
- สมชาย ศิลปานนท์. กรรมการผู้จัดการโรงแรมมารีน่า คอทเทจ. สัมภาษณ์, 5 มกราคม 2549.
- สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์. (ผู้รวบรวม). (2526). เสริมรู้เมืองภูเก็ต. ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต
 วิทยาลัยครูภูเก็ต.
- เสกสรร ประเสริฐกุล. (2548). การเมืองภาคประชาชนในระบบประชาธิปไตยไทย.
 กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- อรพิน วีระชาติวัฒนา. กรรมการผู้จัดการโรงแรมสวีตดีวิลเลจ. สัมภาษณ์, 13 กุมภาพันธ์ 2550.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). “พลวัตชุมชนไทย: การเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว” ใน อภรณ์
 จันท์สมวงศ์. (บรรณาธิการ), พลวัตชุมชนไทยในสมัยโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร :
 สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- อำไพ อุดดาธรรม. (2542). ความเป็นประชาสังคมในการปฏิบัติการทางสังคมของชุมชนชนบท
 ภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิทธิพร สังข์แก้ว. รองนายกเทศมนตรี ตำบลกะรน. สัมภาษณ์, 7 มกราคม 2549.
- เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2546). อานาจ. ใน สิริพรรณ นกสวน และ เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา
 (บรรณาธิการ), คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธา
 การพิมพ์.

- เอก ตังษ์ทรัพย์วัฒนา. (2548). โลกาภิวัตน์ บรรษัทข้ามชาติ บรรษัทภิบาล และความรับผิดชอบต่อสังคมของบรรษัท. กรุงเทพมหานคร : แอคทีฟ พรินท์.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2542). ประชาสังคม ความเป็นพลเมือง และประชาธิปไตยท้องถิ่น : ธรรมชาติที่ควรไฝหา. ใน พัชรี สีโรรส (บรรณาธิการ), ความขัดแย้งในสังคมไทยยุควิกฤติเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). การเมืองเรื่องของเรา. กรุงเทพมหานคร : จูน พับลิชชิ่ง.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2546). ประชาสังคมในมุมมองตะวันตก : ประสบการณ์จากการอ่านและสอนที่ จอห์นฮอบบิงส์. กรุงเทพมหานคร : เลฟแอนด์ลิฟ.
- เอ็นนู ซื่อสุวรรณ. (2544). เราจะร่วมสร้างเศรษฐกิจภาคพลเมืองได้อย่างไร. ใน อนุชาติ พวงสำลี (บรรณาธิการ), พลเมืองไทย ณ จุดเปลี่ยนศตวรรษ. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท.).
- โอภาส สุกใส และคณะ, บรรณาธิการ. (2533). ฎีกะ ๓๓ ส่วนเสี้ยวของประวัติศาสตร์ ประสบการณ์แห่งการต่อสู้ การล่มสลาย และการดำรงอยู่ของผู้คน ใน หนังสือที่ระลึกการแข่งขันกีฬาเยาวชนแห่งชาติ ครั้งที่ 6 วันที่ 25 - 30 มีนาคม. (ม.ป.ท.).

ภาษาอังกฤษ

- Field, J. (2004). Social Capital. New York : Routledge.
- Putnam, R. D. (2002). Democracies in Flux : the evolution of social capital in contemporary society. New York : Oxford University Press.
- Seligman, A. B. (1992). The Idea of Civil Society. New York : The Free Press.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระเบียบข้อบังคับของชมรมรักษัษณะตระกรน

หมวดที่ 1 ชื่อ เครื่องหมาย และที่ตั้งสำนักงาน

1. ชื่อ ชมรมรักษัษณะตระกรน
2. เครื่องหมายของชมรม คือรูปคนยืนล้อมรอบวงกลมที่มีชื่อชมรมรักษัษณะตระกรนโดยกำหนดสีดังนี้
 - คนยืนล้อมรอบ สีน้ำเงิน หมายถึง ความเป็นเป็กแม่่น ความสามัคคี
 - วงกลมตรงกลาง สีส้มเหลือง หมายถึงสีแห่งคุณธรรม
 - ตัวหนังสือ ชมรมรักษัษณะตระกรน สีเขียว หมายถึง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
3. คำขวัญของชมรมคือ "รวมพลัง สร้างสรรชุมชน"
4. สำนักงานของชมรมเลขที่ 122/10 หมู่ 4 ตำบลกระน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต 83100 โทรศัพท์/โทรสาร (076) 880501

หมวดที่ 2 วัตถุประสงค์ของชมรม

1. ทำนุบำรุงพระศาสนา ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงามของชุมชนให้มีคุณค่าดั่งเช่นอดีตที่ผ่านมา
2. ช่วยเหลือคนด้อยโอกาส คนแก่ คนตกทุกข์ได้ยากในชุมชน
3. ส่งเสริมให้เกิดการสร้างอาชีพใหม่ให้กับผู้คนในชุมชน
4. ส่งเสริมเด็กและเยาวชน ให้พัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพชุมชนและสังคมโดยรวม
5. ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้คืนสู่สภาพที่ดีขึ้นและพิทักษ์สิ่งแวดล้อมส่วนที่สมบูรณ์ให้คงสภาพที่ดีต่อไป
6. รับฟังปัญหาจากชาวบ้านเพื่อนำมาเสนอต่อองค์กรบริหารท้องถิ่น
7. นำแนวทางการพัฒนาขององค์กรบริหารท้องถิ่นมาสร้างความเข้าใจกับผู้คนในชุมชน
8. มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนกิจการขององค์กรบริหารท้องถิ่น (ทั้ง อบต.และสุขาภิบาล) และกิจกรรมของชุมชนโดยทั่วไป
9. มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มอาชีพทั้งหลาย (8 กลุ่ม) ในหาคณะตระกรน (กลุ่มร่ม กลุ่มเรือหางยาว กลุ่มหมอนวด กลุ่มเรือเร็ว กลุ่มแบงลอย กลุ่มแห่กษีและตุ๊กตุ๊ก กลุ่มเจ็ตสกีและกลุ่มโรงแรม)
10. ไม่นำชมรมรักษัษณะตระกรนไปเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในทุกระดับ

หมวดที่ 3 สิทธิ หน้าที่ของสมาชิกภาพ

1. สมาชิกมีสิทธิเสนอความคิดเห็นต่อชมรม หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของชุมชน หรือของคณะกรรมการชมรม
2. สมาชิก มีสิทธิได้รับประโยชน์ และความช่วยเหลือจากชมรมโดยตรงและทางอ้อมและสมาชิกมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารชมรม
3. สมาชิกมีหน้าที่ปฏิบัติและให้ความร่วมมือ ตามกฎ ข้อบังคับ และระเบียบของชมรมโดยเคร่งครัด และไม่กระทำการใด ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชมรม

4. สมาชิกมีหน้าที่ชำระค่าลงทะเบียนสมัครสมาชิกตลอดชีพ จำนวน 100 บาท

5. การขาดจากสมาชิกภาพ

5.1 ตาย

5.2 คณะกรรมการมีมติให้ลบชื่อออกจากการเป็นสมาชิก

หมวดที่ 4 คุณสมบัติ และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารชมรม

1. คณะกรรมการบริหาร คือบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งจากสมาชิกของชมรม

2. คณะกรรมการบริหาร มีจำนวน 18 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก นายทะเบียน และตำแหน่งอื่น ๆ ตามแต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร

3. คณะกรรมการบริหาร อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

4. คณะกรรมการบริหารเป็นผู้คัดเลือกประธานกรรมการ และตำแหน่งอื่น ๆ

5. การพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการบริหารชมรม คือ

5.1 ลาออก โดยแสดงหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษร และคณะกรรมการมีมติอนุมัติ

5.2 ตาย หรือทุพพลภาพ

5.3 เมื่อครบวาระ

5.4 เป็นผู้ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นที่เสื่อมเสียแก่ชมรม และคณะกรรมการมีมติให้พ้นจากตำแหน่งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 8 ใน 5

5.5 กรรมการบริหารที่พ้นจากตำแหน่งตามวาระ อาจได้รับเลือกเข้าเป็นกรรมการได้อีกเว้นแต่ประธานให้อยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ

หมวดที่ 5 การดำเนินงาน และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารชมรม

1. ชมรมนี้ดำเนินการโดย คณะกรรมการบริหาร

2. อำนาจและการดำเนินงานของคณะกรรมการบริหาร

2.1 ดำเนินกิจกรรมของชมรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และข้อบังคับ

2.2 มีอำนาจแต่งตั้ง/ถอดถอน กรรมการของชมรมโดยวิธีลับหรือเปิดเผยด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 8 ใน 5

2.3 มีอำนาจแต่งตั้งที่ปรึกษา หรือแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะอย่างได้ตามที่เห็นสมควร

2.4 มีอำนาจรับรองสมาชิกภาพแก่ผู้สมัคร ได้ตามที่เห็นสมควร

2.5 ควบคุมการบริหารด้านการเงิน และทรัพย์สินต่างๆ ของชมรม

2.6 มีอำนาจในการตรา และแก้ไข กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของชมรม ด้วยคะแนนเสียงของคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 8 ใน 5

2.7 กำหนดแผนการดำเนินงานในระหว่างปี

2.8 ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานประจำปีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชมรม

3. การประชุมคณะกรรมการ ต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่า 8 ใน 5 ของกรรมการทั้งหมด จึงถือเป็นองค์ประชุม

4. การประชุมของคณะกรรมการ ให้ประธานทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุม หากประธานไม่สามารถทำหน้าที่ได้ให้รองประธานทำหน้าที่ หรือเลขาธิการ ทำหน้าที่แทนตามลำดับ
5. ประธานคณะกรรมการ เป็นตัวแทนของชมรมในการดำเนินการติดต่อกับบุคคลภายนอก ส่วนราชการ การลงชื่อในเอกสารหรือหนังสือในนามของชมรมในการทำนิติกรรมที่ผูกพันกับทรัพย์สินของชมรม ต้องได้รับอนุมัติโดยมติที่ประชุมไม่น้อยกว่า 3 ใน 5 ของคณะกรรมการ
6. การประชุมกรรมการของชมรม ให้มีการประชุม อย่างน้อยสองเดือนต่อครั้ง ในกรณีจำเป็นประธานหรือกรรมการรวมกันไม่น้อยกว่า 5 คน จะเรียกประชุมพิเศษขึ้นก็ได้
7. วันครบกำหนดวาระของคณะกรรมการชมรมรักษักษัตริย์ชน ในวาระคราวละ 4 ปี ให้ถือเอาวันที่ 10 ตุลาคม 2541 เป็นวันตั้งต้นคำนวณเวลาวาระครบกำหนดของกรรมการชมรม
8. การประชุมใหญ่ หมายถึงการประชุมสมาชิกของชมรม กำหนดการประชุมใหญ่ประจำปี และการเลือกตั้งคณะกรรมการเมื่อครบวาระให้จัดประชุมใหญ่ ณ วันที่ 10 ตุลาคม ของแต่ละปีหากมีเหตุหนึ่งเหตุใดซึ่งคณะกรรมการมีมติเห็นสมควร หรือสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของทั้งหมดแสดงความจำนงให้มีการประชุมใหญ่วิสามัญ โดยทำการร้องขอเป็นลายลักษณ์อักษรยื่นต่อเลขาธิการให้คณะกรรมการชมรมนัดประชุมใหญ่วิสามัญภายในเวลา 15 วัน นับแต่วันที่ลงมติหรือวันที่ได้รับหนังสือ
9. องค์ประชุมในการประชุมใหญ่ จะต้องมีส่วนสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดจึงถือเป็นองค์ประชุม กรณีการประชุมใหญ่ในครั้งแรกมีสมาชิกไม่ครบองค์ประชุมให้เลื่อนการประชุมนั้นไปและให้กำหนดการนัดประชุมอีกครั้งภายใน 15 วัน ในการประชุมใหญ่คราวหลังนี้จะมีสมาชิกมาอย่างน้อยเพียงใดก็ให้ถือว่าเป็นองค์ประชุม
10. วิธียกเลิกเสียงลงคะแนนในที่ประชุม สมาชิกเท่านั้นมีสิทธิลงคะแนน และสมาชิกคนหนึ่งมีคะแนนหนึ่งเสียง การออกเสียงในที่ประชุมใหญ่ให้ขอมติจากที่ประชุมให้ถือปฏิบัติเป็น 2 กรณี คือ
 1. โดยวิธีเปิดเผย ให้ใช้วิธีชูมือ หรือ
 2. โดยวิธีลงคะแนนลับ ให้ใช้เขียนบัตรลงคะแนน
11. มติของที่ประชุมใหญ่ ให้ถือเอาคะแนนเสียงข้างมากเป็นมติของที่ประชุมใหญ่ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

หมวดที่ 8 การเงิน การบัญชี และรายได้ - รายจ่าย ของชมรม

1. รายได้ของชมรม อาจได้จาก ค่าสมัครสมาชิกของชมรม ทรัพย์สินของชมรมเงินบริจาคของสมาชิก บุคคลภายนอกหรือคดกผลจากทรัพย์สินและเงินฝาก
2. การเงินของชมรม ให้ดำเนินการไปตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ประธานกรรมการ หรือผู้ทำการแทนมีอำนาจสั่งจ่ายเงินได้คราวละไม่เกิน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) ถ้าเกินจำนวนดังกล่าวต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการโดยเสียงข้างมาก
3. ให้เหรียญกษาปณ์ของชมรมควบคุมการเงิน ดูแลผลประโยชน์ในทรัพย์สินของชมรมตลอดจน

- จัดทำบัญชีและเอกสารการเงินที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้อง การรับ-จ่ายเงินทุกครั้งต้องมีใบสำคัญ
อันมีรายการ จำนวนเงินที่ถูกต้อง ซึ่งได้รับอนุมัติจากประธานหรือผู้ทำการแทน และให้
เหรียญกษาปณ์เงินสดได้ครั้งละไม่เกิน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน)
4. เงินสดของชมรม หรือเอกสารสิทธิ์ ต้องนำฝากไว้กับธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่นวัน
แต่คณะกรรมการจะเห็นสมควร โดยฝากในนามของกองทุนชมรมรักษากษัตริย์
 5. การเบิกจ่ายเงินของชมรม ให้กระทำได้ไม่เกิน 10% (ร้อยละสิบ) ของวงเงินของกองทุน
ชมรมรักษากษัตริย์ ในแต่ละปี
 6. การสั่งจ่ายโดยเช็ค หรือคำสั่งจ่ายเงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินต้องมีลายมือ
ชื่อของประธานกรรมการ รองประธาน เลขานุการ เหรียญกษาปณ์ ลงลายมือชื่อร่วมกัน 3 ใน
4 คน หรือประทับตราของชมรมทุกครั้งจึงจะเบิกจ่ายเงินได้
 7. การรายงานฐานะการเงินและทรัพย์สินของชมรม ให้เหรียญกษาปณ์จัดทำรายงานฐานะการ
เงินและทรัพย์สินเสนอต่อที่ประชุมทุกครั้งที่มีการประชุม
 8. การตรวจสอบการเงินของชมรม สมาชิกมีสิทธิตรวจสอบการเงินของชมรมโดยให้สมาชิก
เข้าชื่อร่วมกันไม่น้อยกว่า 30 คน และแจ้งเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการให้ทราบ
ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน

หมวดที่ 7 การแก้ไขกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

การแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของชมรม จะกระทำได้โดยสมาชิกของชมรมเสนอเป็นลาย
ลักษณ์อักษร ให้แก่คณะกรรมการเป็นผู้พิจารณาเพื่อแก้ไขโดยใช้มติที่ประชุมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3
ใน 5 ในการแก้ไข

หมวดที่ 8 การเลิกชมรม

1. เมื่อที่ประชุมใหญ่มีมติให้เลิกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 3 ใน 5
2. เมื่อชมรมล้มเลิกไปให้ทรัพย์สินทั้งหมดของชมรมที่เหลืออยู่ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของโรงเรียน
ในชุมชนในสัดส่วนที่เท่ากัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววารุณี ณ นคร เกิดเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2524 ที่อำเภอเมือง จังหวัดพังงา สำเร็จการศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในปีการศึกษา 2546 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2547

ได้รับทุนการศึกษาประเภทเรียนดี ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย วิทยาเขตปัตตานี ในปีการศึกษา 2545 และได้รับทุนโครงการผลิตและพัฒนาอาจารย์ (UDC) จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สังกัดภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ในปีพ.ศ. 2547

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย